

Begroting 2022

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Inleiding begroting	6
Begroting 2022 in één oogopslag	7
1-1 Grote projecten	9
Waterdunen	11
Natuurpakket Westerschelde	13
Zanddijk	15
Traverse Kapellebrug	17
1-2 Strategische opgaven	19
Ruimtelijke kwaliteit	20
Stikstof	22
Slimme mobiliteit	24
2 Programma Woonplaats Zeeland	26
3 Programma Balans in landelijk gebied	40
4 Programma Ondernemend Zeeland	49
5 Programma Mobiliteit op maat	62
6 Programma Iedereen telt!	74
7 Programma Bestuur	85
8 Programma Energie op klimaat!	92
9-1 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	99
9-2 Kosten van overhead	102
Paragrafen	104
Paragraaf Provinciale heffingen	105
Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	108
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	117
Paragraaf Financiering	123
Paragraaf Bedrijfsvoering	127
Paragraaf Verbonden partijen	133
Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)	133
PZEM N.V.	134
North Sea Port SE	136
N.V. Westerscheldetunnel (WST)	137
N.V. Economische Impuls Zeeland (Impuls)	139
Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)	140
GBE Aqua B.V.	141
Westerschelde Ferry B.V. (WSF)	142
Investeringsfonds Zeeland B.V. (IFZ)	144
Gemeentelijke vervoercentrale Zeeland B.V.	145
Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)	146

Europese Gemeenschap voor Territoriale Samenwerking (EGTS) Linieland van Waas en Hulst	147
Provinciaal fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Zeeland	149
Paragraaf Grondbeleid	152
Paragraaf Wind in de Zeilen	155
Financiële begroting 2022	157
Lasten en baten en toelichting per programma	158
Meerjarenperspectief en toelichting	164
Uiteenzetting van de financiële positie	170
Geprognosticeerde balans	171
Investerings	172
Mutaties reserves, voorzieningen en overlopende passiva	176
Incidentele en structurele lasten en baten per programma	191
Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	193
Lasten en baten per taakveld	195
EMU saldo	198

Inleiding begroting

Samen verschil maken

Samen verschil maken

Samen verschil maken is zowel de titel van het [coalitieakkoord](#) als de wijze waarop we in gezamenlijkheid invulling geven aan de Zeeuwse opgaven. Opgaven die brede herkenning hebben bij zowel de Statenfracties als onze netwerkpartners. Een belangrijk accent voor 2022 is om de strategieën, die samen met onze netwerkpartners zijn ontwikkeld, nu ook om te zetten in uitvoering en concrete resultaten.

Het jaar dat achter ons ligt werd, net als 2020, gedomineerd door Covid-19. Door alternatieve werken overlegvormen, passend binnen de corona-maatregelen, is het gelukt veel van de voorgenomen projecten en werkzaamheden, al dan niet met vertraging, toch tot uitvoering te brengen. De toegenomen vaccinatiegraad biedt perspectief, alhoewel ook niet verwacht kan worden dat het virus op korte termijn geheel achter ons zal liggen. Vraag blijft hoe het 'nieuwe normaal' zich ontwikkelt en of dat ook in de toekomst impact heeft op ons werk voor Zeeland. Om de gevolgen van corona te dempen hebben we via de [voorjaarsnota 2021](#) middelen beschikbaar gesteld voor ondersteuning van het MKB en de culturele sector.

In 2021 zijn voor de meeste opgaven de strategieën samen met onze partners bepaald. Om die strategieën daadwerkelijk in uitvoering om te zetten is in deze begroting, in lijn met de besluiten omtrent de voorjaarsnota, budget toegekend. De marketingstrategie van de opgave Zichtbaar Zeeland is inmiddels vastgesteld. De opgaven klimaatadaptatie en slimme mobiliteit leggen in het najaar van 2021 hun strategie ter besluitvorming voor. De omgevingsvisie zal eind 2021 behandeld worden, zodat na vaststellen van de omgevingsverordening begin 2022 deze opgave ook afgerond kan worden. Om de problematiek rondom Stikstof, die daarmee de enige opgave is die in 2022 resteert, verder te kunnen oppakken, zijn we sterk afhankelijk van de maatregelen en middelen die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt.

Op dit moment loopt de kabinetsformatie nog. Daarmee is er nog geen zicht op de plannen die het Rijk heeft rondom grote vraagstukken zoals energie, wonen en stikstof en de rol die de provincies daarin krijgen. Wel is te verwachten dat het rijk daar fors op zal willen investeren. Onduidelijk is nog of en welke financiële consequenties dat voor de provincies heeft. In de najaarsnota 2021, die gelijktijdig met deze begroting voorligt, geven we daar zo mogelijk ook een nadere doorkijk op.

In het kader van het [compensatiepakket 'Wind in de Zeilen'](#) is afgelopen jaar de weg vrijgemaakt voor de ontvlechting van Evides. Daarmee is een belangrijke voorwaarde ingevuld om in 2022 verdere stappen te zetten in het realiseren van het Delta Kenniscentrum, en versterking van onze financiële positie op langere termijn.

Hoewel het economisch klimaat op dit moment gunstig is, draagt de toekomst veel onzekerheden in zich. Naast onzekerheden rondom de kabinetsformatie, is het ook onzeker hoe het provinciefonds – in het licht van eventuele rijks bezuinigingen - zich ontwikkelt. De financiële positie van de provincie is gezond, maar zeker de structurele vrije ruimte voor nieuwe vraagstukken is beperkt. We moeten ons blijven voorbereiden op zowel mee- als tegenvallers. In de najaarsnota 2021 geven we daar een nadere doorkijk op. Tevens zullen wij daarin aanvullende voorstellen voor de begroting 2022 doen. Daarbij hanteren we de lijn uit de voorjaarsnota om maximaal te investeren in Zeeland, en terughoudend zijn om structurele vrije ruimte in te zetten. Samen met onze netwerkpartners blijven we ons inspannen om gezamenlijk het verschil te maken.

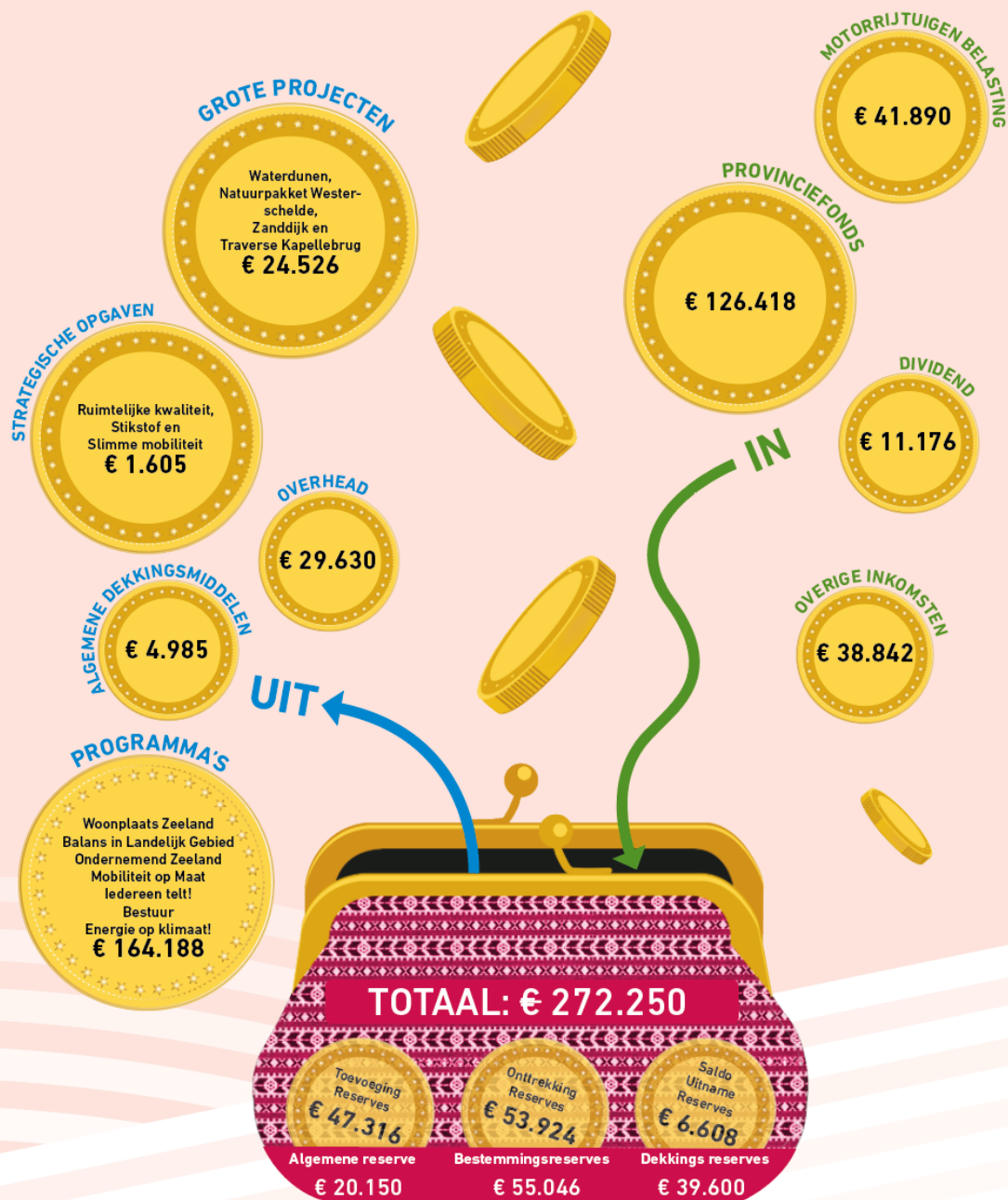
Gedeputeerde Staten van Zeeland

Begroting 2022 in één oogopslag

Begroting 2022 in één oogopslag

Begroting 2022 in één oogopslag

Bedragen zijn x € 1.000

1-1 Grote projecten

Inleiding Grote Projecten

Met verschillende grote projecten wordt invulling gegeven aan de opgaven van de Provincie Zeeland. De grote projecten bedienen meestal meerdere maatschappelijke doelen. De projecten kunnen in aard en karakter van elkaar verschillen. Ze hebben met elkaar gemeen dat het gaat om politiek belangrijke projecten. Het gaat financieel om grote bedragen. Daarom worden de grote projecten en daarbij behorende baten en lasten expliciet zichtbaar gemaakt in de begroting.

In verschillende mate bevatten de grote projecten ook financiële risico's. Deze risico's worden opgevangen binnen de projecten. Als dit niet mogelijk is komen de risico's aan de orde in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Grote projecten

In deze begroting lichten we vier grote projecten toe. Het betreft de projecten:

- Waterdunen
- Natuurpakket Westerschelde
- N673 Zanddijk
- N290 Traverse Kapellebrug

In de voortgangsrapportage grote projecten over februari, maart en april 2021 bent u geïnformeerd over de afronding van het groot project Thermphos in 2021. Daarnaast nemen Provinciale Staten in 2021 een besluit over het beëindigen van het groot project Zeeuws Deltaplan Zoet Water en het opnemen van de uitvoering in een uitvoeringsprogramma. Dit vindt plaats in dezelfde vergadering waarin ook de begroting 2022 wordt behandeld.

Hierdoor zijn beide grote projecten niet meer opgenomen in de begroting 2022. In de jaarstukken over 2021 lichten we de projecten uiteraard nog wel toe.

Mijlpalen 2022

- Waterdunen: getijdenduiker volledig in gebruik en overdracht gronden aan natuurorganisatie
- NPW: voortgang in uitvoering Hedwigepolder en Zimmerman en verdere invulling van het landbouwflankerend beleid
- N673 Zanddijk: inrichting uitvoeringsorganisatie en voortzetting werkzaamheden van ontwerp- en voorbereidingsfase
- N290 Traverse Kapellebrug: voorlopig ontwerp omzetten naar definitief ontwerp en start voorbereidingsfase

Uitgangspunten grote projecten

- Afspraken vastgelegd in [Kader Grote Projecten](#) (2016, aangepast 8-6-2018)
- Versterking kaderstellende en controlerende rol PS
- PS bepalen of een project als "groot project" wordt aangemerkt
- Opdracht wordt in startnotitie vastgelegd
- Vier keer per jaar wordt gerapporteerd
- Besluitvorming PS bij afronding verschillende projectfasen

Kader grote projecten

Het Kader Grote Projecten moet de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten voor de grote projecten versterken. Met dit kader kan eenduidig worden vastgesteld of een project kan worden gezien als groot. Verder zorgt het kader voor duidelijke besluitvorming per projectfase. De voortgangsrapportages grote projecten zijn hier een resultaat van en worden vier keer per jaar aan de Staten voorgelegd.

Naast het kader is er ook een Handboek projecten en programma's. Dit Handboek is een leidraad en hulpmiddel voor medewerkers die betrokken zijn bij projecten en programma's. Zowel het kader als het handboek zijn leidend bij de sturing op grote projecten.

Waterdunen

Omschrijving

Het project Waterdunen is een grote gebiedsontwikkeling van ruim 350 hectare ten westen van Breskens. Kustversterking gaat hier samen met verblijfsrecreatie en natuur- en landschapontwikkeling van hoge kwaliteit. Het is daarmee te beschouwen als een voorbeeld van de Deltawerken 2.0. Waterdunen is een aansprekend project, waarin de kernwaarden van de Provincie tot uitdrukking komen. De kernwaarden zijn: concreet, inspirerend, ambitieus, dynamisch en zelfverzekerd.

Het wordt een bijzonder en aantrekkelijk gebied, zowel voor de echte natuurkenners en vogelaars als voor bewoners en verblijfsrecreanten, met een aanzienlijke sociaaleconomische impuls voor de (krimp)regio. Waterdunen draagt met de getijdennatuur bij aan het natuurherstel van de Westerschelde. Vanaf 2013 wordt gewerkt aan de daadwerkelijke aanleg. Het grootste gedeelte van de (grond)werkzaamheden heeft plaatsgevonden. In 2019 is de getijdenduiker voor het eerst geopend. Er stroomt nu water uit de Westerschelde in en uit het gebied. In 2021 is het natuurgebied toegankelijk voor bezoekers.

Risico's

Ook in 2022 houden we het risicodossier per drie maanden bij. De risicoanalyses leiden tot een optimalisatie van de beheersmaatregelen en vormen de input voor het benodigde bedrag voor de post onvoorzien in de GREX. De risicoanalyse geeft ook informatie voor de planning, waardoor helder wordt wat het effect zal zijn van risico's op de planning. De belangrijkste risico's voor de uitvoering van het project Waterdunen zijn opgenomen in de GREX.

In de berekening van het provinciaal weerstandsvermogen zijn de risico's voor de beheerfase opgenomen. Deze risico's zijn geen onderdeel van de GREX.

Genomen besluiten

De scope van het project Waterdunen is vastgelegd in het inrichtingsplan (Gedeputeerde Staten, 2009). Het inrichtingsplan vormde de basis voor het inpassingsplan dat Provinciale Staten op 1 oktober 2010 vaststelde. De scope van het project is bijgesteld. Dit kwam door onderhandelingen over grond en een nadere detaillering van de uitvoering. Deze verandering staat in de eerste herziening van het inpassingsplan dat door Provinciale Staten op 13 december 2013 is vastgesteld. In de PS vergadering van 4 november 2016 is de GREX 2017 vastgesteld, waarin de knip tussen uitvoering (GREX) en beheer (provinciale begroting) is aangebracht. Op 18 december 2020 is tijdens de PS vergadering de GREX 2021 vastgesteld.

Eind 2021 wordt een voorstel gedaan aan PS hoe de realisatiefase af te ronden. Daarnaast wordt ook verder gekeken naar de werkzaamheden die na afronding van de realisatiefase nog moet plaatsvinden (nazorgfase).

Doelstelling

Een oplossing voor kustveiligheid

Dijken en duinen ter hoogte van Breskens zijn versterkt.

Voor het project Zwakke Schakels, is als doel gesteld dat de kust voor tweehonderd jaar is beschermd. De kustversterking bij Waterdunen is een resultaat van dit project. Als we kijken naar recente inzichten in klimaatverandering is het de vraag of deze voorspelling realistisch is.

Doelstelling

Een voor recreanten uiterst aantrekkelijk gebied

Door de combinatie van kustversterking, (recreatie) natuurontwikkeling en hoogwaardige verblijfsrecreatie ontstaat een voor recreanten uiterst aantrekkelijk gebied, Niet alleen voor de echte natuurkenners en vogelaars, maar ook voor bewoners en verblijfsrecreanten. Dit zal leiden tot verlenging van het toeristenseizoen en de kans is groot dat dit een aanzienlijke sociaaleconomische impuls voor de (krimp)regio oplevert.

Acties

Communicatie over de uitvoering en beleving van Waterdunen

Met de betrokken partners wordt gewerkt aan de gebiedsidentiteit en de promotie van het gebied.

Overdracht van gronden aan de betrokken natuurorganisatie.

Doelstelling

Natuurherstel van de Westerschelde

De Westerschelde-natuur is versterkt.

Met de getijdennatuur, een groot slikken- en schorrengebied, draagt Waterdunen bij aan het met België afgesproken natuurherstel van de Westerschelde.

Acties

Getijdenduiker volledig operationeel

Met het Waterschap Scheldestromen worden de aanpassingen aan de getijdenduiker doorgevoerd.

Natuurpakket Westerschelde

Omschrijving

Met het programma Natuurpakket Westerschelde richten we ons op het realiseren van 600 hectare (ha) estuariene natuur (getijdennatuur). Dit is een afspraak tussen Rijksoverheid en de Provincie uit 2005. Het doel is natuurherstel van de Westerschelde. Ook werken we aan nevenopgaven zoals landbouwflankerend beleid (maatregelen gericht op versterking van de agrarische sector), de ontwikkeling van het Grenspark Groot Saeftinghe, een grensoverschrijdend samenwerkingsverband in de Zwinstreek en de regionale impulsen voor de gemeenten Hulst en Sluis.

Inmiddels zijn de projecten Perkpolder, Zwin, Baalhoek en Knuitershoek en Bath en Ossenisse afgerond. De projecten Hedwige en Zimmerman zijn in uitvoering. Daarnaast wordt de mogelijkheid van een proef tot schorverjonging (dit is het verlagen van bestaand schorgebied waar de ligging te hoog is geworden) onderzocht.

Voor de ontwikkeling van natuur zal het meerdere jaren duren om definitief vast te stellen of alle beoogde estuariene natuur is gerealiseerd. Om dit te meten zijn monitoringsonderzoeken opgezet.

Risico's

- Wanneer de afgesproken 600 ha estuariene natuur niet wordt bereikt. Dit is een risico op politiek/bestuurlijk gebied voor het ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit en de Provincie.
- Er zijn juridische risico's die de realisatie van projecten in gevaar kunnen brengen. Deze risico's wisselen van het niet verkrijgen van verlengingen van vergunningen, het niet voldoen aan vergunningsvoorwaarden etcetera.
- In de loop van 2021 is de PFAS problematiek opnieuw actueel geworden. Dit brengt mogelijk risico's (financieel, imago en tijd) met zich mee. Voorlopig is het te vroeg om hieruit conclusies te trekken maar we zullen het nauwlettend in de gaten houden.
- Er zijn risico's op meningsverschillen tussen betrokkenen, waardoor de realisatie van het programma in gevaar komt.

Genomen besluiten

- Besluit 7 oktober 2005 Voorstel PS invulling Schelde Estuarium;
- Besluit 30 januari 2006 Convenant Rijk en Provincie Natuurpakket Westerschelde;
- Brief van 8 november 2016 over de voortgang van het Natuurpakket Westerschelde aan PS;
- Brief van 7 september 2017 Nota herijking Natuurpakket Westerschelde aan PS.

Doelstelling

Realiseren van ten minste 600 ha estuariene natuur conform de Herijking Natuurpakket Westerschelde

- Hertogin Hedwigepolder (350 ha);
- Uitbreiding Zwin (22 ha);
- Middengebied Waterdunen (121 ha) en Perkpolder (35 ha);
- Buitendijks (5 deelprojecten 130 ha);
- Landbouwflankerend beleid (subsidie € 8,4 mln. en grondruilbank € 4,6 mln.);
- Overige afspraken (Grenspark Groot Saeftinghe, regionale impuls Hulst en Sluis en de monitoring).

Acties

Invulling geven aan de overige afspraken (landbouwflankerend beleid, opstarten van grensoverschrijdende samenwerking Zwinstreek, Grenspark, regionale impuls Hulst)

Na afronding van de projecten inregelen van het beheer en het opvolgen van projecten middels monitoring.

Opvolgen van realisatie van de projecten Hedwigepolder en Zimmerman conform planning bij gunning.

Overdracht van het natuurgedeelte van het deelproject Waterdunen (zie betreffende beschrijving groot project)

Mogelijk maken van recreatief medegebruik in de Hedwigepolder (panoramaheuvel en bijbehorende infrastructuur)

Zanddijk

Omschrijving

De provinciale weg Zanddijk- Molendijk (N673) naar Yerseke kent in de huidige vorm ernstige knelpunten op het gebied van verkeersveiligheid, bereikbaarheid en onderhoud. De N673 is gecategoriseerd als gebiedsontsluitingsweg (1 rijstrook per rijrichting, 80km/u) en van groot belang voor de ontsluiting van Yerseke en de (groeierende) bedrijvigheid daar.

Op de Zanddijk-Molendijk tussen de rijksweg A58 en de rotonde in Yerseke hebben vanaf 2008 in totaal 72 ongevallen plaats gevonden, waarvan 1 met dodelijke afloop en 12 met letsel. De N673 is op dit moment niet ingericht volgens de Basiskenmerken Wegontwerp van het CROW en de ontwerprichtlijnen behorend bij die functie. De weg en bermen zijn te smal, bochten zijn te krap en op delen is sprake van een te steil talud. In verband met de (on)veiligheid is in september 2019 een maximumsnelheid van 60 km/h ingevoerd.

De N673 is ook een drukke weg: per dag passeren 9.580 (Zanddijk) motorvoertuigen (op basis van de verkeersstromenkaart 2018), waaronder veel vrachtwagens (circa 15%). Volgens de verkeersprognose zal het verkeer tot 2030 groeien tot ca. 12.000 mvt/etm. Dit komt vooral voort uit een verdere uitbreiding van de bedrijventerreinen. Verder is de N673 niet overal meer in beste doen: op meerdere plekken is sprake van scheuren in het wegdek en de fundering. Dit leidt tot hoge onderhoudskosten.

De genoemde knelpunten zijn van dien aard, dat de N673 door Gedeputeerde Staten in 2017 in de top 3 is geplaatst van Zeeuwse wegen die met voorrang moeten worden opgeknapt, om veiligheid, bereikbaarheid en onderhoudssituatie structureel te verbeteren.

Risico's

De belangrijkste risico's in de definitie- en ontwerpfasen van het project zijn:

- Langdurige onzekerheid over toekenning van een lagere (of geen) cofinanciering vanuit het LVO voor de ongelijkvloerse spoorkruising;
- De berekende bijdragen van derden worden niet geëffectueerd.
- Onvoldoende capaciteit (kwantiteit en kwaliteit) bij projectteam.
- Gebrek aan draagvlak in de omgeving, wat zich uit in weerstand tegen het project.

Als belangrijke risico's in de voorbereidings- en uitvoeringsfasen worden nu onderkend:

- Onverwacht aantreffen van en/of schade aan archeologie, cultuurhistorische elementen.
- Natuur (stikstof/PAS), bodemwaarden, bodemverontreiniging (PFAS, pesticiden), waterkeringen, kabels en leidingen;
- Vertraging als gevolg van juridische procedures bij grondverwerving of in planologisch traject;
- Meerwerkclaims.

Genomen besluiten

GS

- Principe definitief plan voor uitvoering van een eerste fase volgens tracé 3c is door GS op 27 september 2017 vastgesteld;
- In 2018 heeft GS besloten fase 1 vooralsnog niet uit te voeren en eerst een verdiepende studie uit te voeren naar de mogelijkheden van een totaaloplossing.
- De eindrapportage van deze verdiepingsstudie is door GS op 21 mei 2019 vastgesteld.
- In september 2019 heeft GS besloten om nog geen voorkeur alternatief vast te stellen maar eerst in overleg te gaan met het ministerie van IenW over cofinanciering door het Rijk.
- Op 3 december 2019 heeft GS besloten dat alternatief Bruin het voorgenomen voorkeursalternatief is en te starten met een informele inspraakprocedure.

- Op 9 juni 2020 heeft GS besloten om aan PS een Startnotitie voor het tracé Roze-Zwart aan te bieden.

PS

- Beschikbaarstelling voorbereidingskrediet van € 1,1 mln. (PS 10-11-17 € 800.000 en PS 8-6-18 aanvulling met € 300.000);
- PS hebben op 3 juli 2020 een extra Commissie Economie gehouden, om met belanghebbenden in gesprek te gaan.
- Op 6 november 2020 hebben PS de startnotitie Zanddijk vastgesteld.
- Op 5 februari 2021 hebben Provinciale Staten een voorbereidingskrediet van €8 miljoen beschikbaar gesteld voor de aankoop van grond & panden.

Doelstelling

De verkeersveiligheid is verbeterd, de bereikbaarheid van Yerseke is vergroot en er is minder onderhoud nodig voor de N673.

Doelstelling

Meekoppel kansen zijn benut ter verbetering van de spoorveiligheid en de behartiging van de belangen van de omgeving

Acties

In 2022 wordt verder gewerkt aan de zaken die ook in de fasering op zijn genomen. Daarbij zal worden gewerkt volgens het Handboek Projecten en Programma's, dat door Provinciale Staten is vastgesteld.

Fase 1A

- Voorbereidingsfase: december 2021 – maart 2024 (zonder beroepsprocedures)

Fase 1B

- Voorbereidingsfase: december 2021 – november 2022 (zonder beroepsprocedures)
- Realisatiefase: december 2022 – december 2023

Fase 2

- Ontwerpfase: decemberr 2021 – april 2022
- Voorbereidingsfase: mei 2022 - april 2025 (zonder beroepsprocedures)

Verder zal de uitvoeringsorganisatie ingericht moeten worden, nadat PS in december 2021 een besluit heeft genomen over de governance en het krediet.

Traverse Kapellebrug

Omschrijving

De Traverse Kapellebrug (N290, Gentsevaart) is een gebiedsontsluitingsweg en zit aan het einde van de levensduur. Daarom wordt deze volledig vernieuwd. Het project richt zich op het vernieuwen van de weg op de bestaande locatie met behoud van de huidige functie als gebiedsontsluitingsweg. De Gentsevaart is een drukke weg door Kapellebrug met woningen en bedrijven langs beide kanten. In Kapellebrug wordt geluidsoverlast ervaren door de drukte, het vele vrachtverkeer en het te hard rijden. Ook ontstaan er onveilige situaties voor fietsers en voetgangers bij het oversteken van de weg. Het doel van het project is in de eerste plaats het vernieuwen van de weg en niet het beïnvloeden van de hoeveelheid verkeer. De gevolgen van het vele verkeer en het te hard rijden zoals verkeersonveiligheid, geluidhinder en trillingen zijn wel aandachtspunten bij de uitwerking van het definitief ontwerp. Daarbij is er ook oog voor suggesties vanuit de omgeving. Zo wordt onder andere op aangeven van de Dorpsraad Sint Jansteen onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om een tunnel voor fietsers en voetgangers aan te leggen.

Kenmerkend voor het project is de geringe (fysieke) ruimte op, en langs het traject. Hierdoor zijn de mogelijkheden om grote wijzigingen door te kunnen voeren in het ontwerp van de weg beperkt.

De kern van het project bestaat uit de volgende onderdelen:

- Aanleg van een nieuwe fundering en wegdek in geluidreducerend asfalt
- Aanleg fietspaden en voetpaden aan beide zijden van de weg
- Aanleg van een nieuwe rotonde bij de aansluiting Molenstraat
- Aanleg verkeerseilanden voor veiligere fiets- en voetgangersoversteekplaatsen
- Aanleg overige elementen om de snelheid van het verkeer te remmen
- Optimaliseren van aansluitingen met andere straten (Roskamstraat en Brouwerijstraat)
- Aanpassing van het gemeentelijk riool in samenwerking met de gemeente Hulst

Waar mogelijk wordt ingezet op duurzaamheid en het benutten van kansen bijvoorbeeld op het gebied van klimaatadaptatie.

Risico's

Eind juli 2021 is het project overgegaan naar de definitie- en ontwerpfase. De belangrijkste risico's voor deze fase van het project zijn:

- Wensen vanuit de omgeving en stakeholders die niet zijn meegenomen in de scope van het project.
- Nieuwe inzichten door het verder uitwerken van het voorlopige schetsontwerp.
- Langere doorlooptijd bij netbeheerders voor het aanpassen van kabels en leidingen.
- Meer tijd voor de afstemming tussen de diverse betrokken partijen en de omgeving.

Genomen besluiten

Provinciale Staten hebben in juli 2020 een krediet van € 5,6 miljoen ter beschikking gesteld en besloten dat de Traverse Kapellebrug een groot project is.

Door Provinciale Staten is op 23 juli 2021 de startnotitie 'reconstructie Traverse Kapellebrug N290' vastgesteld en is ingestemd met het gelijktijdig doorlopen van zowel de definitiefase als de ontwerpfase.

Doelstelling

Renovatie van de Traverse Kapellebrug en daarbij zorgen voor meer ruimte voor fietsers en voetgangers en het stimuleren van verkeer om zich aan de maximumsnelheid te houden waardoor de leefbaarheid en verkeersveiligheid wordt vergroot.

Acties

- Afronden onderzoek naar de technische haalbaarheid en de wenselijkheid van een tunnel voor fietsers en voetgangers ter hoogte van de Roskamstraat.
- Consultatie van de omgeving.
- Afsluiten van de definitiefase- en ontwerpfase met het opleveren van een projectplan met nader uitgewerkte projectplanning en een definitief ontwerp.
- Start voorbereidingen voor de uitvoering van het werk.

Wat mag het kosten ?

(Bedragen x € 1.000)

Doelstelling	Begroting 2022
Lasten	
010101-Waterdunen	259
010102-Natuurpakket Westerschelde	22.333
010105-Zeeuws Deltaplan ZW	83
019999-Ambtelijke inzet	1.852
Totaal Lasten	24.526
Baten	
010101-Waterdunen	5
010102-Natuurpakket Westerschelde	22.333
Totaal Baten	22.338
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	2.188
Onttrekkingen	
980199 Bestemmingsreserves-Pr.1	2.986
Resultaat na bestemming	-798

1-2 Strategische opgaven

Inleiding Strategische opgaven

Zes grote opgaven zijn vanaf 2019 als strategische opgaven benoemd. Deze opgaven hebben zijn ook door externe partijen erkend als belangrijke onderwerpen voor Zeeland. De opgaven zijn de aanpassing van Zeeland aan het veranderende klimaat, de energietransitie, de omslag naar slimme mobiliteit, het imago van Zeeland – mede vanuit het perspectief van de arbeidsmarkt –, de ruimtelijke kwaliteit van Zeeland en de Zeeuwse Stikstofaanpak. Deze opgaven vormen de strategische agenda. Wij zoeken de samenwerking met iedereen die zich daar samen met ons voor in wil zetten. De manier waarop we dat doen is beschreven in de notitie “*veranderende werkwijzen*”, die Provinciale Staten in april 2019 vaststelden, onder de noemer netwerksturing. De nadruk ligt daarbij op het samen verder brengen van de opgaven, met de relevante partners en in samenwerking van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

Van vijf van deze zes opgaven zijn inmiddels de strategie en visie door Provinciale Staten en de verschillende partners vastgesteld, of worden binnenkort vastgesteld. Dat betekent voor de organisatie dat de nadruk in deze strategische opgaven verschuift naar uitvoering. De uitvoering vullen we samen met onze partners in vanuit de uitvoeringsprogramma's en afdelingen. Voor Klimaatadaptatie en Zichtbaar Zeeland geldt dat de strategieën voorafgaand aan deze begroting zijn vastgesteld en daarom niet meer onder de opgaven terugkomen, maar onderdeel zijn van de programma's. Voor Slimme Mobiliteit en Ruimtelijke Kwaliteit geldt dat vaststelling van de regionale mobiliteitsstrategie en omgevingsvisie nog niet heeft plaatsgevonden, maar wel nog in 2021 is voorzien. Zowel in dit hoofdstuk van de opgaven als voor wat betreft de uitvoering in de programma's wordt er derhalve aandacht aan deze opgaven besteed.

Om de opgaven van strategie naar uitvoering te brengen is in de voorjaarsnota 2021 een stelpost 'strategische opgaven' gevormd met een totale omvang van € 5,1 mln. In de afzonderlijke statenvoorstellen van de opgaven zal een voorstel worden gedaan voor het onttrekken van middelen aan deze stelpost.

De strategische opgaven zijn eerder gekozen vanwege de moeilijkheid van het vraagstuk en de betrokkenheid van vele partijen. Ook na het vaststellen van een strategie of visie blijven ontwikkelingen spelen en invloed hebben op de aanpak. De inhoudelijke opgave is dus blijvend. Dat betekent dat ook in de fase van uitvoering het nodig kan zijn om bij te sturen.

Gezien de ontwikkelingen het zoeken naar oplossingen voor de stikstofproblemen loopt de strategische opgave Stikstof door in 2022. De aanpak en uitvoering lopen gezamenlijk op met de landelijk afgesproken maatregelen.

Ruimtelijke kwaliteit

Omschrijving (bouwstenen)

Bouwstenen*:

- Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 inclusief Milieu Effect Rapportage (MER) en Zeeuwse Omgevingsverordening 2021
- Bouwstenen die worden ontwikkeld vanuit lopende pilots zoals de Veerse Meer visie, de woonvisie, de Regionale energiestrategie en de klimaatadaptatie strategie
- Inbrengen Zeeuwse standpunten bij de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Inzet op het NOVI - gebied Kanaalzone en wellicht de kustvisie
- BO MIRT (Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) en de opvolger daarvan, het BO voor de Omgevingsagenda Zuidwest

**gebaseerd op de tabel met uitzondering van de strategische visie wonen, die zit bij fysieke leefomgeving*

Ambitie

Op 1 juli 2022 gaat de Omgevingswet in. Deze strategische opgave richt zich op het opstellen van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 en de bijbehorende Omgevingsverordening 2021. De visie wordt verbonden met de NOVI Omgevingsagenda landsdeel Zeeland/Zuid-Holland.

Daarmee heeft deze strategische opgave een dubbel doel namelijk:

- Uiterlijk op 1 juli 2022 een breed gedragen en voor alle partijen bruikbare Zeeuwse Omgevingsvisie 2021, de bijbehorende Omgevingsverordening en Milieueffectrapportage vaststellen en in werking laten gaan. Daarbij is het de uitdaging om het proces zo in te richten dat samen met alle partijen de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 wordt opgesteld. Provinciale Staten hebben er voor gekozen om de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 uit bouwstenen samen te stellen. Deze bouwstenen zijn samen met onze netwerkpartners opgesteld (co-creatie). Voor bouwstenen waar zich geen externe netwerkpartners hebben aangemeld als opstellers heeft de Provincie zelf het initiatief genomen.
- De Omgevingsagenda Zuidwest afstemmen met de Zeeuwse Omgevingsvisie en de inbreng van de regionale overheden en maatschappelijke organisaties.

Inzet

De Zeeuwse Omgevingsvisie en Omgevingsverordening zijn in het stadium van afronding. De werkwijze is bepaald, de inhoud is verzameld en een beoordeling van de milieueffecten is uitgevoerd. De bouwstenen zijn samen met de partners omgevormd tot een integrale visie. Voor zover mogelijk zijn ook (tussen)resultaten van andere lopende visietrajecten in de omgevingsvisie opgenomen, bijvoorbeeld uit de gebiedsvisie Veerse Meer. Ter verrijking van de omgevingsvisie is ook een enquête gehouden onder de Zeeuwse bevolking.

In de tweede helft van 2021 wordt het vervolgtraject voor de omgevingsvisie en -verordening bepaald. Dit gaat onder andere over het proces van uitvoering, monitoring, evaluatie en wijziging van de visie en de verordening. Dan wordt ook duidelijk welke inzet van externe partners wordt verwacht en hoeveel tijd en geld de provincie inzet in 2022 en daarna.

Met het Rijk en met de Provincie Zuid Holland wordt een Omgevingsagenda opgesteld als uitwerking van de NOVI. Daarin worden afspraken gemaakt over de integrale gebiedsagenda voor Rijk en regio. Onderdeel hiervan is de bestaande MIRT gebiedsagenda en het benoemen van de Kanaalzone en mogelijk ook de kustzone NOVI-gebied.

Proces

Na de vaststelling van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 en de Omgevingsverordening 2021 en de MER volgt de volgende fase van het proces. Er is gekozen voor een flexibel traject waarbij de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 een dynamisch document is. Na vaststelling kunnen nieuwe bouwstenen worden toegevoegd. Dat betekent een flexibel traject waarbij gelijk na de vaststelling van de omgevingsvisie en -verordening gestart wordt met de eerste ronde aanpassingen.

De uitvoering van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 loopt via een groot aantal programma's en projecten. De uitdaging is de strategische lange termijn ambities voor 2050 uit de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 daar goed in mee te nemen. Dit vraagt om concretisering, afstemming, monitoring en evaluatie. In Deel B van de omgevingsvisie staan al doelen voor de uitvoering op kortere termijn (tot 2030). De bestaande en nieuwe programma's en projecten dragen bij aan realisatie van deze doelen.

Als beleid in harde regels moet worden vastgelegd, zal dat via wijziging van de Omgevingsverordening gebeuren.

Netwerkpartners in het vervolgtraject

De netwerkpartners van de Zeeuwse Omgevingsvisie zijn alle partijen die zich in Zeeland bezig houden met de fysieke leefomgeving. De verschillende organisaties zijn vertegenwoordigd in een breed samengestelde ambtelijke en bestuurlijke integratiegroep. Deze integratiegroep blijft ook het externe overlegplatform bij de uitvoering en actualisatie van de omgevingsvisie.

Naast de samenwerking in de gebiedstafels en integratiegroep wordt met de andere overheden samengewerkt in de werkgroep Omgevingsvisie van het Samenwerkingsplatform Omgevingswet Zeeland (SPOZ). In het SPOZ delen de Zeeuwse overheden ervaringen met visies en regelgeving onder de Omgevingswet.

Te behalen resultaten 2022

In 2022 wordt het proces afgerond van de Zeeuwse Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. Dat levert de volgende resultaten op:

- Vastgestelde Omgevingsverordening 2022 (februari)
- Publicatie, bekendmaking en inwerkingtreding van Omgevingsverordening 2022 (juni/juli)
- Informatievoorziening over de inhoud van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 (januari - juli)
- Digitalisering Zeeuwse Omgevingsvisie conform DSO
- Opstellen hulpmiddel voor integrale uitvoering ('Beste Keuze Hulp')
- Eindevaluatie van het doorlopen proces en advies over werkwijze

In de loop van 2022 wordt een voorstel gedaan over de afbouw van de Opgave Ruimtelijke Kwaliteit en de organisatie van werkzaamheden die over blijven. Het voorstel gaat onder andere over:

- Informatievoorziening, inclusief inzet en onderhoud van communicatiemiddelen
- Structuur voor evaluatie, actualisatie, inspraak en publicatie omgevingsvisie en -verordening, inclusief afstemming met externe partijen
- Werkwijze voor uitvoering en afstemming van visie en programma's

Stikstof

Omschrijving

Door verbrandingsmotoren, industrie en uit landbouw komen stikstofverbindingen vrij. Deze verbindingen, NH₃ en NO_x, komen direct ofwel via neerslag terug in onze omgeving. Dit is niet alleen schadelijk voor onze gezondheid, het zorgt in natuurgebieden voor een toename van vegetatie die van een voedselrijke omgeving houden, ten koste van vegetatie die daar juist niet van houdt. Op haar beurt heeft dit weer gevolgen voor het voorkomen van andere soorten planten en dieren. Daardoor ontstaat uiteindelijk een afname van de biodiversiteit. Dit is op termijn ook schadelijk voor de economie. Landbouw en recreatie zijn namelijk gebaat bij een goede biodiversiteit.

Het PAS (Programmatische Aanpak Stikstof) werd ontwikkeld om zowel economische ontwikkelruimte te behouden als de natuur in Nederland te verbeteren. De natuur werd door herstelmaatregelen verbeterd en door maatregelen in verschillende sectoren te nemen zou de uitstoot van stikstof verminderd worden. Vooruitlopend daarop konden vergunningen worden verleend. De Raad van State deed op 29 mei 2019 uitspraak dat de PAS niet als kader mag worden gebruikt voor de vergunningverlening. Pas wanneer maatregelen om de uitstoot te verminderen voldoende zekerheid geven is dat weer mogelijk. Daardoor kwam de vergunningverlening tot stilstand.

Samen met het Rijk en de andere provincies is daarom gestart met een nieuwe aanpak voor de opgave stikstof. Provincie Zeeland geeft daarnaast ook haar eigen invulling: De strategische aanpak stikstof. Hierin werken we via drie actielijnen aan een goede staat van de Zeeuwse natuur:

- Vermindering stikstofdepositie
- Versterken van de natuur
- Informatie, communicatie en vergunningverlening

Ambitie

Provincie Zeeland stelt de volgende doelen centraal:

- Korte termijn (2020-2022): stikstofruimte vrij maken
- Korte termijn (2020-2022): een systeem ontwikkelen waarmee vergunningen kunnen worden verleend voor nationale en regionale projecten die passen bij Zeeland.
- Lange termijn (2020-2050): zoveel mogelijk behalen van een goede ecologische toestand van onze natuur, door het toewerken naar een goede staat van instandhouding van de Natura2000 gebieden in 2050.

Dit doen we via een middellange termijn (2020-2030) en tussendoelen. De aanpak per gebied kost meerdere jaren en draagt bij aan meerdere doelen:

- 1 Het bereiken van een duidelijke daling van de stikstofdepositie, om de kwaliteit van stikstofgevoelige Natura2000-gebieden te versterken
- 2 Het verlagen van de stikstof neerslag om ruimte te maken om vergunningen te kunnen verlenen
- 3 Meerdere opgaven in een gebied combineren waardoor grote opgaven samenhangend worden opgepakt

Inzet

Dit doen we door de inzet van een compacte opgave stikstof. Deze richt zich in eerste instantie op het zoeken naar oplossingen voor vergunningverlening. Tegelijk zet de provincie in op het bieden van kennis en informatie aan initiatiefnemers.

Naast het verlenen van vergunning, maken we met een aanpak gericht op bepaalde gebieden de natuur sterker. Dat doen we door middel van natuurontwikkeling, natuurherstel en door de bronnen in de buurt van Natura2000 gebieden aan te pakken. In deze aanpak leggen we verbinding met andere opgaven in het gebied.

Verder houden we de ontwikkeling van stikstof neerslag in de gaten door monitoring. Via sensoren, satellietbeelden en meer metingen wordt gewerkt aan verbetering van de modellen. Monitoring draagt tevens bij aan draagvlak. Tot slot is het buitenland een belangrijk punt van aandacht. Het grootste deel van de stikstof in Zeeland is afkomstig uit het buitenland en (internationale) scheepvaart. Zonder aanpak in het buitenland en bij scheepvaart is het moeilijk onze doelen te halen.

Naast personele inzet is er ook inzet via financiële middelen en regelingen. Deze zijn deels afkomstig van het Rijk. Via de opgave stikstof zijn er middelen voor monitoring en proces beschikbaar. Ook in de investeringsagenda van de provincie is budget opgenomen voor bronaanpak. In 2020 lag de nadruk

met name op het maken van regels voor vergunningverlening, vastgesteld in de provinciale beleidsregels Intern- en Extern salderen. Daarnaast op en het opstarten van gebiedsgerichte aanpak. In 2021 zal dit meer liggen op het aanscherpen van de opgave doelen. Deze worden vertaald naar maatregelen en worden gebruikt voor het bepalen van de aanpak in de gebieden. Ook worden ze gebruikt voor het monitoren van de effecten.

Proces

In de voorjaarsnota 2020 is stikstof als opgave benoemd. Kern van de opgave is dat deze alleen kan slagen als alle sectoren bijdragen aan de oplossing. Daarom vormen alle betrokken partijen samen een bestuurlijk overleg stikstof Zeeland. Ook zitten alle partijen in een externe werkgroep, en per gebiedsgerichte aanpak zijn de direct belanghebbenden vertegenwoordigd.

Binnen de organisatie zijn er sterke relaties met programma's, opgaven en afdelingen. Met name de relatie met Natuur, platteland en landbouw en met vergunningverlening is van groot belang. De opgave heeft tot doel het maatregelen op te starten en uit te werken, waarna de uitvoering in een andere onderdelen van de organisatie plaats vindt.

Op 10 juli 2020 hebben PS de strategische aanpak stikstof vastgesteld. De aanpak stikstof is continu in ontwikkeling, onder andere door landelijke ontwikkelingen. Zo is tussentijds de minister van landbouw met haar aanpak gekomen en heeft de commissie Remkes adviezen uitgebracht. Dit heeft direct effect op de Zeeuwse aanpak. In het proces is daarom zowel de relatie met externe partijen als met PS van groot belang. De strategische aanpak kan tussentijds dan ook worden aangevuld.

Te behalen resultaten 2022

In 2022 blijven we inzetten op de pijlers uit de Zeeuwse aanpak stikstof. Hierbij moeten we rekening houden met mogelijke effecten uit de kabinetsformatie.

Vermindering stikstofdepositie: In 2022 wordt de 1e fase van de vrijwillige opkoopregeling veehouderijen afgerond. Naar verwachting gaat op 1 januari 2022 de 2e fase van deze regeling van start. Afhankelijk van de voorwaarden in deze fase en de aanmeldingen zal ook deze benut worden. Ook zal het rijk een tweede bronmaatregel in de agrarische sector starten; de beëindigingsregeling. Het Rijk zal deze maatregel zelf uitvoeren en Provincies zijn hier bij betrokken. Naast vermindering van neerslag uit de agrarische sector zetten we in 2022 in op het invullen van maatregelen van het rijk in andere sectoren. Walstroom voor scheepvaart is hiervan een voorbeeld. In 2022 zal worden verkend welke bronmaatregelen het meest effect hebben in Zeeland.

Naast het nemen van bronmaatregelen blijven we inzetten op het reduceren van stikstofdepositie uit het buitenland. Hiervoor werken we samen met Brabant en Limburg aan een kader voor vergunningverlening en met het Rijk in een buitenlandstrategie.

Het verbeteren van natuur gebeurd in 2022 via het programma natuur en via het gericht aanpakken van de gebieden. In 2022 wordt voor de Kop van Schouwen en de Manteling van Walcheren deze aanpak verder uitgewerkt. Eind 2021 stelden we samen met de andere provincies en het Rijk een routekaart op. In de gebiedsgerichte aanpak komen het programma natuur en de maatregelen om stikstof neerslag te verminderen samen. In 2022 wordt daarnaast voor alle natura2000 gebieden gewerkt aan het gebiedsplan. Hierin wordt per Natura2000 gebied de aanpak en doelen beschreven. Het gebiedsplan is verplicht gesteld in de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering (1 juli 2021).

Om de resultaten in 2022 te bereiken is de derde pijler, monitoring, van groot belang. Het in 2021 opgezette dataportaal wordt in 2022 verder doorontwikkeld en breder beschikbaar gesteld. Hierin komen metingen, modellen en andere stikstofgegevens samen. In 2021 is ingezet op uitbreiding van meetpunten in Zeeland. Naar verwachting zullen begin 2022 enkele nieuwe stikstof meetpunten opgezet worden.

Tot slot gaat de Provincie Zeeland in 2022 door met vergunningverlening. Dit is erg afhankelijk van de ontwikkeling in juridische procedures. Verwacht mag worden dat ook in 2022 door rechters nieuwe uitspraken zullen worden gedaan. Deze zullen mogelijk leiden tot aanpassing van de kaders en mogelijk dus ook gevolgen hebben voor de beleidsregels salderen. Een tweetal belangrijke punten in vergunningverlening zullen zijn het legaal maken van de PAS melders en het opzetten van de stikstofdepositie bank.

Slimme mobiliteit

Omschrijving

Om mee te doen in de maatschappij moet je je kunnen verplaatsen: naar het werk, naar school, naar de winkel. Goede bereikbaarheid is daarom cruciaal voor de leefbaarheid en vitaliteit van Zeeland. Het mobiliteitssysteem zoals het nu werkt pas door de ontwikkelingen steeds minder bij de huidige tijd. Met de regionale mobiliteitsstrategie wordt een nieuwe koers uitgezet, gericht op ontwikkelingen in de periode 2025-2035. Het startpunt hiervoor betreft de reiziger. Het werken aan een situatie waarmee de (potentiële) reiziger het beste gefaciliteerd kan worden om van deur tot deur de reis te maken.

Ambitie

De ambitie is met een nieuwe insteek de stap te maken naar slimme en duurzame mobiliteit. Hierbij wordt het aanbod afgestemd op de vraag naar mobiliteit. Dit gebeurt door inzet op een samenspel van innovatieve technologische systemen en klassieke vervoersvormen (bus, trein, ferry). De komende tijd is een doorontwikkeling noodzakelijk in het samenspel tussen innovatieve systemen en klassieke vervoersvormen en tussen fijnmazige systemen en grote verbindingen.

De reiziger komt daarbij centraal te staan. Het perspectief van de reiziger is het uitgangspunt en niet het denken vanuit verschillende overheden in losse systemen. Doordat de reiziger via Mobility as a Service-apps en (telefonisch) via de mobiliteitscentrale makkelijker vervoerwijzen zou kunnen combineren en daardoor ook meer keuze krijgt in de van deur tot deur vervoersmogelijkheden. Het benutten van data en het beschikbaar maken van data is een belangrijke basis voor een goed mobiliteitssysteem.

Mobiliteit wordt toegankelijk georganiseerd. Zodat iedereen gebruik kan maken van de vervoermiddelen, hubs en opstappunten en van plannings- en boekingsmogelijkheden. Dit in lijn met de uitgangspunten van het VN-verdrag voor de rechten van de mens met een beperking. Zoveel als mogelijk kan gebruik worden gemaakt van de reguliere mobiliteitssystemen. Voertuigen en hubs worden daarop ingericht. Voor de meest kwetsbare groepen zijn er specifieke mogelijkheden via het doelgroepenvervoer. Daarbij is de ambitie dat er ook mogelijkheden zijn om deels via doelgroepenvervoer en deels met reguliere mobiliteit de reis af te kunnen leggen.

De veranderingen in de mobiliteit stoppen in de komende periode niet. Die zullen met wisselende snelheden doorgaan. Dat vraagt dat in Zeeland blijvend wordt ingespeeld op ontwikkelingen. Dat er een klimaat wordt gecreëerd waarin het normaal is om nieuwe mogelijkheden uit te testen en bij bewezen maatschappelijke meerwaarde ook uit te rollen.

Inzet

Regionale Mobiliteitsstrategie

Eind 2021 zal de regionale mobiliteitsstrategie worden vastgesteld. De nadruk verschuift dan van strategievorming naar uitwerking en (netwerk)uitvoering. Binnen de provinciale organisatie vindt de uitvoering in 2022 plaats vanuit het programma Regionale Bereikbaarheid en de afdeling Infrastructuur en Vastgoed. De middelen die hiermee gemoeid zijn worden opgenomen in het begrotingsprogramma Mobiliteit op Maat.

Belangrijke onderdelen in 2022 daarbij zijn:

1. Start van de aanbesteding van de OV-concessie.
2. Verdere invulling van het fijnmazige systeem en uitwerking in de combinatie met doelgroepenvervoer.
3. Verdere versnelling en uitbreiding van de treinverbinding Vlissingen van/ naar de Randstad en Noord-Brabant, inclusief aandacht voor goede overstappen.
4. Het opwaarderen van OV-knooppunten naar de hubs conform de regionale mobiliteitsstrategie.
5. Het verder stappen zetten richting de invulling van de mobiliteitscentrale.
6. Het op orde brengen van mobiliteitsdata (top 15 data-items) via het Regionaal Data Team dat hiervoor in 2021 is opgericht.

7. Uitvoering van het Living Lab Slimme Mobiliteit, waarmee pilots en experimenten met nieuwe mobiliteitsoplossingen in Zeeland worden opgezet.
8. Invulling van het landelijke OV Toekomstbeeld. Voor Zeeland zijn belangrijke onderdelen de ontwikkeling van OV-knooppunten en het creëren van een hoogwaardige busverbinding Rotterdam-Zierikzee-Goes-Terneuzen-Gent.
9. In het kader van Krachtenbundeling Smart Mobiliteit landelijke inzet op de ontwikkeling van Mobility as a Service, zelfrijdend vervoer, werkgevers- en onderwijsaanpakken mobiliteit, minder hinder maatregelen, digitalisering in de mobiliteit en slimme infrastructuur.

Proces

De regionale mobiliteitsstrategie wordt eind 2021 ter besluitvorming voorgelegd aan Provinciale Staten en gemeenteraden. Op basis van de mobiliteitsstrategie wordt een uitvoeringsagenda ingevuld voor de komende jaren. De 9 hierboven genoemde onderdelen zijn onderdeel van deze uitvoeringsagenda.

Te behalen resultaten 2022

Deze zijn opgenomen onder het begrotingsprogramma Mobiliteit op Maat.

Wat mag het kosten ?

(Bedragen x € 1.000)

Doelstelling	Begroting 2022
Lasten	
010201 Strategische opgaven - stelpost	1.035
010204 Slimme mobiliteit	45
010206-Stikstof	524
Baten	
Totaal Lasten	1.605
Baten	
010204 Slimme mobiliteit	115
Totaal Baten	115
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	1.490
Resultaat na bestemming	1.490

2 Programma Woonplaats Zeeland

Inleiding en ontwikkelingen

Zeeland is Land in Zee. Kust, land, zeearmen en eilanden, het samenspel tussen water en land, het geeft Zeeland een unieke ligging en een bijzondere omgeving voor mensen om te wonen, te werken en te recreëren. Deze unieke ligging in een veilige, economisch aantrekkelijke en ecologisch gezonde delta is ons Zeeuwse kapitaal en onze leefomgeving. In Zeeland bepalen water, landbouw, wonen, natuur, industrie en recreatie de kwaliteit van de leefomgeving. Als we die kwaliteit willen behouden, dan moeten we ons steeds afvragen: wat mag waar wel en waar niet, hoe beïnvloedt dat elkaar over en weer, wat zijn de effecten op milieu, landschap, economie op korte en langere termijn.

Uitgangspunt is het vastgestelde Omgevingsplan Zeeland 2018. Dit plan is tot de vaststelling van de Zeeuwse Omgevingsvisie het geldende strategisch beleidskader voor de fysieke leefomgeving.

In dit uitvoeringsprogramma Woonplaats Zeeland staat de kwaliteit van de fysieke leefomgeving centraal. Daarbij staan de volgende onderwerpen centraal: de gebouwde omgeving met steden, dorpen en bedrijventerreinen, de kwaliteit van de kust en recreatie, milieu en water, zowel de Deltawateren als het beheer van grond- en oppervlaktewater binnendijks. Landbouw en natuur, ook onderdeel van de fysieke leefomgeving, komen aan de orde in het programma Balans in landelijk gebied.

Het behoud van de kwaliteit van de leefomgeving wordt geregeld door tal van wetten en regelingen, onder de verantwoordelijkheid van rijk, provincie, gemeenten en waterschap. In de Omgevingswet komt er straks één loket voor alle vragen, klachten, vergunningen etc. Dat loket wordt de gemeente. De invoering van de Omgevingswet vereist een vernieuwing in samenwerking, denken en doen tussen overheden. Ook dat project komt in dit hoofdstuk aan de orde.

Speerpunten

De speerpunten voor de verschillende deelprogramma's zijn:

Deltawateren

- Bijdragen aan vervolg gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta 2050
- Herinstructie van beperkt getij op de Grevelingen
- Gebiedsproces Volkerak-Zoommeer (VZM- korte en middellange termijn)
- Zoetwaterbeschikbaarheid Zuidwestelijke Delta (in relatie tot Zeeuws Deltaplan zoet water)
- Continueren inzet voor uitvoeringsprogramma Oosterscheldevisie
- Kennisprogramma zeespiegelstijging in relatie tot herijking Voorkeursstrategie Zuidwestelijke Delta in 2026

Milieu

- Vervolg verkenning van de samenwerking Milieutaken in Zeeland in afstemming met gemeenten en waterschap
- Actualisatie Milieuprogramma en VTH programma
- Opstellen en uitvoeren plan van aanpak verbeteren toezicht en handhaving
- Uitvoeren acties uit het Milieuprogramma 2018
- Uitvoering Schone Lucht Akkoord

Omgevingswet (digitaal stelsel)

- Informatie en applicatie stelsel gereed maken zodat Omgevingsvisie en Omgevingsverordening kunnen worden gepubliceerd

Wonen en bedrijventerreinen

- Opstellen van een Woonagenda en aanpak o.a. met de gemeenten
- Uitvoeren Fonds Impuls Bedrijventerreinen en Provinciale Impuls Wonen

Beleidskader

- [Omgevingsplan Zeeland 2018](#)
- [Omgevingsverordening Zeeland 2018](#)
- VTH Programma Schoon, gezond en veilig Zeeland (operationeel beleid Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) 2021
- [Economische Agenda](#)
- [Programma Vergunningverlening, toezicht en handhaving + specialisaties 2018](#)
- [Milieuprogramma 2018-2022](#)
- [Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Zeeland 2016](#)
- [Beleidsnota Natuurwetgeving](#)
- [Deltaprogramma](#)
- [Voorkeursstrategie Zuidwestelijke Delta](#)
- [Programmatische aanpak Grote Wateren](#)
- [Natura 2000 beheerplannen \(voor de afzonderlijke Deltawateren\)](#)
- [Zwemwaterrichtlijn](#)
- [Kaderrichtlijn Water](#)

Reguliere taken

Milieu

- Vergunningverlening, toezicht en handhaving bij bedrijven, waarvoor de Provincie bevoegd gezag is
- Vergunningverlening en toezicht op bodemsaneringen en nazorg
- Uitvoering van bodemonderzoeken en bodemsaneringen
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving voor vuurwerkevenementen, luchtvaart, ontgrondingen en grondwateronttrekkingen
- Uitvoeren programma Impuls omgevingsveiligheid
- Accounthouderschap van de RUD Zeeland en de DCMR
- Interbestuurlijk toezicht voor wat r.o. en milieutaken betreft
- Nazorg gesloten stortplaatsen
- Coördinatie uitvoering VTH taken binnen Zeeland

Ruimtelijke kwaliteit

- Overleg over ruimtelijke plannen met betrokken bestuursorganen
- Toezicht op huisvesting statushouders

Water

- Beheer grondwatermeetnet
- Aanwijzen zwemlocaties
- Bescherming grond- en oppervlaktewater

Deltawateren

De Deltawateren zijn voor Zeeland vanuit ecologisch, ruimtelijk, recreatief en economisch oogpunt van grote waarde. Ze bepalen in belangrijke mate de kwaliteit van onze leefomgeving, nu en in de toekomst. Het borgen van deze kwaliteit vraagt om passende antwoorden op de uitdagingen voor de komende decennia. Binnen de geldende (wettelijke) kaders gaat het daarbij om een afgewogen aanpak van thema's als waterkwaliteit, ecologie en regionale economie in combinatie met noodzakelijke aanpassingen op het vlak van waterveiligheid, zeespiegelstijging en een verder toenemende verzilting.

Een aanpak waarbij we als Provincie Zeeland samenwerken met onze partners binnen het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta (GO ZWD) om ons doel van een ecologisch gezonde, veilige en economisch aantrekkelijke delta te kunnen realiseren.

Maatschappelijk effect Deltawateren

De leefomgeving wordt aangepast aan veranderende (klimaat)omstandigheden waardoor inwoners en bezoekers van Zeeland kunnen leven in een veilige, aangename en klimaatbestendige leefomgeving.

Kwaliteitskust: recreatie, toerisme en vrijetijd

Speerpunten Bestemming Zeeland 2030 voor inwoners, ondernemers en bezoekers

1. Vergroten van de positieve bijdrage van de vrijetijdssector aan de omgeving en de samenleving: de Zeeuwse vrijetijdssector heeft een sterke maatschappelijke, ruimtelijke en economische meerwaarde. De Zeeuw draagt de vrijetijdseconomie een warm hart toe en werkt samen met de sector aan een leefbaar Zeeland voor iedereen.
2. Stimuleren van een toekomstbestendige vrijetijdssector: de Zeeuwse ondernemers zijn intrinsiek gemotiveerd en in staat om de exploitatie op een duurzame circulaire wijze te laten plaatsvinden. Ondernemen in de vrijetijdseconomie is aantrekkelijk en staat hoog in aanzien. Er is een bruisend netwerk actief dat samenwerkt aan een gezonde vrijetijdssector.
3. Versterken van een optimale beleving voor bewoner en gast: onze inwoners en bezoekers ervaren Zeeland op een unieke manier die bij hen past, in alle seizoenen en regio's. De verschillende regio's en steden in Zeeland vormen gezamenlijk een gevarieerd palet aan bestemmingen.

Omgevingswet en Omgevingsagenda

In 2021 gaan we verder met de voorbereiding om op 1 juli 2022 te kunnen voldoen aan de nieuwe Omgevingswet. De Omgevingswet is de grootste wetswijziging sinds de invoering van de grondwet. In de Omgevingswet worden 26 wetten en meer dan honderd ministeriele regelingen op het gebied van ruimte, wonen, milieu, natuur, water en infrastructuur samengevoegd. Het doel van de Omgevingswet is: "van bescherming van de fysieke leefomgeving via een werende benadering van activiteiten, naar een beleidscyclus waar de continue zorg voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving centraal staat en ruimte ontstaat voor ontwikkeling."

Door deze nieuwe wet verandert er veel in Zeeland. Ook de rol van de Provincie verandert. De Omgevingswet geeft aan dat burgers en initiatiefnemers niet langer te maken krijgen met een gefragmenteerde overheid. Alle overheden zijn samen verantwoordelijk voor de fysieke leefomgeving. Om dit te bereiken moeten de overheden onder de Omgevingswet intensiever samenwerken. In Hoofdstuk 1 Strategische Opgave Ruimtelijke Kwaliteit staat het traject beschreven om te komen tot de Zeeuwse Omgevingsvisie en de verordening. Het digitale stelsel is het derde spoor van de implementatie Omgevingswet en maakt onderdeel uit van dit programma.

Voor de digitalisering van de Omgevingswet wordt een digitaal stelsel ontwikkeld. Een belangrijke component hierin is het Omgevingsloket. Alle informatie over de fysieke leefomgeving wordt gebundeld in het Omgevingsloket.

Via het Omgevingsloket kunnen initiatiefnemers digitaal een vergunningaanvraag of melding indienen. Ook kan via prikken op de kaart gezien worden welke regels er gelden op welke locatie. Daarnaast kan ook informatie over de fysieke leefomgeving worden opgevraagd. Alle overheden dienen aangesloten te worden op het Omgevingsloket om deze te voorzien van informatie. Zeeuwse afstemming is nodig om met partijen afspraken te maken hoe we aansluiten, welke informatie er wordt aangeleverd en welke nieuwe (werk) processen er ingericht moeten worden.

Omgevingsagenda

Daarnaast werken we binnen het programma Fysieke Leefomgeving aan het opstellen van de Omgevingsagenda. In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is het instrument van de omgevingsagenda per landsdeel geïntroduceerd. De Omgevingsagenda Zuidwest is de gezamenlijke bestuurlijke agenda voor de fysieke leefomgeving van het Rijk en regio's Zeeland en Zuid-Holland. Voor Zeeland zijn hier drie prioritaire thema's benoemd: North Sea Port District & Terneuzen, De kust van de delta, Transitie landelijk gebied. Hierbij is North Sea Port District tevens aangewezen als NOVI gebied. In de Omgevingsagenda Zuidwest worden de opgaven voor Rijk en regio rond deze thema's in beeld gebracht en worden afspraken vastgelegd over de gezamenlijke aanpak van deze opgaven. Doel is om de Omgevingsagenda in 2022 vast te stellen. De omgevingsagenda wordt in samenhang met de Zeeuwse Omgevingsvisie opgesteld.

Maatschappelijk effect Omgevingswet en omgevingsagenda

De Provincie draagt bij aan een nieuwe manier van samenwerken tussen overheden onderling en tussen overheden en het netwerk. Dat gebeurt met de voorbereiding op de Omgevingswet en de vier andere strategische opgaven. Het doel is een gezonde, veilige leefomgeving en het doelmatig gebruik van de beschikbare ruimte, waardoor ook directe bijdrage geleverd wordt aan het versterken van de recreatieve en toeristische aantrekkingskracht van Zeeland.

Ruimtelijke kwaliteit versterken: Wonen

Een passende duurzame woning en een prettige woonomgeving.

Demografische ontwikkelingen (vergrijzing, huishoudenverdunding), de noodzaak voor verduurzaming en aanpassing van woningen aan de zorg(behoeft) hebben een belangrijke invloed op de woonbehoefte. De vraag naar woningtypen en woonmilieus verandert hierdoor. Het gaat niet alleen om aantallen woningen, maar ook om een match met de kwalitatieve vraag en een koppeling met duurzaamheidsdoelen. De aanpassing van de bestaande woningvoorraad door sloop, herstructurering, woningaanpassing en verbetering is een lastige opgave. Door de stijgende huizenprijzen dreigt een tekort aan betaalbare woningen.

De kwalitatieve opgave is in 2019 in beeld gebracht door het Kwalitatief Woononderzoek Zeeland (KWOZ). De opgave is aanzienlijk en verschilt per regio. Eind 2021 wordt de provinciale demografische prognose geactualiseerd, waarna in 2022 ook de actualisatie van de kwalitatieve opgave volgt.

De Provincie heeft samen met de gemeenten een verantwoordelijkheid voor de regionale woningbehoefte. In 2021 hebben de gemeenten en Provincie de Zeeuwse Woonagenda vastgesteld. Hierin zijn drie belangrijke gezamenlijke opgaven benoemd:

- Het toekomstbestendig maken van de bestaande woningvoorraad;
De grootste opgave ligt in de versterking van de bestaande woningvoorraad. Het gaat daarbij om verduurzaming en het levensloopgeschikt maken van de woningvoorraad en daarmee samenhangend, het op peil houden van de leefbaarheid in wijken en dorpen.
- Nieuwbouw die 100% raak is: focus op kwaliteit in woningtypen en locaties;
Bij nieuwbouw gaat het veel meer om kwaliteit en minder om kwantiteit. Het gaat om het toevoegen van de juiste woningen op de juiste plekken. Zo draagt nieuwbouw maximaal bij aan een toekomstige woningvoorraad die in kwaliteit en kwantiteit 100% aansluit bij de vraag.
- Inspelen op de behoefte aan specifieke segmenten op woningmarkt;
Er bestaat een behoefte aan specifieke type woningen zoals flexwonen, huisvesting van arbeidsmigranten en passende woonvormen voor oudere huishoudens, zoals geclusterde woonvormen en woonvormen op het grensvlak van zelfstandig en intramuraal wonen.

De opgaven in de Zeeuwse Woonagenda worden in de uitvoeringsagenda aangepakt via in zes actielijnen:

- gebiedsgerichte aanpak,
- financiële arrangementen,
- adaptief programmeren,
- complementair bouwen,
- hergebruik lege panden,
- flexibele schil.

In de actielijnen wordt met bestaande en nieuw te ontwikkelen instrumenten gezamenlijk gewerkt aan een toekomstbestendige woningvoorraad. De provincie ondersteunt dit met de inzet via bestaande en nieuwe instrumenten, zoals de Provinciale Impuls Wonen, subsidie voor hergebruik van leegstaande panden, ondersteuning voor flexibele woonvormen, leningen voor woningverduurzaming en subsidie voor gebiedsgerichte projecten, grotendeels gefinancierd vanuit de regiodeal.

Afstemming van de aanpak vindt plaats via de Woonagenda en de regionale woningmarktafspraken, waar de regio onderling en met provincie afspraken maakt over de kwalitatieve en kwantitatieve versterking van de woningvoorraad. Daarnaast worden met individuele gemeenten plannen van

aanpak opgesteld, waarin afspraken worden gemaakt over de bestaande nieuwbouwplannen, zodat deze beter aansluiten bij de toekomstige behoefte. Dit kan door bestaande plannen aan te passen of door verouderde plannen te schrappen. Hiermee wordt ruimte gecreëerd waardoor gemeenten woningbouw meer flexibel en adaptief kunnen inspelen op de kwalitatieve behoefte.

In dit thema speelt ook de versterking van de functie van de stad als plek om te winkelen, te leven en te ontmoeten. Deze functie staat onder druk. Dit komt onder andere door de toename van leegstand in de detailhandel en maatschappelijk vastgoed. We haken hierop aan als partner met een visie op detailhandel, cultuur en bebouwde omgeving. Onze rol is hier vooral faciliterend (bijv. door ondersteuning via het Zeeuws Stedelijk Coördinatieteam) en stimulerend (door subsidies voor hergebruik leegstaande panden en gebiedsgerichte projecten).

Maatschappelijk effect

Zeeland is een provincie waar het goed wonen, werken en leven is.

Beter benutten van regionale bedrijventerreinen

We werken aan het beschikbaar hebben van voldoende planologische ruimte voor havenontwikkeling en bedrijven en zetten in op een kwaliteitsimpuls en de verduurzaming van terreinen. De provincie stelt hiervoor regelmatig een behoefteprognose voor bedrijventerreinen op. Deze vormt de basis voor de regionale bedrijventerreinen- programmering die de gemeenten opstellen om te komen tot een goede balans in vraag en aanbod.

De Provincie ondersteunt de gemeenten met subsidie voor het versterken van de kwaliteit en duurzaamheid van bedrijventerreinen. In 2020 zijn de lopende subsidieregelingen geëvalueerd. Op basis daarvan zijn twee nieuwe regelingen ontwikkeld, die de bestaande regelingen vervangen. Het gaat om de subsidieregeling Planvorming en Procesondersteuning, die gemeenten ondersteunt bij de integrale planvorming voor toekomstbestendige bedrijventerreinen. De bestaande duurzaamheidsscans maken hier onderdeel van uit.

Daarnaast is er de subsidieregeling Fysieke maatregelen, bedoeld voor de realisatie van collectieve fysieke maatregelen t.b.v. het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen. Hierbij valt te denken aan (circulaire) herstructurering, aanleg van duurzame energie- en warmtesystemen, energieopslag, aanleg gedeelde laadinfrastructuur, maatregelen in het kader van klimaatadaptatie en maatregelen die de biodiversiteit vergroten.

Verder wordt de uitvoering ondersteund van twee demoprojecten voor de verduurzaming van bedrijventerreinen, met inzet van de gelden uit de regio envelop.

Maatschappelijk effect

Zeeland is een provincie waar het goed wonen, werken en leven is.

Doelstelling

Law Delta

Een Law Delta is gerealiseerd op een deel van het beoogde terrein van de marinierskazerne in Vlissingen.

Deze doelstelling maakt onderdeel uit van het [compensatiepakket Wind in de Zeilen](#). Dit betreft het justitieel complex Vlissingen (JCV) dat bestaat uit een penitentiaire inrichting voor zwaardere doelgroepen met een extra beveiligde inrichting, een hoog beveiligde zittingslocatie en een beveiligde verblijfsfaciliteit waar rechters, officieren van justitie en advocaten tussen zittingsdagen kunnen overnachten en werken en een steunpunt DV&O. Het Strategisch kenniscentrum Georganiseerde Ondernemende Criminaliteit dat gelieerd is aan de strafrechtketen zal elders in Vlissingen als een separate ontwikkeling tot stand worden gebracht.

De gezamenlijke inschatting van rijk en regio is dat op zijn vroegst in het laatste kwartaal van 2023 kan worden gestart met bouwen van het justitieel complex.

Een start eind 2023 kent de volgende afhankelijkheden en risico's:

- Aandacht voor de voorbereiding en begeleiding van het proces met betrekking tot ruimtelijke procedures, om deze zo voorspoedig mogelijk te laten verlopen;

- Met de locatiestudie is het justitieel complex in een stadslandgoed ontworpen, waarmee deels een verwevenheid is tussen de twee delen. De twee delen zullen in planuitwerking gelijk moeten oplopen;
- De regelgeving rondom stikstof kan van invloed zijn op ontwikkelingsmogelijkheden rondom het justitieel complex;
- Beschikbaarheid van een marktpartij;
- De gevolgen van de Omgevingswet, die gedurende de planfase wordt ingevoerd, zijn nog onbekend.

Oplevering van het complex wordt op zijn vroegst mogelijk geacht in de tweede helft van 2026.

Acties

Start proces van de benodigde ruimtelijke procedures samen met de gemeente Vlissingen en het Rijk.

Uitvoeren van werkzaamheden ten behoeve van de grondoverdracht.

Doelstelling

Vorbereiding omgevingswet

Uiterlijk op het moment van het inwerkingtreden van de omgevingswet, naar verwachting op 1 juli 2022, werkt de provincie volgens de gedachte achter de omgevingswet.

Acties

Invulling geven aan opgave gericht werken en vroegtijdig samenwerken.

Nieuwe interne- en externe samenwerkingsstructuren/werkprocessen.

Vorbereidingsacties vormgeven en implementatie digitaal stelsel Omgevingswet

Doelstelling

Kwaliteitskust: recreatie, toerisme en vrijetijd

Bestemming Zeeland 2030 in balans

Het doel voor Zeeland als bewuste bestemming is een bestemming waarin de belangen van inwoners, bedrijven en bezoekers goed worden gewogen; een bestemming waar de Zeeuw in 2030 de vrijetijdsector ervaart als een belangrijke drijvende kracht voor de leefbaarheid, de economie en het voorzieningenniveau.

Hierbij wordt verantwoord gebruik gemaakt van het landschap, ons natuurlijk kapitaal. De ruige zee, de rustige natuur, bruisende binnensteden, een rijke historie, hoogstaand culinair aanbod en een actieve waterbeleving vormen de Zeeuwse beleving voor inwoner en gast, in elk jaargetijde.

Deze doelstelling is een gezamenlijke opgave met onder andere gemeenten, (recreatieve) ondernemers, natuur- en cultuurorganisaties en overige partners in Zeeland. Aan de hand van een meerjarige actie-agenda 2022-2024 werken we met onze partners aan de ontwikkeling van een toekomstbestendige bestemming binnen het toeristisch ecosysteem Zeeland.

We realiseren een meerjarige Zeeuwse kennisagenda voor het vrijetijd domein met onderzoeksprogramma, in samenwerking met de toeristische partners en ter monitoring van [de visie Bestemming Zeeland 2030](#).

De beleidsindicator voor de bestemming Zeeland in balans is het draagvlak voor toerisme onder de Zeeuwse inwoners. Nulmeting hiervoor is het jaar 2019 waarin het draagvlak voor toerisme in Zeeland onder inwoners 70% was. De volgende draagvlakmeting voor Zeeland vindt plaats in 2023.

Voor de korte termijn is inzetten op het consolideren van de steun voor toerisme in Zeeland van 70% het doel (hierbij verliezen we niet het draagvlak voor toerisme per gemeente uit het oog). Voor de middellange en lange termijn (2030) is het doel / de ambitie om te komen tot 75% draagvlak in Zeeland.'

Acties

Kwaliteit van ontwikkelingen rond de Deltawateren stimuleren.

- Regierol gericht op borging (samenwerking en juridisch) van de Gebiedsvisie Veerse Meer en uitvoering van de daarbij behorende actie-agenda.
- Regierol gericht op realisering van de opgaven Zeeuwse Kustvisie en uitvoering van de daarbij behorende actie-agenda.
- Stimuleren gebiedsgerichte samenwerking Grevelingen en Oosterschelde voor waterrecreatie en kwaliteit openbare recreatievoorzieningen.
- Regierol op realisatie acties actieprogramma waterrecreatie en stimulering van de waterrecreatie in Zeeland.

Kwaliteitsontwikkeling en toekomstbestendigheid

- Uitvoering geven aan kwaliteitsontwikkeling in aandachtsgebieden in de kustregio en rondom het Veerse Meer. In 2022 zijn 3 aandachtsgebieden en 2 strandovergangen in uitvoering in de kustregio. Hiervoor worden o.a. middelen uit de Regio Deal benut.
- Het stimuleren van ondernemers in de Zeeuwse vrijetijdssector door de inzet en begeleiding van Economische Impuls Zeeland, d.m.v. het Aanjaagprogramma Innovatie, bestaande uit:
 1. Inspiratie op het gebied van technologie, bedrijf en omgeving, verduurzaming en bedrijfsvoering.
 2. Ondersteuning van ondernemers bij innovatie en kwaliteitsverbetering.
 3. Financiering voor ondernemersinitiatieven in de verblijfsrecreatie met plannen voor de toekomstbestendigheid van bedrijven.

Stimuleren van de innovatie van vrijetijdsbedrijven in stedelijk gebied en versterking van de gastbeleving van erfgoed en cultuur.

Stimulering duurzaam toeristisch mobiliteitsnetwerk en verbeteren toeristische bereikbaarheid (spreiding in tijd en locaties), gekoppeld aan de opgave slimme mobiliteit en aan de regionale energiestrategie

- Het stimuleren van ondernemers en overheden met initiatieven en belevingsconcepten op het gebied van toeristisch vervoer. Het gaat hierbij zowel om mobiliteitsconcepten als om routes en belevingsaspecten.
- Het stimuleren van ondernemers en overheden om het toeristisch vervoersaanbod verder te vergroten.

Stimulering Zeeland als jaarrond bestemming door het beter zichtbaar en vindbaar maken van toeristische informatie voor gasten en inwoners, gedurende het gehele jaar en van alle regio's

- Toeristische informatie digitaal beter zichtbaar en vindbaar maken samen met de toeristische partners.
- Ondersteunen van initiatieven die toeristische data herbruikbaar maken en inspelen op de kansen van big data en technologische ontwikkelingen.

Doelstelling

Milieu: Woon- en werkklimaat zijn versterkt

Via beleid en uitvoering van milieutaken wordt ingezet op het beschermen en het versterken van de milieukwaliteit van onze fysieke leefomgeving. Uitdaging is om hiermee de milieukwaliteit te versterken terwijl de economische belangen niet uit het oog worden verloren. Dit doet de Provincie

samen met andere overheden en maatschappelijke partners. De uitvoerende milieutaken zijn gemandateerd aan de RUD Zeeland en voor de Brzo taken aan de DCMR.

Het Milieuprogramma en het VTH programma dragen bij aan een schone, gezonde en veilige leefomgeving.

Acties

Actualiseren milieuprogramma 2018-2022

Actualiseren VTH programma

In 2022 begeleiden van de uitvoering van bodemsaneringen

Met Omgevingsdiensten en gemeenten inrichting uitvoering BRIKS taken afhechten

Opstellen en uitvoeren plan van aanpak verbeteren toezicht en handhaving

Uitvoeren van de voor 2022 relevante acties uit het milieuprogramma

Uitvoeren Zeeuws provinciaal onderdeel van het Schone Lucht Akkoord (voorheen Nationaal Actieprogramma Luchtkwaliteit)

Uitvoeren projectplan Kanaalzone inclusief acties op basis van onderzoek naar luchtmeetnet

Uitwerken en uitvoeren van projectplan zeer zorgwekkende stoffen

Problematiek rondom thermisch gereinigde grond (TGG) en PFAS in zo goed mogelijke banen begeleiden

Verder uitwerken en bestendigen wettelijke coördinatie taak van de provincie op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (met partners op bestuursrechtelijk- en strafrechtelijk vlak)

Uitkomsten verkenning toekomst samenwerking milieutaken oppakken. Dit in relatie met het standpunt van het kabinet over het rapport Commissie Van Aartsen en het Rekenkamerrapport over toezicht en handhaving

Doelstelling

Water en Bodem met kwaliteit

Een duurzaam bodemgebruik en goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, waterpeilen die voldoen aan normering en duurzame bescherming tegen overstromingen zoals aangegeven in de Europese [Kaderrichtlijn Water](#) en de [Europese Richtlijn Overstromingsrisico's](#).

Een aantal reguliere taken op het vlak van water(beheer) wordt structureel uitgevoerd. De provincie draagt samen met andere overheden (waterschap, Evides, Rijk) bij aan het behoud en waar mogelijk verbetering van de waterkwaliteit in grond- en oppervlaktewater, drinkwater en zwembadwater.

Acties

Aanwijzen en bewaken beschermingsgebieden drinkwaterwinningen

Subdoel: Voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water en de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's

In de Omgevingsverordening is de bescherming van grondwaterbeschermingsgebieden vastgelegd; de toestand wordt gevolgd via monitoring.

Aanwijzen zwemlocaties en toezien op veilige en hygiënische omstandigheden in samenwerking met waterbeheerder en RUD

Voldoen aan Europese Kaderrichtlijn Water en Zwemwaterrichtlijn

Bescherming en informatievoorziening archeologische en aardkundige waarden

Subdoel: Duurzaam bodemgebruik en geen ongewenst bodemgebruik diepere ondergrond

Bevorderen van een goed en efficiënt functionerende waterketen

Subdoel: Voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water en de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's

Waterschap Scheldestromen, Zeeuwse gemeenten en Evides waterbedrijf werken samen onder het Convenant Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland (SAZ+). De provincie ondersteunt deze samenwerking.

Zoeken naar synergie mogelijkheden met provinciale opgaven zoals natuurontwikkeling

Subdoel: Voldoen aan het terugdringen van regionale wateroverlast

Monitoren van de uitvoering van het Waterschapsbeheerprogramma en het analyseren van de voortgang via de jaarlijkse voortgangsrapportages overeenkomstig de voor waterkwaliteit geformuleerde doelstellingen in het provinciaal waterprogramma.

Monitoren van de uitvoering van het Waterschapsbeheerprogramma en het analyseren van de voortgang via de jaarlijkse voortgangsrapportages overeenkomstig de voor waterkwantiteit geformuleerde doelstellingen in de Omgevingsverordening Zeeland.

Doelstelling

Deltawateren

Een ecologisch gezonde, veilige en economisch aantrekkelijke delta. Door samen met onze partners in te zetten op:

- Het realiseren van een gezond ecologisch systeem
- Het verder versterken van de (water)veiligheid
- De zorg voor voldoende zoet water
- Het stimuleren van de economische vitaliteit

Acties

Bevorderen kennisuitwisseling, communicatie en samenwerking door actieve bijdrage aan en in het gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta

Actie wordt gecontinueerd in 2022.

Uitgevoerde studie Lange Termijn Perspectief Natuur Westerschelde doorvertalen

Fase 1 van het langetermijnperspectief natuur Schelde-estuarium (LTP-N) heeft bestaan uit het gezamenlijk met stakeholders opstellen van een systeemanalyse van het estuarium. In vervolg daarop is een tweede fase gestart die tot doel heeft, wederom gezamenlijk, natuurdoelen te definiëren en voorstellen voor denkbare maatregelen uit te werken. Er is een periode van twee jaar voor deze fase voorzien.

Uitvoeren uitvoeringsprogramma Oosterscheldevisie

Onder het uitvoeringsprogramma vallen diverse projecten. Deze zijn belegd bij de stakeholders. Voor een aantal projecten heeft ook de provincie een belangrijke rol. Het betreft onder andere de Roggeplaat- en Galgeplaatsuppletie. De Roggeplaatsuppletie is inmiddels uitgevoerd en wordt gemonitord. De Galgeplaatsuppletie is in voorbereiding. Ook is gestart met een onderzoek naar een onderwaterreservaat in de Oosterschelde.

Herbezinning op inzet gebiedspartijen voor Volkerak-Zoommeer naar aanleiding van gewijzigde rijksinzet

Vorbereiden suppletie Galgenplaat door inzet op verwerven van een EU-cofinancieringsbijdrage voor de uitvoering

Leveren actieve bijdrage aan de verdere planvorming voor het Grevelingenmeer

Doelstelling

Ruimtelijke kwaliteit: wonen

Ruimtelijke kwaliteit versterken:

Een passende duurzame woning en een prettige woonomgeving.

Acties

Aanpak van flexwonen en huisvesting buitenlandse werknemers

Aanpak verduurzaming woningvoorraad, o.a. uitvoeren energiescans en de inzet van duurzaamheidsleningen (met middelen vanuit regio-envelop)

Zorgdragen voor de actualisatie van de regionale woningmarktafspraken

De gemeenten faciliteren bij de versterking van de binnensteden

Monitoring van de ontwikkelingen in de woningvoorraad en woningbouwplannen

Uitvoering van de subsidieregeling Provinciale Impuls Wonen

Uitvoering van de subsidieregeling hergebruik leegstaande panden (HELP)

Uitvoering van de regeling gebiedsgerichte projecten (met extra inzet vanuit middelen regiodeal)

Samen met gemeenten uitvoeren actielijnen van de Zeeuwse woonagenda

Opstellen van een demografische prognose voor Zeeland

Doelstelling

Ruimtelijke kwaliteit versterken: Impuls bedrijventerreinen

Regionale bedrijventerreinen zijn beter benut en beschikken over meer kwaliteit en duurzaamheid.

We werken aan het beschikbaar hebben van voldoende planologische ruimte voor havenontwikkeling en bedrijven en zetten in op een kwaliteitsimpuls en de verduurzaming van terreinen.

Acties

Bieden van advies en analyse van de economische behoefteprognoses

Zorgen voor voldoende planologische ruimte voor bedrijven door met de gemeenten de regionale bedrijventerreinenprogramma's te actualiseren op basis van de prognose uit 2019

Uitvoering van twee demoprojecten verduurzaming bedrijventerreinen

Uitvoering van de subsidieregeling Planvorming en Procesondersteuning

Uitvoering van de subsidieregeling Fysieke maatregelen

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal geconstateerde overtredingen bij bedrijven waarvoor de Provincie de milieuvergunning verleent.						
Het aantal uitgevoerde emissiemetingen lucht	38	45	43	46	45	50
Het aantal overtredingen van luchtvoorschriften	8	6	6	5	4	*
Aantal klachten overlast						
Aantal ingediende klachten	573	343	213	314	266**	412**
Aantal klachtensituaties	123	84	35	30	32	

Trendindicatoren	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal zwembaden	128	122	124	118	116	134
Aantal keren dat een overtreding is geconstateerd	46	32	20	38	24	18
Aantal zwemgelegenheden in oppervlaktewater	54	57	55	55	55	56
Aantal keren dat een overtreding is geconstateerd	0	0	1	1	1	1
Aantal woningen binnen geluidszones rond industrieterreinen waarvoor geldt dat, ook na saneringsmaatregelen, de geluidsbelasting van 60 dB(A) wordt overschreden is in 2018 verminderd ten opzichte van 2012.	12	12	12	12	12	12
Milieuhygiënische spoedlocaties bodemverontreiniging zijn uiterlijk in 2020 gesaneerd of beheersbaar gemaakt.						
Aantal spoedlocaties in uitvoering of nog op te pakken	11	10	5	5	5	4
Goede naleving bodemsanerings- en nazorgverplichtingen.						
• Aantal saneringen in uitvoering	35	55	44	53	50	73
• Aantal overtredingen	3	7	0	1	0	1
Aantal overnachtingen toeristische gasten***	9.901.000	10.116.000	10.089.000	10.494.000	13.319.000	10.589.600
Aantal overnachtingen vaste gasten***	nb	nb	7.000.000	8.100.000	5.946.800	5.390.700
Draagvlak voor toerisme onder de Zeeuwse inwoners (Gemeten steun voor toerisme onder de Zeeuwse inwoners)					70% Nulmeting	niet gemeten
Tevredenheid over beleving van Zeeland****	8,14	8,31	8,27	8,4	8,3	niet gemeten

**in 2020 zijn er significant minder emissiemetingen uitgevoerd als gevolg van de overgang naar DCMR en daarmee samenhangende functiewisseling alsmede als gevolg van beperkingen door de COVID-19 pandemie. In 2021 wordt de meetstrategie geëvalueerd en eventueel aangepast.*

*** in 2019 waren van de 266 klachten er 85 bedrijf gerelateerd. In 2020 waren van de 412 klachten er 192 bedrijf gerelateerd. De in 2019 genoemde 266 klachten hadden alleen betrekking op de nietBRZO bedrijven, de aantallen klachten over BRZO bedrijven zijn over 2019 niet meer te achterhalen vanwege de overgang in dat jaar van die bedrijven van de RUD Zeeland naar de DCMR.*

Doelindicatoren

Doel	Indicator	Stand 2019	Stand 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Einddoel
Milieubelasting door uitstoot bedrijven waarvoor de Provincie de milieuvergunning verleent, is verminderd ten opzichte van 2006	Gemeten en berekende emissiegegevens	Emissiegegevens zijn lager dan in 2006	Nog niet bekend*)	Emissiegegevens zijn lager dan in 2006.	Emissiegegevens zijn lager dan in 2006.	Emissiegegevens zijn lager dan in 2006
Er wordt voldaan aan de wettelijke normen en grenswaarden voor een goede luchtkwaliteit	Gemeten immissiemetingen bij meetpunten Zierikzee en Philippine	Er wordt voldaan aan wettelijke normen.	Er wordt voldaan aan wettelijke normen.**)	Blijft voldoen aan gestelde normen	Blijft voldoen aan gestelde normen	Blijft voldoen aan gestelde normen
Toeristische bestedingen	De bestedingen gedaan door toeristen of ten behoeve van toeristen voor, tijdens en na de reis en het verblijf op de plaats van bestemming voor Zeeland	€ 1,85 mld.	Niet bekend. Globale indicatie: bestedingen Nederlandse vakantiegangers circa 25% lager dan in 2019.	Niet bekend (afwachten bestedingseffecten doorwerking economische crisis als gevolg coronamaatregelen)	€ 1,85 mld.	€ 1,9 mld.
Waterkwaliteit (oppervlaktewater) (Informatiehuis Water)	% van de waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit	0%	0%	1%***)	1%****)	100% (2027)

*) De uitstoot door bedrijven is in 2019 verminderd ten opzichte van 2006. Vooral voor de componenten fijnstof en ammoniak is sprake van een significante verlaging als gevolg van het uit bedrijf nemen van een van de voornaamste bronnen eind 2018. Enkel ten aanzien van koolmonoxide (CO) was sprake van een toename als gevolg van een grote onderhoudsstop bij een bedrijf. De gegevens over 2020 zijn pas bekend in het tweede kwartaal van 2021.

***) De resultaten van de metingen luchtkwaliteit in 2020 geven aan dat voldaan werd aan de wettelijke normen en grenswaarden voor de componenten waar naar gemeten is en de trend dalend is (verbetering van de luchtkwaliteit). Vanaf medio december 2020 is een extra meetpunt (van provincie Zeeland) in Sluiskil operationeel, de data daarvan zullen in de toekomst aan deze rapportage worden toegevoegd.

****) Er zijn vrijwel altijd parameters die er voor zorgen dat er géén sprake is van een goede ecologische waterkwaliteit. Op basis van de onderliggende parameters kan een beter beeld worden geschetst van de geboekte voortgang. Inzet is om vanaf 2022 een aantal van deze parameters in beeld te hebben om meer inzicht te kunnen bieden in de geboekte voortgang.

Wat mag het kosten?

(Bedragen x € 1.000)

Doelstelling	Begroting 2022
Lasten	
020101-Voorbereiding omgevingswet	385
020102-Kwaliteitskust: recreatie en vrije tijd	1.904
020103-Milieu: goed woon- en werkklimaat	9.343
020104 Law Delta	180
020201-Water en bodem met kwaliteit	583
020202-Deltawateren	138
020301-Ruimtelijke kwaliteit: wonen	1.254
020303 Ruimt. kwal. versterken: Impuls bedrijventerreinen	202
029999-Ambtelijke inzet	3.262
Totaal Lasten	17.252
Baten	
020101-Voorbereiding omgevingswet	24
020102-Kwaliteitskust: recreatie en vrije tijd	599
020103-Milieu: goed woon- en werkklimaat	774
020201-Water en bodem met kwaliteit	184
Totaal Baten	1.581
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	15.671
Onttrekkingen	
980299 Bestemmingsreserves-Pr.2	514
Toevoegingen	
980299 Bestemmingsreserves-Pr.2	723
Mutaties reserves	210
Resultaat na bestemming	15.880

3 Programma Balans in landelijk gebied

Inleiding en ontwikkelingen

De toekomst van het landelijk gebied staat volop in de schijnwerpers. Landbouw, stikstof, natuur, het haalt met grote regelmaat het landelijke en het regionale nieuws. De hoeveelheid rapporten over de toekomst van het landelijk gebied is eindeloos, de debatten zijn stevig. Met het concept van de Volhoudbare Landbouw is de koers in Zeeland uitgezet. Volhoudbare Landbouw gaat zowel over het verdienvermogen van het bedrijf en de keten als over het uitoefenen van het bedrijf in evenwicht met de omgevingskwaliteiten en de biodiversiteit. Met het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied 2021 - 2030 is een samenhangende aanpak voor landbouw, biodiversiteit en klimaat gepresenteerd. Dat zijn de elementen waarop we de Zeeuwse toekomst van het landelijk gebied willen gaan bouwen: zowel aandacht voor verdienvermogen als biodiversiteit en investeren in samenhang en samenwerking. Dat zal stap voor stap gaan. De komende jaren zal nadrukkelijk ook de focus liggen op de aanpak van stikstof en herstel van de door stikstof belaste natuur. Dit gebeurt door maatregelen te treffen in en rondom deze natuurgebieden, overeenkomstig het Programma Natuur als onderdeel van de landelijke stikstof aanpak. Zowel herstel van de biodiversiteit als de route naar een volhoudbare landbouw is een zaak van lange adem. In begrotingsjaar 2022 gaan we daar gestaag mee voort.

Zowel de landbouw, als de natuur en het landschap zijn belangrijk voor de Zeeuwse economie. De Zeeuwse landbouw is en blijft daarom ook een belangrijke sector, waarbij het produceren van kwalitatief hoogwaardig (en veilig) voedsel centraal staat. Deze moet in samenhang gezien worden met de integrale aanpak van de landbouwtransitie, achteruitgang van de bodemvruchtbaarheid en bodembiodiversiteit, afname van waterkwaliteit, druk vanuit de keten, ontwikkelingen in de gewasbescherming, inzichten over de kringlooplandbouw, natuurinclusieve landbouw, enz. Voor de ondersteuning van ondernemers en de keten is het zoeken van aansluiting bij Europa belangrijk (Gemeenschappelijk landbouwbeleid, GLB), al is het alleen maar om houvast te hebben aan de juridische kaders. Er komt steeds meer zicht op deze kaders voor de komende jaren. Een deel van de steun aan ondernemers zal gaan lopen via de zogenoemde ecosysteemregeling, een regeling die aansluit bij de gekozen Zeeuwse aanpak. In de transitieperiode naar de komende periode GLB is 2022 een belangrijk jaar. Dan zullen er verschillende openstellingen zijn voor Zeeuwse partijen om gebruik te maken van de mogelijkheden van het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3). Het gaat om openstellingen voor samenwerkingsprojecten en voor technische maatregelen.

De Zeeuwse Delta herbergt aantrekkelijke natuur en een prachtig landschap, met kust en deltawateren, kreken, poelgronden en oude kreekruigen. Deze kwaliteiten zijn van grote waarde, voor de biodiversiteit, maar ook voor de economie en voor de aantrekkingskracht van de provincie. De zorgen om de achteruitgang van de biodiversiteit zijn ook in Zeeland groot. De eerste Zeeuwse natuurrapportage 2019 liet zien dat het gevoerde natuurbeleid effectief is, maar dat er meer nodig is om de biodiversiteit daadwerkelijk te herstellen en de Natura 2000- instandhoudingsdoelen te realiseren. Aanvullend op de bestaande mogelijkheden en afspraken zijn er afgelopen jaren in de stikstofaanpak stevige afspraken gemaakt met het Rijk om meer te doen aan natuurherstel. Met het Programma Natuur wordt de Provincie ook in staat gesteld hier samen met de partners in het landelijk gebied invulling aan te geven. Er liggen nu afspraken voor de eerste drie jaar. Direct aanpakken en tegelijk de planvorming starten om te komen tot structureel natuurherstel is het motto. De komende jaren zal voor nog eens zeven jaar een afspraak met het Rijk worden gemaakt. De maatregelen in de tweede fase Programma Natuur zullen gebaseerd moeten zijn op maatregelen die voortvloeien uit de op te stellen gebiedsplannen stikstof en de N2000-natuurbeheerplannen. In 2022 zullen we de voorbereidingen hiervoor voortvarend aanpakken.

De afspraken zijn aanvullend. Dat wil zeggen dat we tegelijkertijd onverminderd voort zullen gaan met de afronding van het Natuurnetwerk Zeeland, het mogelijk maken van het natuurbeheer, investeringen in de soortenaanpak, het bestrijden van exoten en het uitvoeren van het faunabeleid. Hierbij zullen we zoveel mogelijk de samenwerking zoeken tussen de natuurorganisaties, de landbouw, de particulieren.

In 2022 zal een start gemaakt worden met de uitvoering van de vastgestelde Zeeuwse Bosvisie. De inzet van de Bosvisie is het versterken van het areaal bos en groen, passend in de ecologische en landschappelijke structuur. Hiermee draagt Zeeland bij aan de doelen van het klimaatakkoord. De Bosvisie is samen met partijen opgesteld. Ook de uitvoering zal in samenwerking opgepakt worden. Verschillende ondernemers en partijen hebben hier ideeën en plannen voor. De uitvoering zal

een breed scala aan projectmogelijkheden omvatten, groene lijnelementen, dorpsbossen, landgoederen, natuurbos, agroforestry, voedselbossen.

De aanpak in het landelijk gebied gaat niet alleen over natuur en landbouw. Ook de opgaven voor klimaat, energie, woningbouw en toerisme hebben een relatie met en spelen zich af in het landelijk gebied. Dat vraagt in toenemende mate aandacht voor integrale planvorming en integrale uitvoering van maatregelen. Daar waar veel opgaven en doelen samenkomen, zal de Provincie samen met partijen investeren in een gebiedsgerichte aanpak (zie ook hoofdstuk Opgave stikstof). Aandacht voor een zorgvuldige landschappelijke inrichting en een herkenbaar landschap is daarbij cruciaal. Om de juiste afwegingen te kunnen maken zijn heldere keuzes noodzakelijk, een belangrijk landschappelijk kader is daarbij onmisbaar. Overeenkomstig het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied starten we daarom in 2022 een proces op om te komen tot een Zeeuws gedragen landschapsvisie. Deze landschappelijke analyse bouwt voort op de beschreven landschapstypen uit de Zeeuwse Bosvisie.

Steeds meer bewoners en bezoekers vinden of zoeken ruimte om te recreëren, hun sport uit te oefenen of gewoon te genieten van het agrarische landschap, de aantrekkelijke dorpen en steden en de bijzondere natuur. Met de verwachte toeristische toename zal de druk op het landelijk gebied alleen maar toenemen. Als provincie zetten we in om de aantrekkelijkheid van het landelijk gebied te vergroten. We doen dit door het stimuleren van een toeristisch mobiliteitsnetwerk met wandel- en fietsknooppunten, aanleg van voorzieningen om natuur- en landschapswaarden zichtbaar en beleefbaar te maken, (natuur)gebieden nog toegankelijker te maken en aandacht te schenken aan de (ontstaans)geschiedenis van het landschap, waaronder de verkrijging van de Unesco-status Geopark voor de Schelde Delta. Hierbij zoeken we de raakvlakken met onder andere cultuur en recreatie en werken we aan wederzijdse versterking.

Met de afspraken voor de eerste fase Programma Natuur wordt een mooie vervolgstap gezet op weg naar herstel van de biodiversiteit in en om de natuur. Echter, om tot volledige doelrealisatie te komen is een volgende stap nodig op weg naar een natuurinclusieve samenleving, een samenleving waarin natuur overall een aandachtspunt is. Tussen het Rijk en de provincies zullen hier in 2022 afspraken over worden gemaakt. Verschillende initiatieven binnen het programma raken dit doel al, onder andere natuurbeleving en toegankelijkheid van natuurgebieden. Maar het gaat juist ook om verbinding met andere taken en programma's, zoals met het weg- en waterbeheer, met de inrichting van de stad en met bedrijventerreinen. In 2022 zullen we hierin verder investeren.

Speerpunten

Uitvoering geven aan het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied en de daaronder vallende acties en opgaven, specifiek:

- Versterken inzet voor herstel biodiversiteit onder andere door het uitwerken, uitvoeren en verder invullen van het landelijke Programma Natuur, als onderdeel van de landelijke aanpak stikstof
- Een start maken met de nieuwe generatie N2000 Beheerplannen die onder meer sturend zijn voor de uitvoering van het Programma Natuur
- Versnelling van de aanleg van het Natuurnetwerk Zeeland
- Ondersteunen initiatieven die bijdragen aan de transitie naar een volhoudbare landbouw en hiervoor de verschillende openstellingen van de transitieperiode POP3 dit jaar optimaal benutten.
- Opstellen van een landschapsvisie en het benoemen van de Zeeuwse kernkwaliteiten daarbij
- Bevorderen van samenwerking en integrale uitvoering van projecten en maatregelen

Provinciale beleidskaders

- Uitvoeringsprogramma Landelijk gebied 2021 - 2030
- [Omgevingsvisie 2021 \(concept\)](#)
- [Natuurvisie Zeeland 2017-2022](#)
- [Natuurbeheerplan Zeeland](#)

- [Beheerplannen Natura2000](#)
- [Nota Natuurbeleving](#)
- [Nota toegankelijkheid natuurgebieden \(Natuurlijk genieten in Zeeland\) 2010](#)
- [Beleidsnota Natuurwetgeving](#)
- [Omgevingsplan Zeeland](#)
- [Omgevingsverordening](#)
- [Economische Agenda](#)
- [Nota Grondbeleid](#)
- [Natuurrapportage Zeeland 2019](#)

Reguliere taken

- Verstrekken subsidies voor natuurbeheer
- Subsidieverlening agrarisch natuurbeheer aan Collectief Poldernatuur, die vergoedingen aan agrariërs uitkeert
- Subsidieverlening aan de Faunabeheer Eenheid, die Faunabeheerplannen opstelt en uitvoert;
- Het opstellen van Natura 2000 beheerplannen
- Zorgdragen voor de totstandkoming Natuurwerk Zeeland
- Uitvoering van de wettelijke taken en vergunningverlening in het kader van wet Natuurbescherming voor gebiedsbescherming en soortenbescherming
- Evaluatie van beleidsregels en het opstellen daarvan uit oogpunt van gebiedsbescherming en soortenbescherming
- Subsidie verstrekken aan IVN/De Zeeuwse Natuur, Nationaal Park Oosterschelde, Stichting Het Zeeuwse Landschap, Stichting Landschapsbeheer Zeeland en Terra Maris
- Uitvoeren taak zelfrealisatie, verwerving en vervreemding van gronden en tijdelijk beheer van gronden in combinatie met landbouwkundige structuurverbetering
- Monitoring en beoordeling van natuurkwaliteit
- Rapportage aan de Staatssecretaris, de Tweede Kamer en Provinciale Staten via de jaarlijkse Voortgangsrapportage Natuur.

Maatschappelijk effect

Versterken van de biodiversiteit, het realiseren van een volhoudbare landbouw en een kwalitatief hoogwaardige voedselvoorziening, samen met andere partijen.

Doelstelling

Realisatie Natuurnetwerk

Het Natuurnetwerk Zeeland is in 2027 gerealiseerd.

In het Natuurbeheerplan zijn de grenzen van het Natuurnetwerk vastgesteld. Per 1-1-2022 is de nog te realiseren restantopgave qua verwerving en inrichting nieuwe natuur 650 hectare. Dat vraagt gemiddeld per jaar richting 2027 een realisatie van ruim 100 hectare per jaar.

Acties

Blijven toepassen algemene uitgangspunten onder andere verweving op basis van vrijwilligheid, geen planologische schaduwwerking en afstemming tussen natuur en landbouw.

Continuering inzet Kavelruilbureau in combinatie met de Grondbank Zeeland

Inzet Zeeuws Particulier Grondbezit en betrekken bij het realiseren van het Natuurnetwerk Zeeland

Versnelling van realisatie van de resterende natuurontwikkelingsopgave door middel van aanbod en kansen die zich voordoen

Het Natuurnetwerk Zeeland bestaat uit een restantopgave van 650 hectare nieuwe in te richten natuur tot eind 2027. Niet alle gronden die als kans worden aangeboden kunnen worden ingericht als natuur. Dit hangt onder meer af van de ligging en aanwezige milieu-condities in relatie tot natuurontwikkelingsmogelijkheden. Overeenkomstig het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied 2021-2030 en het Programma Natuur, 2021-2030 zal de komende jaren worden ingezet op het versnelt verwerven en inrichten van zogenaamde sleutelhectares. Deze sleutelhectares maken onderdeel uit van de restopgave Natuurnetwerk Zeeland waarbij verwerving, inrichting of functieverandering leidt tot grotere en robuustere natuurlijke eenheden. Van de genoemde restopgave zit 128 hectare in de planning om binnen één tot drie jaar te realiseren als Natuurnetwerk Zeeland.

Zoeken naar mee koppelkansen met andere opgaven uit oogpunt realisatie Natuurnetwerk Zeeland

Doelstelling

Natuurbeheer en natuurbescherming

Zorgdragen voor het beheer en de bescherming van natuur en landschap in Zeeland. Het te beheren natuurnetwerk is opgenomen in het Natuurbeheerplan Zeeland en wordt uitgevoerd volgens de voorwaarden zoals opgenomen in het [Subsidiestelstel Natuur en Landschapsbeheer \(SNL\)](#).

Het gaat hierbij om natuurbeheer, agrarisch natuurbeheer, faunabeheer, soortenbescherming, exotenbestrijding en monitoring. De subsidie is een tegemoetkoming in de kosten die eigenaren en beheerders van natuur en beheergebieden moeten maken om hun gebieden te ontwikkelen en/of in stand te kunnen houden. Bij agrarisch natuurbeheer worden ook gedeerde inkomsten vergoed. De kosten voor het bestrijden van exoten en het verlenen van tegemoetkomingen bij wildschade vallen ook onder dit onderdeel.

Acties

Bescherming van natuurgebieden en soorten via de bestaande wetgeving, zoals vastgelegd in de Wet natuurbescherming en de Wet ruimtelijke ordening (Natuurnetwerk Zeeland) en de keuzes in de beleidsnota Natuurwetgeving

Bestrijding van schadeveroorzakende soorten en zorgdragen voor de uitkering van schadevergoedingen voor fauna

Evalueren ganzenopvangbeleid

Afronden van de evaluatie van het ganzenopvang- en faunaschade beleid.

Het verlenen van subsidie voor functieverandering en inrichting van nieuwe natuur en herstel van bestaande natuur op grond van het subsidiestelsel Natuur en Landschap met SKNL of nog nieuw te ontwikkelen instrumentarium.

Monitoring van natuurgebieden conform landelijke afspraken en het provinciaal monitoringsplan

In 2022 zal de tweede Natuurrapportage Zeeland worden opgeleverd en het Monitoringsplan worden geactualiseerd.

Provinciale aanpak invasieve exoten door middel van preventie, eliminatie en beheer opstellen, en het uitvoeren van tenminste twee bestrijdingsacties.

Provinciale aanpak invasieve exoten door middel van preventie, eliminatie en beheer opstellen, en het uitvoeren van tenminste twee bestrijdingsacties. Exotische soorten die daarbij zeker aangepakt gaan worden zijn de rosse stekelstaart en watercrassula.

Uitvoeren onderzoek naar verwilderde katten

Uitwerken van de uitkomsten van de Passende Beoordelingen voor het snijden en rapen van zeegroenten en schelpdieren, evenementen vliegbewegingen zoals afgesproken bij de totstandkoming van de beleidsnota Natuurwetgeving.

Vergoeden en aansturen van agrarisch natuurbeheer via het Collectief Poldernatuur en daardoor een substantiële bijdrage te leveren aan de biodiversiteit en het landschap buiten de natuurgebieden.

Vergoeden en aansturen van natuurbeheer op grond van het subsidiestelsel Natuur en Landschap middels de kaders uit het Natuurbeheerplan

Zorgdragen voor het opstellen van Natura 2000 beheerplannen; vaststellen van de laatste beheerplannen Manteling van Walcheren en Kop van Schouwen; starten met het actualiseren van de overige beheerplannen in relatie tot de stikstofproblematiek

Uitvoeren van minimaal drie projecten op het gebied van actief soortenbeleid.

Daarbij zal prioriteit gegeven worden aan projecten die betrekking hebben op de kust (plevieren) en het agrarisch gebied (zomertortel en patrijs).

Evaluëren onderzoek RUD Zeeland naar een adequaat uitvoeringsniveau van het natuurtoezicht in Zeeland, na evaluatie vervolgacties bepalen.

De uitvoering van het toezicht en handhaving van de groene wetgeving is gemandateerd aan de Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD). Door toenemende druk op natuur in het buitengebied wordt er steeds meer inzet gevraagd. De RUD heeft een adviesbureau opdracht gegeven om een onderzoek uit te voeren naar een adequaat uitvoeringsniveau van het natuurtoezicht in Zeeland. Naar verwachting worden de resultaten uit dit onderzoek in 2022 uitgewerkt.

Doelstelling

Natuurherstel

Zorgdragen voor de uitvoering van herstelmaatregelen in en om bestaande Natura 2000-gebieden waar een extra kwaliteitsimpuls noodzakelijk is. Waarbij we inzetten op duurzaam herstel van de natuur, het versterken van de biodiversiteit en het bereiken van de instandhoudingsdoelen die geformuleerd zijn voor deze gebieden. Nieuwe inzichten op basis van monitoring en fysiek herstel worden opgenomen in de te actualiseren beheerplannen Natura 2000. Deze vormen de basis voor een nieuw Uitvoeringsprogramma Natuurherstel 2022–2030. Daarbij ligt de aanvullende focus vanaf 2022 ook op uitvoering van het [Programma Natuur, fase 1 2021-2025](#) als onderdeel van de landelijke stikstof aanpak.

Acties

Uitvoeren van tenminste één nazorgproject in of nabij Natura2000-gebieden

Uitvoeren van tenminste vijf projecten gericht op herstel- en instandhoudingsmaatregelen in Natura2000-gebieden met als doel het effect van de uitstoot van stikstof te verminderen en de natuur te behouden en te versterken

Doelstelling

Natuurbeleving, verbreding en verbinding

De natuur en het landschap in Zeeland beter bekend en beleefbaar maken; toewerken naar een betere spreiding van bezoekers over de natuurgebieden in Zeeland met inachtneming van de kwetsbaarheid van gebieden en natuurwaarden.

Zoeken van verbindingen tussen mens en natuur en het toewerken naar een natuur-inclusieve samenleving.

Acties

Continueren van de 90% toegankelijkheid/beleefbaarheid van de natuurgebieden

De bestaande 2100 kilometer wandelnetwerk en boerenlandpaden worden beheerd

Gezamenlijk met partners en de Zeeuwse Natuur tot uitvoering brengen van een gezamenlijk plan gericht op activiteiten die zorgen dat natuurgebieden kunnen worden beleefd, natuureducatie, natuurvoorlichting en –promotie

Het stimuleren van maatschappelijke initiatieven op het vlak van natuur en landschap en het betrekken van vrijwilligers bij de natuur

Het totaal aan voorzieningen, activiteiten, bezienswaardigheden en programma's op het gebied van natuurbeleving is op één plaats vindbaar en duidelijke en overzichtelijk ontsloten

In de praktijk brengen in samenwerking met natuurorganisaties en toeristisch-recreatieve organisaties van de in 2019 ontwikkelde branding strategie

In of bij ten minste twee natuurgebieden extra (recreatieve) voorzieningen aanbrengen om de beleving van de natuur te vergroten

Ondersteunen van het Nationaal Park Oosterschelde bij de uitvoering van het projectplan voor de doorontwikkeling van het Park

Opstellen van een bidbook ter verkrijging van de UNESCO Geopark status en de meerwaarde te onderzoeken

Het binnenhalen van de UNESCO Geopark-status en het uitwerken van acties die vanuit het partnernetwerk worden benoemd.

Opstellen Zeeuws actieplan voor de groene vrijwilligers

Het (laten) uitvoeren van het Zeeuws actieplan voor de groene vrijwilligers

Starten met het opstellen van een landschapsvisie, af te ronden in 2023.

Doelstelling

Een volhoudbare landbouw

Zeeland kent op de lange termijn een volhoudbare landbouw.

Een sector die economisch gezond is en produceert in evenwicht met de natuurlijke omgeving. Hiervoor ondersteunen we ondernemers en organisaties die aan de slag willen met belangrijke thema's als bodem, water, biodiversiteit, innovatie etc. Het POP programma is hiervoor een belangrijke financieringsbron. In 2022 zullen we, in lijn met landelijk en Europees beleid, meer gaan werken met belonen naar prestatie. Hiervoor worden indicatoren ontwikkeld.

Acties

Ondersteunen van minimaal één initiatief dat zich richt op het werken met belonen voor maatschappelijke prestaties middels KPI's in de landbouw

In 2022 zullen we tenminste 2 KPI's in gebruik nemen die het mogelijk maken het landbouwbeleid te monitoren op basis van objectieve gegevens. We zullen hierbij specifiek kijken naar Zeeuwse indicatoren zoals water of bodem.

Ondersteunen van tenminste twee initiatieven die zich richten op de doelstelling voor het versterken van de positie van de boer in de keten

De marges voor de primaire producent zijn vaak erg laag. Samen met de landelijke Taskforce korten ketens en Fooddelta Zeeland gaan we concreet twee Zeeuwse ketenprojecten opzetten.

Ondersteunen van minimaal één initiatief dat zich richt op de doelstelling voor de biologische sector
Biologisch boeren blijkt meerdere positieve effecten te hebben die bedragen aan de transitie naar een volhoudbare landbouw. Uit gesprekken met de sector leren we dat met name ketenontwikkeling en mechanisering van belang zijn. Wij zullen minimaal één concreet initiatief ondersteunen en de gesprekken met de sector voortzetten.

In 2022 zullen we tenminste twee KPI's in gebruik nemen die het mogelijk maken het landbouwbeleid te monitoren op basis van objectieve gegevens.

Ondersteunen van tenminste twee initiatieven die bijdragen aan de doelstellingen voor een betere bodemstructuur en bodemvruchtbaarheid

Bodem is de belangrijkste productiefactor voor de akkerbouw. Bodemkwaliteit willen bevorderen, bijvoorbeeld rondom organische stof en bodembiodiversiteit. Meten is heel belangrijk, zie ook de actie rondom KPI's. We gaan minimaal 2 projecten ondersteunen die zich richten op deze onderwerpen.

Ondersteunen van tenminste twee initiatieven die bijdragen aan het herstel en beter benutten van functionele agrobiodiversiteit

Functionele agrobiodiversiteit betekent dat de natuurlijke omgeving mede bepalend is voor het producerend vermogen van onze gronden. Het belang wordt steeds groter door ontwikkeling in de gewasbeschermingsmiddelentoeelatingen en de klimaatverandering. In 2022 ondersteunen we minimaal twee projecten rondom dit onderwerp, bijvoorbeeld rondom de effecten van strokenteelt en nieuwe teelsystemen in de fruitteelt. Daarnaast ondersteunen we ook weer het agrarisch natuurbeheer.

Ondersteunen van tenminste twee initiatieven die zich richten op eiwittransitie

Eiwittransitie is de overgang van dierlijke eiwitten naar meer plantaardige eiwitten. Zeeland kan daar goed op inspelen vanuit de traditie van de teelt van eiwitgewassen op land en uit zee. We hebben ook de gehele ketens in onze provincie. In 2022 zullen we de netwerkvorming in Protein Delta verder ondersteunen en ook minimaal 2 concrete ketenprojecten uitvoeren.

Ondersteunen van tenminste drie programma's ter bevordering van kennis en innovatie in de agrarische sector

Kennis en innovatie zijn van cruciaal belang in landbouwtransitie. We zetten ook in 2022 in op POP3 openstellingen voor fysieke investeringen en samenwerkingsprojecten. Daarnaast willen we de positie van de Rusthoeve en het Groene onderwijs in Zeeland ondersteunen in samenhang met het Delta Climate Center.

Verbeteren agrarische structuur, tenminste 500 ha kavelruilen, conform POP aanvraag

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2019	2020	2027
Living Planet Index *	6,4%	7,5%	nvt

* In 2019 is de Living Planet Index (LPI-index) op provinciaal niveau van CBS beschikbaar gekomen. De biodiversiteit is tov 1990 met 7,5% toegenomen. De LPI is echter een algemene index en er zijn grote verschillen binnen soortgroepen en tussen gebieden. Hier komt elke drie jaar een aparte rapportage voor naar Provinciale Staten om meer op detail te informeren.

Doelindicatoren

Doel	Indicator	Stand 2019	Stand 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Einddoel
Volhoudbare landbouw	Aantal ondernemers betrokken bij nieuwe kennistrjecten	0	200	200	200	200
Natuurontwikkeling	Aantal ha nog te realiseren nieuwe natuur <i>De ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN)</i>	802 (1-1-2020)	725	650 (1-1-2022)	550	0 (omvang is dan 5713 ha)
Natuurbescherming	Via de VRPZ geldt ruimtelijke bescherming via bestemmingsplannen	100%	100%	100%	100%	100%
Natuurbescherming	Actuele natuurbeheerplannen voor alle Natura2000 gebieden	5	5	5	6	7
Natuurverbreding	Aantal kilometer wandelnetwerk	2100 km	2100 km	2100 km	2100 km	2100 km
Natuurbeleving	Percentage toegankelijke beleefbare nieuwe natuur	>90%	>90%	>90%	Minimaal 90%	Minimaal 90%
Natuurbeheer	Aantal ha natuurareaal in beheer met contract Het beheer van natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN)	17.636	17.810	17.954	18.054	18.604

Wat mag het kosten?

(Bedragen x € 1.000)

Doelstelling	Begroting 2022
Lasten	
030101-Realisatie natuurnetwerk	3.443
030102-Natuurbeheer en natuurbescherming	13.785
030103-Natuurherstel	3.904
030105-Natuurbeleving: verbreding en verbinding	2.893
030106-Een volhoudbare landbouw	2.020
039999 Ambtelijke inzet	3.329
Totaal Lasten	29.374
Baten	
030101-Realisatie natuurnetwerk	1.026
030102-Natuurbeheer en natuurbescherming	228
Totaal Baten	1.254
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	28.121
Onttrekkingen	
980399 Bestemmingsreserves-Pr.3	1.588
Resultaat na bestemming	26.532

4 Programma Ondernemend Zeeland

Inleiding en ontwikkelingen

Zeeland scoort op dit moment goed op macro-economische parameters. Hiermee bedoelen we bruto regionaal product, werkloosheidscijfer, inkomen per hoofd van de bevolking en toegevoegde waarde. Tegelijkertijd staat de Zeeuwse economie voor grote uitdagingen, zoals door de erg krappe arbeidsmarkt, de gevolgen van de coronacrisis en de transitie naar een klimaatneutrale economie.

Onze aanpak richt zich daarom op:

Europa, Rijk en Regio

Om innovatie te stimuleren is een breed instrumentarium nodig aan subsidies (Europees, nationaal en provinciaal) en revolverende financiering. Via Impuls Zeeland helpen we startende en innoverende bedrijven in verschillende sectoren. We werken samen met de sector en kennisinstellingen aan de Foodagenda en de Visserij-agenda om het ondernemerschap op het gebied van landbouw en visserij te versterken en te ondersteunen met actieve lobby bij Rijk en Europa. Tenslotte gebruiken we ons partnerschap bij verschillende Europese subsidieprogramma's (OP zuid, POP 3, en diverse Interreg-programma's) en het Rijk (Regio Deals) om innovatieve projecten in Zeeland te realiseren.

Vestigingsklimaat, talent en kennis

Een gezonde economie behoeft een passende onderwijs-, kennis-, en onderzoekinfrastructuur, en de beschikbaarheid van goed personeel en goede ondernemers. We geven daarom uitvoering aan het programma Campus Zeeland, en werken aan het oprichten van een Delta Kenniscentrum. Bij Zeeuwse bedrijven is de komende jaren behoefte aan duizenden arbeidskrachten. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt vraagt het flinke inspanningen om daarin te voorzien. Hierbij zal niet alleen het arbeidspotentieel binnen Zeeland beter benut moeten worden, maar zal ook een flinke inspanning geleverd moeten worden om mensen van buiten Zeeland aan te trekken. De actuele maatschappelijke opgave is het herpositioneren van het Zeeuwse imago zodat mensen Zeeland meer en eerder gaan overwegen als plek om te leven, te werken en te studeren.

Innovatie, valorisatie en ontwikkelkracht

Zeeland heeft een goed klimaat voor ondernemers die met vindingrijkheid en durf innovaties omzetten in concrete producten of diensten. Tegelijk blijkt ook dat investeringen in innovatie en R&D achterblijven bij de rest van Nederland. De innovatiekracht van bedrijven is belangrijk voor de concurrentiekracht van Zeeland. De innovatiekracht van Zeeland moet verder versterkt worden. Belangrijk omdat we op deze wijze de innovatiekracht van de Zeeuwse topsectoren ook gebruiken om grote maatschappelijke uitdagingen aan te pakken. Zo sluiten we aan bij het (missiegedreven) Rijksbeleid.

Transitie naar een duurzame en klimaatneutrale economie

Het verduurzamen van de industrie, maar ook het pakken van kansen dmv vernieuwing en verduurzaming in bijvoorbeeld de logistiek, de landbouw en de recreatieve sector, is van groot belang voor het economisch perspectief van Zeeland op de (middel)lange termijn. Via het begrotingshoofdstuk Energie en Klimaat wordt hier invulling aan gegeven. Het ontwikkelen van een circulaire en biobased economie vindt u wel in dit begrotingshoofdstuk terug. Het gaat om het sluiten van kringlopen, bij voorkeur op regionale schaal, in combinatie met het waarde-behoud van materialen en het stimuleren van circulariteit in de ketens.

Speerpunten

Het versterken van de regionale economie doen we door in te zetten op:

Europa, Rijk en Regio:

- Uitvoering te geven aan de calls van de Europese programma's OP Zuid, POP 3, Interreg Vlaanderen-Nederland en Twee Zeeën en Interreg B en C: maximaal benutten voor Zeeland.
- Voorbereiding en inzet Zeeland voor Toekomstig Cohesiebeleid na 2020 (samenwerking in Zuid-verband, IPO, met Vlaanderen).

- Verschillende organisaties te ondersteunen die onderdeel uitmaken van de economische basisinfrastructuur. Bijvoorbeeld NV Economische Impuls Zeeland, EN-Zuid, het Roosevelt Institute for American Studies, Dockwize en Economic Board Zeeland.

Vestigingsklimaat, talent en kennis:

- Het versterken van het imago van Zeeland als regio om te leven en te werken en het behouden van het sterke imago als toeristische bestemming.
- Samen met publieke en private partners (ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden) te zorgen dat de arbeidsmarkt voldoende goed gekwalificeerde arbeidskrachten biedt. Zo kunnen we voldoen aan de vraag van de Zeeuwse werkgevers.
- Het fasegewijs realiseren van de Bèta Campus Zeeland rondom de thema's water, energie en voedsel.
- De Onderwijs- en kennisinfrastructuur op het gewenste niveau te houden.

Innovatie, valorisatie en ontwikkelkracht:

- Het verstevigen en uitbouwen van het regionale innovatie-ecosysteem en uitvoering te geven aan het Investeringsfonds Zeeland BV.
- Het realiseren en versterken van Kennis- en Innovatienetwerken binnen iedere Zeeuwse economische sector.
- De concurrentiepositie te verbeteren en werkgelegenheid te behouden.
- Door in te zetten op innovatie in brede zin, in de foodsector, kennisontwikkeling, samenwerkingsverbanden en gerichte lobby.

Transitie naar een duurzame en klimaatneutrale economie:

- Verduurzaming industrie (zie hoofdstuk Energie en Klimaat)
- Transitie naar circulaire en biobased economie door het sluiten van kringlopen en het benutten van groene grondstoffen.

Reguliere taken

De Provincie zet zich in voor een sterke regionale economie en duurzame economische groei. Om dit te bereiken werkt de Provincie aan het vestigingsklimaat voor bedrijven en werknemers. Een sterke regionale economie kan niet zonder kennis en innovatie. De Provincie zorgt daarom voor goede randvoorwaarden en samenwerking met onderwijs- en onderzoeksinstituten.

Beleidskader

- [Economische Agenda \(2017-2021\)](#)
- [MKB Samenwerkingsagenda en MKB Actieplan \(Rijk-Provincies\)](#)
- [Implementatieagenda Smart Industries \(Rijk\)](#)
- [IBP programma \(Rijk, Provincies, gemeenten\)](#)
- [RIS 2021 - 2027 \(Regionale Innovatie Strategie\)](#)
- [Campus Zeeland](#)

Regio Deal Zeeland: Zeeland in stroomversnelling 2.0

Investeren in een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat

Op 6 juli 2018 heeft de Provincie Zeeland en het Rijk de Regio Deal Zeeland ondertekend. Hiermee stelt het Rijk € 35 miljoen beschikbaar voor het verbeteren van het Zeeuws Leef- en vestigingsklimaat. Het investeringsprogramma bouwt voort op het advies van de commissie Structuurversterking en werkgelegenheid (Balkenende) en het Investeringsprogramma ZIS 1.0. Dit bestaat uit dertien projecten, onderverdeeld naar de 'pijlers' Kennis en innovatie, Leefbaarheid en Voorzieningen bedrijven. Een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat is de basis voor de economie in Zeeland. Het

draagt direct bij aan het maatschappelijk effect dat we met het programma Ondernemend Zeeland beogen.

In maart 2021 verscheen de mid-term review over de voortgang van de Regio Deal Zeeland. Hieruit blijkt dat een groot aantal projecten zich in de afrondende fase bevindt. Voor een aantal projecten is de uitvoeringstermijn van de Regio Deal verlengd met een jaar. Dit gaat primair om de projecten aanjaaggelden, kwaliteitsimpuls wonen en leefbaarheid, Smart mobility Zeeland, Aanvalsplan Arbeidsmarktregio, kwaliteitsimpuls bedrijventerreinen en Central Gate. In 2022 zetten we vol in om ook hier de afgesproken resultaten in de Regio Deal te behalen.

Maatschappelijk effect

De Provincie Zeeland zet in op versterking van de Zeeuwse economie. Concreet betekent dit:

- Het versterken van de innovatiekracht van het Zeeuwse bedrijfsleven.
- Het verhogen van het Bruto Regionaal Product.
- Voldoende werkgelegenheid én voldoende arbeidsaanbod op alle niveaus (van laaggeschoold tot wetenschappelijk).
- Groei van de regionale innovatiekracht met focus op de Zeeuwse economische sectoren.
- Een sterk imago van Zeeland dat ervoor zorgt dat mensen hier graag komen leven, cultuur beleven, werken en ondernemen en hun vrije tijd in Zeeland willen doorbrengen.
- Inzet op postcorona maatregelen om negatieve effecten voor MKB te beperken.

Doelstelling

Concurrentiepositie logistiek

Zonder logistiek staat alles stil is een veel gebruikt motto. De logistieke sector bevindt zich in een groot veranderingsproces, door de energietransitie, digitalisering, robotisering, datamanagement enz. Het is voor Zeeuwse bedrijfsleven een enorme opgave die ontwikkelingen allemaal in hun bedrijfsvoering te implementeren. Het bedrijfsleven moet wel meegaan in deze ontwikkelingen om hun marktpositie minimaal te behouden.

Acties

Realiseren van het Fiedlab Wind op Zee (Zephyros) in Zeeland

De netwerken KIC|MPI (procesindustrie) en Zephyros (Wind op Zee) zijn twee belangrijke samenwerkingsverbanden die de innovatiekracht binnen Zeeland versterken. In 2021 heeft het Fiedlab Zephyros ruimte gehuurd in het innovatie, test en ontwikkelruimte "De Kaap" gehuurd. Inmiddels zijn er al meerdere bedrijven geïnteresseerd om gebruik te maken van de faciliteit van de Kaap. De vestiging van het Fiedlab Zephyros (maintenance wind op zee) krijgt verder vorm. Daarnaast versterken we de samenwerking met het onderwijs.

Stimuleren samenwerking en innovatie in de logistiek, o.a. via Zeeland Connect

De K&I netwerken spelen een belangrijke rol bij het ondersteunen van de Zeeuwse bedrijven. De Zeeuwse MKB-bedrijven in de logistieke en de maintenance sector hebben onvoldoende capaciteit en financiële middelen om op de grote innovatieve ontwikkelingen die nu aan de gang zijn in te spelen. De netwerken hebben een meerjarenprogramma opgesteld en maken jaarlijks en activiteiten plan. Door bundeling van de krachten (triple Helix) in de regio wordt de slagkracht groter. De afgelopen jaren hebben de K&I-netwerken hun toegevoegde waarde bewezen. Diverse innovatie Europese projecten (Smart tooling, Autonoom transport Zeeland, Zero Emissie Transport) zijn uitgevoerd of zijn nu onderhanden. Dit beleid is succesvol en wordt gecontinueerd.

De Provincie financiert voor een deel de organisatiekosten van de netwerken. De Provincie controleert de voortgang door actief deel te nemen aan overleggen en jaarlijks vindt controle plaats bij de verantwoording van het K&I-netwerken.

Uitvoeren visie Logistiek i.s.m. Zeeland Connect en uitvoeren van de roadmap met 3 innovatielijnen, waaronder autonoom transport (varen en rijden) en verduurzamen Sector Transport en Logistiek (terminalfaciliteiten en laadinfra)

De K&I netwerken spelen een belangrijke rol in het meenemen van het bedrijfsleven in de veranderingsopgave in de logistieke sector.

Zeeland Connect is een belangrijk logistiek netwerk en heeft vier innovatieprogramma's in uitvoering:

- Verbindingen en netwerken
- Energietransitie
- Digitalisering & Robotisering
- Autonoom rijden.

In 2022 komen de vier actieplannen in uitvoering. De Provincie neemt desgewenst deel aan deze plannen en toetst of deze voldoen aan de Provinciale – en landelijke beleidsprogramma's

De energietransitie is een ingrijpend proces. Integrale samenwerking tussen beleidsvelden biedt voordelen.

De energietransitie in de logistieke sector kent nog vele onzekerheden, zoals hoe groot wordt het aandeel elektrische voer- en vaartuigen. Hoe verloopt de als gevolg daarvan de vraag naar elektriciteit en wat is de impact op het elektriciteitsnet. De kennis van deze ontwikkeling is bij veel betrokkenen onvoldoende en de logistieke sector wacht door de onzekerheid nog af. Echter is die tijd er niet.

De provincie vervult een coördinerende rol in deze transitiefase. Voor een groot deel is de strategie vastgelegd in de RES. De activiteiten van de Provincie in 2022 zullen bestaan uit:

- Uitrol bedrijventerreinaanpak logistiek;
- Het bundelen van uitvoeringskracht met betrekking tot onderzoek (trends van het energiegebruik en de effecten daarvan), implementatie en kennisoverdracht;
- In afstemming met landelijke partners een implementatie strategie ontwikkelen voor laad- en vulinfrastructuur voor weg en water;
- Maatwerkoplossingen bedenken voor specifieke locaties (Central Gate) bedrijven in de periferie;
- In samenwerking met onze collega's van Energietransitie (RAL) en Ruimtelijke Ordening (herstructurering bedrijven terreinen) en marktpartijen wordt in 2022 gewerkt om projecten meer af te stemmen en synergie voordelen te behalen. Het doel van deze samenwerking is om de logistieke sector optimaal te begeleiden bij de energietransitie en de maatschappelijke kosten van de energietransitie zoveel mogelijk te beperken en de economische ontwikkeling positief te beïnvloeden;
- In samenwerking met partners Europese en landelijke subsidies verweren.

Vertalen actieprogramma 2020 -2023 van de Topsector logistiek naar regionaal actieprogramma en uitvoering van de goederen vervoeragenda van het Ministerie van I&W, benutten "Haagse en Europese" Middelen.

In 2022 is het beleid erop gericht dat de Zeeuwse ondernemers en innovators optimaal gebruik kunnen maken van de "Haagse en Europese" middelen. Ondersteuning van netwerken, bedrijven en innovators om gebruik van de middelen te maken is een speerpunt.

Inspelen op technologische & maatschappelijke veranderingen door het stimuleren van samenwerking tussen sectoren, regio's en overheden. Met als doel de innovatie te stimuleren en "grote" projecten door de Zeeuwse regio te ontwikkelen & uit te voeren

De Provincie subsidieert een deel van de organisatiekosten van netwerken, met als doel de binding is de sectoren te stimuleren en samenwerking met deze sectoren te borgen. Daarnaast informeert de Provincie de bedrijven over subsidiabele mogelijkheden die door zowel landelijke als Europese overheden beschikbaar worden gesteld. De Provincie neemt deel aan diverse landelijke innovatie overleggen. Het doel is om de verkregen kennis uit deze overleggen met onze regionale partners te delen. In samenwerking met het KIC|MPI zal verder gewerkt worden aan de robotisering en digitalisering van de proces industrie. In 2022 zullen ook weer initiatieven worden genomen om de toepassingsmogelijkheden van circulaire economie in de procesindustrie te implementeren.

In 2022 zal de samenwerking tussen het KIC|MPI en Zephyros verder worden vormgegeven met als doel de innovatiekracht te versterken.

Doelstelling

Arbeidsmarkt

De Zeeuwse arbeidsmarkt is duurzamer en gezonder geworden. Er is een betere aansluiting tussen aanbod van arbeidskrachten en vraag daarnaar van Zeeuwse werkgevers.

Hiervoor scherpen we het Aanvalsplan Arbeidsmarkt verder aan en voeren we deze in samenwerking met de triple-helix-partijen uit.

Acties

Aantrekken, scholen en trainen van kandidaten voor Zeeuwse sectoren (Techniekpact, Hospitalitypact, Zorgpact, Onderwijspact)

Komen tot een soepele grensoverschrijdende arbeidsmarkt Zeeland – Vlaanderen

Ontwikkelen en verbeteren van de methodiek en instrumentarium dienstverlening aan onderbenut arbeidspotentieel

Ontwikkelen tool: werving, selectie en plaatsing op basis van competenties

Ontwikkelen van een gestructureerde aanpak gericht op het binden van jongeren aan de Zeeuwse arbeidsmarkt

Opzetten van een warme ontvangst van arbeidsmigranten (uit binnen- en buitenland) (Expat Center, Zeeland Commissionair)

Opzetten van toolbox voor werkgevers

Doelstelling

Concurrentiepositie Food

a. Eind 2022 is de concurrentiepositie in de aquacultuursector versterkt.

b. Eind 2022 is de werkgelegenheid in de visserij en aquacultuursector minimaal op hetzelfde niveau.

*acties met betrekking tot 'landbouw' staan in het programma natuur en platteland.

Acties

Versterken van de Zeeuwse economische clusters agrofood en aquacultuur door middel van haalbaarheidsonderzoeken en demonstraties vanuit de provinciale innovatieregeling Zeeland in Stroomversnelling;

De regeling ZIS richt zich op de voorkant van de keten. Het onderzoeken van de haalbaarheid en demonstratie van nieuwe initiatieven vormen speerpunten hierbinnen.

Wij ondersteunen de netwerkorganisaties Zeker Zeeuws en Food Delta Zeeland in hun werkzaamheden de Zeeuwse Foodcluster verder te versterken;

Als voorzitter van het landelijke Bestuurlijk Platform Visserijoverheden spelen we een actieve rol in de ondersteuning van de visserijgemeenschappen.

Binnen het landelijk Bestuurlijk Platform Visserijoverheden geven we voortdurende aandacht aan de voorde visserijsector belangrijke dossiers. Denk hierbij aan aanlandplicht, ruimte op zee, Noordzee akkoord en kottervisie.

Ondersteunen van kansrijke innovaties en nieuwe ontwikkelingen in de visserij- en aquacultuursector die kunnen leiden tot nieuwe bedrijvigheid of een hogere toegevoegde waarde in de keten. Hiertoe ondersteunen we ten minste 4 initiatieven.

We nemen actief deel in projecten om te komen tot nieuwe vormen van schelpdierkweek.

Binnen de tastforce mosselkweek Voordelta onderzoeken we de mogelijkheden om mosselen op de Noordzee te kweken. Binnen de tastforce duurzame oesterkweek onderzoeken we de mogelijkheden lange termijn perspectief te bieden voor oesterkweek in combinatie met natuurbehoud en ontwikkeling.

Stimuleren verdere ontwikkeling van de binnendijkse aquacultuur.

Wij inventariseren de ruimtelijke mogelijkheden voor bestaande en nieuwe ondernemers op dit punt.

Doelstelling

Concurrentiepositie Zeeuwse ondernemers

Eind 2022 heeft behoud van werkgelegenheid en behoud van bedrijven plaatsgevonden.

Eind 2022 is de economische structuur t.b.v. acquisitie en regionale samenwerking verbeterd ten behoeve van versterken innovatiekracht.

Acties

Deelnemen aan platform ENZuid (Economisch Netwerk Zuid Nederland)

Vanaf 2020 neemt Provincie Zeeland deel in Economisch Netwerk Zuid Nederland (ENZuid). Hierin werken de provincies Noord-Brabant, Limburg en Zeeland samen met de Triple Helix organisaties in Zuid-Nederland, waaronder Economic Board Zeeland. De ontwikkelingsmaatschappijen zijn eveneens aangesloten bij het netwerk.

In 2020 is vanuit ENZuid op basis van de gezamenlijke economische agenda's ingezet op de verduurzaming van de procesindustrie, met het traject "Groene chemie, duurzame economie".

Dit leidde in 2021 tot een programma en actieagenda, gedragen door de deelnemende industriële partners, dat zelfstandig verder gaat. Samenwerking tussen de drie zuidelijke provincies is belangrijk voor de lobby naar Rijk en Europa. Voor 2022 wordt het thema Circulaire economie verkend.

Dockwize: uitvoering van de prestatieafspraken

We maken prestatieafspraken over de uitvoering van overkoepelende activiteiten uit het meerjarenplan "Dockwize: Your Innovation Hub 2022 - 2025". Hoofddoel is structuurversterking door het aanjagen van innovatie, groei en innovatie.

Het opstellen van een agenda voor de effecten van een digitale transformatie

Als uitwerking van de in 2021 vastgestelde "verkenning Digitale Agenda" is een 'uitvoeringsplan Digitale Agenda' voorzien. Waar in de "verkenning Digitale Agenda" de focus lag op het inzichtelijk maken van de te kiezen hoofdthema's en de daarbinnen te agenderen onderwerpen, zal in de uitvoeringsagenda de focus liggen op de uitwerking daarvan. Daarbij zal het gewenste ambitieniveau, de rol en de betrokkenheid vanuit de provincie om daar invulling aan te geven centraal staan.

Tevens brengen we de samenhang met andere ontwikkelingen op het gebied van digitale transformatie, zoals de Interprovinciale Digitale Agenda, in beeld.

Met de SER Zeeland maken we prestatieafspraken op het sociaaleconomisch terrein

- over het uitvoeren van onderzoek;
- over het geven van advies;
- over het organiseren van themabijeenkomsten over ontwikkelingen die gevolgen hebben voor werkgevers en werknemers.

Ondersteunen algemene netwerk-, acquisitie en representatieactiviteiten

Met het oog op het behalen van concrete resultaten voor Zeeland en om de acquisitiekracht te versterken onderhouden we nauwe contacten met het netwerk. We organiseren daarvoor 1x per jaar een strategisch overleg met:

- North Sea Port,
- Invest in Zeeland,
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat,
- NFIA,
- Trade and Innovate.

Bestuurlijk en ambtelijk faciliteren we bovenstaande organisaties bij de acquisitie van en het behouden van (internationale) bedrijven.

Ondersteunen van de Zeeuwse ondernemers (starters en MKB)

Door onder andere:

- de MKB Samenwerkingsagenda en het MKB Actieplan (voor het 'brede' MKB) waar kansrijk verder uitwerken,
- met het OZO en andere betrokken partijen vanuit de Bestuurlijke Taakgroep Economie onze rol vervullen in het herstel en versnellen van de regionale economie vanuit het Post-corona Versnellingsplan Zeeland,
- uitvoering geven aan MKB-deal Digitaal Doen Zeeland met het ministerie EZK,
- vanuit Zeeland deelnemen aan European Digital Innovation Hub (EDIH),
- het opzetten van en uitvoering geven aan aanvullende instrumenten gericht op familiebedrijven,
- het opzetten van en uitvoering geven aan aanvullende innovatiefinancieringsinstrumenten.

Uitvoering prestatieafspraken door Impuls Zeeland

Het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis)economie staat voorop (met groei van werkgelegenheid) door;

- business development en uitvoering van projecten,
- enerzijds acquisitie van bedrijven, investeringen van elders en anderzijds behoud van bedrijven,
- werk te maken van innovatiefinanciering,
- het aansporen van internationale handelsbevordering (Trade & Innovate)

Conform het deelnemingenbeleid ontvangt Provinciale Staten jaarlijks het werkplan en jaarverslag van Impuls.

Uitvoering prestatieafspraken door Roosevelt Institute for American Studies

Activiteiten: lezingen voor studenten, publiekslezingen, studentenexcursies aan RIAS door verschillende universiteiten, beursprogramma's, organisatie uitreiking T. Roosevelt American History

Award, organisatie internationaal congres, organisatie publiekssymposium in samenwerking met UCR, organisatie NASA Amerikanistendag.

Uitvoering prestatieafspraken door Zeeuwse Milieufederatie (ZMf)

We hebben afspraken gemaakt met de Zeeuwse Milieufederatie om projecten uit te voeren die passen binnen het economisch-, omgevings- en energiebeleid. De ZMf versterkt de relatie tussen ecologie en economie.

In 2022 ligt de focus van de ZMf op de volgende drie pijlers:

- Duurzaamheid, circulaire Economie & energietransitie;
- Deltawateren;
- Ruimtelijke Ordening & Landschap.

De ZMf denkt en werkt mee aan voorbeeldprojecten, waarbij zij samengewerkt met burgers, (mede)overheden, onderwijs- en kennisinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke 'groene' organisaties.

Doelstelling

Campus Zeeland

De Zeeuwse economie is op termijn versterkt en innovatiever geworden. Dit doen we door realisatie van Bèta Campus Zeeland, (economische) kennis- en innovatienetwerken, programma's en projecten, en door behoud en versterking van onderwijs en onderzoek van PO - WO in Zeeland.

Bèta Campus Zeeland wordt in fases gerealiseerd, samen met het Joint Research Center, de nieuwe opleidingen en onderzoekstrajecten binnen HZ/UAS en UCR (UCR Engineering & Innovation), het Delta Kenniscentrum en de samenwerking met UGent rondom Deltavraagstukken Vlaanderen/Nederland. Focus ligt op de speerpunten Water, Energie en Biobased/Food.

Acties

Versterken gehele onderwijs- en onderzoekskolom van PO - WO

Opening en start opleidingen aan het Joint Research Center

Verbinden tracks Engineering en Innovation aan (Zeeuwse) onderwijs- en onderzoeksinfrastructuur en bedrijfsleven/opgaven

Onderbrengen onderzoeksprogramma Vlaanderen-Nederland Deltavraagstukken bij Delta Kenniscentrum

Versterken businessmodel, organiserend vermogen in intersectorale samenwerking tussen de al bestaande netwerken (professionaliseren en verbinden met eco-systeem)

Start Delta Kenniscentrum

Doelstelling

Innovatie infrastructuur en - fondsen

Eind 2022 zijn er nieuwe innovaties gerealiseerd en is vergroting van de concurrentiekracht van bedrijven in Zeeland tot stand gekomen.

In het kader van 'Wind in de zeilen' vergroot het Rijk haar inbreng in het Investeringsfonds Zeeland (AGIO-storting). Hierdoor is het investeringsvermogen vergroot. Jaarlijks stort het Rijk € 5 mln (2020-2023).

Acties

Het benutten van nationale en Europese programma's als cofinanciering bij de realisatie van innovatie en economische structuurversterking

- Het benutten van nationale en Europese programma's als cofinanciering bij de realisatie van innovatie en economische structuurversterking.
 - Met de Subsidieregeling MKB innovatiestimulering Topsectoren Zuid-Nederland (MIT Zuid) wordt decentraal uitvoering gegeven aan stimulering van innovatieve haalbaarheids- en R&D samenwerkingsprojecten. Stimulus Programmamanagement treedt op als uitvoeringsorganisatie.
 - Voor 2022 streven we naar toekenning van tien subsidies voor Zeeuwse haalbaarheidsprojecten en zes subsidies voor Zeeuwse R&D samenwerkingstrajecten.

Uitvoering geven aan de Europese programma's waarin Zeeland partner is

• Voor Zeeland verder vormgeven en tot uitvoering brengen van het Toekomstig Cohesiebeleid 2021-2027. De vijf Strategische hoofdpogaven en de vastgestelde Regionale Innovatie Strategie 2021-2027 (RIS) zijn vertrekpunten. Hierbij nadrukkelijk samenwerken met de Zeeuwse Opgaves en onze Zeeuwse partners (gemeenten, waterschap, bedrijfsleven, Economic Board, Cultural Board en kennisinstellingen), in Zuid-verband, in IPO verband en met Vlaanderen.

• Uitvoering geven aan de Europese programma's 2021. Zeeland is hierin partner samen met OP Zuid, POP3, Interreg Vlaanderen-Nederland, Interreg B en C programma's, EMVAF, 2Zeëen. We willen de mogelijkheden hiervan benutten voor Zeeland.

• Het bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking door onder andere het Straits Comité en de Scheldemond Raad.

• Voor Zeeland kansrijke nieuwe (Europese) fondsen, zoals JTF, RRF en, onder de noemer Next Generation EU (NGENEU), voor Zeeland optimaal nader operationaliseren en uitvoeren.

• Voor Zeeland kansen rondom Nationaal Groeifonds zo goed mogelijk monitoren en beïnvloeden. Hiermee willen we een optimaal bereik van de vijf Strategische hoofdpogaven en de vastgestelde Regionale Innovatie Strategie 2021-2027 (RIS) bewerkstelligen.

• Ontwikkelingen op het gebied Europese Green Deal (w.o. in het bijzonder Europese Digitale Agenda en Farm2Fork Strategie) monitoren en waar mogelijk optimaal doorvertalen naar de Zeeuwse uitvoering van de Europese subsidieprogramma's.

Uitvoering geven aan het Investeringsfonds Zeeland BV.

ZeelandFM verstrekt 20 financieringsvouchers en 25 vouchers versterking innovatievermogen aan ondernemers die voldoen aan de criteria ondernemerschap, groeipotentie en innovatie voor de inhuur van een financieel specialist om een adviestraject te starten dat leidt tot een sterk verbeterde financieringsaanvraag voor hun plannen of innovatietrajecten te starten of voort te zetten.

Via InnoGo! worden minimaal acht leningen verstrekt aan innovatieve starters/MKB-ers én minimaal 10 starters starters/MKB-ers vinden binnen het netwerk van InnoGo! begeleiding en coaching.

Met het ZPF verstrekken we risicodragend kapitaal, kennis en kunde van de aandeelhouders, het fondsmanagement en hun netwerken, middels aandelenparticipaties en/of achtergestelde leningen aan minimaal vijf innovatieve waarde creërende bedrijven in de (door)ontwikkelfase of de groeifase met een substantiële impact op de Zeeuwse economie en werkgelegenheid.

Met 'Wind in de zeilen' vergroot het Rijk haar inbreng in het Investeringsfonds Zeeland (AGIO-storting). Hierdoor is het investeringsvermogen vergroot. De totale omvang van de storting bedraagt 20 miljoen euro (vanaf 2021, jaarlijks 5 miljoen euro).

Het bestuur van het Investeringsfonds Zeeland BV schat jaarlijks in of de financiële vaste activa betreffende de onderliggende participaties afgewaardeerd moeten worden. Deze inschatting gebeurt op basis van de financiële informatie van de ondernemingen waarin wordt geparticipeerd en waar gelden aan zijn uitgeleend, gesprekken met de ondernemers en het betaalgedrag over aflossingen en rente.

De doelstelling van het Investeringsfonds Zeeland behalen we door het verstrekken van hoog risicodragend kapitaal. Het eigen vermogen van de ondernemingen waarin wordt geparticipeerd en waar gelden aan zijn uitgeleend is in de meeste gevallen negatief. Dit brengt met zich mee dat er sprake is van een grote schattingsonzekerheid over de waardering van de deelnemingen en de verstrekte leningen. Deze (schatting)onzekerheid heeft voor de accountant van het IFZ geen afbreuk gedaan aan zijn oordeel.

Verlenen van subsidie aan voorstellen ter stimulering van innovatie en verbetering van het gebruik van financieringsregelingen

Ondersteunen en/of subsidiëren van onder andere:

- De Zeeuwse Innovatieprijs Emergo,
- Netwerkbijeenkomst excellerende MKB bedrijven,
- Initiatieven voor het versterken van het Zeeuwse startersklimaat,
- Challenges BioVoice,
- Zeeuws Informal Investors Netwerk,
- De ZomerOndernemer.

Uitvoering geven aan het Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling 2.0

Doelstelling

Marketing en Imago

Het herpositioneren van het Zeeuwse imago zodat mensen Zeeland meer en eerder gaan overwegen als plek om te recreëren, verblijven, leven, werken en studeren. Dit blijft nog steeds een belangrijke opgave.

Een sterker Zeeuws imago helpt bij het aantrekken van toeristen, arbeidskrachten, inwoners en nieuwe bedrijven. De beoogde oprichting van een organisatie voor regiomarketing in 2021 is niet doorgeslagen. De uitvoering van de regiomarketing blijft in 2022 voortgezet worden binnen de Provinciale organisatie. Een team van gespecialiseerde medewerkers werkt hier vanuit een gemeenschappelijke basis aan (merk- en marketingstrategie etc.). Zij werken aan de positionering van Zeeland vanuit een samenhangende visie op het toepassen van technologie en het gebruik van data.

Acties

Continueren van de digitale marktwerking dmv het platform www.zeeland.com en daaraan verbonden social media kanalen. Belangrijk hierbij is in contact te blijven met geïnteresseerde doelgroepen en het aantal fans van Zeeland verder uit te breiden.

Het voeren van campagnes voor specifieke doelgroepen samen met regionale partners (product-markt combinaties) en meewerken aan campagnes van partners.

Het uitvoeren van een nulmeting naar het Zeeuwse imago en de resultaten hiervan verwerken in een vernieuwde merkstrategie (positionering) en meenemen in de uitvoering.

De bestaande positionering 'Zeeland Land in Zee' evalueren en waar nodig verder door ontwikkelen in producten en campagnes.

Doelstelling

Circulaire economie

Een Zeeuwse vitale economie met circulaire verdienmodellen die is gerealiseerd door het stimuleren van samenwerking in ketens waarbij kringlopen maximaal worden gesloten met bij voorkeur hernieuwbare – groene - grondstoffen. Hergebruik van grondstoffen is verbeterd en biomassa wordt verwerkt tot hernieuwbare biobased grondstoffen.

Acties

We helpen mee aan de doorontwikkeling van de Biobased Innovation Garden

We helpen mee aan de verdere ontwikkeling van de Biobased Innovation Garden. Medio 2021 is het project van een driejarige provinciale subsidie voorzien. Als de voortgang in 2022 volgens projectplanning loopt, dan kan deze actie als daadwerkelijk behaald worden beschouwd.

We nemen deel aan stichting Biobased Delta, die o.a. grootschalige businesscases ontwikkelt (zoals Redefinery, Sugar Delta, bio-aromaten) met grote bedrijven en MKB.

We nemen deel aan stichting Circular Biobased Delta, die o.a. grootschalige businesscases ontwikkelt en ondersteunt samen met grote bedrijven, MKB, kennisinstellingen en overheden. Als de voortgang in 2022 conform CBBB jaarplan loopt, dan kan deze actie t.z.t. als daadwerkelijk behaald worden beschouwd.

We rollen biobased en circulair inkopen uit binnen Zeeland via 'Maatschappelijk Verantwoord Inkopen' en de koppeling aan de SDG's (Sustainable Development Goals).

Het actieplan MVI dat in 2021 door GS is vastgesteld met o.a. circulaire / biobased doelstellingen wordt uitgevoerd in 2022. De SDG's (Sustainable Development Goals) zijn leidend. Zowel op nationaal (IPO) als op internationaal niveau (CBCI project) wordt kennis op- en uitgebouwd.

We stimuleren biobased onderwijs en onderzoek, zoals goede verankering in JRC/Bèta Campus en Center of Expertise(CoE) Biobased Economy (Avans/HZ)

We stimuleren biobased onderwijs en onderzoek, zoals goede verankering in JRC/Bèta Campus en Center of Expertise(CoE) Biobased Economy (Avans/HZ). Als de genoemde kennisinstellingen in 2022 biobased onderwijs- en onderzoek-projecten hebben gerealiseerd waaraan de provincie bijdraagt, dan kan deze actie t.z.t. als daadwerkelijk behaald worden beschouwd.

We stimuleren circulair bouwen in de verblijfsrecreatie via de projecten 'Circulair beleven' en 'FACET'

We stimuleren circulair bouwen via het 'K&I netwerk circulair bouwen' . Dit begeleiden we naar zelfstandigheid. We blijven actief in dit netwerk en zorgen zo voor bredere kennis- en project ontwikkeling.

We stimuleren meer biobased innovaties bij/door MKB'ers o.a. via circulair/biobased innovatievouchers

We stimuleren meer biobased innovaties bij/door MKB'ers o.a. via circulair/biobased innovatievouchers. Medio 2021 is het vouchers-project van een driejarige provinciale subsidie voorzien. Als de voortgang in 2022 conform projectplanning loopt, dan kan deze actie tzt als daadwerkelijk behaald worden beschouwd.

We werken aan een toekomstbeeld 'circulaire havens 2030' (Sloe- en Kanaalzone) én volgen circulaire economie in de gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta
verloop 2021: Dit onderdeel is speerpunt CE. In ambitie duurzame havens 2.0 werken provincie, Zeeuwse Milieu federatie, Portiz en NSP aan een overkoepelende strategie t.b.v. economische groei, biodiversiteit, mobiliteit en milieukwaliteit. Circulair en biobased valt hieronder. Geen actieve inzet op Zuidwestelijke Delta; hier volgen we de ontwikkelingen.

We werken aan de ambitie duurzame havens 2.0 samen met Portiz, NSP en Zeeuwse Milieufederatie. Ambities worden ondersteund door de werkgroep Vitaal Sloegebied en Kanaalzone.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Beroepsbevolking	195.000	192.000	197.000	197.000	197.000	199.000
Saldo in- en uitgaande pendel	-16.900	-18.400	-17.900	-17.600	n.n.b.	n.n.b.
Hoog opgeleide beroepsbevolking	48.000	52.000	54.000	52.000	52.000	---
Spanningsindicator vraag/aanbod arbeidsmarkt	1,29	2,29	3,21	4,32	2,02	1,98
Huishoudensinkomen	39.800	40.900	41.600	43.100	n.n.b.	n.n.b.

Doelindicatoren

Doelindicatoren	Indicator	Stand 2019	Stand 2020	Stand 2021	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Einddoel
Werkloosheid		2,8%	3%	3,3%	3%	3%	3%
Werkgelegenheid (LISA/CBS)		184.000	184.500	nbn	184.000	185.000	185.000
Werkgelegenheid groei in % (LISA/CBS)	% bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-75 jaar (conform CBS-definitie)	2,2%	0,3%	nbn	0,5% p.j.	0,5% p.j.	0,5% p.j.
Bruto Regionaal Product (CBS) in €		14.391.000.000	13.945.000.000	nbn	13.579.000.000	1,5% p.j.	1,5% p.j.
Bruto Regionaal Product groei in %* (CBS)	% toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar	0,8%	-3,1%	nbn	1,0%	1,5% p.j.	1,5% p.j.

Wat mag het kosten?

(Bedragen x € 1.000)

Doelstelling	Begroting 2022
Lasten	
040101-Arbeidsmarkt	355
040102-Concurrentiepositie food	315
040103-Concurrentiepositie Zeeuwse ondernemers	2.511
040105-Innovatieinfrastructuur en - fondsen	4.766
040106-Marketing en Imago	1.409
040107- Circulaire economie	798
040108-Concurrentiepositie logistiek	253
049999-Ambtelijke inzet	4.853
Totaal Lasten	15.260
Baten	
040105-Innovatieinfrastructuur en - fondsen	361
Totaal Baten	361
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	14.898
Onttrekkingen	
980499 Bestemmingsreserves-Pr.4	1.631
Toevoegingen	
980499 Bestemmingsreserves-Pr.4	1.971
Mutaties reserves	340
Resultaat na bestemming	15.238

5 Programma Mobiliteit op maat

Inleiding en ontwikkelingen

Goed wonen, werken en leven in Zeeland vraagt om een optimale bereikbaarheid. Dat betekent niet per se méér mobiliteit. Een fysieke verplaatsing is immers niet altijd nodig, zo is in de corona-periode gebleken. Ook kan vanuit een ruimtelijk perspectief gezorgd worden voor slimme locatiekeuzes, waardoor lopen en fietsen vaker in aanmerking komen. Dat moet dan wel veilig kunnen gebeuren.

Via de opgave Slimme Mobiliteit is gewerkt aan slimme én duurzame maatregelen die een rol kunnen spelen bij het oplossen van bereikbaarheidsvraagstukken. Dit alles betekent niet dat een oplossing met meer infrastructuur uit beeld is, maar wel dat in het voortraject en tijdens het afwegen van oplossingen een meer integrale benadering aan de orde is. Een benadering zowel vanuit de effecten van meer mobiliteit als vanuit de mogelijke oplossingen voor een betere bereikbaarheid.

De invalshoeken daarbij zijn zowel economisch (bijdrage aan bruto Zeeuws product) als maatschappelijk (bijdrage aan bruto Zeeuws geluk).

Deze aanpak loopt via vijf sporen:

1. Beïnvloeden van verkeersgedrag via een regionale aanpak
2. Investeren in verbetering van de infrastructuur met het oog op doorstroming én verkeersveiligheid
3. Inzet op multimodale netwerken en goederencorridors om snelheid en betrouwbaarheid te borgen
4. Bieden van een systeem van collectief vervoer als basismobiliteit
5. Ontwikkelen en realiseren van slimme en duurzame mobiliteitsconcepten (personen en goederen)

Dit programma omvat de inspanningen die we hiertoe in 2022 gaan leveren in aansluiting op - en ter versterking van - de activiteiten van andere overheden, ondernemers, kennisinstellingen en de Zeeuwen zélf.

Naast deze uitvoeringsagenda, maakt ook het beheer en onderhoud van de provinciale (water) wegen onderdeel uit van dit programma.

Speerpunten

- Een aanvraag indienen voor de tweede tranche van de Investeringsimpuls Verkeersveiligheid, gericht op kwetsbare verkeersdeelnemers.
- Werkgeversaanpak verkeersveiligheid om zo een verkeersveilig gedrag van de eigen werknemers te bevorderen
- In afstemming met politie en Openbaar Ministerie inzetten op betere handhaving, zowel staande houding als via camera's (o.a. trajectcontroles)
- Afronding MIRT-onderzoek GoederenvervoercorridorZuid en start programmafase in afstemming met Rijk, partnerregio's en betrokken havens
- Versnelling van de busverbinding Rotterdam-Zierikzee-Goes-Terneuzen-Gent, met specifiek aandacht voor het traject Terneuzen-Gent
- Installeren van intelligente verkeersregelininstallaties op diverse locaties in Zeeland (onder andere Deltaweg)
- Pilots met autonoom transport ('mixed traffic') en autonoom personen vervoer (autonoom varende pont)
- Verdere planuitwerking van Rail Gent-Terneuzen, gericht op financiering en governance
- Vanuit de planstudie toewerken naar een voorkeursvariant voor de Deltaweg (doorstroming, verkeersveiligheid, leefbaarheid)

- Realiseren van het Transitieplan openbaar vervoer voor de periode 2022 tot en met 2024, gericht op omgaan met blijvende effecten van corona op de vervoersvraag
- Voorbereiden aanbesteding van nieuwe bus-concessie (per 2025) vanuit de uitgangspunten van de Regionale Mobiliteit Strategie (RMS)
- Organiseren van een overlegorgaan voor de binnenvaart en - samen met de partners - maken van een actieprogramma, onder andere gericht op voldoende kadecapaciteit
- Verder uitbouwen van verkeers- en incidentmanagement, mede door inzet van data ('data top 15', Regionaal Data Team)
- Realisatie weginvesteringsprogramma: onder andere met oplevering derde fase Recreatieverdeelweg en landbouwweg Zandkreeksluis.
- Living Lab Smart Mobility is aanjager van innovatie in personenmobiliteit (onder andere Mobility as a Service en autonoom vervoer)
- Door-ontwikkelen van de haltetaxi tot een deeltaxi die past binnen de nieuwe mobiliteitsmix
- Uitvoeringsplan maken voor hubontwikkeling, gericht op realisatie van minimaal twee stationshubs, vier regiohubs en zes reguliere hubs voor 2025
- Faciliteren en co-financieren van initiatieven voor deelfietsen (utilitair én toeristisch) en deelauto's (gericht op 2.000 deelauto's in 2025)
- Samen met gemeenten stappen zetten bij de ontwikkeling van een mobiliteitscentrale, gericht op operationeel zijn bij start van de nieuwe busconcessie

Beleidskader

- [Mobiliteitsvisie Zeeland 2028, juli 2016](#)
- [Nieuwe lijnen, Beleidsplan openbaar vervoer Zeeland 2015 – 2025, juni 2013](#)
- [Beheerkader Infrastructuur Provincie Zeeland \(2018\)](#)
- [Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 \(dit is een landelijk kader en niet door Provinciale Staten van Provincie Zeeland vastgesteld\)](#)
- [Zeeuwse uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid](#)

Reguliere taken

- Het beheer en onderhoud van onze provinciale infrastructuur bestaande uit (water)wegen, kunstwerken nat en droog en aanlandingsvoorzieningen, terminals en baggerwerken voor het fietsvoetveer
- Het beheer van de concessies voor openbaar vervoer: bus en Westerschelde Ferry

Voor efficiënt en effectief beheer en onderhoud van de provinciale (vaar)wegen hanteren we de principes van assetmanagement. In 2022 zullen we voor de natte kunstwerken een beheerplan opstellen, waarin wordt aangegeven op welke wijze het kapitaalgoed in stand wordt gehouden. De natte kunstwerken omvatten het Kanaal door Walcheren inclusief de bruggen en sluisen, de Zeelandbrug en de veerhavens. De aanpak en activiteiten worden toegelicht in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Voor de concessies van busvervoer en Westerschelde Ferry is het belangrijk om een goed beheer op basis van de juiste kwaliteitsindicatoren te combineren met een zekere flexibiliteit om in te spelen op trends en ontwikkelingen die zich voordoen. Dit betreft nu bijvoorbeeld de corona-crisis en in hoeverre na de crisismaatregelen in 2020/2021 er een blijvend effect is dat vertaling verdient in de dienstregeling van 2022 en verder.

Daarnaast is er sprake van het 'bij de tijd' houden van de bus-concessie (looptijd t/m 2024), zowel financieel als inhoudelijk. Daartoe is in 2020 een intentieovereenkomst met Connexion gesloten ('verbeterplan'). Het betreft o.m. de optimalisatie van het netwerk (m.n. scholierenvervoer) en de invoering van nieuwe vormen van betalen.

Eenzelfde traject is er voor de Westerschelde Ferry (looptijd concessie tot 2024). Na de stappen die zijn gezet op het gebied van beleving en marktontwikkeling, is werk gemaakt van het in beeld brengen van de onderhoudsbehoefte van de beide SWATH-schepen tot 2033 (einde levensduur). Dit is ook belangrijk voor de afweging rond de toekomst van de WSF (o.a. rol van de markt en inzet nieuwe schepen), waartoe in 2021 een marktconsultatie wordt uitgevoerd.

Maatschappelijk effect

Provincie Zeeland staat samen met andere overheden in Zeeland in voor een systeem van infrastructuur en collectieve mobiliteits-voorzieningen van voldoende kwaliteit in de zin betrouwbaarheid, snelheid en veiligheid.

Betrouwbaarheid: Het mobiliteitssysteem moet ervoor zorgen dat je op tijd op je bestemming bent. Of dat goederen op het juiste moment aankomen.

Snelheid: Voor functionele verplaatsingen mag de reistijd niet te lang zijn.

Veiligheid: We accepteren niet dat er gewonden en dodelijke verkeersslachtoffers vallen.

Doelstelling

Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen

Een doelmatig en doeltreffend beheer van de provinciale (water)wegen op zodanige wijze dat deze aansluit bij de principes van assetmanagement en voldoet aan het onderhoudsniveau zoals door het bestuur vastgesteld.

Ten behoeve van een efficiënt en effectief beheer en onderhoud van de provinciale (vaar)wegen is het [Beheerkader Infrastructuur Provincie Zeeland](#) (maart 2018) vastgesteld. Bij het in stand houden van de infrastructuur wordt gekeken naar de prestaties die de kapitaalgoederen moeten leveren, de kosten die daaraan verbonden zijn en de risico's die daarbij acceptabel zijn. Naast informatiebeheer en organisatiestructuur vormt het Beheerkader de derde pijler waardoor de instandhouding (beheer en onderhoud) van de provinciale (vaar)wegen doelmatiger georganiseerd kan worden. Als nadere uitwerking van het Beheerkader wordt per infrastructureel kapitaalgoed een Uitvoeringsstrategie opgesteld. Daarin wordt nader beschreven op welke wijze dat specifieke kapitaalgoed in stand wordt gehouden.

Acties

De versterking van de samenwerking met andere (vaar)wegbeheerders middels periodieke afstemmingsmomenten, we richten ons onder andere op een goede afstemming van wegwerkzaamheden en het voorkomen van overlast voor de weggebruikers.

Bij de uitvoerende taken zoeken we afstemming en samenwerking met andere wegbeheerders binnen Zeeland. In verschillende gremia vindt overleg en afstemming plaats met de andere Zeeuwse (vaar)wegbeheerders. Daarnaast vindt tussen wegbeheerders in Zeeland periodiek overleg en afstemming plaats over verkeers- en incidentmanagement en toekomstige werkzaamheden.

Het plannen en uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden aan infrastructurele kapitaalgoederen op dusdanige wijze dat ze op het vastgestelde niveau in stand worden gehouden.

Met het implementeren van assetmanagement in de organisatie en het vaststellen van de Uitvoeringsstrategieën, verbetert het inzicht in meerjarige onderhoudsplanningen en de mogelijkheid tot het maken van een integrale afweging van instandhoudingsmaatregelen binnen én tussen de verschillende kapitaalgoederen. Daarnaast vindt afstemming plaats met de plannen op het gebied van de investeringsagenda wegen (instandhouding in relatie tot nieuwbouw). Het vastgestelde niveau is met deze werkwijze geborgd.

nadere uitwerking assetmanagement door actualisatie en implementatie uitvoeringsstrategieën

In 2022 wordt de uitvoeringsstrategie voor de zogeheten natte infrastructuur ter besluitvorming voorgelegd. Dit omvat het Kanaal door Walcheren met de daar aanwezige bruggen en sluisen alsmede de Zeelandbrug. Dan zijn er voor alle 'assets' uitvoeringsstrategieën of beheerplannen vastgesteld. Omdat het Beheerkader Infrastructuur Provincie Zeeland volgens de nieuwe principes van assetmanagement dateert van 2017/2018 zal een actualisatie ter hand worden genomen.

Doelstelling

Verbetering verkeersveiligheid

Wij gaan voor een 100% verkeersveilig Zeeland! We vergroten de verkeersveiligheid in Zeeland zodat er zo min mogelijk verkeersslachtoffers zijn.

Het ultieme doel is nul verkeersslachtoffers in Zeeland en dus 100% verkeersveiligheid. We willen dit doel bereiken door samen te werken met Zeeuwse wegbeheerders en maatschappelijke partners die betrokken zijn bij verkeersveiligheid. We werken met hen samen in het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zeeland (ROVZ). Gezamenlijk hebben we medio 2020 een [Zeeuwse uitvoeringsagenda SPV](#) vastgesteld, gebaseerd op het [Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030](#) van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Deze uitvoeringsagenda bevat onze uitvoeringsstrategie voor de komende tien jaar.

Uitgangspunten daarvan zijn:

- de brede netwerksamenwerking;
- de inzet van de drie E's; Engineering (infra), Education (gedragsbeïnvloeding) en Enforcement (handhaving);
- de aanpak gericht op het verminderen van risico's.

De meeste risico's in Zeeland liggen in de infrastructuur, de heterogeniteit (op dit moment met name de vermenging van landbouwverkeer en ander verkeer), kwetsbare en onervaren weggebruikers, afleiding en verkeersovertreders (snelheid, alcohol en drugs e.d.). Ten aanzien van deze thema's gaan we ons inspanssen om de risico's voor verkeersveiligheid zoveel mogelijk te verminderen.

Acties

We maken de provinciale infrastructuur veiliger en stimuleren andere Zeeuwse wegbeheerders hetzelfde te doen.

Als wegbeheerder is de Provincie continue bezig met het verbeteren van de veiligheid van haar eigen infrastructuur. Bij het aanleggen van nieuwe infrastructuur worden de principes van duurzaam veilig gerespecteerd. Daarnaast is de Provincie coördinerende overheid en stimuleren we vanuit het team ROVZ de andere wegbeheerders hetzelfde te doen. Hierbij maken we onder andere gebruik van de stimuleringsregeling van de rijksoverheid. In 2020 is de eerste tranche daarvan beschikbaar gekomen en verdeeld. In 2021 start het overleg over de wijze waarop kan worden ingeschreven voor de tweede tranche. Zowel vanuit de Provincie als vanuit het ROVZ zijn we hierbij betrokken.

We verminderen de risico's van vermenging van landbouwverkeer met ander verkeer

Via het Zeeuwse Platform Kwaliteitsnetwerk Landbouwverkeer Zeeland wordt continue gewerkt aan het oplossen van knelpunten ten aanzien van landbouwverkeer. Binnen dit netwerk werken de Zeeuwse wegbeheerders en maatschappelijke belangenverenigingen zoals Cumela en ZLTO samen. We streven naar zo min mogelijk vermenging van landbouwverkeer met regulier verkeer. Daar waar dit wel het geval is, moet de veiligste manier worden gekozen. Vanuit het Kwaliteitsnetwerk worden ook campagnes ten aanzien van slik op de weg en de oogst periode gecoördineerd.

We maken het verkeer veiliger voor kwetsbare en onervaren weggebruikers

Kwetsbare en onervaren weggebruikers lopen risico's in het verkeer en vormen ook een risico voor de verkeersveiligheid. Vanuit het ROVZ werken we met maatschappelijke partners zoals Sport Zeeland, VVN, de Fietzersbond BOVAG, CBR en ANWB aan bewustwording. We wijzen hen op hun onervarenheid en kwetsbaarheid. We geven voorlichting en bieden trainingen aan.

We verminderen het aantal verkeersovertredingen.

Verkeersovertreders vormen een gevaar voor andere weggebruikers en zijn dus een risico in het verkeer. Door educatie proberen we het gedrag van toekomstige weggebruikers positief te beïnvloeden. Educatie is o.a. gericht op afleiding, snelheid en het gebruik van alcohol en drugs. Met campagnes zoals MONO, BOB en AAN in het donker, spreken we de weggebruikers aan op hun gedrag en proberen we dat gedrag positief te beïnvloeden. In overleg met de Politie worden handhavingsacties georganiseerd. Daarnaast voert de Politie een project uit gericht op de aanpak van veelplegers.

We verminderen de risico's van afleiding in het verkeer

De activiteiten ten aanzien van afleiding richten zich voornamelijk op het gebruik van de mobiele telefoon. De landelijke campagne MONO is daarbij een belangrijk instrument. Hierbij volgen we de landelijke campagne kalender. In de MONO maanden organiseren we ook veel Zeeuwse MONO activiteiten, zoals een posterwedstrijd en MONO Scoort. De laatste activiteit is ontwikkeld voor scholen en willen we ook inzetten op sportverenigingen. We geven extra voorlichting en in overleg met de Politie wordt er in deze maanden extra handhaving ingezet gericht op het gebruik van de mobiele telefoon.

Algemene coördinatietaken (monitoring, kennisoverdracht, beleidsontwikkeling, subsidies)

In 2020 hebben we met onze partners de regionale uitvoeringsagenda vastgesteld. Deze bevat de uitvoeringsstrategie van het samenwerkingsverband ROVZ voor de komende tien jaar. Vanuit het team ROVZ wordt de uitvoering zoveel mogelijk gecoördineerd. Eén van de uitgangspunten van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid is immers de integrale aanpak door de gezamenlijke partners. Deze coördinerende taak bevat verschillende onderdelen. Partners worden samengebracht en acties van verschillende partners worden zo op elkaar afgestemd. Daarnaast levert het team ROVZ verschillende faciliterende diensten zoals het in kaart brengen van verkeersveiligheid door het uitgeven van een mediascan en een kwartaalrapportage verkeersveiligheid. We zijn ook contactpersoon voor het statistisch programma VIA en delen belangrijke informatie met onze partners via o.a. regelmatig uitgebrachte nieuwsbrieven en nieuwsflitsen. Voor heel Zeeland coördineren we de campagne-uitingen en doen we de communicatie. We organiseren jaarlijks de Zeeuwse maand van de verkeersveiligheid. We zijn ook verantwoordelijk voor het organiseren van verkeerseducatie op Zeeuwse basisscholen, middelbare scholen en het MBO en HBO. De inspanningen voor 2022 zijn er o.a. op gericht om meer basisscholen zich te laten aansluiten bij het ZVL (Zeeuws Verkeersveiligheidslabel). Daarnaast verbreden we de mogelijkheden voor het middelbaar onderwijs en ontwikkelen we nieuwe mogelijkheden voor MBO en HBO.

Doelstelling

Goede bereikbaarheid voor bedrijven, bezoekers en bewoners

Een goede bereikbaarheid voor bedrijven, toeristen en forenzen en een goede multimodale bereikbaarheid van de Zeeuwse havens door:

1. Snelle en betrouwbare wegverbindingen voor zakelijk en woon- en werkverkeer
2. Een multimodaal netwerk van achterlandverbindingen voor de Zeeuwse havens (Terneuzen en Vlissingen-Oost) en bedrijventerreinen met voldoende capaciteit.

Het gaat zowel om fysieke ingrepen in de hoofdinfrastructuur (weg, spoor en water) als de inzet van data (traject Data op Orde in samenwerking met het ministerie van IenW) om zo tot een betere benutting van het wegennet te komen. Een concrete toepassing is de zogeheten slimme verkeersregelinstallatie (iVri), maar ook real time volgen en sturen van verkeersstromen voor een beter verkeers- en incidentmanagement. Voorwaarde hiervoor is een goede samenwerking tussen wegbeheerders.

Acties

De logistieke processen verbeteren door het toepassen van de nieuwe technologieën, de digitalisering van het bedrijfsleven te stimuleren en samenwerking en data-uitwisseling te promoten en initiëren
De Provincie Zeeland ondersteunt het Kennis & Innovatie-netwerk Zeeland Connect (triple Helix samenwerkingsverband). In het najaar van 2019 is het meerjarenprogramma 2020-2023 van Zeeland Connect door de stuurgroep van Zeeland Connect vastgesteld.

Daarin worden vier innovatielijnen ontwikkeld, te weten:

- Netwerken en verbindingen
- Zero emissie logistiek
- Digitalisering & Robotisering
- Autonoom transport

In 2020 en 2021 is sterk ingezet op de implementatie van de digitale vrachtbrief. Bedrijven worden door de partners van Zeeland Connect ondersteund bij de implementatie van een digitale vrachtbrief. Diverse webinars en/of seminars worden georganiseerd. Daarnaast wordt een actieprogramma "digitalisering" door Zeeland Connect ontwikkeld. Dit actieprogramma heeft ten doel de digitalisering in de sector verder te verbeteren. Naar verwachting is dit aan het eind van 2021 gereed.

De projecten living lab autonoom transport Zeeland en Zero emissie logistiek zijn onder handen en verlopen volgens planning.

Diverse initiatieven - o.a. Kloosterboer/McCain en diverse andere terminals - heeft Zeeland Connect onder handen om een modal shift van weg naar water van de goederenstromen te bewerkstelligen. In 2021 is op het bedrijventerrein in Zierikzee gestart om een gestructureerde aanpak energietransitie te ontwikkelen. In 2022 wordt deze aanpak over de andere bedrijventerreinen in Zeeland uitgerold. Ook wordt een vervolg gegeven aan het project connected transport corridors. Daarnaast is de Provincie Zeeland nauw betrokken bij de ontwikkeling van de Central Gate (vrachtwagenparkeerplaats) in het Sloegebied. North Sea Port ontwikkelt een uiterst moderne vrachtwagenparkeerplaats (500 plaatsen). Deze is naar verwachting in 2023 operationeel. Eén van de diensten is dat de loketfunctie van diverse terminals verplaatst wordt naar de Central Gate. Dit wordt dan een enorme moderniseringsslag in de Zeeuwse haven.

Het verbeteren van de logistieke processen door het toepassen van corridormanagement

De Provincie Zeeland en North Sea Port zijn samen met o.a. het Ministerie van I&W en de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant deelnemer aan het MIRT-onderzoek Goederenvervoer Corridor Zuid (Amsterdam-Rotterdam-Antwerpen), bedoeld om de kansen te inventariseren voor het creëren en versterken van een optimaal aantal verbindingen tussen de netwerken en modaliteiten op deze corridor (vervoersperspectief) en tussen de netwerken en de regio (economisch perspectief). Ook is er gerichtheid op de verbetering van de doorstroming en service voor de gebruikers (verkeersperspectief). De al lang gekoesterde ambitie van de VEZA-boog (verbetering spoorverbinding Zeeland-Antwerpen) is hier onderdeel van. In het najaar (BO MIRT 2021) volgt een besluit, dat de basis vormt voor een actieprogramma GVC Zuid voor 2022 e.v.

Versterken van het incidentmanagement en verkeersmanagement om te zorgen dat hinder voor het verkeer als gevolg van incidenten en topdrukke evenementen zo gering mogelijk is, uitvoeren van het bestuurlijk vastgestelde actieplan met de partners

Verkeersmanagement is het beïnvloeden van vraag en aanbod van verkeer naar tijd en plaats door het beter benutten van de bestaande capaciteit aan infrastructuur. Daarmee zorgen we er voor dat de hinder als gevolg van wegwerkzaamheden, topdrukke evenementen en incidenten zo gering mogelijk is. Verkeersmanagement past in de ontwikkeling naar slimme mobiliteit, data gedreven werken en beter benutten van de aanwezige infrastructuur.

In het najaar van 2020 is onze visie op verkeersmanagement vastgesteld. Uit de verschillende opklimmende niveaus waarop je verkeersmanagement kunt uitvoeren is vooralsnog gekozen voor de strategie 'Basis', waarin we ons beperken tot de belangrijkste hoofdverbindingen.

Zoals eerder gemeld wordt er samen met onze partners in de regio druk gewerkt om de strategie 'Basis' op orde te krijgen. Hiernaast zijn we alvast aan het voorbereiden op de volgende stap,

uitvoering van de strategie 'Geprioriteerd'.

We houden hierbij oog voor ontwikkelingen op het gebied van digitalisering, gebruik van data uit voertuigen, steeds meer zelfrijdende voertuigen, hinderaanpak en ambities zoals benoemd in de Richtingennotitie Slimme Mobiliteit. Er zal worden gekeken naar maatwerk om bijvoorbeeld het toeristisch verkeer met verkeersmanagement te faciliteren. Voor deze volgende stap zal via de voorjaarsnota in 2022 een concreet voorstel worden gedaan inclusief de benodigde middelen in capaciteit en geld, om deze met ingang van 2023 in te zetten. In 2022 zal vooral ingezet worden op de verdere ontwikkeling en invulling van het Regionaal Verkeerskundig Team, de regelscenario's, intelligente verkeersregelinstallaties (iVRI's), het gebruik van een verkeersmanagementsysteem en het op afstand kunnen afsluiten van de Zeelandbrug voor wegverkeer.

Start planuitwerking Rail Gent Terneuzen en het inrichten van de organisatie daarvoor na afronding van de Europese CEF-studie 2020.

De Europese CEF studie met 11 deelstudies is in 2020 afgerond. Het ministerie van I&W onderschrijft het belang van Rail Gent Terneuzen en heeft in het kader van het compensatiepakket voor de Marinierskazerne en in het najaar 2020 € 15 miljoen gereserveerd en op het BO MIRT is van daaruit € 2 miljoen ter beschikking gesteld voor de verdere planstudie. België heeft hiervoor eveneens € 2 miljoen beschikbaar gesteld.

Met het ministerie van I&W wordt een adaptieve aanpak afgesproken waarbij afhankelijk van een aantal indicatoren verdergaande besluiten worden genomen over aanleg van één of meer onderdelen van deze Railverbinding. Wij werken hierin nauw samen met NSP, Terneuzen, Gent en andere relevante partners zoals ProRail, Infrabel en diverse anderen. In 2022 vindt de verdere planuitwerking plaats. Uiteindelijk moet dit in 2023 leiden tot een voorstel voor aanleg en financiering mits de indicatoren uitstijgen boven de vooraf overeen gekomen waarden.

Doelstelling

Wegeninvesteringen

De gebruikers van het Provinciale wegennet kunnen zich goed en veilig (blijven) verplaatsen zonder dat de kwaliteit van de leefomgeving daarmee onder druk komt te staan. In dat verband werken we aan netwerkoptimalisatie van het (provinciaal) wegennet voor diverse doelgroepen (landbouwverkeer, goederenvervoer, personenvervoer).

Met de *Investeringsstrategie Wegen* als hulpmiddel werken we aan het inrichten van ons wegennet en maken daarbij gebruik van landelijke normen (CROW). Wij doen dat methodisch door middel van gebiedsgewijze aanpakken (GGA) waarbij samen met andere wegbeheerders integraal het wegennet in de desbetreffende regio wordt geanalyseerd, de grootste knelpunten bepaald, geprioriteerd en in planning gezet. De GGA's Borsele West en - Oost zijn nagenoeg afgerond en de daaruit voortvloeiende projecten in gang gezet. Op Walcheren wordt verder onderzoek gedaan naar de hoofdwegenstructuur en de mogelijkheden van bijv. een rondweg bij Grijskerke en terugdringing van de verkeersoverlast in Domburg en Aagtekerke. De GGA Bevelanden Oost (Kapelle en Reimerswaal) is recent gestart. Via de GGA Veerse Meer zuid is de afgelopen 1,5 jaar door de betrokken wegbeheerders gewerkt aan een visie op een betere ontsluiting van dit gebied. Rondom Zierikzee is een verkeersvisie en een maatregelpakket opgesteld. De kans op realisatie is daarbij sterk afhankelijk van de bereidheid van partijen w.o. Rijkswaterstaat om te investeren. Het streven is deze gebiedsaanpakken verder uit te werken en nieuwe GGA's op te starten in Zeeuws Vlaanderen. Met de GGA aanpak zijn wat betreft de samenwerking en oplossend vermogen goede ervaringen opgedaan. Succes is wel afhankelijk van de bereidheid van betrokken wegbeheerders in een gebied deze samenwerking aan te gaan en daar de nodige energie en middelen in te steken.

Naast de regionale focus kent deze doelstelling ook een thematische uitwerking. Generiek gaat het – conform de *Mobiliteitsvisie Zeeland 2028* – om optimalisatie Kwaliteitsnetwerk goederenvervoer, verbetering routing landbouwverkeer en optimalisatie utilitair fietsnetwerk. Daarnaast worden accenten gezet voor specifieke thema's; voor 2022 gaat het om aanpak kruispunten met bestaande VRI's op gebiedsontsluitingswegen, aanpak voor traversen, aanpak gevaarlijke bermen (i.r.t. fiets) en aanpak perceel- en erfaansluitingen.

Naast samenwerking lokaal en regionaal zet de provincie Zeeland zich ook nationaal in. Enerzijds via het IPO in de beleidsontwikkeling en in de gesprekken met het ministerie en anderzijds rechtstreeks door mede invulling te geven aan het *Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV)*. De Zeeuwse invulling daarvan is samen met de andere partijen en wegbeheerders vorm gegeven in de vorm van een uitvoeringsplan. SPV-subsidie voor investeringen in verkeersveilige infrastructuur is in 2020 aangevraagd en verkregen voor een zestal projecten. In 2022 wordt een nieuwe tranche geopend waar de provincie Zeeland weer op kan inschrijven.

Acties

Wegeninvesteringen op gestructureerde wijze programmeren, rekening houdend met de relevante ontwikkelingen (inhoudelijk, financieel, bestuurlijk)

Het Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ) omvat een overzicht van infraprojecten waarvoor

- 1.) al krediet is verleend en waar wordt gewerkt aan de (voorbereiding van) de uitvoering
- 2.) een kredietaanvraag is voorzien voor de voorjaarsconferentie 2022
- 3.) een kredietaanvraag is voorzien op een later moment ('doorkijk')
- 4.) PM-posten: projecten waarvoor nog geen bedrag is ingeschat (onderzoek- en studiefase)

Ad. 1: gaat om projecten als N290 Ronde Othene, Traverse Kuitaart, Traverse Boerenhol, N252 Ronde Dow, N652 Ronde Ritthem/afwaardering Ritthemsestraat, A58 afrit 33 tot rotonde Nishoek, N256 landbouwweg Zandkreeksluis, N659 Oesterdam Ronde Speelmansplaten, N257 Rehabilitatie Philipsdam, N664 's-Heer Hendrikskinderen, N666 Rontonde Baarlandsezandweg incl. saneren aansluiting, N286 landbouwroute Poortvliet en N652 3e fase Recreatieverdeelweg.

Ad. 2: voor de voorjaarsconferentie 2022 is een kredietaanvraag voorzien voor de snelfietsroute Terneuzen-Zelzate, rondweg Oud-Vossemeer, N288 rotonde Valkenisseweg en N290 rotonde Oude Zoutdijk / Tivoli.

In 2022 zal ook nadrukkelijk naar de programmering van het MIZ worden gekeken in relatie tot beschikbare capaciteit en financiële middelen. Uitgangspunten daarbij zijn dat bij nieuwe investeringen zo veel als mogelijk de combinatie met gepland groot onderhoud wordt gezocht. Daar is het streven juist in te zetten op die projecten waar ook externe financieringsbronnen voor beschikbaar zijn.

Doelstelling

Bereikbaarheid voor de mensen

Voor mensen bepaalt bereikbaarheid de mate waarin ze zelf actief kunnen deelnemen aan de samenleving. Het is voor Zeeland een extra uitdaging, gezien de relatief lage bevolkingsdichtheid, de geografische 'eilandenstructuur' en de sterke verwevenheid met de omliggende provincies Zuid-Holland, Noord-Brabant en Vlaanderen.

Bereikbaarheid is o.a. afhankelijk van de mate waarin mensen beschikken over eigen vervoer en gebruik kunnen maken van publiek vervoer (in de vorm van openbaar en doelgroepenvervoer) of private vormen van deelmobiliteit. Bereikbaarheid vraagt derhalve om maatwerk per doelgroep. Voor de bereikbaarheid van mensen wordt ingezet op een diverse invulling van de bestaande vervoervraag, waarbij het vervoeraanbod aansluit bij de verschillende behoeften per doelgroep.

Acties

Basisbereikbaarheid per openbaar vervoer op orde

- voor dienstregelingsjaar 2022 vindt voor het openbaar busvervoer en de Westerschelde Ferry een hernieuwde afstemming plaats van vraag en aanbod, rekening houdend met de gevolgen van de coronacrisis en de introductie van de intercity per december 2021

- verbeteren grensoverschrijdend openbaar vervoer Nederland-Vlaanderen, met prioriteit voor versnelling van de verbinding Gent-Terneuzen als onderdeel van de buscorridor Rotterdam-Goes-Gent

- blijvend aandacht voor de treinverbinding van/naar Zeeland, met specifiek aandacht voor goede overstappen (o.a. Roosendaal)

Door-ontwikkelen (openbaar) vervoer

- (blijvend) evalueren van de invoering van de nieuwe tariefstructuur Zeeland Voordeel, doorontwikkeling van het systeem naar de trein

- indien Zeeland Voordeel ook in de trein kan worden gebruikt, onderzoek of parallel rijdende buslijnen kunnen worden omgezet ('visgraatmodel')

Doelstelling

Uitvoering slimme mobiliteit

Samen met onze regionale partners werken we toe naar een nieuwe mix van mobiliteit. Als concessieverlener werkt de Provincie in samenwerking met regionale partners aan de voorbereiding van de nieuwe busconcessie (vanaf december 2024) die moet zorgen voor snellere busverbindingen. Diverse flexibele fijnmazige mobiliteitsopties moeten samen met het snelle openbaar vervoer zorgen voor een goede mobiliteit en bereikbaarheid. Door de mix van mobiliteit slim en duurzaam te organiseren en beter samen te werken, werken we stapsgewijs toe naar ons nieuwe mobiliteitssysteem, waar de reiziger centraal staat. Via hub ontwikkeling en het living lab slimme mobiliteit, waarin nieuwe mobiliteitsoplossingen worden getest en ontwikkelingen worden versneld, zetten we stappen richting ons nieuwe mobiliteitssysteem.

Acties

Aanbesteding busconcessie

Doorlopen van de aanbestedingsprocedure voor een nieuwe busconcessie die start vanaf december 2024. Uitvraag gebeurt conform uitgangspunten van de Regionale Mobiliteitsstrategie.

Data op orde

Via de landelijke data top 15 werken we toe naar 90% data op orde, actueel betrouwbaar, cyberproof en conform de AVG eind 2023. In het Regionaal Data Team werken we aan informatieverzameling en deling van de data top 15 en zullen we, aanvullend daarop, data verzamelen die relevant is om vraag en aanbod van mobiliteit in Zeeland passend op de reizigersvraag te kunnen organiseren.

Onderzoek deeltaxi

Onderzoek naar de spelregels en het financiële kader van de deeltaxi die, conform de Regionale Mobiliteitsstrategie, een bijdrage levert aan de fijnmazige bereikbaarheid. Hierbij is het onder andere belangrijk om met onze partners tot een invulling te komen van onder andere opstappunten, tariefstelling, minimale en maximale reisafstanden die past binnen de financiële kaders.

Ontwikkeling knooppunten

- Via een uitvoeringsplan komen tot hub ontwikkeling in Zeeland waarbij we samen met onze partners voor 2025 minimaal twee stationshubs, vier regiohubs en zes reguliere hubs ontwikkelen. Op basis van de inventarisatie in de Regionale Mobiliteitsstrategie maken we samen met gemeenten en andere stakeholders afspraken over ontwikkeling van hubs, waarbij de Provincie cofinanciering organiseert en meedenkt in de uitwerking. Wanneer financiering vanuit partners georganiseerd is zal ook de Provincie cofinanciering vanuit beschikbaar budget beschikbaar stellen.

- In samenwerking met het ministerie IenW en lokale stakeholders maken we een analyse voor de

realisatie van deelmobiliteitshubs, gericht op netwerkontwikkeling, toeristen en scholieren. Samen ontwikkelen we in 2022 vijf tot vijftien deelmobiliteitshubs.

Uitwerking fijnmazige mobiliteit

- Faciliteren en cofinanciering van diverse punten deelauto's en deelfietsen. Stapsgewijs groeien we door tot 2.000 deelauto's in Zeeland in 2025. Voor 2022 gaat het dan om ongeveer 300 nieuwe deelauto's. Via een subsidie aan Stichting Duurzame Mobiliteit Zeeland helpen we overheden, bedrijven en groepen bewoners om deelauto initiatieven op gang te helpen.
- Faciliteren en cofinanciering van kleinschalige pilots met slimme mobiliteitsoplossingen. Samen met partners investeren we in diverse slimme mobiliteitsoplossingen die een bijdrage leveren aan de mix van mobiliteit. In sommige gevallen zijn deze pilots gericht op de bewoner, in andere gevallen op de toerist.
- Smart mobility oplossingen voor scholieren en studenten onderzoeken en opzetten van pilots. Via het regio envelop project vragen we studenten om mobiliteitsdata te delen. Op basis van data analyse identificeren we knelpunten in het mobiliteitssysteem waar we via deelmobiliteit, Mobility as a Service (MaaS) en slim roosteren, oplossingen voor organiseren.

Uitwerking mobiliteitscentrale

Via een stappenplan werken we samen met gemeenten toe naar een Mobiliteitscentrale Zeeland die bij het ingaan van de volgende concessie op 15 december 2024 operationeel is. Met name op het gebied van governance moeten gemeenten en provincie stappen zetten om toe te groeien naar een mobiliteitscentrale met een afgestemd takenpakket.

Stimuleren fietsgebruik

Via het landelijke toekomstbeeld fiets investeren we in fietsinfrastructuur en campagnes om in de periode 2017-2027 het aantal fietskilometers in Zeeland met 20% laten toenemen. Dit doen we door te investeren in werkgeversaanpakken en scholierenaanpakken voor fietsstimulering en ook investeren in veiliger infrastructuur (verbeteren bestaande infra en aanleg nieuwe infra - met een accent op veilige schoolroutes) in combinatie met fietsparkeervoorzieningen op hubs en haltes.

Living Lab Smart Mobility

Het living lab slimme mobiliteit is in 2021 opgezet om innovaties in Zeeland uit te proberen gericht op een betere personenmobiliteit in een meer dunbevolkt gebied. Het uittesten en uitproberen van innovaties moet leiden tot oplossingen die een bijdrage leveren aan de vernieuwing van het mobiliteitssysteem in Zeeland. In 2022 wordt verder gewerkt aan de innovaties die in 2021 zijn opgestart en er wordt begonnen met nieuwe pilotprojecten die worden ingediend bij het programmateam.

De pilot projecten die worden ingediend moeten innovatief zijn en een bijdrage leveren aan het slimmer maken van de mobiliteit in een plattelandsregio en een hoge toeristische druk. Pilotprojecten waarvoor een haalbaarheidsstudie is uitgevoerd worden bij haalbaarheid gerealiseerd in 2022. Zoals bijvoorbeeld het super slim laadplein met bidirectionele laadpunten en elektrische deelauto's die bidirectioneel kunnen laden in Vlissingen.

Tegen eind van het jaar wordt wederom een debatdag slimme mobiliteit georganiseerd in Vlissingen om de voortgang van het living lab met de regio te delen en inspiratie op te doen voor het verder uitbouwen van het living lab Slimme Mobiliteit in Zeeland.

Trendindicatoren

Trendindicatoren (verkeersveiligheid)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal ongelukken	2.396	2.598	2.495	2.236	2.203	1.837
Aantal betrokkenen	3.409	3.772	3.480	3.267	3.304	2.693
Ernstige verkeersslachtoffers; doden	15	20	18	13	11	19
Ernstige verkeersslachtoffers; ziekenhuisgewonden	272	448	416	505	541	420
Aantal geregistreerde ongevallen waarbij landbouwvoertuigen zijn betrokken	39	55	50	16	20	9
Aantal bij verkeersongevallen betrokken kwetsbare verkeersdeelnemers onderverdeeld naar categorie ouderen (boven 60), jongeren (onder 25) en fietsers	581 544 48	615 647 78	507 562 165	563 628 255	666 665 315	435 579 236
Aantal bij verkeersongevallen betrokken jonge (18 tot 24) bestuurders van personenauto's	312	402	322	374	432	308
Aantal geregistreerde processenverbaal voor afleiding	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Aantal geregistreerde ongelukken waarbij sprake was van een verkeersovertreding	144	129	134	162	148	156

Doelindicatoren

Doel	Indicator	Stand 2017	Stand 2020	Streefwaarde 2022	Eindoel
(Vaar)wegen	Onderhoudsniveau infrastructurele kapitaalgoederen	Basis	Basis	Basis	Basis
Vraaggericht OV	Bezettingsgraad kernnet (daggemiddelde)	23,4%	15,1%	17%*	30%
	Bezettingsgraad fietsvoetveer	23,6%	26,9%	26%	30%

Snelle en betrouwbare wegverbindingen	Reistijd Goes - Zelzate	50 minuten	37 minuten	37 minuten	35 minuten
	Reistijd Goes - Hellegatsplein (via MZ- route)	60 minuten	51 minuten	51 minuten	45 minuten
Waardering openbaar vervoer (OV-klantenbarometer)	Klantenwaardering voor het openbaar vervoer waarvoor concessieverlening plaatsvindt door de provincie	bus: 7,4 WSF: 8,1	bus: 7,8 (2019)** WSF: 8,3 (2019)**	bus: 7,6 WSF: 8,0	bus: 7,6 WSF: 8,0

*) Rekening houdend met nog aanwezige corona-effecten.

***) In 2020 geen onderzoek vanwege corona-maatregelen.

Wat mag het kosten?

(Bedragen x € 1.000)

Doelstelling	Begroting 2022
Lasten	
050101-Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen	29.080
050102-Bereikbaarheid voor de mensen	25.515
050103-Verbetering verkeersgedrag verkeersdeelnemers	866
050104-Goede bereikbaarheid voor bedrijven, bezoekers en bewoners en leefbaarheidsagenda	315
050105-Wegeninvesteringen	1.749
050107-Uitvoering slimme mobiliteit	1.359
059999-Ambtelijke inzet	7.992
Totaal Lasten	66.877
Baten	
050101-Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen	1.358
050102-Bereikbaarheid voor de mensen	2.253
050107-Uitvoering slimme mobiliteit	905
Totaal Baten	4.517
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	62.360
Onttrekkingen	
980599 Bestemmingsreserves-Pr.5	28.253
Toevoegingen	
980599 Bestemmingsreserves-Pr.5	11.537
Mutaties reserves	-16.716
Resultaat na bestemming	45.644

6 Programma Iedereen telt!

Inleiding en ontwikkelingen

Culturele infrastructuur, leefbaarheid en actieve samenleving

De doelstellingen en activiteiten in dit hoofdstuk richten zich op de Zeeuwse culturele infrastructuur, de leefbaarheid van Zeeland en een vitale en verbonden Zeeuwse samenleving.

Leefbaarheid omvat voorzieningen én actieve, participerende gemeenschappen. We dragen bij aan het tot uiting komen van de verschillende perspectieven, de veelzijdigheid en het potentieel van Zeeuwen, ongeacht leefstijl of leeftijd.

Cultuur

Cultuur is een kerntaak van de Provincie. Het heeft een intrinsieke en maatschappelijke betekenis. Het is vormend voor alle mensen. Cultuur is creatief, maakt blij, prikkelt en spiegelt en is daarmee van groot belang voor alle mensen in onze samenleving. Onder cultuur verstaan wij het hele culturele veld van kunsten tot erfgoed en van cultuureducatie tot evenementen. Een goed functionerend en volwaardig cultureel veld is voorwaarde voor een aantrekkelijk Zeeuws vestigingsklimaat. Het aandeel van cultuur aan het Zeeuws bruto regionaal product en in aantal arbeidsplaatsen is substantieel. We willen samen met netwerkpartners de regionale aantrekkelijkheid vormgeven en het onderscheidende en bijzondere profiel van Zeeland neerzetten.

Het cultureel profiel kent regionale, nationale en internationale aspecten, benadrukt de korte afstand van Zeeland tot grote stedelijke gebieden en is het product van een creatieve wisselwerking tussen diverse sectoren. Kortom, cultuur wordt als middel ingezet voor het versterken van de stedelijke aantrekkelijkheid en het daarmee onlosmakelijk verbonden 'ommeland' en landschappelijke karakteristieken. Dit alles vormt de basis voor de komende jaren. We richten ons op Zeeuwse inwoners, bezoekers én op hen die zich hier willen vestigen. We hebben daarbij specifieke aandacht voor de relatie met Zeeuwse jongeren in aansluiting op de versterking van de stedelijke aantrekkelijkheid van Zeeland. Wij vinden het belangrijk om aandacht te besteden aan nieuwe makers, culturele vernieuwing en erfgoed en creatieve economie om zo de regio aantrekkelijk te houden en te maken en mede daardoor (jonge) mensen te behouden in Zeeland.

De Corona crisis heeft grote impact op het culturele werkveld. Het is als een van de eerste sectoren getroffen en was ook een van de laatsten die weer mochten opstarten. Dit betekent dat er bekeken moet worden welke effecten de crisis heeft gehad. Niet alles kan en zal daarbij behouden blijven en niet alles zal blijven functioneren op de oude manier. De Corona crisis biedt ook kansen. We verwachten dan ook deels herschikking, bundeling en domeinverbindingen. We kiezen daarom voor steun door stimulering. De Provincie heeft daartoe een Zeeuws Stimuleringsfonds Cultuur opgericht. Meer algemeen is de onafhankelijke Cultural Board opgericht die bijdraagt aan de maatschappelijke betekenis van het cultuurveld.

Speerpunten Cultuur

- De Zeeuwse cultuur is beter verbonden met de omliggende regio's en (inter)nationale netwerken.
- Door professionalisering, onderlinge samenwerking en de verbinding met andere netwerken wordt de Zeeuwse culturele infrastructuur structureel versterkt en wordt een grotere bijdrage geleverd aan diverse maatschappelijke opgaven.
- Het Zeeuwse culturele aanbod is (fysiek of digitaal) goed bereikbaar, toegankelijk en beleefbaar voor alle groepen, met bijzondere aandacht voor jongeren (cultuureducatie en talentontwikkeling).
- Erfgoed (inclusief archeologie) wordt behouden en ontwikkeld.
- Erfgoed (inclusief archeologie) is uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Erfgoed (inclusief archeologie) wordt optimaal benut voor economische en sociale activiteiten en betrokken bij de (toeristische) promotie van Zeeland.

Beleidskader

- [Omgevingsvisie \(concept\)](#)

- Ontwikkelagenda cultuurveld 2022 - 2024 (wordt naar verwachting vastgesteld in december 2021)
- Jaarlijks uitvoeringsprogramma
- [Zeeuws Sportakkoord](#)

Reguliere taken

- Bibliotheekwet (Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (WSOB))
- Erfgoedwet
- Mediawet
- Wettelijke taken met betrekking tot archeologie

Maatschappelijk effect

In samenwerking met interne en externe partners realiseren van een vitale en robuuste culturele infrastructuur die toegankelijk is voor een breed publiek en dienstbaar aan het vestigingsklimaat, de leefbaarheid en de toeristische aantrekkingskracht van Zeeland. Cultuur heeft een waarde op zich én is van waarde voor andere domeinen, zoals het ontwerpen van duurzame oplossingen of het meer inclusief kijken naar verdienmodellen. Daarnaast levert de sector ook een bijdrage aan de werkgelegenheid.

Leefbaarheid - Brede Welvaart

Leefbaarheid is de tweede pijler binnen dit programma. Doelstelling hiervan is een vitale en verbonden Zeeuwse samenleving. Het programma richt zich daarom op participatie en zelfsturing in brede zin. Leefbaarheid en maatschappelijke zelforganisatie zijn een belang op zich én een voorwaarde voor een economisch veerkrachtig Zeeland.

Onder leefbaarheid verstaan we hier de bereikbaarheid en de beschikbaarheid van maatschappelijke voorzieningen zoals cultureel aanbod, sportfaciliteiten, onderwijs en zorg. Het raakt aan de aantrekkelijkheid om hier te wonen en werken. Wat daarbij belangrijk is, is voor iedere Zeeuw weer anders. De rol van de Provincie is het leveren van een aanvullende bijdrage om de kwaliteit van leven te verbeteren. We stimuleren niet alleen een gezonde leefstijl maar vinden het ook belangrijk om actief de Zeeuwse samenleving te betrekken en samen naar oplossingen te zoeken. Leefbaarheid in Zeeland, daar werken we samen aan! Onze inzet is incidenteel en complementair aan die van andere (maatschappelijke) partijen en gericht op het bovenlokale en regionale niveau.

We willen bijdragen aan de ontwikkeling van de Zeeuwse welvaart in de brede zin van het woord: ecologisch, sociaal-maatschappelijk en economisch. We noemen de balans tussen deze kernoriëntaties Brede Welvaart. Brede Welvaart gaat over welvaart en leefbaarheid. We brengen in beeld hoe Zeeuwen Brede Welvaart ervaren en verkennen hoe we de kwaliteit van leven kunnen verbeteren.

We hechten daarnaast waarde aan de Vier Vrijheden. Deze vrijheden, de Four Freedoms, zijn universele waarden die verwoorden hoe we met elkaar om willen gaan in het dagelijks leven, dat we gelijkwaardig zijn en dat we met respect en betrokkenheid met elkaar verbonden zijn. Met de uitreiking van de Four Freedom Awards benadrukken we het belang van deze onderliggende waarden in onze samenleving. Het gesprek over waarden willen we als provincie samen met netwerkpartners ook door het jaar heen verder invullen.

Tot slot is ook zorg een belangrijk thema voor ons. Goede zorgvoorzieningen leveren een belangrijke bijdrage aan een leefbare samenleving. Van belang is dat iedereen in Zeeland toegang heeft tot zorg en ondersteuning wanneer dat nodig is. We participeren in de Zeeuwse Zorg Coalitie, die de basis vormt voor intensieve vormen van samenwerking, al dan niet in ketenverband. Daarbinnen worden acties worden ondernomen om de zorginfrastructuur te versterken en de gezondheid van de Zeeuwse bevolking te verbeteren. Samenwerking in de breedste zin van het woord tussen professionals om gezondheid c.q. vitaliteit van de inwoners te vergroten en preventie om zorgvragen te voorkomen vormen de speerpunten.

Cultuurbegroting; vijf doelstellingen

Hieronder worden de vijf doelstellingen binnen de cultuurbegroting nader toegelicht.

Het gaat om:

1. Toekomstbestendige culturele infrastructuur
2. Cultureel erfgoed
3. Kunsten
4. (Talent)ontwikkeling van en cultuureducatie voor jongeren
5. Evenementen

De uitwerking onder de eerste doelstelling Toekomstige culturele infrastructuur is de rode draad voor het geheel en geldt ook voor de opvolgende doelstellingen. Deze eerste doelstelling is daardoor wat breder opgezet en de doelstellingen twee tot en met vijf geven een aantal concretere acties weer op de desbetreffende disciplines.

Doelstelling

Toekomstbestendige culturele infrastructuur

In de ontwikkelagenda cultuurveld 2022-2024 wordt uitgegaan van drie pijlers: Basis op orde, de intrinsieke waarde van cultuur en vernieuwing en verbreding in samenwerking.

Basis op orde

Met basis op orde bedoelen we dat wij het als Provincie van belang vinden dat de Zeeuwse culturele infrastructuur voldoende toekomstbestendig is (robuust en veerkrachtig). In samenwerking met partners wordt er voor gezorgd dat het cultureel ecosysteem optimaal kan functioneren en bijdragen aan de intrinsieke, maatschappelijke en economische waarde voor de inwoners, de bezoekers en hen die zich hier willen vestigen. We evalueren periodiek het aanbod (o.a. samenstelling, organisatie en onderlinge verhoudingen) en de huidige en toekomstige vraag om deze beter op elkaar aan te laten sluiten.

De intrinsieke waarde van cultuur staat voorop

De intrinsieke waarde van cultuur voorop stellen wil zeggen: focus op eigenstandige waarde van cultuur als vormende, verbeeldende en verbindende kracht die bepalend is voor individuele ontwikkeling en gezamenlijke identiteit.

Vernieuwing en verbreding in samenwerking

Vernieuwing, gericht op kwaliteit biedt ook kansen om Zeeuwse instellingen te verbinden met (andere) financieringsstromen binnen en buiten de provincie. Om te kunnen vernieuwen moet de basis toekomstbestendig (robuust en veerkrachtig) zijn.

Acties

Jaarlijks in afstemming met andere provinciale opgaven prestatieafspraken maken.

Prestatieafspraken maken met de gesubsidieerde culturele organisaties, waaronder ZB| Bibliotheek van Zeeland (ZB), Zeeuws Museum, Erfgoed Zeeland, Theaterproductiehuis Zeelandia en Centrum voor Beeldende Kunst vormgeving en architectuur Zeeland (CBK Zeeland) over hun bijdragen aan de Zeeuwse culturele infrastructuur en daarbij tot uitdrukking brengen hoe samenwerkingen en domein overstijgende activiteiten worden gerealiseerd.

Nulmeting/scan culturele infrastructuur

We stellen een nulmeting op als basis voor de monitoring van de Zeeuwse culturele sector. In latere jaren zal deze nulmeting uitgangspunt zijn voor een monitor en beleidsevaluatie.

Ontwikkeling/ondersteuning infrastructuur

De infrastructuur robuust en veerkrachtig maken vraagt naast innovatie, samenwerking en domeinverbinding ook evaluatie en inzicht in het huidige samenstel van de infrastructuur en de

krachten en zwakheden daarvan, zodat er goede keuzes gemaakt kunnen worden welke vraagstukken urgentie kennen en wat eventueel (collectief) opgepakt kan worden.

Voortzetten van de Cultural Board Zeeland

Met de Cultural Board Zeeland wordt gestreefd naar een meer prominente rol voor cultuur in het maatschappelijk debat over de ontwikkeling van Zeeland. Als onafhankelijk platform stelt de Cultural Board een agenda op die invulling geeft aan de maatschappelijke betekenis en meerwaarde van het culturele veld.

Stimuleren cultureel klimaat

Meer aandacht voor de eigenstandige waarde van cultuur en vernieuwing van het aanbod vraagt gerichte sturing. We stimuleren het klimaat voor (jonge) kunstenaars en creatieve makers en investeren in vernieuwende cultuur die (ook) aansluit bij de doelgroepen die wij in Zeeland willen houden of laten vestigen. Daarnaast wordt onderzocht hoe we het culturele opleidings- en beroepsklimaat kunnen versterken. We investeren in domein-overstijgende samenwerking.

We verbinden de kracht van de bestaande instituties aan de vernieuwing van (jonge) makers in de vorm van culturele broedplaatsen. We richten ons op de keten cultuureducatie – talentontwikkeling – beroepspraktijk. Dit geldt voor de hele sector en dus ook voor erfgoed / ambachten. Dit moet leiden tot een (makers-) klimaat waarin nieuwe actoren, creatieve ideeën een kans krijgen en tot wasdom kunnen komen.

Verbeteren samenwerking en verbinding met culturele organisaties buiten Zeeland

De Zeeuwse cultuur is relatief sterk naar binnen gekeerd. Er wordt nog te weinig geïnvesteerd in samenwerking met andere domeinen of over de grens. Er liggen kansen voor samenwerking met Vlaanderen en in het bijzonder met de stad Gent. Daarbij gaat het om de sociaal-culturele dimensie van de grensoverschrijdende havenfusie en ontwikkelingen in het kader van North Sea Port District als NOVI-gebied. In Nederland ligt een versterking van de band met andere niet-randstad provincies voor de hand, bijvoorbeeld met de provincies die net zoals Zeeland een nog kwetsbare culturele infrastructuur bezitten. Verder weg liggen kansen door het verder uitbouwen van de bijzondere band met de Verenigde Staten (Roosevelt legacy, FFA) en met gebieden waar Zeeland historische connecties mee heeft. In deze laatste categorie vallen ook het koloniale- en slavernijverleden.

Het cultuurveld is vanuit de intrinsieke waarde verbonden met andere domeinen.

Naast een inzet op jonge makers willen wij het cultuurveld vanuit de intrinsieke waarde verbinden met andere domeinen. Er wordt ingezet op de volgende domeinverbindingen:

- Cultuur en economie (bijdrage aan Zeeuwse economie en vestigingsklimaat en cultuur als creatieve, innovatieve industrie);
- Cultuur en marketing (Zichtbaar Zeeland);
- Cultuur en natuur (cultuurlandschap);
- Cultuur en leefbaarheid (inclusie, vrijwilligersbeleid);
- Cultuur en vorming (cultuureducatie en talentontwikkeling);
- Cultuur en maatschappelijke opgaven zoals energietransitie & klimaatverandering (bijv. via cultuurlandschap en Erfgoed-deals met Rijk);
- Cultuur in verbinding met Nederland en Europa (Rijk, Europa, Vlaanderen/Gent)

De bovenstaande vernieuwing heeft de meeste kracht als deze uit het veld zelf voortkomt. Wij nodigen het veld dan ook nadrukkelijk uit om met goede ideeën en actieplannen te komen. Omdat de culturele en creatieve sector ook een economische (vestigings)factor vormt, is het logisch om het bedrijfsleven te vragen om zich hiermee te verbinden en mee vorm te geven.

De Zeeuwse overheden en culturele instellingen intensiveren de afstemming en samenwerking op het gebied van cultuur.

De afgelopen twee jaar zijn nieuwe samenwerkingen ontstaan in verschillende culturele ketens (podia, filmhuizen, musea, erfgoed), alsook met andere economische domeinen (zorg, toerisme, economie, marketing). Het is zaak om deze samenwerking te bestendigen en de gemeente, Provincie en bedrijfsleven hierbij goed aan te haken. Dit kan bijdragen aan het oplossen van vraagstukken op het gebied van vergrijzing, opvolging en professionalisering. Hierdoor wordt het Zeeuwse culturele veld robuuster, gericht op een culturele infrastructuur die beter aanhaakt op landelijke en Europese financieringsstromen en aansluit bij de behoefte van bezoekers van deze culturele instellingen.

Ook de gezamenlijke regeling 'Samen in Zee' wordt gecontinueerd.

Doelstelling

Cultureel erfgoed

Het materieel en immaterieel cultureel erfgoed (inclusief archeologie) van Zeeland is zoveel mogelijk behouden, op een duurzame manier beheerd en ontsloten voor een breed publiek.

Acties

Invulling geven aan de ondersteuning aan de eigenaren van de 190 cultuurhistorisch waardevolle boerderijcomplexen die zijn geselecteerd bij de in 2018 afgeronde boerderijselectie (opgenomen in het Omgevingsplan Zeeland 2018).

Op basis van de bestuurlijke afspraak met het Rijk invulling geven aan de instandhouding van rijksmonumenten door in overleg met gemeenten subsidie te verlenen voor de restauratie van ten minste drie rijksmonumenten.

De Provincie verleent subsidies in het kader van de Provinciale Onderzoeksagenda Archeologie Zeeland (POAZ)

Doelstelling

Kunsten

De Zeeuwse identiteit, het vestigingsklimaat, de vrijetijdseconomie en de promotie van Zeeland zijn versterkt door bij te dragen aan kunsten.

Acties

Ondersteunen van culturele producties, festivals en organisaties die zich onderscheiden op het gebied van Zeeland als decor en inspiratiebron

Ondersteunen van culturele producties, festivals en organisaties die zich onderscheiden op het gebied van Zeeland als decor en inspiratiebron door het subsidiëren van het Zeeland Nazomer Festival, Film by the Sea, Vestrock, Bevrijdingsfestival Zeeland, Muziekpodium Zeeland en Het Zeeuws Orkest.

Doelstelling

(Talent)ontwikkeling van en cultuureducatie voor jongeren

Cultuureducatie en talentontwikkelingstrajecten voor jongeren zijn in Zeeland effectiever geworden doordat culturele instellingen en onderwijsinstellingen (van primair onderwijs tot en met hoger universitair onderwijs) vaker en consequenter een doorgaande leerlijn hanteren.

Acties

Mede mogelijk maken vervoer naar musea van leerlingen uit het Primair Onderwijs

De afstanden in Zeeland zijn groot en voor scholen lastig te overbruggen. Door het inzetten van de mogelijkheid om een bus te reserveren voor bezoek aan een culturele instelling, kunnen jongeren toch in aanraking komen met cultuur in heel Zeeland in plaats van alleen in de eigen directe omgeving.

Via prestatieafspraken met Stichting Cultuurkwadraat, Stichting Kinderkunstweek en HZ Cult verder uitbouwen van een eenduidige Zeeuwse aanpak cultuureducatie

Hierdoor kunnen kinderen, jongeren en jongvolwassenen in Zeeland opgroeien met een doorgaande culturele leerlijn van primair onderwijs tot en met hoger onderwijs/universitair onderwijs.

Stichting Cultuurkwadraat voert in opdracht van Provincie en gemeenten en i.s.m. Primair onderwijs in Zeeland de Rijksmatchingsregeling Cultuureducatie met Kwaliteit primair onderwijs uit. In 2022 wordt verder invulling gegeven aan de nieuwe beleidsperiode Cultuureducatie met kwaliteit (CmK).

Doelstelling

Evenementen

De actuele maatschappelijke opgave is het herpositioneren van het Zeeuwse imago zodat mensen Zeeland meer en eerder gaan overwegen als plek om te leven, te werken en te studeren. Deze focus komt voort uit de krapte op de Zeeuwse arbeidsmarkt. Om alle vacatures vervuld te krijgen moeten er meer mensen van buiten Zeeland aangetrokken worden. Die mensen bereik je voornamelijk digitaal en je kan ze alleen overtuigen om voor Zeeland te kiezen als ze een positief beeld hebben van Zeeland. Dit vraagt om een goede en effectieve digitale aanpak vanuit een goed uitgeruste uitvoeringsorganisatie.

Acties

Zeeuwse evenementen op het gebied van cultuur, muziek, sport

Zeeuwse evenementen op het gebied van cultuur, muziek, sport, en de Provinciale relatie-evenementen inzetten als middel om de doelstellingen op het gebied van imagoverbetering en regiomarketing te bereiken. Hiervoor worden subsidies verleend en sponsorovereenkomsten gesloten met organisatoren van evenementen.

Doelstelling

Gezond leven

Gezond leven - Sport verenigt Zeeland

Ruim 60% van de Zeeuwen sport elke week geven ze aan, 80 tot 90% van de Zeeuwse jeugd is lid van een sportvereniging en tienduizenden Zeeuwen zijn actief als vrijwilliger in de sport. In Zeeland zijn 1.100 sportverenigingen en honderden sport- en beweegondernemers bieden hun diensten aan. Er zijn goede accommodaties en Zeeuwen organiseren sportevenementen die passen bij Zeeland: land in zee. Duizenden vrijwilligers helpen elke week de sport te organiseren. Hierdoor is de sport dicht bij huis en betaalbaar. Deze brede basis is het fundament van de sport in Nederland, uniek in de wereld! Internationaal scoren onze toppers goed.

Ondanks deze goede basis liggen er grote uitdagingen. De motorische vaardigheid van kinderen is zeer sterk afgenomen. Er zijn grote groepen mensen die veel te weinig bewegen volgens de 'norm gezond bewegen', we zijn te zwaar en hebben last van welvaartsziektes als diabetes. Sportaccommodaties staan steeds meer leeg, competities worden opgeschaald waardoor de drempel om te sporten verhoogd wordt. Niet iedereen weet zich respectvol te gedragen langs de lijn. En de klassieke sportvereniging komt verder onder druk te staan door minder leden en vrijwilligers.

Daarom hebben we in 2019 analoog aan het '*Nationale Sportakkoord*' een '*Zeeuws Sportakkoord*' gesloten. Samen met een 30-tal partners in Zeeland willen we de uitdagingen die voor ons liggen oppakken. De belangrijkste 'overall' indicator voor de inzet hierop is ons beweeggedrag uitgedrukt

dmv de 'norm voor gezond bewegen' (30 minuten per dag voor volwassenen en 60 minuten voor kinderen).

Acties

Tenminste 1 pilot starten met het concept 'Beweegschool Plus' (stimuleren actieve leefstijl onder leerlingen).

In 2021 starten met concept Beweegschoolplus op 1 school in elk van de 3 verschillende regio's (Walcheren, Bevelanden en Zeeuws-Vlaanderen).

We ondersteunen tenminste 25 sportevenementen die passen bij het DNA van Zeeland en welke zorgen voor promotie van Zeeland en mensen in beweging brengen

In 2021 ondervinden evenementenorganisatoren nog veel last van de Coronamaatregelen die het voor hen vrijwel onmogelijk maken om evenementen te organiseren. Veel organisatoren hebben daarop besloten hun evenement uit te stellen tot later in 2021 (hopend op betere tijden), een deel heeft intussen definitief geannuleerd voor 2021 en dat aantal groeit met de recente nieuwe aangescherpte regels.

Zeeuws brede motorische screening uitzetten (MQ-scan).

In 2021 zijn alle basisscholen in Zeeland gescreend mbv de MQ-scan om inzicht te krijgen in de motorische ontwikkeling van kinderen (nulmeting).

Doelstelling

Leefbaarheid

Meer Zeeuwen en in het bijzonder de Zeeuwse jongeren benutten beter de mogelijkheden voor participatie zoals de eindgebruikersaanpak, samenwerking met andere partijen of focus op duurzame ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals). De Zeeuwse samenleving is mede hierdoor veerkrachtiger, diverser, inclusiever en vitaler.

Acties

Four Freedoms Award Door Het Jaar Heen

We stellen jaarlijks een uitvoeringsprogramma vast om het gesprek over de onderliggende waarden in de samenleving ook door het jaar heen in te vullen.

Met dit programma wil de Provincie:

- het bewustzijn in de samenleving bevorderen met betrekking tot het gedachtegoed en nalatenschap van Roosevelt en de Vier Vrijheden;
- aansprekende en vernieuwende activiteiten en creatieve uitingen in de openbare ruimte stimuleren bevorderen om thema's als vrijheid, verdraagzaamheid en respect levend te houden en actieve betrokkenheid bij de Vier Vrijheden te bevorderen;
- verbinding creëren tussen individuen, partijen en regio's in Zeeland, maar ook landelijk (Nationaal Comité 4 en 5 mei, het vfonds enz.).

Jongerenparlement

Jouw Zeeland is de jongerendenktank van de Provincie Zeeland. Jongeren van 12 tot 23 jaar praten tijdens debatten en denktankbijeenkomsten mee over onderwerpen die hen aangaan. Via het jongeren netwerk betreft de Provincie Zeeuwse jongeren bij de ontwikkeling en uitvoering van provinciaal beleid.

In 2021 is gestart met twee nieuwe activiteiten: het jongerenparlement en het Provinciespel in samenwerking met ProDemos. In 2022 willen we het activiteiten aanbod op elkaar aan laten sluiten om

een zo breed mogelijke groep jongeren aan te spreken. De activiteiten richten zich op verschillende niveaus van participatie: van passief tot actief meedoen. En vinden zowel op school als op het Provinciehuis plaats.

Monitor Leven in Zeeland

We werken vanaf 2022 met HZ Kenniscentrum Zeeuwse Samenleving aan een Zeeuwse monitor Brede Welvaart. Hiermee zijn overheidsinspanningen en de impact op leefbaarheid en economische performance te meten. De Staat van Zeeland, het eens in de vier jaar gehouden grootschalige onderzoek onder de Zeeuwse bevolking, wordt in 2021 onder de naam 'Leven in Zeeland 2021' door het kenniscentrum uitgevoerd en legt hiervoor de basis.

Impuls Participatie

- We werken aan een participatiematrix waarin lopende activiteiten en doelgroepen van de Provincie zijn opgenomen. Hiermee identificeren we de mogelijkheden om zelfsturing en participatie verder te stimuleren.
- We continueren onze inzet op participatietrajecten: op het Zeeuws Heldenfonds, MAEX Zeeland, Jouw Zeeland en het Navigatieteam (eindgebruikersaanpak).
- Binnen de Regio Deal 'Zeeuwen zelf aan zet' onderzoeken we samen met andere Zeeuwse overheden maatschappelijke organisaties de mogelijkheden voor het opzetten van een Zeeuws participatieplatform. De bedoeling is dat het platform bijdraagt aan het vergroten van het oplossend vermogen van de Zeeuwen.
- We ondersteunen de werkzaamheden van het Navigatieteam. We evalueren de werking en zoeken actief naar koppeling met andere bestuurlijke overleggen, teneinde de bestuurlijke inzet en effectiviteit te optimaliseren.
- We stellen in het kader van het subsidieprogramma LEADER cofinanciering beschikbaar voor initiatieven van onderop die de leefbaarheid op het platteland verbeteren.

Kader Brede Welvaart

- Mede op basis van de monitor Leven in Zeeland ontwikkelen we een werkwijze om te werken aan de kwaliteit van leven in Zeeland. We leggen daarbij ook een verbinding met de Sustainable Development Goals.
- We volgen het Rijksprogramma Duurzaam Door, gericht op kennis- en netwerkbevordering op het gebied van regionale duurzaamheidsnetwerken. In de afgelopen periode zijn centrale thema's regionale duurzaamheidsnetwerken, energietransitie en gezond voedsel vanuit RVO Nederland uitgewerkt. De komende periode zal meer gericht zijn op de ontwikkeling van regionale transitiewerkplaatsen. We gaan na hoe we transitienetwerken in Zeeland kunnen ondersteunen, bijv. in de vorm van regionale transitie academies en Living Labs, en kunnen verbinden aan de werkplaatsen van Duurzaam Door.
- We doen mee aan de Dag van de Duurzaamheid in het onderwijs. Bij deze dag is het uitgangspunt dat in de samenleving van morgen duurzame ontwikkeling het nieuwe normaal is.

Doelstelling

Versterking zorginfrastructuur en zorgketen

De leefbaarheid in Zeeland is versterkt door een bredere en intensievere ketenwerking in de zorgsector en het sociaal domein teneinde het niveau van zorgvoorzieningen in stand te houden en versterken.

Ondersteuning van de keten(samen)werking in de zorg vindt plaats door aandacht te besteden aan de arbeidsmarkt in de zorg, financieel bij te dragen aan het project vakantiedokter, de bereikbaarheid van zorgvoorzieningen waar nodig te verbeteren.

De beschikbaar gestelde gelden door de Rijksoverheid uit het [Compensatiepakket Marinierskazerne](#) helpen daar eveneens bij. We faciliteren de sector door middel van incidentele subsidies, al dan niet in de vorm van cofinanciering van Europese Projecten.

De Provincie vervult een rol in de keten van zorgvoorzieningen. We doen dat door bij te dragen via ketenverbindingen, zoals de Zeeuwse Zorg Coalitie (ZZC) en de verkenning van mogelijkheden tot samenwerking met Zorgbelang en NL Zorgt voor Elkaar.

Acties

Kader Zorg

- Zowel bestuurlijk (als lid) als ambtelijk bijdragen binnen de structuur van de Zeeuwse Zorg Coalitie, teneinde via deze krachtenbundeling een toekomstige zorgagenda te realiseren;
- Waar noodzakelijk en mogelijk stimuleren en faciliteren we samenwerking tussen zorginstellingen, tussen de Zeeuwse kennis- en zorgsector en tussen het zorg- en sociaal domein;
- We benutten de verbindingen met het Navigatieteam Leefbaarheid, Economic Board Zeeland, het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO), de Academische Werkplaats Ouderenzorg (AWOZ) en stellen hiervoor menskracht en middelen beschikbaar;
- We vragen –wanneer aan de orde- aandacht voor de specifieke geografische en demografische positie van de provincie Zeeland bij landelijke adviesorganen, c.q. de Rijksoverheid, met name voor zaken die voorwaardenscheppend zijn voor de zorgsector en waarbij de dunne bevolkingsdichtheid c.q. de Zeeuwse schaal zich slecht verhoudt tot landelijke richtlijnen;
- We faciliteren door middel van de inzet van menskracht de projecten zoals die voortvloeien uit het Compensatiepakket Marinierskazerne op het terrein van de zorgsector;
- We verlenen eenmalige projectsubsidies om innovatieve ontwikkelingen binnen de sector mogelijk te maken.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Aantal bezoekers Zeeuwse musea	527.199	517.276	552.276	592.267	592.000*	Effect Corona onbekend	Effect Corona onbekend
Aantal toekenningen voor restauratie rijksmonumenten	4	4	4	4	4	4	4
Aantal leerlingen cultuureducatie VO-MBO-HBO	7.509	6.648	7.000	8.165 (cursusjaar 2017-2018)	8.000**	8.000	8.000
Aantal deelnemers Jeugd Theater School Zeeland	259	264	215	221	220**	220	220

Aantal leerlingen restauratie opleidingsproject	17	11	12	15	15**	15	15
---	----	----	----	----	------	----	----

Vanwege de Corona Crisis is de trendindicatie verstoord ten opzichte van voorgaande jaren. Het heeft vanwege de impact van die context minder waarde om getalsmatige indicatoren op te nemen voor de komende twee jaren.

* Betreft aanname dat aantal bezoekers overeenkomstig is met 2018.

** Op basis van aanname dat aantal deelnemers / leerlingen t.o.v. 2018 stabiel zal blijven.

Doelindicatoren

Doel	Indicator	Stand 2019	Stand 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Einddoel
Toekomstbestendige culturele infrastructuur	Receptieve deelname aan activiteiten van Zeeuwse inwoners van 16 jaar en ouder (monitoring ZB) in aantallen	192.000 *		192.000	192.000	192.000
(Talent) ontwikkeling en cultuureducatie jongeren PO en VO	Deelname aantal leerlingen ** cultuureducatie PO	54.000		54.000	54.000	54.000
Restauratievolume (Databank Erfgoedmonitor)	% Rijksmonumenten (exclusief oorspronkelijke functie woonhuis), weergegeven naar de staat van het casco, categorie 'matig' en 'slecht' ***	24%	22,2%	22,1%	22%	10%

* Bron CBS: aantal inwoners Zeeland 2019 minus aantal inwoners jonger dan 20 jaar > afgerond 320.000. Ruim 60% van dit aantal (bron Staat van Zeeland ZB) bezoekt in 2017 culturele evenementen = 192.000

** Bron CBS: 2019 aantal jongeren Zeeland 5-19 jaar is afgerond 60.000. Aanname is dat gelet op de kerndoelen PO bijna alle PO scholen iets aan cultuureducatie doen > 90% x 60.000 = 54.000

*** Bron: Erfgoedmonitor fysieke staat van rijksmonumenten Zeeland. Gegevens betreffen de staat van onderhoud buitenzijde.

Wat mag het kosten?

(Bedragen x € 1.000)

Doelstelling	Begroting 2022
Lasten	
060101-Toekomstbestendige culturele infrastructuur	15.638
060102-Cultureel erfgoed	2.324
060103-Kunsten	367
060104-Talentontwikkeling van en cultuureducatie voor jongeren	595
060201- Evenementen	1.155
060401-Leefbaarheid -brede welvaart, versterking zorginfrastructuur	571
060402-Gezond leven	827
069999-Ambtelijke inzet	629
Totaal Lasten	22.107
Baten	
060101-Toekomstbestendige culturele infrastructuur	721
Totaal Baten	721
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	21.386
Onttrekkingen	
980699 Bestemmingsreserves-Pr.6	200
Toevoegingen	
980699 Bestemmingsreserves-Pr.6	451
Mutaties reserves	251
Resultaat na bestemming	21.636

7 Programma Bestuur

Inleiding en ontwikkelingen

Goed openbaar bestuur is essentieel voor het functioneren van onze democratische rechtsstaat. Zonder goed openbaar bestuur kan er geen gezonde wisselwerking plaatsvinden tussen overheid en samenleving en kan de overheid niet in maatschappelijke behoeften voorzien.

De laatste decennia hebben zich gekenmerkt door grote decentralisaties van Rijkstaken naar de gemeenten en provincies. Zo werden de beleidsvelden regionale economie en natuur naar de Provincies gedecentraliseerd en werd het sociaal domein bij de gemeenten ondergebracht.

De financiële gevolgen van de coronacrisis voor gemeenten, de tekorten op het sociaal domein en de komende herverdeling van het gemeentefonds stellen de gemeenten voor grote uitdagingen. Dit alles zal ook gevolgen hebben voor de intensiteit van de toezichhoudende taak. In het kader van de modernisering van het toezicht (Agenda Toekomst Toezicht) willen we in Zeeland samen met de gemeenten onderzoeken hoe we meer toegevoegde waarde kunnen geven aan het toezicht, zowel verticaal vanuit de provincie, als horizontaal via de controlerende rol van de gemeenteraad.

De opgaven waar overheden voor staan zijn complex. Om hoofd te bieden aan de gezamenlijke opgaven als klimaat, energie en economische ontwikkeling, werken de 15 Zeeuwse overheden via het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO) samen. Deze samenwerking draagt o.a. bij aan de versterking van de bestuurskracht en de profilering naar Den Haag en Brussel (permanente lobby). Op basis van de recent (2021) uitgevoerde evaluatie en de daaruit voortvloeiende aanbevelingen, werken wij in 2022 aan het doorvoeren van verbeteringen op het gebied van strategiebepaling, sturing, lobby en de betrokkenheid van de volksvertegenwoordigers .

Zeeland heeft niet alleen een 'interne' samenwerkingsnoodzaak. Door zijn strategische ligging ontleent Zeeland belangrijke (economische) kansen aan de samenwerking met Vlaanderen, Brabant en Zuid Holland. Verder zijn het Rijk en Europa belangrijke partners om opgaven te kunnen realiseren. In 2022 werken wij, in samenwerking met de Rijksoverheid, de Vlaamse overheden en andere betrokkenen verder aan een effectieve grensgovernance en de verdere uitwerking en implementatie van het advies van de bestuurlijke werkgroep Berx Donner inzake (juridische) grensknelpunten .Dit vraagt vooral in de uitvoering om betrokkenheid van de rijksoverheid en de Vlaamse en federale overheden. Deze hebben nog niet op alle onderdelen van het advies hun standpunt bepaald. Daarnaast zal er ook een advies volgen over het versterken van de grensgovernance .

Om in te kunnen spelen op de versterking van de zichtbaarheid en positie van Zeeland als bestuurlijke organisatie, zetten wij ons evenementenbureau in. Mede door de opgedane ervaringen in 2020 en 2021 door de Corona-pandemie, zijn nieuwe vormen ontdekt en ontwikkeld om inhoud te geven aan bestuurlijke relatie-evenementen. In 2022 laten wij deze ervaring niet los, maar betrekken wij deze bij de uitvoering van nieuwe evenementen.

Om naar buiten effectief te kunnen optreden, is eendrachtige samenwerking binnen Zeeland noodzakelijk. Alhoewel daarin belangrijke stappen zijn gezet, resteren er ook nog zorgen. De aandacht voor de regionale vraagstukken en een gemeenschappelijke agenda is toegenomen, maar de zorg over de uitvoeringskracht blijft bestaan. De inzet op samenwerking zien we daarom niet als vrijblijvend, maar als noodzakelijk om aan de gezamenlijke opgaven voor Zeeland invulling te kunnen geven.

We stimuleren daarom de regionale samenwerking. Het station van visievorming is inmiddels gepasseerd. Wij werken samen met de regio's aan het invullen en uitvoeren van deze visies. Daarbij verwachten wij meer governance op samenwerking en uitvoerend vermogen binnen de regio's te realiseren .

In andere provincies spelen vaak dezelfde vraagstukken. Daarom werken we samen in IPO-verband, o.a. via diverse bestuurlijke adviescommissies. Naast versterking van de positie van provincies is IPO ook van groot belang voor het in samenwerking uitvoeren van nieuwe ambities. Via de nieuwe BAC Kwaliteit Openbaar Bestuur voeren we gesprekken met BZK over voldoende bestuurskracht in de regio's en hoe we kwetsbaarheden kunnen wegnemen. Om te bezien hoe het samenvallen van regio en provincie in Fryslân en Zeeland benut kan worden, wordt samen met Fryslân en BZK nagedacht over het opzetten van een regionale proeftuin. In 2022 geven we hier verder vorm en inhoud aan.

Het optreden als weerbaar bestuur en het zijn van weerbare organisatie zijn twee actielijnen beschreven in het beleidsplan “Aanpak Ondernijning Provincie Zeeland”. Door onze inzet op de aanpak van ondernijning en de uitvoering van de Wet Bibob duidelijk te beschrijven, laten wij als bestuur zien dat we in Zeeland een weerbare provincie zijn en wat wij hiervoor doen. In 2022 gaan wij verder met het uitvoeren van dit beleid, zowel intern als met onze externe partners. Dat doen wij door in te zetten op de vier programmalijnen uit de visie; 1. weerbare organisatie, 2. weerbare overheid, 3. weerbare samenleving en 4. data, inzicht en onderzoek. Concrete acties binnen deze programma's zijn onder meer; de uitvoering van een Bibob APK, ondersteunen van het programma Weerbare Zeehavens, het ontwikkelen van een Zeeuwse baseline weerbare overheid, het in kaart brengen van de eigen (informatie)positie, het bevorderen van het bewustzijn en de weerbaarheid van de eigen organisatie.

Ook voor de rol van Provinciale Staten hebben de hierboven beschreven ontwikkelingen consequenties. Waar de opgaven samen met andere partijen moeten worden opgepakt en gedefinieerd, verschuift de rol van PS naar vormen van netwerksturing.

Speerpunten

- Gemeenten ondersteunen in uitvoeren Regiovisies en versterking intergemeentelijke samenwerking
- Doorontwikkeling en uitvoering aanbevelingen OZO op het gebied van strategiebepaling, sturing, lobby en de betrokkenheid van de volksvertegenwoordigers
- Voortzetting van de samenwerking en kennisuitwisseling Fryslân – Zeeland; bezien of een regionaal bestuurlijk experiment mogelijk en wenselijk is
- Doorontwikkeling van de grens governance Vlaanderen – Nederland voor o.a. oplossen van grensknelpunten
- Aanpak van ondernijning en uitvoering Wet Bibob
- Versterken van de lobby in Den Haag en Brussel gezamenlijk met de Zeeuwse gemeenten in OZO verband
- Organiseren van bestuurlijke relatie evenementen in functie van het versterken van het relatiebeheer en het realiseren van de Zeeuwse ambities, zoals de organisatie van de Four Freedoms Awards (FFA) 2022
- Op grond van de Wet open overheid en de wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur worden bestuur en politiek van Zeeland nog toegankelijker en transparanter voor de burgers van Zeeland.

Beleidskader

- [Gemeenschappelijk Financieel toezichtkader – GTK 2020 Gemeenten \(2019\)](#)
- [Rijkstaken Openbare Veiligheid - Organisatieplan Commissaris van de Koning in Zeeland \(2014\)](#)
- [Strategische Visie Euregio Scheldemond \(2015\)](#)
- [Verordening systematische toezichtinformatie Zeeland \(2014\)](#)
- [Nota 'Bestuurlijke integriteit Provincie Zeeland' \(2015\)](#)
- [Ambtsinstructie Commissaris van Koning](#)
- [Advies bestuurlijke werkgroep Berx Donner inzake oplossen van \(juridische\) grensknelpunten](#)
- [Nota 'Bestuurlijke integriteit Provincie Zeeland' \(2015\);](#)
- [Protocol vermoedens integriteitsschendingen politieke ambtsdragers provincie Zeeland \(2020\)](#)
- [Expliciete politiek - Politiek en netwerksturing in de provincie Zeeland \(2019\)](#)

Reguliere taken

- Taken Commissaris van de Koning als Rijksorgaan en als boegbeeld van de provincie Zeeland;
- Bestuurlijk toezicht door Commissaris van de Koning op de Veiligheidsregio Zeeland;

- Regietafel vluchtelingen;
- Integrale en fysieke veiligheid;
- Interbestuurlijk toezicht (financieel en generiek) gemeenten, waterschap en gemeenschappelijke regelingen;
- Ondersteuning Bestuurlijke organisatie, inclusief ondersteuning van Provinciale Staten, (Staten)commissies en Gedeputeerde Staten;
- Bestuursadvisering;
- Grensgovernance Vlaanderen – Nederland;
- Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet Bibob);
- Bevorderen bestuurlijke integriteit; Samenwerking Taskforce- RIEC.

Maatschappelijk effect

Een transparant, compact, integer, daadkrachtig, efficiënt en op regionale en/of grensoverschrijdende samenwerking gericht openbaar bestuur in Zeeland.

Doelstelling

Interbestuurlijk toezicht

De Zeeuwse samenleving is verzekerd van een goede uitvoering van wettelijke taken door gemeenten, waterschap en gemeenschappelijke regelingen en van lokale en regionale overheden die beschikken over een gezonde financiële huishouding, doordat de provincie op die organisaties interbestuurlijk toezicht (IBT) heeft uitgevoerd.

Acties

In nauw overleg met BZK en IPO en de agenda Toekomst van het Toezicht wordt het interbestuurlijk toezicht transparanter, uniformer en meer risicogericht vormgegeven

Door inzet proportioneel toezicht op de gemeentelijke financiën en in dialoog met de gemeenten bevorderen van een gezonde financiële huishouding van gemeenten

Door inzet proportioneel toezicht (terughoudend waar mogelijk, maar steviger waar nodig) op de gemeentelijke financiën en in dialoog met de gemeenten bevorderen van een gezonde financiële huishouding van gemeenten met extra aandacht voor de financiële gevolgen van de coronacrisis, het sociaal domein en de herverdeling van het gemeentefonds.

We gaan onderzoeken of er aan de hand van indicatoren per generiek toezichtdomein, voor elke Zeeuwse gemeente de risico's in kaart kunnen worden gebracht die aanleiding kunnen geven tot (bestuurlijke) interventie.

Doelstelling

Samenwerkend bestuur

De Zeeuwse samenleving is verzekerd van een regionale aanpak door gemeenten, doordat de provincie regionale samenwerking bevordert waar dat toegevoegde waarde heeft in samenwerking met Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterschap.

Acties

Bevorderen dat iedere regio een regiovisie vaststelt en in samenwerking tot uitvoering brengt

Continueren bestuurlijke samenwerking met provincie Fryslân

Continueren bestuurlijke samenwerking (spiegelen en leren) met provincie Fryslân . Daarnaast is de inzet dat het rijk/nieuwe kabinet gezien de regionale congruentie in onze provincies integrale gebiedsgerichte afspraken maakt.

Doorontwikkeling van het OZO opdat zij een bijdrage levert aan het verhogen van de bestuurskracht en de samenwerking tussen Zeeuwse overheden wordt versterkt

Door het behoud van de hoofdstructuur, gemeenschappelijke duiding strategie, verduidelijking rollen en verantwoordelijkheden, betere positionering lobby, vergroten betrokkenheid volksvertegenwoordigers en meer opgavegericht en in Triple-Helix-wijze samen te werken.

Doelstelling

Signalerend bestuur

De Zeeuwse samenleving is er van verzekerd dat nieuwe nationale en Europese regelgeving en overig beleid voldoende rekening houden met Zeeuwse omstandigheden en wensen, doordat de provincie besluitvormingstrajecten vroegtijdig heeft gesignaleerd en beïnvloed.

Acties

Adviseren over en ondersteuning geven aan de uitvoering van relatie-evenementen in het kader van het versterken van het relatienetwerk van de Provincie Zeeland

Uitvoering geven aan de strategische evenementen van de Provincie Zeeland gezamenlijk met externe partner (zoals de Haagse Dag, Oesterontmoeting en Nieuwjaarsbijeenkomst)

Versterken van de Zeeuwse positie in Den Haag en Brussel door het beïnvloeden van beleidsontwikkeling en besluitvorming lobby Brussel en Den Haag

Gemeenten, waterschap en provincie werken in OZO verband aan een effectieve lobby in Den Haag en Brussel op basis van een gezamenlijke prioritaire, dynamische lobbyagenda. Deze agenda wordt vastgesteld door de bestuurlijke kerngroep in OZO verband. De operationele lobbyacties worden uitgevoerd door de lobbyisten in samenspraak met bestuurders en ambtelijke specialisten gecoördineerd door het public affairs overleg van de samenwerkende overheden.

Doorontwikkeling en uitvoering van een effectieve grens governance grensgebied Vlaanderen – Nederland

In de Vlaams Nederlandse regeringstop van 2018 is een systeem van grensbestuur afgesproken met een escalatiemechanisme naar de Vlaamse overheid en de rijksoverheid voor zover het centrale bevoegdheden betreft. In 2022 zal dit systeem verder worden doorontwikkeld op basis van de opgedane ervaringen en een aanvullend advies hoe de aanpak van (juridische) grensknelpunten hierin geïncorporeerd kan worden.

Versterking van de samenwerking met Vlaanderen onder meer door actieve deelname en agendering van voor de provincie Zeeland relevante punten in grensgovernance, de Vlaams Nederlandse Delta, de Scheldemondraad en North Sea Port district.

In deze gremia wordt bestuurlijke en ambtelijk gewerkt aan het identificeren en oplossen van grensoverschrijdende knelpunten dan wel gebiedsontwikkeling b.v. op het terrein natuurontwikkeling, economie en klimaat.

Doelstelling

Sterk provinciaal bestuur

De Zeeuwse samenleving wordt ondersteund door een sterk, betrouwbaar (integer) en dual Zeeuws provinciaal bestuur dat die samenleving betreft bij zijn besluitvorming.

Acties

De volksvertegenwoordiging van Zeeland is zichtbaar en benaderbaar voor de Zeeuwse kiezer.

- Vergaderingen van Provinciale Staten en Statencommissies zijn rechtstreeks te volgen voor publiek.
- De activiteiten van Provinciale Staten worden onder de aandacht gebracht via sociale media.
- De organisatie bereidt zich in 2022 voor op de provinciale staten verkiezingen van 2023.

Inwoners meer betrekken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid de provincie.

Het uitdaagrecht opnemen in een nieuw vast te stellen provinciale participatieverordening als uitwerking van de Wet versterking participatie op decentraal niveau.

Provinciale Staten geven op een vernieuwende wijze invulling aan de rollen als volksvertegenwoordiger, kadersteller en controleur.

- De volksvertegenwoordiging kiest afhankelijk van de opgaven en de situatie de sturing die passend is om de beoogde publieke doelen te realiseren.
- Mede overheden, organisaties, instellingen en inwoners worden betrokken bij vorming van het Provinciaal beleid.
- Verder optimaliseren van het bestuurlijk-politiek samenspel met als oogmerk het democratisch bestel vitaal te houden.

Bestuur en politiek wordt transparanter, overheidsinformatie is beter vindbaar, uitwisselbaar en eenvoudig te ontsluiten.

Onder invloed van de introductie van de Wet Open Overheid (WOO) in 2022 wordt actieve openbaarmaking van overheidsinformatie het uitgangspunt. Informatie van GS en PS is straks eenvoudiger te vinden via de website van de Provincie. Nog minder informatie wordt bestempeld als geheim.

Doelstelling

Weerbaar bestuur

Het Zeeuwse vestigingsklimaat en de Zeeuwse woon- en werkkwaliteit (leefbaarheid) kent een fundament van integrale weerbaarheid tegen (ondermijnende) criminaliteit. De Provincie stimuleert op actieve wijze de ontwikkeling van deze Zeeuws brede weerbare samenleving.

Acties

Door toepassing van het instrument "piramide naar fitte provincie" van Taskforce-RIEC bepalen wij de stappen die nog gezet moeten worden om een weerbare organisatie te worden

Bij de nulmeting in 2021 stonden wij op de tweede trede van de piramide. Ons doel is om tweejaarlijks een trede te stijgen tot minstens de vierde trede van vijf.

De ingezette lijn van het toepassen van de Wet Bibob wordt door ons voortgezet. Via de nieuwe beleidslijn bouwen wij aan een solide "Bibob infrastructuur".

Dit betekent concreet dat wij dit jaar werken aan het implementeren van de beleidslijn, onder meer door werkprocessen in te voeren, standaard brieven en vragenlijsten te ontwikkelen en een communicatietraject in te zetten over Bibob zowel in de organisatie als daarbuiten.

De Taskforce-RIEC voert als ondersteunend samenwerkingsverband belangrijke taken voor Zeeland uit als het gaat om de bewustwording en bestrijding van Ondernijning en ondersteuning bij BIBOB-onderzoeken. Deze samenwerking wordt voortgezet.

In 2022 geven wij uitvoering aan het vastgestelde beleidsplan Aanpak Ondernijning.

Dat doen wij onder meer door de uitvoering van een Bibob APK, ondersteunen van het programma Weerbare Zeehavens, het ontwikkelen van een Zeeuwse baseline weerbare overheid, het in kaart brengen van de eigen (informatie)positie en het bevorderen van het bewustzijn en de weerbaarheid van de eigen organisatie.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gemeenten onder preventief toezicht (BZK):									
Landelijk	9	9	16	10	4	6	3	9	12
Zeeland	0	1	3	2	2	2	1	4	2

Trendindicatoren	2007	2011	2015	2019
Opkomstpercentage statenverkiezing (Kiesraad):				
Landelijk	46,4%	56,0%	47,8%	56,2%
Zeeland	52,9%	58,9%	52,2%	59,2%

Doelindicatoren

Doelindicatoren	Indicator	Stand 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Einddoel
Financieel gezonde Zeeuwse gemeenten	Gemeenten onder preventief toezicht	4	1	1	0
Herkenbaar en samenwerkend bestuur	Vastgestelde Regiovisie	1 (De Bevelanden)	3 (De Bevelanden, Zeeuws-Vlaanderen en Walcheren)	3	3
Weerbaar bestuur	Piramide naar fitte Provincie		Trede 2	Trede 2	Trede 4 (2025)

Wat mag het kosten?

(Bedragen x € 1.000)

Doelstelling	Begroting 2022
Lasten	
070101-Interbestuurlijk toezicht	1.738
070102-Samenwerkend bestuur	74
070104-Signalerend bestuur	705
070105- Weerbaar bestuur	253
079999-Ambtelijke inzet	4.175
Totaal Lasten	6.945
Baten	
070101-Interbestuurlijk toezicht	43
070104-Signalerend bestuur	109
Totaal Baten	152
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	6.793
Onttrekkingen	
980799 Bestemmingsreserves-Pr.7	22
Resultaat na bestemming	6.771

8 Programma Energie op klimaat!

Inleiding en ontwikkelingen

Het klimaat verandert, de zeespiegel stijgt door de uitstoot van broeikasgassen. Fossiele grondstoffen worden schaars. In het interbestuurlijk programma staat daarom “samen werken aan het klimaat” als eerste urgente thema genoemd. De provincies hebben landelijk aangeboden het voortouw te nemen in de transitie naar schone energie (energietransitie) en het aanpassen aan klimaatverandering (adaptatie). Daarnaast heeft de provincie autonome taken op het gebied van waterbeheer. In het coalitieakkoord zijn deze ontwikkelingen vertaald naar 2 bestuurlijke hoofdopgaven: energietransitie en klimaatadaptatie. De uitvoering daarvan vindt plaats in het uitvoeringsprogramma’s “Energie op Klimaat!” en “Woonplaats Zeeland”. Daarnaast is in het coalitieakkoord afgesproken dat er een delfplan zoet water wordt opgesteld, om Zeeland weerbaar te maken tegen zoetwatertekorten.

In de Zuidwestelijke Delta zijn natuurlijk kapitaal en economisch kapitaal ten eerste met elkaar verweven. De opgave voor de toekomst is om binnen de randvoorwaarde van waterveiligheid het natuurlijk en het economisch kapitaal in evenwicht met elkaar te ontwikkelen. Tegelijk is in wereldwijd, Europees én nationaal verband is afgesproken om de CO₂-uitstoot te beperken. De Provincie Zeeland wil hier haar verantwoordelijkheid in nemen en het Zeeuwse deel van deze wereldwijde opgave realiseren. Om een steentje bij te dragen aan de wereldwijde en landelijke klimaatdoelen, én om een aantrekkelijke vestigingslocatie te zijn, is de uitdaging om te komen tot slimmer gebruik van eindige - en deels schaarse - grondstoffen, gebruik van biobased grondstoffen en materialen. Daarnaast moeten we fors meer energie duurzaam opwekken, energie besparen en willen we de ontwikkeling naar een kringloopeconomie stimuleren. De weg naar een groene economie biedt veel kansen voor Zeeland, maar vraagt ook een grote inzet. Zowel van ons als van de Zeeuwse partners.

Hoewel we werken aan terugdringing van de CO₂-uitstoot en het beperken van klimaatverandering, is de al ingezette klimaatverandering niet terug te draaien. De klimaatveranderingen worden ondertussen steeds merkbaarder. De verwachting is dat we vaker te maken krijgen met extremere vormen van droogte, hitte, wateroverlast en een stijgende zeespiegel. Om een goede leefomgeving te behouden moeten we ons daaraan aanpassen.

Aanpassing gebeurt via de trits “weten – willen – werken”, waarbij het noodzakelijk is eerst goed te weten wat de effecten en mogelijke maatregelen zijn, vervolgens het willen werken naar oplossingen die tenslotte uitgevoerd worden.

In de periode 2019-2021 zijn de opgaven energietransitie en klimaatadaptatie uitgewerkt in de regionale energiestrategie (RES) en de klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KaSZ) en is het delfprogramma zoet water vastgesteld. De uitvoering wordt in een programma aanpak vormgegeven. In 2021 zijn projecten uitgevoerd gericht op o.a. verduurzaming van mobiliteit en gebouwde omgeving en het duurzaam opwekken van elektriciteit. Met betrekking tot energietransitie zijn verschillende pilotprojecten in uitvoering gebracht en steunen we initiatieven uit de markt die de CO₂-uitstoot helpen reduceren. Onder andere via onze deelname aan het fonds voor energietransitie van de Stichting Zeeuwse Publieke Belangen. Ook geven we door middel van duurzaam inkopen en het zelf inzetten van duurzame grond- weg- en waterbouw in onze infraprojecten het goede voorbeeld. Dit breiden we waar mogelijk uit met andere overheden in de regio. In 2021 zijn er ook klimaat adaptieve maatregelen genomen, zoals bijdragen aan groene daken en groene schoolpleinen. De lopende proeftuin projecten zoet water bieden veel kennis en nieuwe projecten worden gestart. Anticiperen op klimaatverandering en uitvoeren Delfprogramma is bij uitstek iets waar veel partijen bij betrokken zijn, en waar provincie niet (alleen) verantwoordelijk is voor het uitvoeren van acties. Juist via netwerksturing worden in die gevallen doelen gehaald.

Speerpunten

- Opbrengst windenergie (op land): 700 MW in 2030 en zonne-energie: 1.000 MW in 2030.
- Helpen met uitvoering SDR-regioplan 2030-2050 t.b.v. een klimaatneutrale industrie.
- Maatschappelijk verantwoord inkopen en duurzame aanbestedingen in de grond- weg- en waterbouw.
- We voeren de regionale energiestrategie (RES) uit om de Zeeuwse CO₂-doelen te behalen.
- Uitvoeren acties Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KaSZ)

- Uitvoeren uitvoeringsprogramma Deltaplan Zoet Water

Beleidskader

- [Kabinetsaanbod IPO/VNG/UvW “Naar een duurzaam Nederland”](#)
- [Convenant Ambitie 2030 “Duurzaamheid werkt!”](#)
- [Regionale Energiestrategie](#)
- [Klimaatadaptatiestrategie Zeeland](#)
- [Richtlijn overstromingsrisico's](#)
- [Omgevingsvisie \(concept\)](#)
- [Deltaplan Zoet Water](#)

Maatschappelijk effect

De uitstoot van CO₂ (en andere gassen die eenzelfde werking hebben) worden verminderd en het gebruik van andere schaarse grondstoffen neemt af. De leefomgeving wordt aangepast aan veranderende (klimaat)omstandigheden waardoor inwoners en bezoekers van Zeeland kunnen leven in een veilige, aangename en klimaatbestendige leefomgeving.

Energietransitie

We kunnen er niet meer omheen: het klimaat verandert. Het IPCC (klimaatpanel van de VN) rapport 2021 (AR6, Climate Change 2021!; [The Physical Science Basis](#), 9 augustus 2021, IPCC) schetst een duidelijk beeld: de gevolgen van de klimaatverandering beginnen op bepaalde wijze onomkeerbaar te worden. De aarde warmt op, de zeespiegel stijgt en extreem weer zal steeds vaker voorkomen. De oorzaak: de uitstoot van broeikasgassen door de mens. Om de opwarming van de aarde en de klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken is het [Klimaatakkoord](#) van Parijs (2015) gesloten: 194 landen hebben afgesproken om de uitstoot van broeikasgassen drastisch te verminderen. De omslag van fossiele brandstoffen naar duurzame brandstoffen is hierbij cruciaal; de energietransitie. De Provincie Zeeland wil hier haar verantwoordelijkheid nemen om het Zeeuwse deel van deze wereldwijde opgave realiseren.

Ambitie:

Op 28 juni 2019 heeft het toenmalige kabinet het Klimaatakkoord gepubliceerd. Dit akkoord is de Nederlandse vertaling van het Klimaatakkoord van Parijs. Hierin is afgesproken dat we in 2030 49% en in 2050 respectievelijk 95% CO₂-reductie (ten opzichte van 1990) zal plaatsvinden. Eén van de andere afspraken is dat Nederland in 30 “energieregio’s” opgedeeld zal worden om regionaal de landelijk gemaakte afspraken te onderzoeken en uit te voeren. Elke regio zal hiervoor zijn eigen Regionale Energiestrategie (RES) ontwikkelen, waarin de regionale keuzes centraal staan. Deze RES'en worden door de primair wettelijke partijen (de regionale overheden) vastgesteld.

In Zeeland hebben de 13 Zeeuwse gemeenten, het Waterschap Scheldestromen, de Provincie Zeeland, Netbeheerder Enduris (heet nu Stedin) en Impuls Zeeland de handen ineengeslagen om de RES Zeeland gezamenlijk te ontwikkelen. Dit is gebeurd onder de gezamenlijke noemer het Zeeuws Energieakkoord (ZEA).

Inzet:

De RES is de Zeeuwse vertaling van het mondiale en landelijk klimaatakkoord en vormt de koepel van de Zeeuwse energieaanpak: [Parijs op z'n Zeeuws](#). De Zeeuwse RES focust zich op geheel duurzame energie-opwek in 2030 en verduurzaming van de gebouwde omgeving en de mobiliteit sector. Via het samenwerkingsplatform ZEA hebben meer dan honderd partijen hier aan gewerkt. Provincie Zeeland is één van de initiatiefnemers en betalende partners. De provinciale rol in dit samenwerkingsproces is voornamelijk regisseur, aanjager en linking pin naar landelijk klimaatbeleid.

Onder de RES wordt voor de verwarming van de gebouwde omgeving een apart spoor uitgewerkt via de zogenaamde Regionale Structuurvisie Warmte. We ondersteunen gemeenten bij het maken van en warmtetransitieplannen per dorp/wijk.

Voor de energietransitie in de industrie is het samenwerkingsplatform Smart Delta Resources (SDR) opgericht. De Provincie is één van de deelnemende partijen. Analoog aan de RES maken we een

strategie en uitvoeringsprogramma (Regioplan en de CES) voor een energie-neutrale industrie in 2050, werken we deze uit en helpen we de industrie met realiseren.

Proces:

Energietransitie is een vraagstuk dat via netwerksturing wordt aangepakt. In het Zeeuws Energieakkoord werken meer dan honderd partijen samen aan de energietransitie in de RES. Dit netwerk kent een bestuurlijk en een ambtelijk kernteam, waarin de provincie, Zeeuwse gemeenten, waterschap, netbeheerder DNWG en ontwikkelingsmaatschappij Impuls vertegenwoordigd zijn. Zij sturen de dagelijkse gang van zaken aan, en besluiten over het proces. De gedeputeerde voor energie is voorzitter van de RES. De inhoud wordt vanuit de verschillende sectoren bepaald door alle relevante Zeeuwse partijen zoals bedrijven, maatschappelijke organisaties, burgercoöperaties en onderwijsinstellingen. Medio 2020 is de RES 1.0 door alle Zeeuwse overheden vastgesteld. Aansluitend start de uitvoering en vindt concretisering van de strategie plaats via de regionale structuurvisie warmte.

Smart Delta Resources (SDR) is een industrieplatform waarvan de grootste industriële bedrijven van Zeeland (incl. de Gentse Kanaalzone en Bergen op Zoom) lid zijn. Ook de provincie Zeeland is lid en zit in de board waar besluitvorming plaatsvindt. Ondersteuning en projectleider worden geleverd door ontwikkelingsmaatschappij Impuls.

Doelstelling

Klimaatadaptatie en voldoende zoet water

Zeeland beheerst in 2050 de effecten van klimaatverandering (van hitte, droogte, wateroverlast en waterveiligheid) en voorziet in een optimalisatie van waterbeschikbaarheid en gebruik van zoet water. Om hiertoe te komen zijn in 2021 een Klimaatadaptatie Strategie Zeeland en het Deltaplan Zoet Water opgesteld.

Een duurzaam bodemgebruik en goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, waterpeilen die voldoen aan normering en duurzame bescherming tegen overstromingen zoals aangegeven in de Europese *Kaderrichtlijn Water* (2027) en de Europese *Richtlijn Overstromingsrisico's* (2021).

Acties

Bepalen norm en definitief stelsel regionale keringen en deze aanwijzen en verankeren in waterschaps- en provinciale verordeningen

Op 17 maart 2020 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met het voorstel voor het stelsel aan regionale keringen en de nieuwe normering. Het geoptimaliseerde stelsel en de nieuwe normen worden als bouwsteen geïmplementeerd in de nieuwe omgevingsvisie en verordening. Zodra deze ingaat, zijn de nieuwe normen van kracht.

Berekenen en actueel houden overstromingsgevolgen in kader van EU-ROR

Stimuleren adaptatie maatregelen, onder andere via subsidieregeling realisatie groene daken

De subsidie Groene Daken en Groene Schoolpleinen zijn beide opgesteld en in uitvoering.

Stimuleren medegebruik waterkeringen via Meer Met Dijken Doen en Parels

Er vindt regelmatig afstemming plaats met het Waterschap over meekoppelkansen (zoals natuur, recreatie, economie) bij Hoog Water Beschermingsprogramma (HWBP)-projecten; over de zandige kust en de dammen aan de Noordzee wordt daarnaast ook afgestemd met het verantwoordelijke ministerie van I&W.

Uitvoering geven aan het Zeeuws Deltaplan Zoet Water

Roode Vaart wordt uitgevoerd. Voorbereiden op leggen verbinding Roode Vaart en Zeeland

De aanleg van de Roode Vaart in de plaats Zevenbergen is voltooid en onze bijdrage aan het project is overgemaakt. Daarmee is dit project feitelijk afgerond, met dien verstande dat er een verplichting jegens provincie Noord-Brabant blijft bestaan ten bedrage van € 919.551. Deze bijdrage kent als voorwaarde de uitvoering van de alternatieve zoetwatervoorziening richting Tholen & Sint Philipsland en die is vooralsnog niet aan de orde.

Robuustwatersysteem Zeeuws Vlaanderen; bij toekenning deelname in Horizon 2020 project

Subdoel: Voldoende zoet water en optimalisatie van zoet water gebruik

Doelstelling

Energietransitie

In 2030 stoot de Zeeuwse samenleving 49% minder CO₂ uit in elektriciteitsproductie, mobiliteit, verwarming en industrie.

Acties

Het fonds energietransitie van de Stichting Zeeuwse Publieke Belangen van € 10 miljoen wordt besteed aan projecten die een wezenlijke bijdrage leveren aan de doelen uit de Regionale Energiestrategie (RES)

Zeeuwse innovatieve projecten gericht op CO₂-emissiereductie (49% in 2030 en 95% in 2050) kunnen een financiële bijdrage krijgen. De lead lijst is gevuld met startprojecten uit de RES waaronder het onderzoek naar de mogelijke toepassing van aquathermie in Zierikzee.

In het waterstofdossier geven we absolute prioriteit aan het industriële verbruik: de komende jaren maken we werk van het vergroenen van de bestaande Zeeuwse waterstofvraag (elektrolyse).

Er wordt onderzoek gedaan naar locaties en ontwikkelmogelijkheden van elektrolyzers in Zeeland.

Met pilotprojecten doen we ervaring op met innovatieve vormen van duurzaam vervoer

Het doel is om tenminste 4 pilotprojecten in de logistiek op te zetten, zoals zero-emissie eilanddistributie, een deelplatform voor elektrische bedrijfswagens en de opzet van slimme mobiliteit door het delen van mobiliteit. In samenwerking met Zeeland Connect en met ondersteuning van OP-Zuid werken we aan het programma zero-emissie logistiek. Subdoel: Stimuleren CO₂-arme mobiliteit en duurzaam GWW.

Samen met gemeenten werken we in het "Zeeuws energieakkoord" aan het verduurzamen van particuliere woningen

Onderdeel van de aanpak is het uitvoering geven aan de RES 1.0 en het maken van wijkuitvoeringsplannen per dorp/wijk, waar we gemeenten in willen ondersteunen.

Subdoel: Realiseren aardgasloze verwarming (Gebouwde omgeving)

We werken samen met bedrijven een strategie uit om tot een klimaatneutrale industrie te komen (via SDR, het platform Smart Delta Resources).

De uitwerking van de 8 programmalijnen uit de 'Roadmap towards a climate neutral industry in the Delta Region' faciliteren we door lobby activiteiten en medefinanciering van haalbaarheidsstudies en pilot/demoprojecten. Drie onderzoeken uit het pakket "Wind in de zeilen" helpen hierbij: naar waterstofhub Zeeland, kansen voor CCS (afvang en opslag van CO₂) en naar de (380 kV) elektriciteitsontsluiting van Zeeuws-Vlaanderen.

We geven zelf het goede voorbeeld: de Provincie Zeeland koopt maatschappelijk verantwoord in volgens de doelen die GS hebben gesteld in het actieplan MVI 2021-2024

Een substantieel deel van de impact wordt gerealiseerd bij aanbestedingen in de grond- weg- en waterbouw (GWW) middels ambitiewebsessies bij wegprojecten, aanbesteding met de Milieu Kosten Indicator en uitvragen van de CO2-Prestatieladder niveau 3 of hoger. Subdoel: 49% CO2-emissiereductie in 2030 en 95% reductie in 2050.

We realiseren wind- en zonprojecten, met als doel in 2030 binnen de provinciegrenzen 10,5 PJ duurzaam op te wekken (dat staat gelijk aan het volledige huidige elektrisch verbruik in Zeeland)

Uitvoering van en indien noodzakelijk actualisatie Omgevingsvisie Zeeland als kader voor succesvolle energietransitie en circulaire gebiedsontwikkeling.

De regionale energiestrategie (RES) is een bouwsteen van de Omgevingsvisie. Bij het opstellen van de RES 2.0 zal tevens worden nagegaan of bijstelling van de Omgevingsvisie nodig is.

We faciliteren elektrisch vervoer door de uitrol van (snel)laadinfrastructuur te ondersteunen, door Zeeland-breed beleid vorm te geven, en door aan te sluiten bij landelijke initiatieven via de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL).

Zeeland en Zuid Holland vormen regio Zuidwest, één van de regio's binnen de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL). De NAL geeft aansluiting bij nationale initiatieven en discussies – wat zorgt voor kennisdeling en een efficiëntieslag. De RAL Zuidwest heeft als doel het borgen van voldoende laadpunten en een slim, dekkend, toegankelijk en betaalbaar netwerk in beleid en uitvoering bij gemeenten.

We doen samen met partners pilotprojecten aardgasloze wijken en leren hiervan voor de toekomst. Dit doen we o.a. door de inzet van een energiemakelaar voor restwarmte en het faciliteren van verder onderzoek.

In 2022 bieden we gemeenten in Zeeland ondersteuning bij de ontwikkeling van warmtenetten. Op basis van de uitkomsten van de haalbaarheidsonderzoeken restwarmte Borsele en Kanaalzone worden de beide warmtenetten opgenomen in de Transitievisie Warmte van de betreffende gemeenten. Doelstelling voor beide netten is realisatie, of minstens start uitvoering, voor 2030. Daarnaast wordt er ondersteuning gegeven aan het verder uitdiepen van mogelijke andere kansen van warmte-uitwisseling en warmtenetten in de provincie en stimuleren van verdere uitwerking en ontwikkeling daarvan. Soms provincie- of landsgrens overschrijdend. Subdoel: Realiseren van besparing van CO2 uitstoot via aardgasloze verwarming (Gebouwde omgeving) o.a. door benutting van industriële restwarmte.

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Emissie van broeikasgassen in ton CO2 -eq/jaar	9.400.200	10.029.031	9.913.316	9.786.080	9.692.683	7.570.500	Nnb
Aantal (semi)publieke laadpunten EV**	220	273	400	472	557	826	1257
Energiegebruik Gebouwde Omgeving per inwoner	40,61 GJ	41,15 GJ	40,51 GJ	39,63 GJ	39,75 GJ	39,65 GJ	Nnb

Energiegebruik Mobiliteit* <i>* exclusief scheepvaart en visserij</i>	14.348 TJ	14.494 TJ	14.382 TJ	14.286 TJ	14.225 TJ	14.423 TJ	Nnb
Energiegebruik Industrie en Energie	85.620 TJ	92.767 TJ	91.590 TJ	94.101 TJ	Nnb	57.913 TJ	Nnb
Klimaatstresstesten					6	13	
Normering regionale keringen						Fase 1 afgerond	
Projecten proeftuin zoet water			1	3	3	4	

** Aantal installaties in december van het desbetreffende jaar.

Doelindicatoren

Doel	Indicator	Stand 2019	Stand 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Einddoel
Hernieuwbare energie (klimaatmonitor RWS)	Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule (PJ)	5,9 PJ	6,4 PJ	6,8 PJ	7,2 PJ	2030: 10,5 PJ
Emissie van broeikasgassen (klimaatmonitor RWS)	Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO ₂ -equivalenten) in absolute aantallen (in tonnen uitstoot)	7.570.500	nbn	x	x	2030: 49% minder dan 1990 (ntb)
Uitvoeren klimaatstresstesten	Aantal	13		n.v.t.		14
Uitvoeren projecten zoet water	Aantal	1		5		5
Uitvoeren projecten regionaal waterbeheer	Aantal			3		3
Opstellen klimaatadaptatie strategie	Aantal	0		1		1

Wat mag het kosten?

(Bedragen x € 1.000)

Doelstelling	Begroting 2022
Lasten	
080101-Uitvoering klimaatadaptatie en voldoende zoet water	668
080103-Energietransitie	2.693
089999-Ambtelijke inzet	3.012
Totaal Lasten	6.373
Baten	
080103-Energietransitie	955
Totaal Baten	955
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	5.417
Onttrekkingen	
980899 Bestemmingsreserves-Pr.8	2.966
Toevoegingen	
980899 Bestemmingsreserves-Pr.8	83
Mutaties reserves	-2.883
Resultaat na bestemming	2.534

9-1 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Inleiding

In dit deel van de begroting worden de provinciale baten verantwoord die niet rechtstreeks aan één van de programma's in het hiervoor opgenomen programmaplan zijn te koppelen. Het betreffen autonome inkomsten, waarvoor Provincie Zeeland de vrijheid heeft om deze middelen in te zetten voor ieder willekeurige provinciale doelstelling. In het overzicht staan de lokale inkomsten waarvan de besteding niet wettelijk gebonden is (opcenten motorrijtuigenbelasting), de uitkering van het provinciefonds, ontvangen dividend, het saldo van de financieringsfunctie en overige algemene dekkingsmiddelen (stelposten). Via het risicomanagementsysteem worden risico's geïnventariseerd en vertaald naar het benodigde weerstandsvermogen. Het nog niet bestemde deel van de begroting (budgettaire ruimte) en de algemene reserve dienen als eerste buffer voor het opvangen van onvoorziene uitgaven.

Speerpunten

1. Inzetten op een structurele positieve wijziging verdeling provinciefonds, ter compensatie van huidige korting voor niet meer bestaande dividendinkomsten PZEM N.V.

Kengetallen

- € 41,9 miljoen motorrijtuigenbelasting
- € 124,5 miljoen provinciefonds
- € 10,2 miljoen dividend Westerscheldetunnel
- € -2.5 miljoen saldo financieringsfunctie
- € 6,7 miljoen overige dekkingsmiddelen

Beleidskader

- [BBV, art. 8 lid 1b en lid 5](#)
- [Financiële verordening](#)

Doelstelling

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Het tarief voor provinciale opcenten in de begroting 2022 bedraagt 82,3 opcenten. Dit tarief was voor 2019 tot en met 2021 verhoogd van 82,3 naar 89,1 naar aanleiding van het rapport commissie Jansen. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf Provinciale heffingen.

Doelstelling

Provinciefonds

In het huidige verdeelmodel van het provinciefonds is een zogenaamde OEM korting verwerkt vanwege rendement op overige eigen middelen van de Provincies. Deze verdeling dateert uit 2011 toen Zeeland nog aanzienlijke dividendinkomsten ontving van PZEM. Zeeland wordt hierdoor jaarlijks € 10 miljoen gekort in de provinciefonds uitkering. In IPO verband is besloten dat Zeeland door de overige provincies wordt gecompenseerd in 2018, 2019 en 2020. Zeeland ontvangt in die jaren € 6,7 miljoen van de overige provincies. Als tegenprestatie heeft Zeeland haar opcenten tarief tijdelijk verhoogd van 82,3 naar 89,1 voor een periode van 3 jaar (2019 tot en met 2021).

De afspraken zijn begin 2020 voor minimaal 2 jaar gecontinueerd (2021 en 2022), waarbij de voorwaarde voor Zeeland vervalt om de opcenten Motorrijtuigenbelasting te verhogen na 2021. Het herstel van de weeffout verloopt via het IPO. Deze twee jaar is gebaseerd op de aangekondigde herziening van het provinciefonds. Het streven is om deze nieuwe verdeling per 1 januari 2023 in te laten gaan. Indien de herziening dan niet geëffectueerd is, worden de nu gemaakte afspraken over het herstel van de weeffout gecontinueerd.

Doelstelling

Dividend

Als vergoeding voor rente en risico wegens deelneming in het aandelenkapitaal van bedrijven ontvangt de Provincie dividend. Voor 2022 is rekening gehouden met dividendbaten van de N.V. Westerscheldetunnel en GBE Aqua BV in oprichting. De dividendbaten van de WST worden structureel toegevoegd aan de bestemmingsreserve WST en Sluiskiltunnel, waardoor wijzigingen van dividend geen invloed hebben op de budgettaire ruimte van de provincie. De dividenden van GBE Aqua BV in oprichting worden in het kader van het compensatiepakket Wind in de Zeilen gebruikt ter dekking van de bijdrage aan het Delta kennis centrum.

Doelstelling

Saldo van de financieringsfunctie

Dit betreft het saldo van de werkelijk ontvangen en betaalde rente. Vanaf 2012 is de Provincie Zeeland in een leensituatie gekomen als gevolg van de overname van het volledige aandelenkapitaal van de NV Westerscheldetunnel en de investeringen in de Sluiskiltunnel.

Doelstelling

Overige algemene dekkingsmiddelen

Hierin zijn opgenomen de budgettaire ruimte, de geraamde afwikkelverschillen voorgaande dienstjaren en de inkomsten van de andere provincies in verband met het herstellen van de weeffout in het verdeelmodel provinciefonds.

Doelstelling

Wind in de zeilen; ontvlechting Evides uit PZEM

Op 23 juli 2021 heeft Provinciale Staten ingestemd met het verstrekken van een 100% garantstelling en daarmee ook met oprichting en deelname aan GBE Aqua B.V. De overige aandeelhouders van PZEM besluiten in najaar van 2021 over deelname aan deze B.V. die de aandelen van Evides koopt van PZEM. Naar verwachting kan de oprichting van GBE Aqua en de aandelenoverdracht van de Evides aandelen eind 2021 plaatsvinden. Met de door GBE Aqua ontvangen dividenden wordt de financiële positie van de provincie en de andere Zeeuwse overheden versterkt.

Wat mag het kosten?

(Bedragen x € 1.000)

Doelstelling	Begroting 2022
Lasten	
900102 Provinciefonds	2.251
900104 Saldo van de financieringsfunctie	1.809
900105 Budgettaire ruimte	1.000
900106 Onvoorzien inclusief stelposten	-500
909999 Ambtelijke inzet	425
Totaal Lasten	4.985
Baten	
900101 Opcenten motorrijtuigenbelasting	41.890
900102 Provinciefonds	126.418
900103 Dividend	11.176
900104 Saldo van de financieringsfunctie	34
900107 Overige inkomsten	6.700
Totaal Baten	186.218
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-181.233
Onttrekkingen	
989098 Algemene reserve-algemene dekkingsmiddelen	7.565
989099 Bestemmingsreserves-algemene dekkingsmiddelen	7.135
Totaal Onttrekkingen	14.700
Toevoegingen	
989098 Algemene reserve-algemene dekkingsmiddelen	986
989099 Bestemmingsreserves-algemene dekkingsmiddelen	30.890
Totaal Toevoegingen	31.876
Mutaties reserves	17.176
Resultaat na bestemming	-164.056

9-2 Kosten van overhead

Inleiding

In dit deel van de begroting worden de provinciale lasten verantwoord die niet rechtstreeks aan één van de programma's in het hiervoor opgenomen programmaplan zijn te koppelen. Dit onderdeel van de begroting is bedoeld om Provinciale Staten op een eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van overhead. In de programma's van het programmaplan worden alleen direct toe te rekenen kosten opgenomen.

Beleidskader

- [BBV, artikel 8 lid 1c en 1e](#)
- [Notitie overhead – commissie BBV, 2016](#)
- [Wet op de vennootschapsbelasting](#)

Vennootschapsbelasting

Voorgeschreven is dat inzicht wordt gegeven in het verwachte bedrag aan te betalen Vennootschapsbelasting (Vpb) in 2022.

Op basis van een beoordeling van de Provinciale activiteiten is geconcludeerd dat Provincie Zeeland voor al haar activiteiten, evenals in de afgelopen jaren, geen fiscale onderneming drijft, dan wel dat er een vrijstelling kan worden toegepast.

Dit betekent dat er geen activiteiten plaatsvinden die tot een bedrag voor Vpb zullen leiden. Bij eventuele wijzigingen van activiteiten zal worden beoordeeld of zij tot een Vpb belaste activiteit zullen leiden.

Invulling overhead begroting

Hierna is op hoofdlijnen de uitwerking van overhead voor onze provinciale begroting 2022:

Personeel

Rekening houdend met de notitie overhead is voor het personeelsbestand beoordeeld of er sprake is van directe taken in het primaire proces. Deze verdeling zal ook bij de realisatie in de jaarrekening van de personeelslasten worden gehanteerd over het programmaplan en het overzicht met de kosten van overhead. In de begroting 2022 is voor € 29,1 miljoen aan personeelslasten toegerekend aan het primaire proces en begroot onder de diverse programma's van het programmaplan.

Deze verdeling zal eenmaal per jaar, bij het opstellen van de begroting, worden geactualiseerd, tenzij er tussentijds een zodanig majeure ontwikkeling is die het beeld wezenlijk anders zal laten zijn. Dit zal dan met een begrotingswijziging aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Huisvesting

Huisvesting die wordt gerekend tot de overhead heeft betrekking op kantoorruimten. Dit zijn ruimten voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen provinciale organisatie.

Kantoor- en opslagruimten die behoren tot een specifiek uitvoerende taak worden verantwoord op dat taakveld, bijvoorbeeld de wegensteunpunten, die onder het programma regionale bereikbaarheid zijn opgenomen.

ICT-middelen

Kosten voor hardware en software worden tot overhead gerekend, omdat we als provincie nauwelijks specifieke applicaties hebben voor één specifiek taakveld.

Overige overhead

Hieronder zijn de kosten voor onder meer algemene communicatie, juridische en financiële dienstverlening en overige facilitaire kosten opgenomen.

Bijdragen verbonden partijen

De bijdrage(n) die verbonden partijen, zoals Gemeenschappelijke Regelingen, in rekening brengen, worden verantwoord op het taakveld/de taakvelden waarvoor de verbonden partijen werkzaam zijn.

Dat sluit aan bij het BBV, waarin is voorgeschreven dat de beleidsdoelstellingen van verbonden partijen bij de programma's moeten worden opgenomen waarvoor een verbonden partij actief is.

Uitgangspunten

Definitie overhead (notitie overhead, commissie BBV 2016):

Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Uitgangspunten (notitie overhead, commissie BBV 2016):

- Directe kosten zoveel mogelijk direct toerekenen aan de betreffende taakvelden.
- Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product en behoren derhalve tot de overhead. Wanneer deze ondersteunende taken worden uitbesteed, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead.
- Sturende taken vervuld door hiërarchisch leidinggevenden behoren tot de overhead. De bijbehorende loonkosten behoren ondeelbaar tot de overhead.
- De positionering van een functie binnen de organisatie heeft geen invloed op de beoordeling of er sprake is van overhead.

Wat mag het kosten?

(Bedragen x € 1.000)

Doelstelling	Begroting 2022
Lasten	
960101 Personeel	22.760
960102 Huisvesting en facilitaire zaken	2.298
960103 ICT	3.556
960104 Overige overhead	1.016
Totaal Lasten	29.630
Baten	
960102 Huisvesting en facilitaire zaken	107
960103 ICT	5
Totaal Baten	113
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	29.518
Onttrekkingen	
989699 Bestemmingsreserves overhead	1.065
Toevoegingen	
989699 Bestemmingsreserves overhead	676
Mutaties reserves	-389
Gerealiseerd resultaat	29.129

Paragrafen

Paragraaf Provinciale heffingen

Inleiding

Uit provinciale heffingen ontstaan inkomsten die worden betaald door inwoners en het bedrijfsleven aan de provincie Zeeland. Met de heffingen creëren wij de mogelijkheid, aanvullend op onder meer de uitkering uit het provinciefonds, om collectieve voorzieningen te dekken. In deze paragraaf gaan we in op het onderliggende beleid voor de verschillende heffingen en geven wij inzicht in de berekening van de tarieven van heffingen.

Beleid

Wij gaan bij heffingen zo veel mogelijk uit van het profijtbeginsel. Dit beginsel is gebaseerd op de gedachte dat inwoners en bedrijven bijdragen in de kosten van de door de overheid voortgebrachte voorzieningen naar de mate van het profijt dat zij van die voorzieningen hebben. Het profijtbeginsel manifesteert zich sterker bij heffingen dan bij belastingen; burgers of bedrijven betalen naar de mate van het profijt dat ze van een bepaalde overheidsvoorziening of dienst hebben. Zeeland kent geen kwijtscheldingsbeleid voor provinciale heffingen. Zeeland kent wel een aantal vrijstellingen van legesheffing.

Wijzigingen ten opzichte van beleid vorig jaar

Ten opzichte van 2021 zijn er geen beleidswijzigingen met betrekking tot de heffingen. Bij de invoering van de Omgevingswet hebben de provincies wel de mogelijkheid om (weer) leges te heffen voor aanvragen van een milieuvergunning.

Lokale lastendruk

Tarief opcenten MRB = 82,3

- Landelijk gemiddelde tarief MRB = 83,6
- Maximale tarief opcenten MRB = 118,3
- Maximaal kostendekkende tarieven voor heffingen en leges

Geraamde opbrengsten

Bedragen x € 1 miljoen:

- € 41,90 Opcenten motorrijtuigenbelasting
- € 0,18 Grondwaterheffing
- € 0,73 Leges

Beleidskader

- [Financiële verordening Provincie Zeeland 2017](#)
- [Grondwaterheffingsverordening 2010](#)
- [Legesverordening Zeeland 2018](#)

Heffingen provincie

We heffen jaarlijks de volgende lokale heffingen:

- Belastingen
- Heffingen
- Leges

Belastingen

Opcenten motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting (MRB) wordt geheven over het bezit van een auto en niet over het gebruik. De heffing en inning van de MRB, waarin de provinciale opcenten meeliffen, verzorgt de belastingdienst. Bovenop de MRB betalen houders van personenauto's en motoren 'provinciale opcenten'. De provincies stellen zelf hun opcenten tarief vast, tot een wettelijk bepaald maximum.

Het tarief voor 2022 bedraagt 82,3. Dit tarief is tot stand gekomen naar aanleiding van het statenvoorstel "Provinciale opcenten in relatie tot de commissie Jansen". De tarieven zijn tijdelijk verhoogd voor 3 jaar (2019 tot en met 2021) van 82,3 naar 89,1 opcenten. Als gevolg van de gemaakte afspraken is het tarief ten opzichte van 2021 weer verlaagd van 89,1 naar 82,3. Het landelijk gemiddelde tarief voor 2022 is 83,6. In 2022 mag maximaal 118,3 opcenten geheven worden. Zeeland heft in 2022 1,5 % minder dan het landelijk gemiddelde.

Heffingen

Algemene uitgangspunten

Het uitgangspunt is dat de opbrengsten van zowel heffingen als leges niet hoger mogen zijn dan de lasten die betrekking hebben op de activiteiten. Tot de lasten worden gerekend alle materiële kosten en de salarislasten inclusief overhead die betrekking hebben op de heffing. Iedere 4 jaar wordt het tarief verhoogd voor inflatie. Als blijkt dat het in rekening te brengen tarief ver beneden de kostprijs ligt, wordt een grotere stijging doorgevoerd dan de inflatiecorrectie.

Grondwaterheffing

Onder de naam 'grondwaterheffing' wordt een directe provinciale heffing geheven voor het onttrekken van grondwater. De opbrengst van deze heffing wordt gebruikt om de kosten die we hiervoor maken te dekken. Het betreft specifieke kosten van het voorkomen en tegengaan van de nadelige gevolgen van onttrekkingen en infiltraties en van onderzoeken in relatie tot het grondwaterbeleid. De provinciale grondwaterheffingen worden door de provincies geheven op grond van de Waterwet en de provinciale grondwaterheffingsverordening 2010.

Verhouding geraamde opbrengsten – geraamde kosten

In de meerjarenraming staat een structurele inkomst van € 184.000 geraamd. De opbrengst bestaat voor een groot deel uit inkomsten waarbij de onttrekking permanent is. Daarnaast is er jaarlijks opbrengst van de grondwaterheffing waarbij de onttrekking van het grondwater incidenteel is.

De materiële kosten van de grondwaterheffing zijn geraamd op structureel € 159.000 per jaar. Dit betreft kosten voor afdracht aan het IPO collectief (€ 34.000), onderhoud grondwatermeetnet en databeheer (€ 25.000) en diverse projecten voor grondwateronderzoek- en ontwikkelkosten (€100.000).

Momenteel wordt gewerkt aan een grote update van het meetnet en de automatisering daarvan. Dit gebeurt in samenhang met een Zeeland dekkend LORA-IoT netwerk via de Digitale Agenda Zeeland. Daarnaast wordt een meetnet ontwikkeld om de zoetwatervoorcomens meer permanent te kunnen monitoren. Nu wordt onderzocht hoe de uitgaven en investering worden verdeeld over de jaren en begrotingstechnisch moet worden verwerkt. De update van het meetnet is gekoppeld aan het door Provinciale Staten toegekend budget grondwatermeetnet (€ 320.000 over de periode 2019-2022 waarvan € 55.500 in 2022) waaruit de voorbereidingen en nieuwe ontwikkelingen gefinancierd worden. Deze extra lasten drukken incidenteel de kostendekkingsgraad. De verwachting is dat na 2023 de kostendekkingsgraad stabiliseert.

Omdat de kosten van de grondwaterheffing ook gemaakt worden binnen de personeelslasten die niet direct toegerekend worden aan de lasten met betrekking tot grondwaterheffing, zijn de lasten moeilijker inzichtelijk te maken dan de baten. De beste benadering om inzicht te krijgen in de lasten is door inzicht te krijgen in het aantal fte. dat belast is met de werkzaamheden aan betreffende leges en tegen welk uurtarief (afhankelijk van inschaling) inclusief overheadkosten.

De loonkosten bedragen € 84.200 per jaar en de overheadkosten € 42.100. Een overzicht van de mate van kostendekkendheid is opgenomen in bijlage 1.

Leges

Provincie Zeeland legt voor diverse diensten leges op. Leges zijn vergoedingen voor kosten die de overheid maakt voor de dienstverlening aan burgers en bedrijven. In de legesverordening Zeeland 2018 zijn de belastbare feiten en tarieven opgenomen. We actualiseren de legesverordening en tarieventabel elke vier jaar. Indien hier aanleiding toe is, vindt tussentijds een aanpassing van de legesverordening plaats. Vanaf 2018 is een tariefsverhoging ingevoerd voor bestaande leges en zijn gefaseerd leges ingevoerd op activiteiten waarvoor dat voorheen nog niet werd gedaan.

Deze nieuwe leges gelden voor soorten en gebiedsbescherming. In 2019 heeft een tussentijdse evaluatie plaatsgevonden waarbij naast een aantal aanpassingen van de legesverordening zelf, een aantal tarieven is verlaagd naar € 0. Een volledige evaluatie vanwege de invoering van de nieuwe leges vindt op dit moment plaats, de uitkomsten worden met u gedeeld en eventuele wijzigingsvoorstellen voorgelegd.

Omgevingswet/omgevingsverordening

De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 juli 2022. De legesverordening en tarieventabel dienen hierop aangepast te worden en per 1 april 2022 in werking te treden. Een voorstel voor deze aanpassing wordt uiterlijk in april 2022 aan Provinciale Staten voorgelegd.

Bij de invoering van de Omgevingswet hebben de provincies de mogelijkheid om (weer) leges te heffen voor aanvragen van een milieuvergunning. Eind 2021 worden Provinciale Staten geïnformeerd over het standpunt van Gedeputeerde Staten met betrekking tot het heffen van milieu leges.

Verhouding geraamde opbrengsten – geraamde kosten

Omdat nog onduidelijk is hoeveel tijd benodigd is voor de verwerking van diverse vergunningaanvragen en ontheffingen na invoering van de Omgevingswet en welke tarieven daarvoor gaan gelden, is een bepaling van de mate van kostendekkendheid moeilijk in te schatten. Vooralsnog gaan wij uit van de huidige situatie. In de jaarstukken over 2022 kan de werkelijke kostendekkingsgraad vastgesteld worden.

De opbrengsten van leges voor 2022 zijn geraamd op € 726.200 per jaar. De verdeling van de opbrengsten is als volgt: Natuur € 228.000, Omgeving en Milieubeheer € 465.000 en Verkeer en Vervoer € 33.200. De opbrengsten Omgeving en Milieubeheer bestaat voor € 450.000 uit inkomsten leges met betrekking tot de BRIKS taken (Bouwen, Reclame, Inrit, Kappen en Slopen). De werkzaamheden zijn uitbesteed aan de RUD en DCMR. De inkomsten uit leges m.b.t. de BRIKS komen overeen met de kosten aan de DCMR en RUD. De lasten voor dit onderdeel zijn ook geraamd op € 450.000.

Omdat de kosten van de leges met name gemaakt worden binnen de personeelslasten en niet direct toegerekend worden aan de diverse legesactiviteiten zijn de lasten moeilijker inzichtelijk te maken dan de baten. De baten worden wel rechtstreeks op de leges activiteiten geboekt. De beste benadering om inzicht te krijgen in de lasten is door inzicht te krijgen in het aantal fte. dat belast is met de werkzaamheden aan betreffende leges en tegen welk uurtarief (afhankelijk van inschaling) inclusief overheadkosten. De loonkosten bedragen € 648.000 en de overheadkosten € 324.600. De kosten aan de RUD en DCMR voor BRIKS taken bedragen € 450.000. Een overzicht van de mate van kostendekkendheid is opgenomen in bijlage 1.

Bijlage 1 Berekening kostendekkendheid

Bijlage 1: Berekening kostendekkendheid Leges en Grondwaterheffing							
	grondwaterheffing		leges verkeer en vervoer	leges omgevingsvergunning en milieubeheer	Natuur	Totaal leges	
Kosten taakveld	298.700		28.500	494.500	575.000	1.098.000	
Inkomsten taakveld	0		0	0		0	
Netto kosten taakveld	298.700		28.500	494.500	575.000	1.098.000	
Toe te rekenen kosten:							
Overhead	42.100		14.300	22.300	288.000	324.600	
Totale kosten	340.800	100%	42.800	516.800	863.000	1.422.600	100%
Opbrengst heffingen	184.000	54%	33.200	465.000	228.000	726.200	51%

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding en uitgangspunten

In deze paragraaf worden de risico's in beeld gebracht en gerelateerd aan de beschikbare risicobuffer. Risicomanagement is een belangrijk middel om onze doelen te bereiken. Hierbij worden risico's goed in kaart gebracht, beheersmaatregelen genomen en bij de uitvoering vinger aan de pols gehouden. Beheersmaatregelen zijn o.a. aanpassen van werkprocessen, wegnemen van de oorzaak, treffen van een voorziening of het afsluiten van een verzekering.

De bestuurlijke kaders voor risicomanagement zijn de risicobereidheid, de onderdelen van de risicobuffer, de gewenste omvang van de risicobuffer en het niveau van verantwoording.

De risico's zijn geïnventariseerd op projecten en op afdelingen. De berekende ratio weerstandsvermogen is gebaseerd op de methode zoals opgenomen in het risicomanagementbeleid 'riskeer, beheers en realiseer meer' dat in samenwerking met het bureau NAR (Nederlandse Adviesbureau voor Risicomanagement) is opgesteld.

Kernpunten

- Ratio weerstandsvermogen is berekend op 6,6 en gewaardeerd als uitstekend
- Ratio Algemene reserve 2,8
- Benodigde risicobuffer is € 5,8 mln
- Beschikbare risicobuffer is € 38,3 mln

Beleidskader

- *Risicomanagementbeleid riskeer, beheers en realiseer meer*
- Ratio weerstandsvermogen is ten minste 1,5
- Ratio Algemene reserve minimaal factor 1,0
- Zekerheidspercentage is 90%
- Risicobuffer is de Algemene Reserve, de vrij aanwendbare bestemmingsreserves, de vrije belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting en de vrije ruimte meerjarenraming
- Risico's van € 200.000 of meer

Beleid

De basis voor het risicomanagementbeleid zijn de volgende door Provinciale Staten vastgestelde kaders:

- **Risicobereidheid**

Op basis van de risicosimulatie wordt berekend welk bedrag nodig is om de geïdentificeerde risico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt gerekend met een zekerheidspercentage. Hoe hoger het zekerheidspercentage hoe hoger de berekende risicobuffer zal zijn. Het te hanteren zekerheidspercentage geeft zodoende de mate van risicobereidheid aan. De provincie hanteert vanaf 2019 een zekerheidspercentage van 90%.

- **Onderdelen van de risicobuffer**

We rekenen de volgende componenten tot de beschikbare risicobuffer:

- Algemene reserve
- Vrij aanwendbare bestemmingsreserves
- Vrije belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting
- Vrije ruimte meerjarenbegroting
 - **Gewenste omvang van de risicobuffer**

De gewenste omvang van de minimaal aan te houden risicobuffer is uitgedrukt als ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,5. Daarnaast geldt een minimale ratio voor de Algemene reserve van 1,0.

- **Niveau van verantwoording**

Om grote risico's van kleine te onderscheiden wordt gewerkt met een grensbedrag. Er wordt verantwoording afgelegd over risico's met een maximale financiële impact (worst case) van € 200.000 of groter.

- **Wijzigingen beleid ten opzichte van 2021**

Er zijn geen wijzigingen in het risicomangementbeleid ten opzichte van 2021.

Risico's

In het risicoprofiel van Zeeland zijn alle risico's waaraan onze Provincie wordt blootgesteld opgenomen. Een aantal van deze risico's heeft tevens een relatie met (voormalige) grote projecten. Het gaat om risico's met betrekking tot onderstaande onderwerpen.

In bovenstaand overzicht staan de risico's in volgorde van invloed. De risico's met betrekking tot Wettelijke milieutaken, Garantstelling Hulst i.v.m. Perkpolder en Waterdunen beheer bepalen voor het grootste deel het risicoprofiel van de provincie en zijn op grond daarvan aan te merken als de grootste risico's. Het overzicht bestaat overigens niet uit alleen enkelvoudige risico's. Zo zijn er meerdere risico's die betrekking hebben op Waterdunen beheer en op de wettelijke milieutaken.

Ten opzichte van de tweede kwartaalrapportage 2021 zijn er geen wijzigingen.

Wettelijke milieutaken

De uitvoering van de meeste taken wordt voor de provincie uitgevoerd door de omgevingsdiensten RUD Zeeland (RUD) en DCMR Milieudienst Rijnmond (DCMR). Per 2019 voert DCMR de Brzo werkzaamheden voor de provincie uit die eerder door de RUD werden uitgevoerd. DCMR is van plan om o.a. via het uitvoeren van nulonderzoeken in beeld te krijgen welk niveau aan vergunningverlening en toezicht- en handhaving bij de verschillende Brzo bedrijven in het Zeeuwse door de RUD is gehanteerd. Het is mogelijk dat uit het onderzoek blijkt dat DCMR van mening is dat zij haar verantwoordelijkheid alleen kan waarmaken als de uitvoering van de Brzo taken op een hoger niveau wordt getild. Dat kan betekenen dat er structureel meer uren nodig zijn voor de Brzo werkzaamheden.

In 2021 is een eerste toekomstverkenning uitgevoerd voor de milieutaken waar we als provincie verantwoordelijk voor zijn. Een vervolgonderzoek volgt in 2022. De kans is aanwezig dat er uit deze verkenning hogere lasten voortvloeien, afhankelijk van gekozen ambities en uitvoeringsniveau.

Beheersmaatregelen:

Via periodiek accounthoudersoverleg met de RUD en DCMR worden de actuele ontwikkelingen doorgesproken.

Garantstelling gemeente Hulst in verband met Perkpolder

In het derde kwartaal van 2017 heeft PS besloten het project Perkpolder volledig over te dragen aan de gemeente Hulst, gezien de fase waarin het project zich verkeerde, en haar aandelen in Perkpolder Beheer BV te verkopen aan de gemeente Hulst. De gemeenteraad van de gemeente Hulst heeft besloten deze aandelen inderdaad over te nemen en het project zelfstandig verder te zetten. In het vierde kwartaal van 2017 is de uittreding van de Provincie formeel tot stand komen. De provincie is per 1-1-2018 geen aandeelhouder meer en heeft haar grondvoorraad Perkpolder verkocht aan Perkpolder Beheer BV. De provincie staat na uittreding nog wel garant voor een maximum bedrag van € 3,3 miljoen ter beperking van de financiële risico's van de gemeente Hulst. Deze garantie vervalt op 31 december 2026, tenzij partijen schriftelijk anders overeenkomen.

Beheersmaatregelen:

De gemeente verstrekt gedurende de looptijd van de garantie jaarlijks aan de Provincie een controleverklaring van een externe accountant over de vastgestelde jaarrekening van Perkpolder Beheer. Hierover en over de actuele ontwikkelingen vindt jaarlijks minimaal één keer bestuurlijk overleg plaats tussen de Provincie en de gemeente Hulst. Gedurende het jaar vindt tevens ambtelijk overleg plaats over de actuele ontwikkelingen binnen het project Perkpolder. Na het vaststellen van een nieuwe GREX door de gemeente Hulst ontvangen wij een exemplaar van deze GREX.

Waterdunen beheer

Voor Waterdunen is er eind 2016 een harde knip aangebracht tussen de uitvoerings- en beheerfase van Waterdunen. De risico's van de uitvoeringsfase zijn onderdeel van het groot project Waterdunen en worden toegelicht in de voortgangsrapportages van Waterdunen. De projectrisico's hebben invloed op de post onvoorzien in de GREX. De risico's van de beheerfase zijn door de knip geen onderdeel van het groot project en worden meegenomen in de berekening van het provinciaal risicoprofiel en hebben invloed op het provinciaal weerstandsvermogen.

In de beheerfase gaat het om het beheer en onderhoud van het gebied Waterdunen. Op hoofdlijnen is duidelijk dat beheer en onderhoud na de grondoverdracht /-uitruil aan de projectpartners toekomt en zij als nieuwe eigenaren hiervoor verantwoordelijk zijn. In de beheerfase is de provincie echter voor enkele jaren mede-risicodragers voor de inlaatkreek en de zandvang. De financiële gevolgen van risico's in deze periode zijn ingeschat en meegenomen in de berekening van de benodigde provinciale risicobuffer.

Beheersmaatregelen:

Door middel van monitoring moeten de gevolgen beperkt worden en daarnaast wordt overleg gevoerd met de partners over het toekomstige beheer.

Garantstellingen

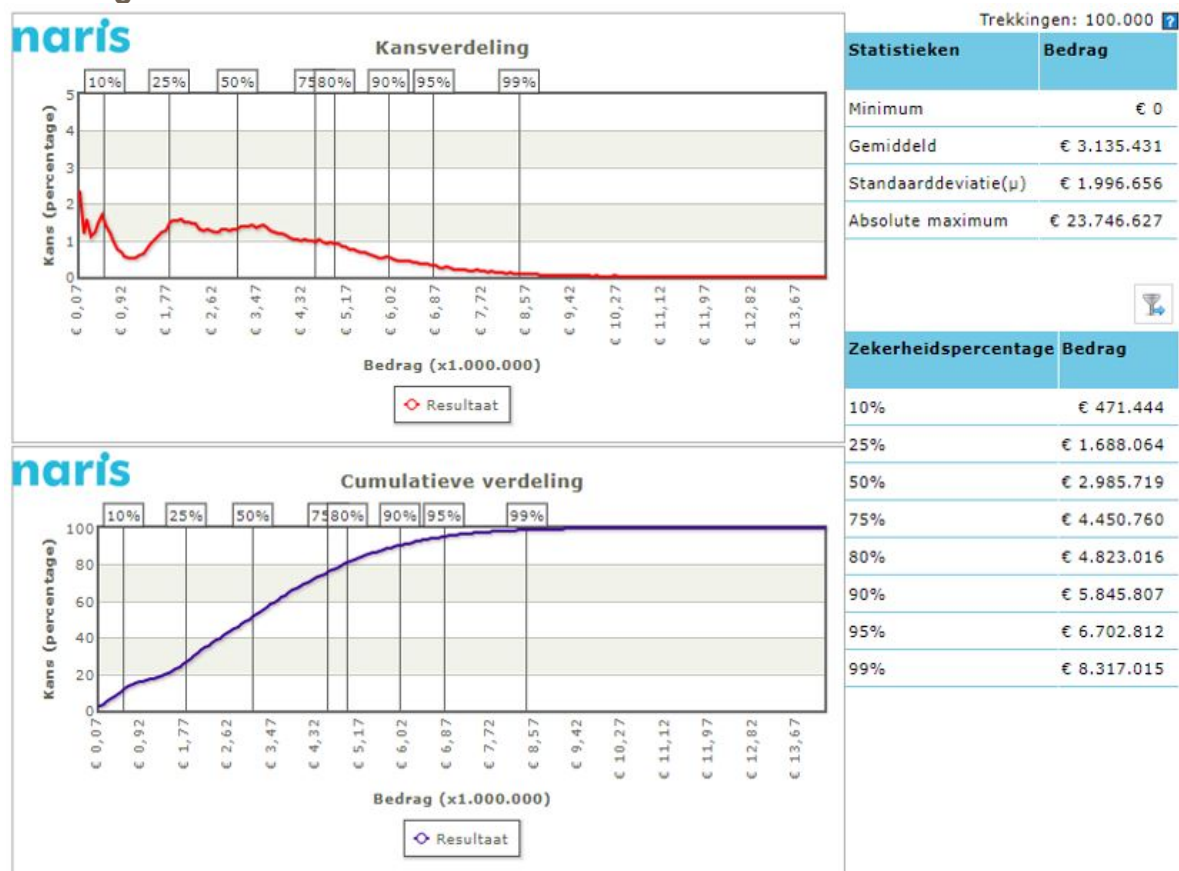
De garantstellingen maken deel uit van de uitvraag naar risico's. De provincie heeft een aantal garantstellingen afgegeven aan verbonden partijen. Hierin schuilt een risico, aangezien de financiële realiteit van een organisatie ertoe kan leiden dat schuldeisers aanspraak maken op de betreffende garantstelling. Het grootste deel van de garantstelling is in 2021 beschikbaar gesteld aan GBE Aqua B.V. (houder van de Evides aandelen). Dit betreft een garantstelling van ongeveer € 367 miljoen. GBE Aqua ontvangt een stabiele dividendstroom vanuit Evides waarmee de lening (en de garantstelling) jaarlijks kan worden afgelost/afgebouwd. Daarnaast is er een garantie verstrekt aan Nort Sea Port. North Sea Port heeft een gezonde eigen vermogenspositie.

Evides

In de vergadering van Provinciale Staten van 23 juli 2021 is ingestemd met de ontvlechting van Evides en is besloten een bestemmingsreserve 'GBE Aqua' in te stellen. De bijdrage van € 10 miljoen, die het Rijk ter afdekking van de specifieke risico's die met deze ontvlechting samenhangen heeft toegekend,

is opgenomen in deze reserve. Omdat de risico's met betrekking tot Evides met deze reserve zijn afgedekt, is het niet meegenomen in bovenstaand overzicht van provinciale risico's.

Benodigde risicobuffer

Risico's worden gekwantificeerd op basis van de financiële impact en de kans van het risico. Per risico wordt allereerst de kans van optreden bepaald. Vervolgens wordt de financiële impact bepaald indien het risico zich zou voordoen.

Op basis van de risicogegevens wordt door middel van een risicosimulatie de benodigde risicobuffer berekend. Dit is de buffer die nodig is om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen. Deze berekening vindt plaats door middel van risicosimulatie. Deze simulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag in de "worst case" ongewenst en onnodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Bij de berekening van de risicosimulatie gaan we uit van een zekerheidspercentage van 90%. Uit de risicosimulatie volgt dat met 90% zekerheid kan worden gesteld dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 5,8 miljoen.

Beschikbare risicobuffer

De beschikbare risicobuffer bestaat uit het geheel aan middelen dat beschikbaar is om de risico's in financiële zin af te dekken.

Beschikbare risicobuffer	<i>bedragen x € 1 miljoen</i>
Algemene reserve	16,5

Bestemmingsreserve	0,0
Vrije belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting	18,3
Ruimte meerjarenbegroting	3,5
Totaal	38,3

* In bovenstaande opstelling is nog geen rekening gehouden met de voorstellen uit de najaarsnota 2021. In de Najaarsnota worden nieuwe ratio's gepresenteerd waarbij wel rekening is gehouden met een verlaging van de ruimte in de meerjarenbegroting.

In bovenstaande opstelling is uitgegaan van cijfers inclusief de verwerking van de 8e begrotingswijziging 2021.

De algemene reserve is doorgaans de primaire risicobuffer, omdat deze direct is in te zetten. Het betreft wel incidentele middelen.

Bestemmingsreserves kunnen gebruikt worden als risicobuffer voor het deel waarvoor nog geen harde verplichtingen zijn aangegaan. Voor dit deel is dan een besluit nodig om de bestemming te wijzigen. Het aanwenden van deze reserves voor het dekken van financiële schade doen we daarom pas als de nood hoog is. Deze ruimte bedraagt € 0.

De onbenutte belastingcapaciteit van de motorrijtuigenbelasting is het verschil tussen de te verwachten realisatie 2022 en maximaal te heffen opcenten in 2022. Omdat de opcenten alleen op 1 januari in enig jaar verhoogd kunnen worden is de vrije belastingcapaciteit niet direct beschikbaar als risicobuffer. De vrije belastingcapaciteit is het meest geschikt voor de dekking van structurele risico's.

De ruimte in de meerjarenbegroting, ook wel budgettaire ruimte genoemd, betreft middelen zonder bestemming en maken deel uit van de beschikbare risicobuffer.

Ratio weerstandsvermogen

Op basis van het ratio weerstandsvermogen wordt bepaald of het weerstandsvermogen van de provincie toereikend is bij het huidige risicoprofiel. Via het risicomanagementbeleid hebben Provinciale Staten een ondergrens voor het ratio van het weerstandsvermogen vastgesteld van 1,5. Dit valt in de klasse ruim voldoende.

Ratio weerstandsvermogen =	$\frac{\text{Beschikbare risicobuffer}}{\text{Benodigde risicobuffer}}$	=	$\frac{38,3}{5,8}$	=	6,6
----------------------------	---	---	--------------------	---	-----

Op basis van de weerstandsnorm valt het weerstandsvermogen in de klasse uitstekend.

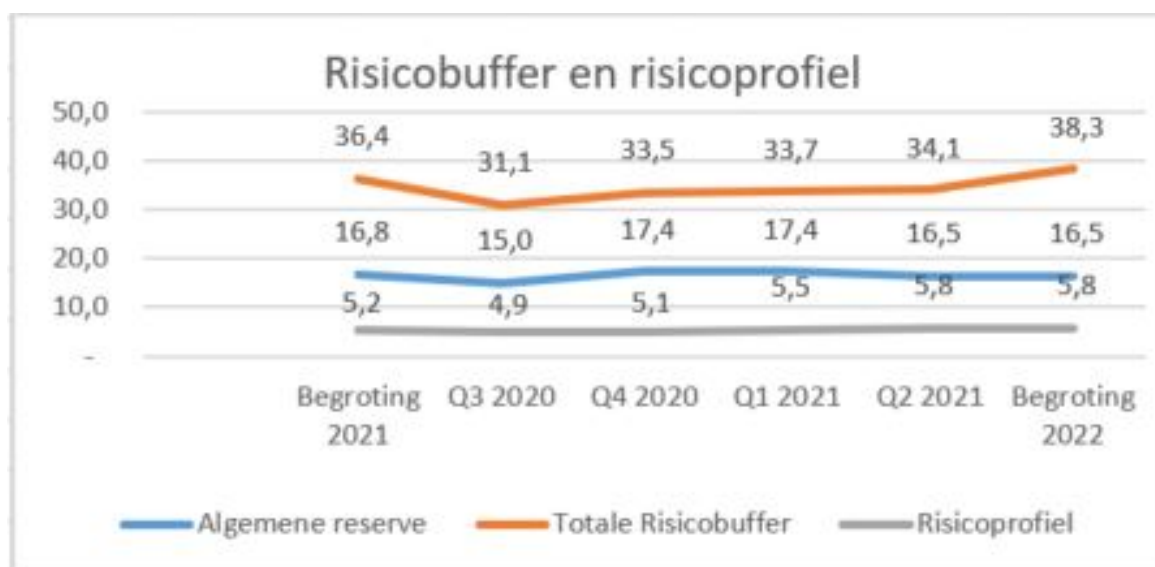
Ratio algemene reserve in benodigde risicobuffer

In Provinciale Staten is ook besloten dat de algemene reserve minimaal gelijk (ratio 1,0) moet zijn aan de benodigde risicobuffer. Op basis van deze ratio's wordt bepaald of het weerstandsvermogen van de provincie toereikend is bij het huidige risicoprofiel. Dit houdt in dat de benodigde risicobuffer van € 5,8 miljoen minimaal gedekt moet worden door de Algemene reserve. Deze ruimte bedraagt € 16,5 miljoen. De factor komt uit op 2,8 waarmee de factor voldoet aan het minimum van 1,0.

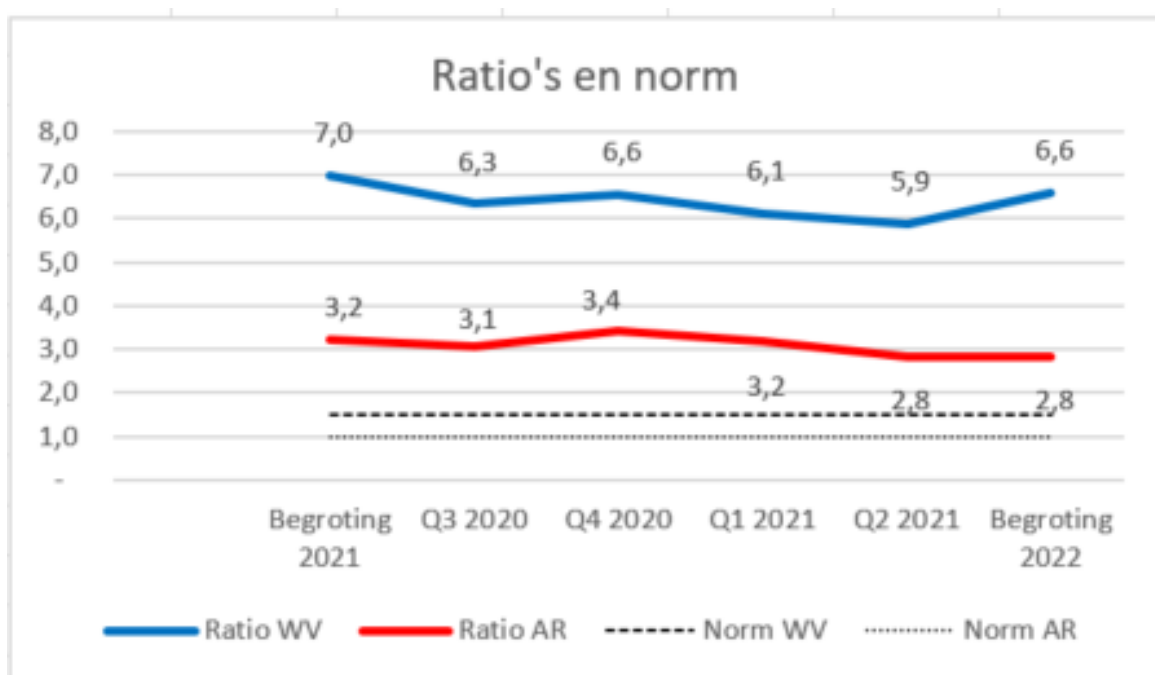
Ratio Algemene reserve =	$\frac{\text{Algemene reserve}}{\text{Benodigde risicobuffer}}$	=	$\frac{16,5}{5,8}$	=	2,8
--------------------------	---	---	--------------------	---	-----

Ontwikkeling risicobuffer en risicoprofiel

De ontwikkeling van de beschikbare risicobuffer en het risicoprofiel ziet er als volgt uit:

Ten opzichte van de 2^e kwartaalrapportage 2021 is de beschikbare risicobuffer gestegen. Dit komt voornamelijk door een stijging van de belastingcapaciteit. De ontwikkeling van de ratio's weerstandsvermogen en Algemene Reserve is in onderstaande grafiek weergegeven:

De ratio weerstandsvermogen stijgt ten opzichte van de 2^e kwartaalrapportage 2021 als gevolg van de gestegen buffer terwijl het risicoprofiel gelijk is gebleven.

Kengetallen

Het BBV schrijft voor dat in deze paragraaf financiële kengetallen opgenomen moeten worden. Deze kengetallen geven meer inzicht in de (financiële) ruimte om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ofwel, ze geven inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de Provincie. In hun samenhang zeggen de kengetallen hoe de Provincie er financieel gezien voor staat, zeker als de ontwikkeling van de kengetallen over een aantal jaren wordt gevolgd. Daarnaast wordt met de invoering van de kengetallen een verbetering van de onderlinge vergelijkbaarheid van

Provincies beoogd. <https://kennisopenbaarbestuur.nl/thema/financi%C3%ABle-kengetallen-gemeenten-en-provincies/>

Voor meer informatie en berekeningswijze van de kengetallen verwijzen wij u naar de regeling: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0036853/2019-04-01>.

Formeel zijn er geen harde criteria voor de waarden waaraan de kengetallen moeten voldoen. Als richtlijn op signaalwaarden van de normen volgen wij het gemeenschappelijk financieel toetsingskader, zie ook : http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Zeeland/CVDR623323/CVDR623323_1.html. In onderstaand overzicht hebben wij met kleur aangegeven of onze kengetallen voldoen aan deze norm waarbij **groen** betekent minst risicovol, **geel** neutraal en **rood** meest risicovol. Voor de volledigheid hieronder een overzicht van de normen:

Kengetal	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	<90 %	90-130 %	>130 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90 %	90-130	>130 %
Solvabiliteitsratio	>50 %	20-50	<20 %
Grondexploitatie	<20 %	20-35	>35 %
Structurele exploitatieruimte (begroting)[1]	>0 %	0	<0 %
[1] Zie ook paragraaf 7.1, Structureel en reëel begrotingsevenwicht.			
Belastingcapaciteit	<95 %	95-105	>105 %

Kengetallen	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Netto schuldquote	56,3%	87,4%	74,7%	77,0%	67,0%	53,1%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	55,8%	86,8%	74,2%	76,6%	66,6%	52,7%
Solvabiliteitsratio	43,8%	28,7%	34,6%	37,7%	41,3%	49,3%
Structurele exploitatieruimte	13,1%	10,7%	3,6%	6,5%	9,1%	9,6%
Grondexploitatie	4,2%	4,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Belastingcapaciteit	109,5%	107,3%	98,6%	NNB	NNB	NNB

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Dit kengetal geeft een indicatie van de druk van schuldenlast (rente / aflossing) op de eigen middelen. De quote wordt berekend door de netto schuld te delen door het totaal aan jaarlijkse baten. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er ook sprake is van verstrekte leningen, wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief verstrekte leningen weergegeven. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel is van de verstrekte leningen en de betekenis daarvan voor de schuldenlast. Als de netto schuld groter is dan 130% van de inkomsten, is er sprake van een erg hoge schuld. Een netto schuld die minimaal 100% van de inkomsten is, wordt als hoog gezien. Als we beide schuldquotes vergelijken blijkt dat de waarden dicht bij elkaar liggen. Gesteld kan worden dat sprake is van een relatief beperkte omvang van de uitstaande schuldenlast, die een dalende trend laat zien en die beheersbaar is om aan de rente- en aflossingsverplichtingen te kunnen voldoen. De netto schuldquote van overige provincies is veelal negatief. Dat wil zeggen dat daar een overschot aan middelen is. De (gecorrigeerde) netto

schuldratio van Zeeland ontwikkelt zich positief. Dit komt met name door een daling van de vlottende schuld (aflossing van de schuldpositie).

Solvabiliteit

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Hiertoe wordt de omvang van het eigen vermogen (de reserves en het resultaat van de provincie) gerelateerd aan de totale omvang van het vermogen (het eigen en het vreemde vermogen). Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe groter het deel van de activa dat is gefinancierd met eigen middelen en hoe groter de financiële weerbaarheid van de provincie. Een solvabiliteitsratio van 20% - 50% wordt als gezond gezien. De solvabiliteitsratio van overige provincies is veelal hoger vanwege hogere eigen vermogens ten opzichte van het balanstotaal, percentages van rond de 70% - 80% zijn geen uitzondering. De solvabiliteitsratio geeft een indicatie over de hoogte van de schuldenlast die de Provincie is aangegaan en de mate dat deze schuldenlast beheersbaar is. Als we het vreemd vermogen beschouwen zien we dat dit met name bestaat uit een opgenomen geldlening en overlopende passiva. Gezien de hoogte van het vreemd vermogen kunnen we concluderen dat de berekende ratio ruim voldoende is om aan de financiële verplichtingen te voldoen en daarmee ook beheersbaar is. De ratio verbetert de komende jaren door een dalende schuldenpositie.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft weer hoeveel structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen, ook als bijvoorbeeld de baten afnemen of lasten in de toekomst gaan toenemen. De ruimte wordt berekend door het structurele saldo (verschil tussen structurele baten en lasten) te delen door het totaal aan jaarlijkse baten. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en de inkomsten uit opcenten. Bij structurele lasten gaat het om de lasten die worden gemaakt voor het uitvoeren van structureel beleid, bedrijfsvoeringlasten en kapitaallasten. Een positief kengetal betekent dat we een positief saldo hebben tussen de structurele baten/lasten inclusief de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves. Het gepresenteerde positieve kengetal laat zien dat er flexibiliteit in de begroting zit en ruimte is om aanvullende structurele lasten aan te gaan, zonder dat de begroting structureel uit evenwicht raakt.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie is (de totale waarde van de gronden in eigendom bij de provincie) in relatie tot het totaal aan jaarlijkse baten. De provincie kan namelijk risico's lopen inzake de waardeontwikkeling van gronden die op de balans staan. De omvang van de grondexploitatie is bij de Provincie gering. Dit betekent een klein risico voor de financiële positie. Dit kengetal is de laatste jaren stabiel rond de 4% en neemt na de overdracht van de gronden Waterdunen af tot nihil.

Belastingcapaciteit

Een provincie heeft de mogelijkheid het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar t (het begrotingsjaar) te relateren aan het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat in 2022 het tarief weer zakt naar het niveau van 2018, namelijk 82,3 opcenten. Daarmee ligt het tarief weer onder het nu huidige gemiddelde tarief. In de paragraaf heffingen wordt nader ingegaan op het maximale tarief dat een provincie mag heffen. De onbenutte belastingcapaciteit voor het begrotingsjaar 2022 bedraagt € 18,3 miljoen. Dit betreft een stijging die ingezet kan worden vanaf 2022 en heeft dan betrekking op één begrotingsjaar.

De ratio's in onderling verband gezien

De kengetallen netto schuldratio, netto schuldratio gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen, de solvabiliteitsratio en het kengetal grondexploitatie hebben met name betrekking op de balanspositie van de provincie. Geen van deze kengetallen bevindt zich in een gevarezone. Sterker nog, de kengetallen laten alle een positieve ontwikkeling zien, waaruit ook blijkt dat de Provincie een gezonde balanspositie kent. De zeer lage ratio grondexploitatie (vanaf 2022 zelfs 0%) is een bevestiging dat de grondexploitaties een beperkte omvang kennen ten opzichte van de totale provinciale begroting en daarmee ook beheersbaar zijn voor waarde schommelingen.

De vreemd vermogenspositie is beheersbaar, en biedt zelfs ruimte voor groei indien dat noodzakelijk is. Daarnaast laat de ratio weerstandstandvermogen en ratio algemene reserve zien dat de algemene

reserve ruimte biedt om niet voorziene tegenvallers te kunnen afdekken. Tezamen met de gezonde vreemd vermogenspositie geeft dat ook ruimte om die eventuele tegenvallers op dat moment ook daadwerkelijk te kunnen financieren. De Provincie is dus weerbaar om onverwachte zaken te kunnen opvangen.

De kengetallen structurele exploitatieruimte en de belastingcapaciteit hebben betrekking op de exploitatie. Uit de berekening van de kengetallen blijkt dat de structurele baten ruim voldoende zijn om de structurele lasten af te dekken, en dat er zelfs ruimte is om de structurele lasten te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit biedt bovendien ook mogelijkheden om de structurele baten verder te vergroten, mocht dat noodzakelijk zijn.

Bovenstaande uiteenzetting toont dat de financiële positie van de Provincie Zeeland beheersbaar en op orde is. De ratio's voldoen in ruime mate aan de gestelde normen. Ten opzichte van voorgaande perioden heeft de financiële positie zich positief ontwikkeld, met name doordat de vreemd vermogenspositie is afgebouwd en de eigen vermogenspositie is gegroeid. Daarmee biedt de financiële positie ook ruimte om eventuele tegenvallers zelfs op structurele basis te kunnen opvangen.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op het beheer en onderhoud van de provinciale kapitaalgoederen. Het gaat daarbij om de eigendommen van de Provincie met een meerjarig nut en de daarbij behorende instandhoudingskosten (beheer en onderhoud). Hiertoe behoren de provinciale infrastructuur en de gebouwen in ons bezit. Deze onderdelen worden in de begroting met name verantwoord binnen het programma 'Regionale bereikbaarheid en leefbaarheid', en het programma 'Overhead'. Deze onderdelen lopen door de gehele begroting heen en zijn veelal financieel omvangrijk.

We gaan in deze paragraaf in op het beleid ten aanzien van het onderhoudsniveau, de huidige onderhoudsstaat en de onderhoudsplannen. Het in stand houden van de provinciale kapitaalgoederen wordt in drie categorieën ingedeeld: klein/dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging/reconstructie. De geraamde instandhoudingskosten van de provinciale kapitaalgoederen worden in deze paragraaf gepresenteerd.

Hieronder wordt dit voor de volgende kapitaalgoederen uiteengezet: infrastructuur en provinciale gebouwen. Riolering is een onderdeel dat niet van toepassing is.

Speerpunten

- Verdere implementatie assetmanagement
- Instandhouding van de provinciale infrastructuur, waarbij zij minimaal voldoet aan de basis (wet- en regelgeving en goed rentmeesterschap)
- Groot onderhoud via onderhoudsreserve infrastructuur
- Geen achterstallig onderhoud

Acties

- Doorontwikkelen werkwijze Assetmanagement
- Vaststellen uitvoeringsstrategie voor het kapitaalgoed natte kunstwerken;
- Een start maken met actualisatie van diverse uitvoeringsstrategieën per (infrastructureel) kapitaalgoed;
- Volledigheid en actualiteit integraal informatiebeheersysteem
- Onderhoud (monumentale) panden Abdijcomplex
- Aanpassing gebouwen in het kader van Flexibel Werken
- Focus op Tijd- en plaatsbewust werken
- Implementatie Hospitality-concept en ontwikkeling netwerkrimte t.b.v. externe samenwerking

Beleidskader

- [Beheerkader Infrastructuur Provincie Zeeland \(2018\)](#)

Infrastructuur

De Provincie is als (vaar)wegbeheerder verantwoordelijk voor het in stand houden van de provinciale infrastructuur. In die rol dient de Provincie ervoor te zorgen dat het areaal in goede staat van onderhoud verkeert en voldoet aan de eisen die daaraan op grond van vigerende wet- en regelgeving en beleidsplannen wordt gesteld. In tabel 1 is een globaal overzicht gegeven van het provinciaal areaal.

Tabel 1 – Provinciaal areaal infrastructuur (afgerond)		
Wegen	Hoofdrijbaan	400 km

	Fietspaden	280 km
	Parallelwegen	110 km
	Civiele kunstwerken	260 stuks
	Verkeersregelinstanties	25 stuks
	Lichtmasten	3.300 stuks
	Bewegwijzering	1.400 stuks
Water	Vaarweg	15 km
	Beweegbare bruggen	7 stuks
	Sluizen	4 stuks
Groen	Berm	600 hectare
	Bomen	24.000 stuks

We werken aan de doorontwikkeling van assetmanagement, waardoor de instandhouding van de provinciale wegen en vaarwegen doelmatiger georganiseerd wordt. In maart 2018 is daartoe het Beheerkader Infrastructuur Provincie Zeeland vastgesteld door Provinciale Staten. Het Beheerkader vormt de basis voor het verankeren van assetmanagement in de provinciale werkwijze. Hierin is de knip gemaakt tussen wat we als beheerder van infrastructuur wettelijk gezien moeten doen (basis), en wat we op grond van ambities daarop aanvullend nog willen bereiken (beleid). Bij het in stand houden van de infrastructuur wordt gekeken naar de prestaties die de kapitaalgoederen moeten leveren, de kosten die daaraan verbonden zijn en de risico's die daarbij acceptabel zijn.

Tabel 2 – Vastgestelde ambitie infrastructurale kapitaalgoederen

Thema	Vastgestelde ambitie
Droge kunstwerken	Basis
Natte kunstwerken	Basis
Elektrotechnische Verkeersvoorzieningen	Basis
Verhardingen	Basis
Groen	Basis + Beleid (ecologisch bermbeheer)
Dienstverlening	Basis + Beleid (verkeers- en incident management)
Overige infrastructurele kapitaalgoederen	Basis

Als nadere uitwerking van het Beheerkader is per infrastructureel kapitaalgoed (thema) een Uitvoeringsstrategie (beheerplan) opgesteld. Daarin wordt per kapitaalgoed omschreven op welke wijze we omgaan met de instandhouding, de knip tussen basis en beleid en de meerjarige kosten die daarmee gepaard gaan. In 2022 zal de Uitvoeringsstrategie voor natte kunstwerken als laatste thema worden vastgesteld. Daarnaast wordt een start gemaakt met het actualiseren van de uitvoeringsstrategieën die in 2018 zijn vastgesteld, zodat deze uiterlijk in 2023 een update hebben gehad.

Het integraal informatiebeheersysteem is voor goed beheer van de infrastructuur ondersteunend en deze is voor de meest omvangrijke assets geactualiseerd. De actuele gegevens in dit systeem maken het mogelijk een solide doorrekening te maken met een doorkijk van minimaal 10 jaar. Deze onderhoudsplanningen in combinatie met de daaraan ten grondslag liggende Uitvoeringsstrategieën hebben het mogelijk gemaakt een onderhoudsreserve in te stellen, van waaruit de kosten van het groot onderhoud gedekt worden. Zodra de uitvoeringsstrategie voor natte kunstwerken vastgesteld is, zullen deze middelen (groot onderhoud) aan de onderhoudsreserve toegevoegd worden.

Op het gebied van organisatiestructuur zetten we verder in op de ingezette koers uit de voorafgaande jaren: de team- en taakindeling vormgeven, zodanig dat deze aansluit bij de werkwijze van assetmanagement. De focus ligt op het toekomstbestendig inrichten van de buitendienst, het versterken van de afstemming tussen binnen- en buitendienst en de daarbij behorende dienstverlening, in lijn met de eerder genoemde visietrajecten.

Met het verankeren van assetmanagement in de organisatie, verbetert het inzicht in meerjarige onderhoudsplanningen en de mogelijkheid tot het maken van een integrale afweging van instandhoudingsmaatregelen binnen én tussen de verschillende kapitaalgoederen. Daarnaast vindt afstemming plaats met de plannen op het gebied van de investeringsagenda wegen (instandhouding in relatie tot nieuwbouw). Bij de uitvoerende taken zoeken we tevens afstemming en samenwerking met andere wegbeheerders binnen Zeeland.

In de tabellen 3 en 4 is weergegeven wat de geraamde kosten zijn voor de instandhouding van de kapitaalgoederen van de provinciale infrastructuur, gebaseerd op het daaraan ten grondslag liggende Beheerkader.

Tabel 3 – Kosten onderhoud infrastructuur (* €1.000)				
	2022	2023	2024	2025
Wegen	8.887	7.173	8.109	7.367
Vaarwegen	3.307	3.598	3.328	3.612
Groen	1.427	1.411	1.302	1.217
Totaal onderhoud infra	13.621	12.182	12.739	12.196

Tabel 4 – Kosten (vervangings)investeringen infrastructuur (* €1.000)				
	2022	2023	2024	2025
Wegen	4.650	6.212	6.627 + PM	486
Vaarwegen	100	200	700	-
Groen	-	-	-	-
Totaal investeringen infra	4.750	6.412	7.327 + PM	486

De genoemde bedragen in tabel 4 zijn gebaseerd op het totale investeringskrediet. De investeringen worden conform het Besluit begroting en verantwoording en de financiële verordening Provincie Zeeland afgeschreven, waardoor de totale last wordt verdeeld over de periode waarin de investering wordt gebruikt.

Provinciale gebouwen *Bedrijfsgebouwen infrastructuur*

De bedrijfsgebouwen infrastructuur zijn de wegensteunpunten en de bedieningsgebouwen voor het Kanaal door Walcheren en de Zeelandbrug. De laatste schakel in het uitvoeringsprogramma Beleidsvisie steunpunten is de nieuwbouw van steunpunt 's-Heer Arendskerke. Alvorens hierover besluitvorming kan plaatsvinden zal in 2022 samen met het Rijk, de gemeenten en het waterschap de

benodigde wegensteunpunten voor de gladheidbestrijding in kaart worden gebracht, waarbij het de bedoeling is om een aantal van deze gemeenschappelijk te gaan gebruiken.

Voor het meerjarig groot onderhoud is een beheerkader uitgewerkt. Op basis van een geactualiseerde 10-jarige meerjarenplanning onderhoud provinciale gebouwen buitendienst zal het onderhoud worden uitgevoerd. In de huidige meerjarenbegroting zijn de volgende bedragen opgenomen voor het regulier en groot onderhoud van deze panden.

Tabel 5 – Onderhoud bedrijfsgebouwen en terreinen (× €1.000)				
	2022	2023	2024	2025
Structureel onderhoud	757	922	699	842
Incidenteel onderhoud	578	504	439	574
Totaal onderhoud Bedrijfsgebouwen en terreinen	1.335	1.426	1.138	1.416

Er is momenteel geen sprake van achterstallig onderhoud.

Fietsvoetveer

In 2004 zijn de gebouwen, aanlandingsvoorzieningen en twee SWATH-schepen voor het fietsvoetveer gekocht en in gebruik genomen. De provincie verhuurt ze aan de exploitant van het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens, de Westerschelde Ferry B.V. In de huurovereenkomst voor de schepen is vastgelegd dat de Westerschelde Ferry BV verantwoordelijk is voor het onderhoud aan de schepen. De gebouwen en aanlandingsvoorzieningen worden door de provincie onderhouden. In onderstaande tabel staan de onderhoudskosten weergegeven.

Tabel 6 – Kosten onderhoud faciliteiten fietsvoetveer (× €1.000)				
	2022	2023	2024	2025
Totaal onderhoud	937	971	1.006	955

Kantoorgebouwen, waaronder Provinciehuis

De provinciale kantoorgebouwen betreffen het Abdijcomplex (inclusief het deel van het Zeeuws Museum) en het pand Schuytvlot te Middelburg (huisvesting Erfgoed Zeeland). Het beheer en onderhoud aan deze gebouwen wordt gereguleerd in een meerjarig Beheerplan (BOS). Het onderhoud is opgebouwd uit bouwkundig onderhoud en installatietechnisch onderhoud.

Installatietechnisch onderhoud

- Installatietechnisch onderhoud is gebaseerd op de NEN 2767 (conditiemeting voor bouw- en installatiedelen). De inventarisatie en inspectie is uitgevoerd door een externe gespecialiseerde partij.
- De planning van dit onderhoud is waar nodig aangepast aan de planning van investeringen in de gebouwen en bouwkundige renovaties, zodat deze werkzaamheden gecombineerd/gelijktijdig uitgevoerd kunnen worden.

Bouwkundig onderhoud

- Planning bouwkundig onderhoud is gebaseerd op de inspectierapporten van de Monumentenwacht. Deze inspecties worden tweejaarlijks uitgevoerd. Het onderhoud wat geclassificeerd wordt als slecht (herstellen binnen 0-1 jaar) en matig (herstellen binnen 1-3 jaar) wordt opgenomen in het BOS.
- Ook grotere renovaties van gebouwen, waarbij geen bouwkundige aanpassingen aan het gebouw worden uitgevoerd, zijn hierin opgenomen.

Voor het meerjarig groot onderhoud wordt een aparte reserve groot onderhoud gevormd, op basis van een geactualiseerde 10-jarige meerjarenplanning onderhoud provinciale gebouwen. In de huidige meerjarenbegroting zijn de volgende bedragen opgenomen voor het regulier en groot onderhoud van deze panden.

Tabel 7 – Kapitaalgoederen gebouwen (× €1.000)

	2022	2023	2024	2025
Onderhoud en vervanging Abdijcomplex	705	935	692	945
Onderhoud gebouwen en terreinen	259	259	259	259
Pand Schuytvlot	55	55	55	55
Zeeuws Museum	316	177	132	157
Totaal Kapitaalgoederen gebouwen	1.335	1.426	1.138	1.416

Er is een BRIM subsidie verstrekt voor het meerjarig bouwkundig onderhoud van de monumentale panden. Op basis hiervan zal 50 % van de kosten worden gesubsidieerd. Deze bedragen zijn in de meerjarenraming verwerkt. Er is momenteel geen sprake van achterstallig onderhoud.

Investeringskrediet “huisvesting in een veranderende organisatie”.

Vanuit het beschikbaar gestelde investeringskrediet van € 2.715.000 zullen aanpassingen in de gebouwen in kader van ‘Flexibel Werken’ en de implementatie van het Hospitality-concept worden gerealiseerd. Dit laatste betreft onder andere de aanpassing van de ontvangsthal van het Heerenlogement. Het krediet is met € 600.000 verhoogd om een zogenaamde ‘netwerkruimte’ te realiseren op de begane grond van het Heerenlogement ten behoeve van de samenwerking met partners.

De verbouwing van het gebouw ‘De Librije’ is in 2018 afgerond binnen het voor dit onderdeel beschikbare krediet. Tevens zijn de aanpassing van de ontvangsthal in het Heerenlogement en de ‘netwerkruimte’ in dit gebouw in 2021 gerealiseerd.

Er zullen voorstellen worden gedaan om binnen het investeringskrediet ruimten binnen het Heerenlogement geschikt te maken voor vergaderen en ontmoeten/lunchen. Dit sluit aan op de voorzieningen die nodig zijn in kader van het Tijd- en plaatsbewust werken (TPBW), zie hierna.

Tijd en plaatsbewust werken (TPBW)

De organisatie maakt op dit moment keuzes om het werken op afstand een (meer) structurele plek te geven in de bedrijfsvoering en de omvang/inrichting van haar kantoorgebouwen aan te passen op de veranderende functie. ‘Tijd- en plaatsbewust werken (TPBW)’ zal gevolgen hebben voor onze huisvesting, zie hiervoor paragraaf ‘bedrijfsvoering’ in deze begroting waarin wij onder andere de gevolgen voor de huisvesting aangeven.

Paragraaf Financiering

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de uitvoering van de financieringsfunctie door Zeeland. Financiering houdt voor de provincie in dat er voldoende liquide middelen in kas zijn om aan alle financiële verplichtingen te voldoen. Hiervoor worden kortlopende leningen aangetrokken waarbij het renterisico grotendeels is afgedekt met een renteswap (voor uitleg zie "Financieringsbehoefte"). Daarnaast geven wij inzicht in de financieringsbehoefte, rentelasten, het renteresultaat en de rentetoerekening.

Beleid

Naast de provinciale kaders gelden de wettelijke kaders die zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido);
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO);
- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV);

In deze kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verstrekken van leningen en garanties of afgeven van waarborgen uit hoofde van de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een voorzichtig karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. In de ministeriële regeling staat wat minimaal onder prudente uitzettingen en een prudent gebruik van derivaten moet worden verstaan. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico).

De doelstellingen bij het uitvoeren van het treasurybeleid zijn vastgelegd in het Besluit Financieringsstatuut. De belangrijkste doelstellingen zijn:

- Zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen;
- Beheersen van financiële risico's;
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Wijzigingen ten opzichte van beleid 2021

Er zijn geen wijzigingen met betrekking tot financiering ten opzichte van het beleid van 2021.

Speerpunten

- Zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen
- Beheersen van financiële risico's
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities

Kengetallen

- Kasgeldlimiet: € 19,0 miljoen
- Renterisiconorm: € 54,4 miljoen
- EMU saldo € 8,8 miljoen (zie berekening "EMU saldo")

Beleidskader

- [Besluit Financieringsstatuut 2013 Provincie Zeeland](#)
- [Financiële verordening Provincie Zeeland 2017](#)

Schatkistbankieren

Vanaf 2013 is de Wet verplicht Schatkistbankieren ingesteld. Dat houdt in dat de provincie al haar overtollige liquide middelen moet aanhouden bij het Ministerie van Financiën. Dit kan in de vorm van een rekening courant of het plaatsen van (meerjarige) deposito's. Onder voorwaarden mogen er ook leningen verstrekt worden aan medeoverheden, het zogenaamde onderling uitlenen. Omdat de provincie in een meerjarige leensituatie verkeert, heeft het verplicht schatkistbankieren geen financieel effect. Er kan niet geleend worden bij de schatkist.

Risicobeheer vlottende schuld

De zogeheten 'kasgeldlimiet' stelt een grens aan de korte financiering (7% van het begrotingstotaal, totale lasten voor toevoeging reserves). Dit betekent dat we investeringen tot deze kasgeldlimiet mogen financieren met kort geld (looptijd tot 1 jaar), waardoor het renterisico van korte financiering beperkt wordt.

De maximaal toegestane financiering met kort geld in 2022 bedraagt ongeveer € 19,0 miljoen (op basis van 7% van € 272 miljoen). Om onder andere aan de kasgeldlimiet te voldoen, is een swap (zie uitleg bij financieringsbehoefte) afgesloten tot en met 2029.

Risicobeheer vaste schuld, renterisiconorm

Voor de vaste schuld is in de Wet fido ook een norm beschreven, de zogenaamde 'renterisiconorm'. De renterisiconorm is het maximaal toegestane renterisico over langlopende schulden (looptijd > 1 jaar). Een langlopende schuld wordt ook wel vaste schuld genoemd. Het renterisico op deze leningen is afhankelijk van:

- het gedeelte van de vaste schuld waarvoor de geldnemer een wijziging van de rente op basis van de leningsvoorwaarden niet kan beïnvloeden (renteherziening);
- het gedeelte van de portefeuille aan vaste schuld dat in enig jaar geherfinancierd moet worden door het aangaan van nieuwe leningen (herfinanciering).

In de Wet fido, artikel 1 h, wordt de renterisiconorm gedefinieerd als een bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van het begrotingstotaal van het openbare lichaam bij aanvang van het jaar. Voor provincies is dit percentage 20% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal voor 2022 bedraagt € 272 miljoen. De renterisiconorm voor Zeeland bedraagt € 54,4 miljoen.

Vanaf 2012 is een leenfaciliteit afgesloten in combinatie met een renteproduct (swap) tot en met 2029. Deze swap zorgt ervoor dat de rente is gefixeerd gedurende de gehele looptijd en daarmee wordt voldaan aan de renterisiconorm.

Financieringsbehoefte en rentelasten

De provincie Zeeland zit in een structurele leensituatie. Wij hebben in 2009 de aandelen van de Westerscheldetunnel overgenomen met als doel het rendement te gebruiken voor de realisatie van de Sluiskiltunnel. Hiervoor is langdurige financiering benodigd.

Het renterisico is grotendeels afgedekt met een rente-instrument, een zogenaamde renteswap, afgesloten bij de Rabobank. De swap heeft een looptijd tot en met 2029. Door middel van de swap wordt een variabel rentetarief (driemaands Euribor) geruild tegen een vaste rente, waarbij de provincie de vaste rente betaalt en de variabele rente ontvangt. Wanneer deze rentestromen met elkaar worden verrekend, resteert een structuur waarin we per saldo het vaste tarief van de swap betalen. In feite ontstaat hierdoor een structuur die gelijk is aan een vastrentende lening. Bij een traditionele vaste geldlening zijn de afdekking van het renterisico en de beschikbaarheid van geld tegelijk geregeld. Bij een swap zijn deze twee onderdelen van elkaar gescheiden. De SWAP zorgt er voor dat de rente is gefixeerd gedurende de gehele duur van de geschatte financieringsbehoefte. Deze constructie voldoet aan relevante wet- en regelgeving, waaronder de Wet fido, de Ruddy en ons eigen financieringsstatuut. De SWAP voorziet niet in de leenbehoefte zelf maar is puur voor het afdekken van het renterisico, de benodigde financiële middelen worden op de geldmarkt aangetrokken.

Omdat wij in een structurele leensituatie verkeren, verwachten wij op basis van de meest recente liquiditeitsprognose onderstaande financieringsbehoefte. De te lenen financieringsmiddelen betreft de te verwachten leenbehoefte aan het eind van het jaar, de gemiddelde financieringsbehoefte is het bedrag dat gemiddeld over dat jaar geleend wordt. Let wel deze financieringsbehoefte gaat er vanuit dat de volledige investeringsagenda gerealiseerd wordt zoals nu bekend. In onderstaand overzicht is geen rekening gehouden met compensatie tolvrije WST vanuit het Rijk.

Financieringspositie en rentelasten	bedragen x € 1 miljoen				
	2021	2022	2023	2024	2025

Te lenen financieringsmiddelen	89	112	132	162	168
Gemiddeld financieringsbehoefte	77	101	122	147	165
Te verwachten rentelasten	2,5	2,2	2,2	2,3	2,3

Huidige situatie SWAP

Volgens de meest recente meerjarige liquiditeitsprognose is de leenbehoefte over 2022 hoger dan de renteafdekking door de SWAP. Dit houdt in dat de SWAP volledig wordt benut. Er zijn waarschijnlijk extra middelen nodig boven het door de SWAP afgedekte bedrag maar die extra aan te trekken middelen vallen voorlopig nog binnen de kasgeldlimiet. Wellicht dat vanaf in 2023 aanvullende renteafdekking nodig is bovenop de huidige SWAP maar dit is nog uiterst onzeker en afhankelijk van de uitvoering van de investeringsagenda maar ook van ontwikkelingen tolvrij maken WST. Het tolvrij maken van de tunnel betekent wellicht dat we versneld uit de leensituatie geraken.

Rentetoerekening

Om er voor te zorgen dat in de begroting en verantwoording de totale rentelasten en de daar aan gekoppelde financieringsbehoefte inzichtelijk zijn, wordt in artikel 13 BBV voorgeschreven dat de paragraaf financiering in ieder geval inzicht geeft in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties, en taakvelden wordt toegerekend.

De behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er derhalve toe geleid dat in het wijzigingsbesluit Besluit begroting en verantwoording (BBV) is opgenomen, dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. De commissie BBV adviseert het onderstaand renteschema in de paragraaf financiering van de begroting en jaarstukken op te nemen.

Tabel renteschema (Bedragen x € 1.000)

a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	2.627
b. De externe rentebaten	-34
Totaal door te rekenen externe rente	2.594
c. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0
Saldo door te rekenen externe rente	2.594
d1. Rente over Eigen Vermogen	
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	56
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente	2.650
e. De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	2.268
f. Renteresultaat op het taakveld treasury	382

Overzicht verstrekte geldleningen

Door de langdurige leensituatie van Zeeland is slechts een geringe hoeveelheid aan middelen uitgezet.

1. Wachtgeldvoorziening van de voormalige Provinciale Stoombootdiensten (PSD). De middelen voor die voorziening zijn via een 'cash-flow swap' op lange termijn belegd. Rente en aflossingen op deze lening worden ieder kwartaal ontvangen tot en met 2028.

2. Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN). Aan SVN is in totaal € 3 miljoen aan leningen verstrekt ten behoeve van stimulering duurzame woningverbetering. Deze leningen mochten tot en met 2013 worden uitgezet, daarna komen alle aflossingen ten gunste van de provincie.

Hieronder staat het overzicht van de verstrekte geldleningen.

				(bedrag x € 1.000)	
Verstrekte geldleningen	Stand ultimo				
Leningen uitgezet	2021	2022	2023	2024	2025
Wachtgeldvoorziening PSD	984	624	309	147	71
Duurzaamheidslening woningverbetering aan SVN	1.368	1.218	1.068	918	768
Totaal	2.352	1.842	1.377	1.065	839

Paragraaf Bedrijfsvoering

Samen slimmer voor Zeeland

Onder dit motto wordt in 2021 een gemeenschappelijke toekomstvisie voor de interne bedrijfsvoering vastgesteld, waarvan de uitvoering start in 2022. Om te komen tot deze toekomstvisie zijn er een aantal kernwaarden ontwikkeld:

- samenwerken als kunst;
- resultaatgerichtheid;
- vergroten in- en externe oriëntatie;
- adaptie & flexibiliteit;
- innovatief en inventief;
- bespreken en verbeteren.

Kengetallen

Capaciteit ambtelijke organisatie

Bezetting:

Ambtelijke organisatie: 530,0 fte

Statengriffie: 9,7 fte

Rekenkamer: 2,2 fte

Beleidskader

- *Norm voor externe inhuur is, conform de Rijksnorm, maximaal 10% van de totale personele uitgaven*
- *Inkoopbeleid*
- Informatiebeleid

* *Deze beleidskaders zijn een bevoegdheid van GS/Concerndirectie.*

Maatschappelijk verantwoord inkopen en aanbesteden

Vanaf 2022 maken we bij iedere inkoop gebruik van de duurzame ontwikkeldoelen, ook wel SDG's genoemd (Sustainable Development Goals), om de impact op zowel mens en milieu te vertalen in duurzaamheidseisen en -wensen die we stellen bij offertaanvragen. Hiermee geven we onder meer invulling aan circulair inkopen, sociaal inkopen en hebben we bij onze inkoop aandacht voor energiegebruik, -opwekking, CO2 reductie en het beperken van NOx uitstoot. Er is tevens aandacht voor 'korte ketens' om ook het lokale MKB in te schakelen bij het realiseren van duurzaamheidsambities. De resultaten worden gepubliceerd op een openbaar toegankelijk dashboard dat we zelf ontwikkeld hebben; www.mviplatform.nl.

Het Rijk zal een nieuw manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) 2022-2025 uitbrengen. De wijze waarop wij invulling geven aan MVI sluit naadloos aan bij dit manifest, dus aansluiting wordt overwogen.

Gevolgen Tijd- en plaatsbewust werken (TPBW)

De coronacrisis heeft grote maatschappelijke invloed op Zeeland, op onze ambities en ook op onze organisatie. De ambitie om samen verschil te maken met partners blijft onverminderd hoog. Gericht op de lange termijn willen we leren van de nieuwe inzichten die deze coronacrisis ons heeft gebracht.

De organisatie maakt op dit moment keuzes om het werken op afstand een (meer) structurele plek te geven in de bedrijfsvoering en de omvang/inrichting van haar kantoorgebouwen aan te passen op de veranderende functie. Er wordt van uitgegaan dat medewerkers bewuste keuzes maken voor de plek waar wordt gewerkt en afwegen of en zo ja, hoe zakelijk wordt gereisd. Dit levert bij de juiste balans een win-win-win situatie op voor maatschappij, werkgever en werknemer.

Het Abdijcomplex als fysieke ontmoetingsplek voor medewerkers, bestuurders, klanten en/of netwerkpartners blijft ook in de toekomst een cruciale rol vervullen. Tegelijkertijd maken digitale ontwikkelingen het mogelijk om (soms zelfs effectiever) op afstand te werken, bijvoorbeeld omdat het werk concentratie vraagt of om reistijd (en daarmee samenhangend CO2 uitstoot) te vermijden. De

aanpassingen op het gebied van TPBW- werken worden integraal aangepakt. Het gaat hierbij om de volgende drie aspecten:

- De mentale werkomgeving. Meer verantwoordelijkheid en vrijheid krijgt vorm in een verandering van organisatiecultuur en tevens houding en gedrag van medewerkers.
- De fysieke werkomgeving die ingericht wordt volgens de principes van TPBW, zowel in de kantoorgebouwen als bij werken op afstand (thuis).
- De virtuele werkomgeving waardoor tijd- en plaats onafhankelijk werken mogelijk wordt en die samenwerking en kennisdeling ondersteunt.

De keuzes en bijbehorende instrumenten vullen elkaar aan zowel inhoudelijk als financieel. Uitgangspunt is dat deze verandering zoveel als mogelijk te bekostigen door bestaande overheadbudgetten anders te benutten.

Speerpunten voor 2022 zijn:

- Realiseren van nieuwe functies in de gebouwen o.a. gericht op ontmoeten/samenwerken, projectmatig werken en het faciliteren van video-vergaderen.
- Uitwerken thuiswerkfaciliteiten voor medewerkers op basis van Arbonormen.
- Aanpassen van de stijl van leidinggeven gericht op het op afstand resultaatgericht leiding geven aan medewerkers mét aandacht voor samenwerken en sociale verbinding.
- Bewaken van de balans tussen werk-privé met extra aandacht voor vitaliteit.
- Verduurzamen van het vervoersbeleid, hieronder nader toegelicht.
- Moderniseren van de werkomgeving (in het vervolg nader toegelicht).

Goed werkgeverschap: Strategisch personeelsbeleid en personeelsplanning

In het werken aan maatschappelijke doelen heeft de Provincie ook een belangrijke verantwoordelijkheid op het gebied van goed werkgeverschap. We blijven investeren in het zijn van een organisatie die een afspiegeling is van de Zeeuwse samenleving. Zo nemen we regelmatig nieuwe medewerkers aan op het gebied van inclusieve organisatie (participatiewet) en voldoen daarmee aan de landelijk gestelde doelen. Bepaalde taken doen we bewust met eigen personeel, in plaats van door het uit te besteden. Denk bijvoorbeeld aan onze facilitaire medewerkers. Daarnaast bieden we werk voor afgestudeerden en hebben we twintig stageplaatsen voor scholieren en studenten van diverse opleidingsrichtingen. Daarmee bieden we perspectief in Zeeland en geven zelf het goede voorbeeld. Het werken met opdrachten biedt perspectief voor alle medewerkers en de mogelijkheid om breed inzetbaar te zijn en zich verder te ontwikkelen.

Ook in 2022 en in volgende jaren blijft strategisch personeelsbeleid en personeelsplanning van groot belang. Dit alles in samenhang met een grote uitstroom door medewerkers met een pensioengerechtigde leeftijd vanaf 2022 (mede vanwege pre-pensioenkeuzes), in combinatie met de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Strategische personeelsplanning is een jaarlijks terugkerend onderwerp doordat het onderwerp wordt geborgd in de jaarlijkse P&C-cyclus. Het krijgt uitwerking op concern-niveau en aanvullend daarop maatwerkacties per taakgebied. Acties die in 2022 worden uitgevoerd zijn onder andere opvolgingsplanning van kritische functies, vervanging van uitstroom AOW en borging van kennis en opbouw potentieel-inzicht van het bestaande personeel.

Moderniseren van de werkomgeving

“Tijd en plaats bewust werken” eist een andere dienstverlening en middelen in de IT- en informatiebeheer.

In 2021 is stevig ingezet op het naar “buiten” brengen van het vergaderen en werken binnen de kaders van informatieveiligheid (met als basisprincipe “bewust veilig genoeg”), middelen (digitaal vergaderen en een werkconcept op basis van mobiele devices), en infrastructuur. In 2022 bouwen we verder, aan het organiseren van het “digitaal gemak” in ons werk.

Speerpunten voor 2022 zijn:

- Vergroten van de zelfredzaamheid van medewerkers in (keuze en) gebruik van digitale middelen in het werk.
- Ontwikkelen van het digitaal werkplek- en vergaderconcept op basis van Microsoft 365.
- Vergroten van de digitale samenwerkingsmogelijkheden (hybride werken).
- Verbeteren van de (mobiele & digitale) bereikbaarheid van de organisatie.

Belangrijk aandachtspunt daarbij is dat de inrichting van de ondersteuning blijft volgen op de ondersteuningsbehoeften van de medewerkers, GS en PS in het gebruik van deze digitale middelen in hun keuzes in tijd en plaats bewust werken en vergaderen.

Verduurzaming vervoersbeleid

Onze ambitie van aantrekkelijk en modern werkgeverschap koppelen we op diverse onderdelen aan onze ambities ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). In 2022 voeren we aanvullende acties uit om werknemers te stimuleren duurzaam te reizen tussen (alle mogelijke vormen van) woning en werk, en werk en werk. De acties dragen bij aan het behalen van de doelstellingen in de Regionale Energiestrategie Zeeland (RES): 49% CO₂-reductie van zakelijke reizen in 2030 en een zero emissie mobiliteit in 2050. Ook sluit deze ambitie aan op het addendum van de sectorale werkgeversvisie 2025, waarin een visie wordt gegeven op hoe werkgever en werknemer verantwoord tijd- en plaatsbewust (TPBW) kunnen werken. Voor 2022 staat een herziening gepland van de huidige forensenregeling en uitbreiding van het eigen vervoerspark met onder andere fietsfaciliteiten en elektrische (deel)auto's.

Sturen mét data = sturen óp data

In 2022 krijgt de ontwikkeling van het datagedreven sturen een verder vervolg. Steeds meer gebruiken we data als feitelijke onderbouwing van onze keuzes en besluitvorming. Met behulp van data-analyse zien we de effecten van ons beleid; en kunnen we desgewenst bijstellen.

Speerpunten voor 2022 in deze ontwikkeling zijn:

- De opzet van datagedreven sturing op onze programma's en opgaven, daarbij gebruik makend van prestatie-indicatoren en dashboards;
- Het aangaan van data-samenwerking met Zeeuwse overheden en kennisinstellingen;
- Het leggen van een sterk fundament onder data-inwinning en data-gebruik: vaardigheden, technieken en data-governance;
- Het operationaliseren van de aanbevelingen van de verkenning Ethiek en de Digitale Transformatie.

De Zeeuwse Digitale agenda

De Verkenning Zeeuwse Digitale agenda is in de Statenvergadering van 23 juli 2021 vastgesteld. In 2022 wordt gewerkt aan verdere uitwerking van deze Verkenning. Het gaat dan bijvoorbeeld om het Zeeuws "Trusted Network" tussen Zeeuwse zorgorganisaties, het uitwerken van provinciebrede IoT (Internet of Things) voorzieningen en het organiseren van synergie tussen de Zeeuwse Digitale agenda en de Interprovinciale Digitale Agenda (IDA). Hiermee komt een uitvoeringsprogramma beschikbaar dat ambtelijk/ bestuurlijk sturing geeft aan de uitwerking en dat tevens een platform biedt voor stakeholders om hieraan deel te nemen.

Impact digitalisering en Wetgeving op informatiebeheer

Vanwege de verdergaande ontwikkelingen op het gebied van digitalisering is de rol van de klassieke DIV (Documentaire Informatie Voorziening) steeds meer aan het veranderen. Informatie wordt digitaal gecreëerd, verzonden, en bewaard. Medewerkers zijn zelf steeds meer verantwoordelijk voor het op de juiste manier omgaan met informatie. De rol van de klassieke DIV-medewerker verandert meer en meer naar een rol van informatieadviseur en informatiedienstverlener. In 2021 is, onder begeleiding van een extern bureau, een traject ingezet om de medewerkers informatiebeheer te begeleiden in deze verandering.

In 2022 is het doel om de organisatie van ons informatiebeheer nog beter in te richten. Dit betekent verder vormgeven aan het inrichtingsmodel, zodanig dat we onder andere bij inwerkingtreding van de Wet Open Overheid in de voorwaarden kunnen voorzien die deze wet stelt aan een ordelijke informatiehuishouding ten behoeve van het actief kunnen openbaren van informatie en conform wetgeving kwalitatief antwoord kunnen geven op informatie opvragingen (voorheen de Wob).

Cybercrime

Informatieveiligheid omvat meer dan het nemen van technische maatregelen. In het Informatieveiligheidsbeleid 2019-2023 wordt ingezet op het verhogen van informatieveiligheid en op verdere professionalisering van de informatieveiligheidsfunctie. Een betrouwbare informatievoorziening is noodzakelijk voor het goed functioneren van het provinciaal bestuur.

Informatieveiligheid vereist een integrale aanpak, goed opdrachtgeverschap en risicobewustzijn; ieder organisatieonderdeel is hierbij betrokken. Het was de ambitie om eind 2021 gecertificeerd te zijn voor ISO27001. Zorgvuldigheid in implementatie en het kwalitatief goed ingericht krijgen van beheerprocessen maakt dat deze ambitie bijgesteld moet worden en certificering in het eerste kwartaal van 2022 zal plaatsvinden.

Financieel meerjarig perspectief

De begroting voor 2022 laat zien dat de financiële ruimte voor nieuwe ambities en het oplossen van knelpunten de komende jaren beperkt is. Dit wordt niet alleen geïllustreerd doordat de structurele budgettaire ruimte voor de komende jaren krap is, maar ook doordat de vrije ruimte binnen de Investeringsagenda bescheiden is. Ook zit de ruimte binnen de Algemene Reserve maar net boven de € 15 mln.

Een van de draaiknoppen om als bestuur te zorgen voor meer financiële bewegingsruimte is om kritisch de begroting na te lopen, waarbij gekeken wordt naar de nut en noodzaak van onze huidige taken. Hierbij kijken we naar de omvang van begrote lasten en van (toekomstige) verplichtingen. Dit proces zal in de vorm van een “zero-based light” eind 2021 gaan starten.

Financiële informatievoorziening

In 2019 zijn we in overleg met Provinciale Staten tot aanschaf van het softwarepakket Pepperflow overgegaan. Pepperflow is een rapportagetool en wordt gebruikt voor het opstellen en digitaal publiceren van onze P&C documenten zoals begroting en jaarrekening.

In 2022 willen we de toepassing van het pakket verder gaan verbreden met o.m. het integreren van het proces van begrotingswijzigingen. Hierbij kijken we naar een rapportagetool voor het bewaken van de voortgang van acties uit de begroting en gaan wij onderzoeken of de zogenaamde “raadsmodule” die behulpzaam kan zijn bij (technische) vragen door leden van PS over de begroting, van meerwaarde is.

Doorontwikkeling Horizontaal Toezicht

De Belastingdienst heeft het afgelopen jaar gewerkt aan de doorontwikkeling van het zogenaamde Horizontaal Toezicht (DHT) dat leidt tot veranderingen die gevolgen hebben voor (de samenwerking tussen) de Provincie en de Belastingdienst.

In het verleden lag de nadruk op de samenwerking met de Belastingdienst. Nu is het accent in de nieuwe opzet verschoven naar het zelf (systematisch) monitoren van interne beheersmaatregelen.

De Provincie Zeeland conformeert zich aan deze doorontwikkeling van het Horizontaal Toezicht. Met de Belastingdienst is afgesproken dat we het vernieuwde HT-convenant voor 3 jaar vaststellen vóór eind 2022.

Betalen en invorderen

Onderdeel van de Provinciale coronamaatregelen was om de oorspronkelijke betalingstermijn van 30 dagen los te laten. De Provincie heeft zich daarnaast coulant opgesteld bij termijnen voor terugbetalingen of invorderingen, om zodoende een bijdrage te leveren aan de problematiek voor o.m. het MKB.

Wij willen dit beleid ook in 2022 voortzetten. Daarnaast verbeteren we het proces van inkoop en betalen. In 2022 starten we met het gebruiksvriendelijk inrichten van het proces van inning van leges voor vergunningen en ontheffingen.

Communicatie

We willen het beste voor Zeeland en de Zeeuwen. En dan is in de veranderende wereld van nu vrijwel alles communicatie. Pers, publiek, politiek en medewerkers beoordelen onze organisatie op ons vermogen om te communiceren. Dat doen we omdat er een wettelijke plicht is om actief en passief informatie te verschaffen als overheid. Maar ook omdat communicatie er aan bijdraagt dat Zeeland en

de Zeeuwen weten waarvoor ze terecht kunnen bij de Provincie. Wat ze van de Provincie mogen verwachten, hoe ze zaken bij ons kunnen aankaarten, wat wij actief doen om het beste voor Zeeland en de Zeeuwen te doen en hoe we dat doen. Dat doen we via mensen: bestuurders en medewerkers en via middelen, zoals onder andere social media, zeeland.nl, online magazines, huisstijl, narrowcasting, de Abdijstudio, beeldloket, mediaberichten en het sociaal intranet voor provincied medewerkers. Via halen en brengen van informatie, interactief, duidelijk, betrouwbaar, rol bewust, inspirerend en geloofwaardig.

In 2022 zetten we in op het verder vergroten van het aantal volgers op social media. We gaan daar nog meer beeld en video voor inzetten. Governance gaat meer aandacht krijgen, vanwege zichtbaarheid van de Provincie en het werken in opgaven.

Daarnaast is er ook in 2022 gerichte en blijvende aandacht voor het gebruik van duidelijke en begrijpelijke taal. In 2019 ondertekenden we al het convenant Direct Duidelijk van het Ministerie van Binnenlandse Zaken om het belang van duidelijke taal te onderstrepen. Een ander onderwerp dat nog meer aandacht gaat krijgen is digitale toegankelijkheid.

Ook in 2022 organiseert de Provincie relatie evenementen om in contact te blijven met inwoners en samenwerkingspartners om zo gezamenlijk de ambities van Zeeland te realiseren. Belangrijk evenement is de Nieuwjaarsbijeenkomst met de uitreiking van de Zeeuwse complimenten om Zeeuwse burgers te bedanken voor hun bijzondere inzet of bijdrage aan Zeeland.

Daarnaast zal de Provincie samen met haar partners, zoals het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO) en Economic Board Zeeland, Zeeland weer op de kaart zetten in Den Haag en Brussel. Dat doen we onder andere door het organiseren van de Haagse Dag en de Zeeuwse Oesterontmoeting.

Controloffunctie

De controloffunctie gaat om het beter 'in control' zijn en blijven van de organisatie. We werken aan een goed georganiseerd en geaccepteerd systeem van sturing en beheersing. De controloffunctie ligt niet alleen bij de afdeling Control, het 'in control' zijn is van de gehele organisatie. We doen het samen, wel heeft de afdeling Control een duidelijke regiefunctie.

Er wordt structureel gewerkt aan de volgende zes hoofdonderwerpen:

1. De Planning- & Controlcyclus: de ontwikkeling en implementatie van een sluitend raamwerk waarmee bestuur en politiek in staat wordt gesteld om te kiezen, te sturen en te verantwoorden.
2. Risicomanagement: het op een gezamenlijke en ook integrale wijze verhogen van het risicobewustzijn in de organisatie. Speerpunt voor 2022 is om uitvoering te geven aan de wens vanuit PS om naast de reeds bestaande kwartaalrapportages grote projecten ook periodiek risico-inventarisatie- en evaluaties uit te voeren naar de strategische opgaven.
3. Projectcontrol: het toetsen van en adviseren over de beheersing van de grote projecten en programma's. Speerpunt voor 2022 is het afronden van de actualisatie van het kader en het handboek projecten & programma's.
4. Rechtmatigheidsverantwoording. In de nota van wijziging bij het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers, waar de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel van uitmaakt is opgenomen dat de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording met een jaar is uitgesteld. De nieuwe planning gaat er van uit dat voor het eerst bij de jaarstukken 2022 een door het college opgestelde rechtmatigheidsverantwoording moet zijn opgenomen. Het doel van deze rechtmatigheidsverantwoording is om vast te stellen of baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen overeenkomstig relevante (financiële) wet en regelgeving.
5. Het 217a onderzoek: op grond van artikel 217a van de Provinciewet wordt in opdracht van het college onderzoek uitgevoerd naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door Gedeputeerde Staten gevoerde beleid.
6. De verbijzonderende interne controles en diverse leer- en verbeter audits.

Een vervolgstap in de doorontwikkeling van Control is om, na de ontvlechting met Financiën, vorm te geven aan het zogenaamde "three lines of defence" model. Deze drie 'lijnen' dienen ervoor te zorgen dat de interne beheersing wordt gewaarborgd. Hierin vormt het operationele proces de eerste lijn, welke eindverantwoordelijk is voor de keuzes en de risico's die worden aangegaan. In de tweede lijn zitten verschillende risicofuncties op gebieden als juridisch, risicomanagement, privacy en financiën.

Als derde lijn is de afdeling Control gepositioneerd. Vanuit de elementen adviseren, stimuleren, controleren en signaleren moet deze afdeling een aanjagende rol richting de eerste- en tweedelijnsfuncties vervullen. Voor het 'in control' zijn geldt immers: stilstand is achteruitgang. 'In control' zijn is een continu proces.

Ook heeft informatieveiligheid extra veel aandacht in het jaar 2022. Vooral vanuit de nauwe betrokkenheid bij de geambieerde ISO 27001 certificering en de voorafgaande audit hiervan.

Jaarlijks worden meerdere onderzoeksplannen opgesteld voor de werkzaamheden van de controlfunctie. Het betreft onder andere een controleplan voor de interne controle, een auditplan voor projectaudits van grote projecten en een onderzoeksplan voor onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid. Een speerpunt voor 2022 is om provinciebreed te komen tot een integraal (leer- en verbeter)plan waarin deze onderzoeks-, audit- en controlewerkzaamheden zijn opgenomen.

Structurele ambities

Naast de bovengenoemde bestuurlijke ambities hebben wij binnen onze bedrijfsvoering een aantal structurele doelstellingen waaraan we ook in 2022 invulling geven:

- Het ziekteverzuim bevindt zich onder de 3,3% (landelijke Verbaannorm). Het verzuim nam de afgelopen jaren af. Ook in 2022 worden (zo nodig aanvullende) maatregelen genomen om het ziekteverzuim te reduceren c.q. beperkt te houden.
- Wij faciliteren binnen onze organisatie minimaal twintig stageplaatsen per jaar.
- Onze externe inhuur bedraagt niet meer dan 10% dan de Rijksnorm (comply or explain).
- Wij realiseren in 2022 de landelijke norm van minimaal 23,1 fte (1fte = 25,5 uur) aan banen voor medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt (Participatiewet). De organisatie loopt op schema om deze ambitie te realiseren.
- Wij betalen facturen zo snel als mogelijk, maar uiterlijk binnen 30 dagen.
- Wij behandelen subsidie-, vergunning- en ontheffingsaanvragen binnen de daarvoor gestelde wettelijke termijnen.
- Wij behandelen ingediende ingebrekestellingen, bejegeningklachten, beroepschriften en bezwaarschriften binnen de daarvoor gestelde wettelijke termijn.

Paragraaf Verbonden partijen

Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)

Vestigingsplaats

Terneuzen

Oprichting/deelname provincie

28 juni 2013. De GR is bij PS-besluit RUDT-005, d.d. 21-06-2013 vastgesteld.

Publiek belang

De RUD Zeeland draagt sinds 1 januari 2014 zorg voor de uitvoering van de taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, evenals de taken op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Uitgezonderd de taken voor de Brzo bedrijven die vanaf 1 oktober 2019 door de DCMR Milieudienst Rijnmond worden uitgevoerd.

Programma begroting

Woonplaats Zeeland

Bestuurlijk belang

De GR RUD is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten en Waterschap Scheldestromen. Het AB van RUD Zeeland bestaat uit vijftien personen, van wie er één is benoemd door GS uit hun midden. Het DB bestaat uit vijf leden, allen afkomstig uit het AB. Eén DB lid is een lid van het AB dat is aangewezen door GS van de provincie. De voorzitter van het AB is ook voorzitter van het DB. Het lid van het AB, aangewezen door GS van de Provincie heeft zeven stemmen. De overige leden van het AB, aangewezen door de colleges van B&W van de gemeenten en door het DB van het waterschap hebben ieder één stem. Voor belangrijke besluiten, waaronder de begroting, is een tweederde meerderheid nodig.

Doelstelling

Uitvoering van de milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarnaast uitvoering van specialistische taken, zoals op het gebied van externe veiligheid, geluid, bodem, luchtkwaliteit en de handhaving van de groene wetten. Uitvoering van de taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, evenals taken op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Uitgezonderd de taken voor de Brzo bedrijven die vanaf 1 oktober 2019 door de DCMR Milieudienst Rijnmond worden uitgevoerd.

Bezoldiging

De bezoldiging van de bestuurder valt binnen de normen van de Wet Normering Topinkomens (WNT).

Aandeelhoudersstrategie

N.v.t. In het kader van de provinciale verkenning samenwerking milieutaken wordt er gewerkt aan het opstellen van een deelnemersstrategie.

Verwacht financieel resultaat

€ 0 (sluitende begroting 2022)

Verwachte dividenduitkering

N.v.t.

Verwacht financieel belang

De deelnemersbijdrage 2022 is geraamd op € 3.596.400.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022 (schatting)	€ 800

Per 31-12-2022 (schatting)	€ 800
----------------------------	-------

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022 (schatting)	€ 1.000
Per 31-12-2022 (schatting)	€ 1.000

Risico's

De Provincie Zeeland is als deelnemer mede aansprakelijk voor financiële tekorten. De RUD heeft voor 2022 een sluitende begroting. Financiële aansprakelijkheid voor de Provincie Zeeland kan pas ontstaan na besluitvorming daarover in het Dagelijks Bestuur (DB) en het Algemeen Bestuur (AB) van de RUD Zeeland. De Provincie Zeeland maakt onderdeel uit van de besluitvorming in het DB en AB.

De RUD Zeeland begroot vanaf 2021 over op te leveren producten volgens PxQ, maar rekent nog af op basis van werkelijk bestede uren. De financiële gevolgen van deze gewijzigde systematiek zijn nu nog niet bekend, de RUD Zeeland zal hier eerst ervaring mee op moeten doen. Verder kunnen de volgende zaken nog effect hebben op de financiële bijdrage aan de RUD Zeeland:

- uitkomsten van de provinciale verkenning samenwerking milieutaken en de door de RUD Zeeland zelf opgestelde toekomstverkenning 2021-2024;
- het vervolg op het landelijk rapport van de Commissie van Aartsen getiteld "Om de leefomgeving, Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur";
- het onderzoek van de landelijke Rekenkamer getiteld "Handhaven in het duister";
- het rapport naar het onderzoek naar de mogelijke samenwerking tussen de gemeenschappelijke regelingen RUD Zeeland, de GGD en de Veiligheidsregio Zeeland;
- De wens van de provinciale staten Commissie Ruimte om de kwaliteit van Toezicht en Handhaving te verhogen.

Over een aantal van bovengenoemde zaken zal in het najaar van 2021 duidelijkheid komen, voor een aantal andere zaken zal die duidelijkheid pas later gecreëerd kunnen worden.

PZEM N.V.

Vestigingsplaats

Middelburg

Oprichting/deelname provincie

DELTA N.V. komt voort uit de fusie in 1991 tussen Watermaatschappij Zuid West Nederland (WMZ) en de Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij (PZEM). In 2017 is na de verkoop van het onderdeel Retail de naam van DELTA N.V. gewijzigd in PZEM N.V.

Publiek belang

Het waarborgen van het wettelijk gedefinieerde publiek belang (EPZ) en duurzame werkgelegenheid (in Zeeland). Daarbij geldt als uitgangspunt een risicoprofiel passend bij een publieke aandeelhouder en wordt van PZEM N.V. een marktconform financieel rendement verwacht dat in goede verhouding staat tot het risicoprofiel van de activiteiten.

Programma begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Bestuurlijk belang

Het bestuurlijk belang bestaat uit 50% stemrecht in de AvA.

Doelstelling

PZEM N.V. is een geïntegreerd energiebedrijf. Het is werkzaam op het gebied van de elektriciteits-, gas-, water- en warmtevoorziening.

Bezoldiging

Het uitgangspunt voor het beloningsbeleid is dat PZEM N.V. een zodanige beloning toekent dat de mensen die beschikken over de juiste kennis en ervaring uit de markt aangetrokken kunnen worden, en voor PZEM N.V. behouden kunnen worden. Daarbij wordt de WNT-norm van toepassing verklaard. Indien aantoonbaar blijkt dat er geen gekwalificeerde bestuurder gevonden kan worden binnen de WNT-norm geldt als absolute plafond het gewogen gemiddelde van 50% publiek en 50% markt.

Aandeelhoudersstrategie

Besluit PS d.d. 3 november 2017. De Provincie Zeeland geeft invulling aan het aandeelhouderschap door:

- het beogen om actief aandeelhouder te zijn binnen de grenzen van de wet en de statuten gegeven het grote financiële belang (dividend en risico's);
- het streven naar frequente communicatie met PZEM N.V. via (informele) aandeelhoudersbijeenkomsten en bredere presentaties rond belangrijke besluitvormingstrajecten;
- het via een vertegenwoordiging in de aandeelhouderscommissie actief toezien op de borging van haar belangen en hierbij steeds zo veel mogelijk gezamenlijk optrekken met overige aandeelhouders;
- haar bevoegdheden conform de herziene statuten van PZEM N.V. zorgvuldig te hanteren en daarbij steeds de uitgangspunten van de beleidsnota Verbonden partijen 2016 en de doelstellingen van de aandeelhoudersstrategie als uitgangspunt nemen;
- in 2021 te hebben besloten om de aandelen Evides (waterbedrijf) over te hevelen aan de PZEM aandeelhouders (via oprichting van GBE Aqua B.V.).

Verwacht financieel resultaat

Over het jaar 2022 zijn nog geen gegevens bekend.

Verwachte dividenduitkering

Bij vaststelling van de jaarrekening PZEM wordt jaarlijks bekeken of PZEM dividend kan uitkeren aan haar aandeelhouders.

Verwacht financieel belang

50%

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022 (schatting)	€ 1.377.000
Per 31-12-2022 (schatting)	€ 1.377.000

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022 (schatting)	€ 850.880
Per 31-12-2022 (schatting)	€ 850.880

Risico's

Op de balans van de Provincie Zeeland zijn de aandelen PZEM N.V. gewaardeerd tegen een boekwaarde van € 568.000. Dit betekent dat de Provincie Zeeland over haar deelneming in PZEM N.V. een risico loopt tot dit bedrag. De Provincie Zeeland heeft geen garanties of leningen aan PZEM N.V. verstrekt. Mochten de energieprijzen sterk dalen, is PZEM N.V. mogelijk financieel niet langer in staat om de kerncentrale te financieren. Vanwege het nationaal belang van de kerncentrale hebben zowel de commissie Balkenende als ook de aandeelhouders aangegeven dat voor een oplossing van dit probleem het Rijk hier zijn verantwoordelijkheid moet nemen.

North Sea Port SE

Vestigingsplaats

Sas van Gent

Oprichting/deelname provincie

29 juni 2018

Publiek belang

Via aandeelhouderschap in North Sea Port SE streeft de Provincie naar:

- De borging van nautisch beheer en toegankelijkheid van de Zeeuwse havens;
- Stimulering van economische bedrijvigheid en ontwikkeling in Zeeland;
- Bevordering van duurzame werkgelegenheid in de provincie Zeeland, zowel direct via North Sea Port SE als indirect via de aan de haveninfrastructuur verbonden ondernemingen.

Programma begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Bestuurlijk belang

Het bestuurlijk belang bestaat uit 25% stemrecht in de AvA.

Doelstelling

Het (doen) uitoefenen van het havenbedrijf en in dat kader de positie van het Zeeuwse haven- en industriecomplex in internationaal perspectief zowel op de korte als lange termijn te versterken.

Bezoldiging

Aan de reeds bestaande beloning van de bestuurders is vooralsnog niets gewijzigd.

Aandeelhoudersstrategie

In 2021 is door de aandeelhouders de 'Aandeelhoudersstrategie North Sea Port - Samen, slimmer en duurzamer' vastgesteld.

Centraal in deze aandeelhoudersstrategie staat het evenwichtig waarde creëren binnen het kader van: - economische ontwikkeling en werkgelegenheid, - duurzaamheid en klimaat en - financiële prestaties (de strategische driehoek).

Over het geheel van de activiteiten dient North Sea Port een positie in of nabij het centrum van de strategische driehoek in te nemen. De strategische driehoek vormt de leidraad bij de jaarlijkse rapportage aan de aandeelhouders ten aanzien van de positionering van North Sea Port. Strategische projecten dienen als een portfolio binnen de strategische driehoek te worden gepositioneerd om de evenwichtige ontwikkeling aan te tonen.

Verwacht financieel resultaat

Over het jaar 2022 zijn nog geen gegevens bekend.

Verwachte dividenduitkering

Zolang sprake is van garanties zal geen dividend uitgekeerd worden.

Verwacht financieel belang

Kapitaalbelang van 25%.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	Niet bekend
Per 31-12-2022	Niet bekend

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	Niet bekend
Per 31-12-2022	Niet bekend

Risico's

De Provincie Zeeland heeft een belang van 25% in North Sea Port SE. Het eigen vermogen van North Sea Port SE bedraagt eind 2020 € 531 miljoen. Indien er in de toekomst verliezen worden geleden, kan de situatie ontstaan dat het eigen vermogen ontoereikend wordt. In dat geval zullen de garanties ingeroepen worden.

Het totaal aan garanties bedraagt per 2022 € 445 miljoen (North Sea Port SE € 380 miljoen en WarmCO2 C.V. € 65 miljoen) + P.M. met betrekking tot de waarde van de derivatenportefeuille (deze waarde fluctueert). Voor de Provincie Zeeland betekent dit dat er een bedrag van € 222,5 miljoen opgevraagd kan worden. Indien North Sea Port geconfronteerd wordt met forse tegenvallers en hoge kosten, kan een dergelijke situatie ontstaan. Provincie Zeeland zal alsdan een beroep doen op de door North Sea Port SE afgegeven 'vrijwaring'. North Sea Port SE vrijwaart provincie Zeeland tegen en zal provincie Zeeland volledig schadeloos stellen voor en ter zake van Garantiebetalingen.

N.V. Westerscheldetunnel (WST)

Vestigingsplaats

Borssele

Oprichting/deelname provincie

18 maart 2009

Publiek belang

In de vastgestelde aandeelhoudersstrategie is opgenomen:

- Mobiliteit: Een zo hoog mogelijke beschikbaarheid van het gehele tracé tussen Goes en Terneuzen;
- Veiligheid: Verkeersveiligheid geldt als één van de hoogste prioriteiten;
- Tarieven: Invloed op tarievenbeleid om een juiste balans te kunnen waarborgen tussen financiële belangen van de WST enerzijds en de financiële impact voor de burger anderzijds;
- Dekking voor infrastructuur: Het dividend van de WST aanwenden om de aanleg en het onderhoud van de Sluiskiltunnel en de aankoop van de aandelen WST terug te verdienen;
- Provincie Zeeland wil aandeelhouder blijven om invloed te houden op veiligheid, beschikbaarheid en tarieven.

Programma begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Bestuurlijk belang

De Provincie Zeeland heeft 100% stemrecht in de AvA. De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment is er één algemeen directeur. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestaat uit drie personen. De leden van de RvC worden benoemd door de AvA.

Doelstelling

De vennootschap heeft als doel een tunnel onder de Westerschelde – met aansluitende wegen en bijbehorende werken – tot stand te brengen en als rechthebbende te exploiteren of doen exploiteren, alsmede ter bevordering van dit doel het deelnemen in, het voeren van beheer over, het financieren van andere ondernemingen en vennootschappen en het stellen van zekerheid voor schulden van anderen en al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.

Bezoldiging

Bezoldiging bestuurder valt binnen de WNT.

Aandeelhoudersstrategie

De aandeelhoudersstrategie is vastgesteld op 13 februari 2015. De uitwerking van de aandeelhoudersstrategie is vastgesteld op 30 september 2016. Hierin is vastgelegd om te streven naar zo laag mogelijke tarieven voor de huidige gebruikers, de toltarieven gelijk te houden voor een periode van 4 jaar en de aandeelhoudersstrategie na een periode van 4 jaar te herijken. Op 1 maart 2019 is besloten het tarievenbeleid uit de aandeelhoudersstrategie van de Westerscheldetunnel te wijzigen. De korting voor de T-tag-gebruikers wordt vanaf 1 januari 2020 tot het einde van de tolheffing verhoogd tot minimaal 40% en voor veelgebruikers tot minimaal 50% van het nominaal tarief.

Verwacht financieel resultaat

Verwacht financieel resultaat 2022 op basis van het beleidsplan 2021 Westerscheldetunnel is € 10,642 miljoen (uitkering in 2023).

Verwachte dividenduitkering

€ 10,227 miljoen (resultaat 2021, uitkering in 2022) (bron beleidsplan NV WST 2021)

Verwacht financieel belang

Per 01-01-2022	100 %
Per 31-12-2022	100 %

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1 mln.)	
Per 01-01-2022	€ 76,8
Per 31-12-2022	€ 77,2

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1 mln.)	
Per 01-01-2022	€ 263,8
Per 31-12-2022	€ 240,2

Risico's

Een risico is een lagere dividenduitkering. Van invloed hierop zijn het aantal werkelijke passages. De effecten van de uitbraak van Covid-19 zijn duidelijk merkbaar in het aantal passages door de Westerscheldetunnel (WST). Ten opzichte van eerdere ramingen is er sprake van een fors lager aantal passages in 2020, in 2021 en de jaren erna. In de AvA op 20 mei 2021 is over deze ontwikkelingen gesproken waarbij de directie de volgende keuze heeft voorgelegd:

- i. de aandeelhouder draagt de NV WST op om de tarieven met ingang van 2022 zodanig aan te passen dat de bestemmingsreserve in 2033 minimaal op nihil uitkomt;
- ii. de aandeelhouder gaat akkoord met de lijn om de huidige tarieven in 2022 te handhaven, hetgeen op termijn mogelijk leidt tot een negatieve stand van de bestemmingsreserve.

In de AvA hebben wij aangegeven dat onze voorkeur uitgaat naar optie ii. de huidige tarieven in 2022 te handhaven. Daarvoor is een aantal redenen.

In IPO-verband is een verzoek tot compensatie richting het Rijk neergelegd voor de derving van inkomsten als gevolg van COVID-19. De tolopbrengsten WST 2020 maken hier onderdeel van uit voor een bedrag van € 2,3 mln. Alhoewel het nog onduidelijk is of het Rijk over 2020 en 2021 een bijdrage zal uitkeren ter dekking van de gemiste omzet bij de NV WST achten wij deze wel kansrijk. Daarbij is het op dit moment nog onduidelijk hoe de passages zich vanaf de tweede helft van 2021 zullen ontwikkelen.

Indien desondanks het voorgaande sprake zal zijn van een tijdelijke negatieve bestemmingsreserve WST dient een tijdelijke overheveling van de algemene reserve plaats te vinden. Op het moment dat dit opportuun is zal deze tijdelijke overheveling weer worden teruggedraaid.

Op 3 juni 2021 vond een rondetafelgesprek plaats van de commissie voor infrastructuur en Waterstaat over het onderwerp tolvrije Westerscheldetunnel. Mede naar aanleiding van dit Ronde tafelgesprek zijn tijdens het Tweeminutendebat MIRT op 24 juni 2021 door de Tweede Kamer twee moties aangenomen over het tolvrij maken van de Westerscheldetunnel. Naar aanleiding van de motie van het lid Stoffer (Kamerstuk 35570 A, nr. 64) vond op 6 juli 2021 een constructief bestuurlijk overleg plaats van minister van Nieuwenhuizen en gedeputeerde Van der Maas. Hierbij is afgesproken dat het ministerie IenW en de Provincie Zeeland de komende maanden in kaart brengen welke stappen gezet moeten worden indien een nieuw kabinet besluit tot het eerder tolvrij maken van de tunnel. Daarbij zullen zowel de juridische als organisatorische en financiële aspecten in beeld worden gebracht. Rijkswaterstaat en de NV Westerscheldetunnel zullen betrokken worden bij dit overleg tussen de Provincie en het ministerie. Uitgangspunt is dat dit draaiboek gereed moet zijn voordat het nieuwe kabinet aantreedt en zij hier samen met de Provincie Zeeland een besluit over kan nemen.

[N.V. Economische Impuls Zeeland \(Impuls\)](#)

Vestigingsplaats

Middelburg

Oprichting/deelname provincie

9 november 2007

Publiek belang

Impuls Zeeland is voor de Provincie een partner bij het ontwikkelen en stimuleren van de Zeeuwse economie. Impuls Zeeland moet het gat dichten tussen ideeën en eerste planontwikkeling en de daadwerkelijke uitvoering van projecten. De doelstellingen van de Provincie Zeeland voor Impuls Zeeland zijn opgenomen in de Economische Agenda en zijn gekoppeld aan het coalitieakkoord 2019-2023 'Samen verschil maken'.

Programma begroting

Ondernemend Zeeland

Bestuurlijk belang

De Provincie heeft 66% (98.977 aandelen) van het stemrecht in de AvA. De aandeelhouders bestaan naast de Provincie uit de dertien Zeeuwse gemeenten en de SER Zeeland. De vennootschap wordt bestuurd door één directeur. Het toezicht wordt uitgevoerd door de Raad van Commissarissen (RvC) van drie leden. De leden van de RvC worden aangesteld door de aandeelhouders. Geen van de leden van de directie of RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd.

Doelstelling

Impuls werkt vanuit een missie-gedreven aanpak: CO2-reductie en verduurzaming in het mkb en het groot- bedrijf en de economisch toekomstbestendige, leefbare delta werken als een kompas voor de organisatie.

Impuls Zeeland stimuleert en faciliteert ontwikkeling op het gebied van de (kennis)economie in de meest brede zin van het woord. Het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis)economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete projecten en door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders. Daarnaast het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van, alsmede het financieren van andere ondernemingen. Voorts stimuleert Impuls Zeeland internationale handelsbevordering.

Bezoldiging

Bezoldiging bestuurder valt binnen de WNT.

Aandeelhoudersstrategie

Geen.

Verwacht financieel resultaat

€ 0 (gebaseerd op jaarrekening 2020, laatst vastgesteld)

Verwachte dividenduitkering

€ 0 (gebaseerd op jaarrekening 2020, laatst vastgesteld)

Verwacht financieel belang

Per 01-01-2022	66 %
Per 31-12-2022	66 %

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	€ 4.873
Per 31-12-2022	€ 4.873

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	€ 3.389
Per 31-12-2022	€ 3.389

Risico's

Er zijn geen garanties verleend aan Impuls Zeeland. De Provincie Zeeland verstrekt een integrale kostensubsidie aan Impuls Zeeland. Indien de Provincie overgaat tot verkoop van de aandelen, dan is het wettelijk niet mogelijk om de integrale kostensubsidie in één keer stop te zetten. De subsidie aan Impuls Zeeland is meerjarig in de provinciale begroting opgenomen.

[Nederlandse Waterschapsbank N.V. \(NWB\)](#)

Vestigingsplaats

Den Haag

Oprichting/deelname provincie

5 mei 1954

Publiek belang

Het verzorgen van rendabele financiële dienstverlening tegen lage tarieven voor overheden en instellingen uit de semipublieke sector zowel in goede als in slechte tijden.

Programma begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Bestuurlijk belang

Het bestuurlijk belang bestaat uit 0,11% stemrecht in de AvA.

Doelstelling

Het verzorgen van rendabele financiële dienstverlening tegen lage tarieven voor overheden en instellingen uit de semipublieke sector zowel in goede als in slechte tijden.

Bezoldiging

De NWB beoogt in haar beloningsbeleid haar maatschappelijke rol als bank van en voor de publieke sector te weerspiegelen. Dit uit zich in een gematigd en duurzaam beloningsbeleid dat past binnen de strategie, het risicoprofiel en de risk appetite van de NWB, dat eenduidig en transparant is en in lijn met nationale en internationale regelgeving. Daarnaast is het beleid van de NWB gericht op het aantrekken en behouden van gekwalificeerd en deskundig personeel.

Aandeelhoudersstrategie

Door de Provincie Zeeland is geen aandeelhoudersstrategie vastgesteld.

Verwacht financieel resultaat

De nettowinst van de NWB Bank is in 2020 uitgekomen op € 80,5 miljoen. Het verwacht resultaat in 2022 is onbekend.

Verwachte dividenduitkering

In de Algemene vergadering van Aandeelhouders op 15 april 2021 is o.a. besloten over het boekjaar 2020 een dividend van € 45 miljoen vast te stellen en op een later moment uit te keren. Voor de Provincie Zeeland betekent dit met haar dividendrecht van 0,060341% een dividenduitkering van € 27.153,-. I.v.m. de COVID-19 pandemie en de onzekerheden die dit met zich meebrengt zal uitkering van dit bedrag uitgesteld worden tot na 30 september 2021.

In de meerjarenraming van de Provincie Zeeland is geen dividend van de NWB Bank geraamd

Verwacht financieel belang

Per 01-01-2022	0,06%
Per 31-12-2022	0,06%

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1 mln.)	
Per 01-01-2022	Niet bekend
Per 31-12-2022	Niet bekend

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1 mln.)	
Per 01-01-2022	Niet bekend
Per 31-12-2022	Niet bekend

Risico's

De Provincie voorziet geen risico's.

[GBE Aqua B.V.](#)

Vestigingsplaats

Middelburg

Oprichting/deelname provincie

GBE Aqua B.V. komt voort uit de verkoop van de aandelen Evides door PZEM aan haar aandeelhouders. In de vergadering van 23 juli 2021 hebben Provinciale Staten van Zeeland besloten tot oprichting van- en deelname aan GBE Aqua B.V. Naar verwachting zal nog in 2021 door de algemene vergadering van aandeelhouders van PZEM worden besloten tot oprichting van GBE Aqua B.V.

Publiek belang

Het waarborgen van het wettelijk gedefinieerde publiek belang conform de drinkwaterwet.

Programma begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Bestuurlijk belang

Het bestuurlijk belang bestaat uit 50,0059% stemrecht in de AvA.

Doelstelling

De vennootschap heeft ten doel het houden en beheren van aandelen in Evides en het uitoefenen van stemrecht daarop.

Bezoldiging

Op de bezoldiging van de directeur van GBE Aqua holding is de WNT-norm van toepassing.

Aandeelhoudersstrategie

In lijn met de beleidsnota verbonden partijen zal er in gezamenlijkheid met de andere aandeelhouder van Evides (GBE) een aandeelhouderstrategie worden opgesteld.

Verwacht financieel resultaat

Het verwacht financieel resultaat van GBE Aqua over 2022 is afhankelijk van de leningsvoorwaarden, maar zal naar verwachting ongeveer tussen de € 10 en € 15 miljoen liggen.

Verwachte dividenduitkering

De verwachte dividenduitkering voor 2022 bedraagt € 948.800 (o.b.v. meerjarenprognose Evides).

Verwacht financieel belang

De Provincie Zeeland heeft een kapitaalbelang van 50,0059% in GBE Aqua B.V.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	€ 1.000
Per 31-12-2022	€ 1.000

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd vermogen (bedrag x € 1.000)	
Per 01-01-2022	€ 367.000
Per 31-12-2022	€ 367.000

Risico's

De Provincie Zeeland heeft een belang van 50,0059% in GBE Aqua B.V. Het eigen vermogen van GBE Aqua B.V. bedraagt begin 2022 naar verwachting circa € 1 miljoen. Indien er in de toekomst verliezen worden geleden, kan de situatie ontstaan dat het eigen vermogen ontoereikend wordt. Hierdoor kan mogelijk niet voldaan worden aan rente- en aflossingsverplichting. In dit geval zullen de garanties ingeroepen worden en kan de Provincie Zeeland haar initiële kapitaalstorting (50% van € 1 miljoen) verliezen.

Het totaal aan garanties bedraagt per 2022 € 367 miljoen. Voor de Provincie Zeeland betekent dit dat dit bedrag opgevraagd kan worden indien GBE Aqua geconfronteerd wordt met lage tot geen dividendopbrengsten uit Evides en hoge (rente)kosten. De kans dat de Provincie Zeeland wordt aangesproken op haar garantieverplichting is vastgesteld op ongeveer 2,75%.

Westerschelde Ferry B.V. (WSF)

Vestigingsplaats

Vlissingen

Oprichting/deelname provincie

1 januari 2015

Publiek belang

Deze vennootschap heeft ten doel om in opdracht van de Provincie Zeeland een fiets-voetveerverbinding over de Westerschelde - met bijbehorende werken - tussen Vlissingen en Breskens vice versa in stand te houden en te exploiteren, inclusief het noodzakelijk alternatief busvervoer tussen Vlissingen en Breskens vice versa. In 2021 zal een marktconsultatie plaats vinden naar de dan geldende marktomstandigheden

Programma begroting

Mobiliteit op maat

Bestuurlijk belang

De Provincie Zeeland is 100% aandeelhouder.

Doelstelling

Deze vennootschap heeft ten doel om in opdracht van de Provincie Zeeland een fiets-voetveerverbinding over de Westerschelde - met bijbehorende werken - tussen Vlissingen en Breskens vice versa in stand te houden en te exploiteren, inclusief het noodzakelijk alternatief busvervoer tussen Vlissingen en Breskens vice versa.

Bezoldiging

Bezoldiging directeur valt binnen de WNT-norm.

Aandeelhoudersstrategie

N.v.t.

Verwacht financieel resultaat

Het verwacht financieel resultaat 2022 is nog niet bekend.

Verwachte dividenduitkering

€ 0

Verwacht financieel belang

100 %

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	Niet bekend
Per 31-12-2022	Niet bekend

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	Niet bekend
Per 31-12-2022	Niet bekend

Risico's

De landelijke maatregelen ter bestrijding van het coronavirus hebben een negatief effect op het aantal passagiers hetgeen een negatief effect heeft op het verwachte resultaat. Een deel daarvan is in 2020 door het Rijk gecompenseerd middels de beschikbaarheids-vergoeding BVOV 2020 omdat een volwaardige dienstregeling is aangeboden, terwijl de reizigersaantallen en dus de opbrengsten beperkt waren. De BVOV 2020 levert voor de WSF een bijdrage op van € 518.617,--. Door het negatieve resultaat daalt het Eigen Vermogen van de WSF per 31 december 2020 naar € 73.638,--. Middels de voorjaarsnota 2021 hebben Provinciale Staten besloten middels een agiostorting het Eigen Vermogen van de WSF met een bedrag van € 500.000,-- te verhogen.

Op 7 december 2018 is door Provinciale Staten het Statenvoorstel toekomstverkenning en exploitatie Westerschelde Ferry (kenmerk 18928081) vastgesteld. Middels dit voorstel is, aangezien uit het rapport van Royal HaskoningDHV blijkt dat er gegeven de huidige schepen en kwaliteitseisen geen markt is, o.a. besloten de veerverbinding Vlissingen-Breskens tot 2024 bij de huidige Westerschelde Ferry BV met de huidige schepen te continueren. Daarnaast is in het voorstel vastgelegd dat in 2021 een marktconsultatie zal plaats vinden naar de dan geldende marktomstandigheden.

Uit een recent onderzoeksrapport van een adviesbureau met maritieme en technische expertise naar de verwachte onderhoudskosten van beide veerboten voor de periode 2020-2034 blijkt dat de huidige twee veerboten vanuit technisch perspectief tot 2033 in de vaart kunnen blijven, al is dat tegen hogere onderhoudskosten dan tot nu toe is geraamd. Als rekening wordt gehouden met de inflatie en de zogenoemde badkuipkromme tijdens de levensduur van een schip zijn deze hogere kosten volgens dit adviesbureau acceptabel. Vanuit technisch perspectief is het dan ook mogelijk minimaal de komende 10 jaar met de huidige schepen te blijven varen. Ook vanuit bedrijfseconomisch perspectief ligt, gezien de huidige boekwaarde van de schepen, vervanging op de korte termijn niet voor de hand.

De centrale vraag in de verkenningsoopdracht op basis waarvan de marktconsultatie plaats vindt is of de markt mogelijkheden ziet om vanaf 2024 (de huidige concessie loopt tot 2024) een veerverbinding tussen Vlissingen - Breskens aan te bieden voor scholier, forens en toerist met de huidige twee veerboten? Daarnaast staan wij open voor alternatieve mogelijkheden waarbij wij de markt vragen welke rendabele mogelijkheden zij zien om voor de langere termijn in een verbinding tussen Vlissingen - Breskens te voorzien, waarbij in het geval van het vervoegd afstoten, of eerder vervangen, van de huidige schepen, rekening wordt gehouden met de boekwaarde van de huidige schepen. Dit om een boekverlies te voorkomen.

Gezien de complexe materie, de financiële omvang en de zorgvuldigheid waarbinnen dit proces dient plaats te vinden, zal gebruik worden gemaakt van een onafhankelijk adviesbureau om hierin te begeleiden. De uitkomsten van deze marktconsultatie worden eind 2021 verwacht.

Investeringsfonds Zeeland B.V. (IFZ)

Vestigingsplaats

Vlissingen

Oprichting/deelname provincie

2018

Publiek belang

Het fonds is opgericht om aan startende en (door)groeiende ondernemers start-, ontwikkel- of groeikapitaal te verstrekken. Het Rijk, Provincie Zeeland en N.V. Economische Impuls Zeeland werken hierbij samen aan een Zeeuwse financieringsinfrastructuur; aansluitend bij de behoeften van het regionaal bedrijfsleven en revolverend van aard.

Vanuit het compensatiepakket 'Wind in de zeilen' heeft het Rijk haar inbreng in het Investeringsfonds Zeeland met een bedrag van € 20 miljoen vergroot. Dit bedrag wordt in jaarlijkse tranches van € 5 miljoen gestort. Hierdoor is het investeringsvermogen vergroot. Aanvullend is in het kader van de versterking van het fondsvermogen van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) door het Rijk en de Provincie Zeeland gezamenlijk € 5,4 miljoen beschikbaar gesteld om de solvabiliteitspositie van veelal innovatieve mkb-bedrijven te versterken.

Voor financiering van innovatieve ondernemers worden (door Impuls) twee fondsen beheerd. InnoGo! begeleidt en/of financiert Zeeuwse innovatieve startende of mkb ondernemers, waarvan de (technische) innovatie zich in de ontwikkelfase bevindt. Dit fonds verstrekt leningen tot max. € 350.000,- met in de basis een rentepercentage van 5%.

Het Zeeuws Participatiefonds investeert in Zeeuwse innovatie en snelgroeiende mkb-bedrijven in de vroege groeifase, waarvan de innovatie reeds op de markt is. Dit gebeurt in de vorm van een achtergestelde lening, deelname in aandelenkapitaal of een combinatie van beide. Per participatie geldt op dit moment een maximum van € 2.500.000,-.

Voorts heeft Impuls een fonds om campingeigenaren te financieren, die willen investeren in duurzaamheid en vitaliteit van hun camping, het zogenaamde Fonds Verblijfsrecreatie.

Innovatie is de motor van concurrentiekracht en het economisch perspectief op lange termijn, en een belangrijke drijver van welvaarts-groei.

Programma begroting

Ondernemend Zeeland

Bestuurlijk belang

De Provincie heeft 29,1% van de aandelen. De aandeelhouders bestaan naast de Provincie uit N.V. Economische Impuls Zeeland (23,6%) en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (47,3%).

Doelstelling

Doel van het IFZ is het realiseren van een Zeeuwse financieringsinfrastructuur die aansluit bij de behoeften van het regionaal bedrijfsleven. Dit om de economische ontwikkeling in Zeeland te stimuleren en de positie en (internationale) concurrentiekracht van Zeeland en Nederland te versterken.

Bezoldiging

Het IFZ heeft geen personeel in dienst, maar huurt de expertise van N.V. Economische Impuls Zeeland in. De directeur van Impuls Zeeland is uitvoerend bestuurder.

Aandeelhoudersstrategie

N.v.t.

Verwacht financieel resultaat

-/- € 800.000 (verwacht geconsolideerd verlies)

Verwachte dividenduitkering

€ 0

Verwacht financieel belang

Per 01-01-2022	29,10%
Per 31-12-2022	29,10%

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	€ 16.734
Per 31-12-2022	€ 16.734

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	€ 570
Per 31-12-2022	€ 570

Risico's

Het IFZ verstrekt risicodragend kapitaal. Risico hierbij is dat verstrekte leningen aan participaties in ondernemingen niet volledig terugvloeien naar het IFZ, waarmee het beschikbare kapitaal bij het IFZ in de loop van de tijd afneemt. Gevolg hiervan is dat er minder nieuwe leningen / participaties kunnen worden aangegaan. Het risico voor de Provincie Zeeland is beperkt tot de aandelenparticipatie in het IFZ.

Gemeentelijke vervoercentrale Zeeland B.V.

Vestigingsplaats

Terneuzen

Oprichting/deelname provincie

11 juni 2008

Publiek belang

De Provincie is in december 2016 toegetreden als aandeelhouder om uitvoering te kunnen blijven geven aan de mobiliteitsgarantie in de vorm van de haltetaxi, waarvoor de Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland B.V. de ritplanning verzorgt.

Programma begroting

Mobiliteit op maat

Bestuurlijk belang

2.000 preferente aandelen en heeft daarmee voor 9% zeggenschap in de vennootschap

Doelstelling

De Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland B.V. verzorgt voor gemeenten en samenwerkingsverbanden de ritplanning van het doelgroepenvervoer en voor de Provincie de ritplanning van het haltetaxivervoer.

Bezoldiging

Het salaris valt binnen de maximale bezoldiging volgens de WNT.

Aandeelhoudersstrategie

N.v.t.

Verwacht financieel resultaat

€ 0

Verwachte dividenduitkering

Er is geen sprake van dividenduitkering

Verwacht financieel belang

De provinciale exploitatiebijdrage voor 2022 bedraagt € 121.000.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	€ 486
Per 31-12-2022	€ 486

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	€ 1.823
Per 31-12-2022	€ 1.823

Risico's

Nihil, omdat Provincie niet risicodragende aandelen bezit.

[Vereniging Interprovinciaal Overleg \(IPO\)](#)

Vestigingsplaats

Den Haag

Oprichting/deelname provincie

1986

Publiek belang

Samenwerkings- en overlegorgaan van alle provincies. De gezamenlijke uitvoeringsorganisatie (BIJ12) maakt formeel onderdeel uit van IPO.

Programma begroting

Bestuur

Bestuurlijk belang

Het bestuur bestaat uit twaalf leden, één gedeputeerde per provincie en een onafhankelijke voorzitter. Ieder bestuurslid heeft een eigen inhoudelijke portefeuille. De termijn van het bestuur is gelijk aan de termijn van de Provinciale Staten: vier jaar.

Doelstelling

Het IPO heeft als doelstelling het behartigen van de belangen van provincies en het bieden van een platform voor overleg, uitwisseling en innovatie.

Bezoldiging

Bezoldiging bestuurder valt binnen de WNT.

Aandeelhoudersstrategie

N.v.t.

Verwacht financieel resultaat

€ 0

Verwachte dividenduitkering

n.v.t.

Verwacht financieel belang

Provincie Zeeland draagt in 2022 circa € 1.929.000 bij in de kosten van het IPO-secretariaat en € 2.504.800 voor BIJ12 op basis van de concept Begroting 2022. Deze concept Begroting 2022 wordt formeel vastgesteld door het IPO Bestuur in september 2021 en in de Algemene Vergadering van oktober 2021. Deze bedragen zijn tot stand gekomen volgens de afgesproken IPO-verdeelsleutels.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022 (schatting)	€ 4.533
Per 31-12-2022 (schatting)	€ 4.533

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022 (schatting)	€ 27.296
Per 31-12-2022 (schatting)	€ 27.296

Risico's

De Provincie voorziet geen risico's, echter bij gezamenlijke besluitvorming over uitbreiding van taken voor IPO/BIJ12 bestaat de mogelijkheid dat de deelnemersbijdrage stijgt.

[Europese Gemeenschap voor Territoriale Samenwerking \(EGTS\) Linieland van Waas en Hulst](#)

Vestigingsplaats

Sint-Gillis-Waas (B)

Oprichting/deelname provincie

28 juni 2013

Publiek belang

Europese gemeenschappelijke regeling voor de ontwikkeling van het betreffende grensgebied op het gebied van economie, mobiliteit, natuur, recreatie, cultuurhistorie en leefbaarheid.

Programma begroting

Bestuur

Bestuurlijk belang

Provincie Zeeland is deelnemer en heeft een belang van 12,5%. Andere deelnemers zijn: Provincie Oost-Vlaanderen (B), de gemeenten Hulst, Stekene (B), Beveren (B) en Sint-Gillis-Waas (B), Interwaas (B), Maatschappij Linkerschelde Oever (MLSO) (B).

Doelstelling

De EGTS richt zich op het starten en uitvoeren van concrete samenwerkingsprojecten rond haven en economie, mobiliteit, natuur en recreatie, en wonen en leefbaarheid.

Bezoldiging

N.v.t.

Aandeelhoudersstrategie

N.v.t.

Verwacht financieel resultaat

Het resultaat over het boekjaar 2020 bedraagt -/- € 113.485,- (verlies). Het verwachte resultaat over 2022 is nog niet bekend.

Verwachte dividenduitkering

N.v.t.

Verwacht financieel belang

Provincie Zeeland draagt in 2022 bij in werkingskosten secretariaat EGTS zijnde € 17.000.

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	Niet bekend
Per 31-12-2022	Niet bekend

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)	
Per 01-01-2022	Niet bekend
Per 31-12-2022	Niet bekend

Risico's

EGTS betreft een lokaal samenwerkingsverband. In de huidige systematiek (statuten) is opgenomen dat de provincie per taakonderdeel verantwoordelijkheid kan nemen en dat het belang van de provincie daarin afgewogen kan worden. Afspraken over provinciale betrokkenheid bij andere thema's dienen apart aan Gedeputeerde Staten worden voorgelegd.

Op basis van het resultaat over het boekjaar 2020 (verlies van € 113.485,-) en het nettoactief van EGTS (€ 51.243,-) is er een continuïteitsrisico van de EGTS. Indien rekening wordt gehouden met de zekere opbrengsten over 2021 en dat de kosten in 2021 op hetzelfde niveau blijven als in boekjaar 2020 zal er eind 2021 een financieringstekort zijn. De EGTS kan echter rekenen op een extra financiële bijdrage vanuit het samenwerkingsverband "Grenspark Groot Saefthinghe" die voor de jaren 2021 tot en met 2025 een jaarlijkse opbrengst ten bedrage van € 240.000,- moet garanderen. Deze samenwerkingsovereenkomst is in GS van 8 juni 2021 goedgekeurd.

Provinciaal fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Zeeland

Vestigingsplaats

Middelburg

Oprichting/deelname provincie

28-06-2002 dmv statenvoorstel FEZ-614

Publiek belang

De betrokkenheid van de provincie vloeit voort uit de Wet milieubeheer. Het Nazorgfonds is een "spaarpot" waaruit de kosten van de nazorg van relatief jonge stortplaatsen wordt gedekt.

Programma begroting

Woonplaats Zeeland

Bestuurlijk belang

De provincie Zeeland is 100% financieel en bestuurlijk verantwoordelijk na sluiting van de stortplaats. Het college vormt het dagelijks- en algemeen bestuur. Dagelijks bestuur Drs. J. de Bat (Financiën) en Dick van der Velde (Milieu). Algemeen bestuur (voltallig college)

Doelstelling

Het Nazorgfonds heeft 2 doelstellingen: de middelen zo goed mogelijk beheren zodat de eeuwigdurende nazorg bekostigd kan worden en zorg dragen dat de middelen alleen aan dit doel besteed worden.

Bezoldiging

NVT

Aandeelhoudersstrategie

NVT

Verwacht financieel resultaat

Het verwacht financieel resultaat is € 0, uitgaande van 5% rendement.

Verwachte dividenduitkering

NVT

Verwacht financieel belang

Op de voorzieningen dient het fonds een rendement te behalen van 5%. Afwijkingen in het gerealiseerde beleggingsrendement verlopen via de egalisatiereserve beleggingsresultaten .

Verwacht eigen vermogen

Eigen Vermogen (bedragen x € 1.000)

Per 01-01-2022 (schatting) € 911

Per 31-12-2022 (schatting) € 911

Verwacht vreemd vermogen

Vreemd Vermogen (bedragen x € 1.000)

Per 01-01-2022 (schatting) € 13.779

Per 31-12-2022 (schatting) € 14.355

Risico's

Financiële risico's: Nadat een sluitingsverklaring wordt afgegeven voor een stortplaats gaat de nazorgfase van start. Als na het afgeven van een sluitingsverklaring blijkt dat in het Nazorgfonds onvoldoende vermogen aanwezig is om de eeuwigdurende nazorg te kunnen bekostigen, komen aanvullende kosten voor rekening van de provincie en is het verhalen op de exploitanten niet meer mogelijk. Ook ontstaat er een financieel risico wanneer het werkelijke beleggingsrendement van het Nazorgfonds lager is dan het doelrendement (rekenrente voor doelvermogen en heffing) of wanneer het op te brengen doelvermogen te laag blijkt te zijn.

Beheersmaatregelen:

1. Bij het afgeven van een sluitingsverklaring stellen we een financiële eindafrekening op om een tekort of overschot ten opzichte van het doelvermogen bij aanvang van de nazorg te kunnen vereffenen op het moment van overdracht van de stortplaats. We berekenen de benodigde doelvermogens volgens het IPO rekenmodel op basis van goedgekeurde nazorgplannen.

2. Door de vorming van de egalisereserve beleggingsrendement egalisereserve beleggingsresultaten is er ruimte om tegenvallende rendement op te vangen.

Inleiding

Als verbonden partijen voor de Provincie Zeeland worden aangemerkt publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke rechtspersonen (verenigingen, stichtingen, BV's en NV's) waarin we én een bestuurlijk én een financieel belang hebben.

Een bestuurlijk belang houdt in dat er sprake is van zeggenschap, hetzij uit een provinciale vertegenwoordiging in het bestuur van de verbonden partij, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Een financieel belang betekent dat een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is, indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid voor de provincie bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Visie en beleid

De Provincie heeft diverse instrumenten tot haar beschikking om publieke doelen te bereiken. Het meest geëigende instrument is wet- en regelgeving. Wanneer de Provincie hieraan niet genoeg heeft, kunnen andere instrumenten, zoals subsidieverlening of verbonden partijen benut worden.

De Nota Verbonden Partijen is vastgesteld door Provinciale Staten in haar vergadering van 23 juli 2021 (https://www.zeeland.nl/sites/default/files/digitaalarchief/IB21_12b00fc8.pdf). Hierin zijn de volgende belangrijke beleidsuitgangspunten vastgelegd:

- De Provincie Zeeland participeert uitsluitend in een verbonden partij wanneer hiermee een publiek belang wordt gediend en publieke doelen niet op een andere manier beter gerealiseerd kunnen worden.
- De Provincie Zeeland kiest voor die samenwerkingsvorm, publiekrechtelijk of privaatrechtelijk, die het best past bij het dienen van het publiek belang.
- Bij iedere verbonden partij wordt er afgewogen of er een aandeelhoudersstrategie dient te worden vastgesteld.

De Provincie Zeeland participeert in diverse verbonden partijen. We vinden het belangrijk dat we in een goede verhouding met onze verbonden partijen zijn. Naast formele momenten worden daarom ook informele momenten benut waarin actuele zaken besproken worden.

In deze paragraaf geven we per verbonden partij nadere informatie.

Speerpunten

- Oprichting GBE Aqua B.V.
- Onderzoek naar Tolvrije Westerscheldetunnel N.V.
- PS besluiten in de vergadering van november 2021 over de oprichting en deelname aan de Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking North Sea Port District (BGTS NSPD).

Kengetallen

- Kapitaalparticipaties van deelnemingen opgenomen op de provinciale balans onder de Financiële vaste activa. Op 1 januari 2022 naar verwachting totaal € 133,4 mln.
- Per 1 januari 2022 staat de provincie voor verbonden partijen garant voor ongeveer € 831,8 mln.

Beleidskader

[Nota Verbonden Partijen 2021](#) (PS 23 juli 2021)

Overzicht verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen (GR)

- Regionale uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)

Vennootschappen en coöperaties

- Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij (PZEM)
- North Sea Port SE (NSP SE)
- N.V. Westerscheldetunnel (WST)
- N.V. Economische Impuls Zeeland (Impuls)
- Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)
- Westerschelde Ferry B.V. (WSF)
- Investeringsfonds Zeeland B.V. (IFZ)
- Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland B.V. (GVZ)
- Gemeenschappelijk bezit Evides Aqua B.V. (GBE Aqua)

Stichtingen en verenigingen

- Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)

Overige verbonden partijen

- Europese Gemeenschap voor Territoriale Samenwerking (EGTS) Linieland van Waas en Hulst
- Provinciaal fonds nazorg gesloten stortplaatsen Zeeland

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Naast inzet van vastgoed voor het realiseren van onze doelen, staat 2022 in het teken van het verbeteren van ons beleid rondom vastgoed. Het doel van de actualisatie is om eigentijds grondbeleid te ontwikkelen dat aansluit op de aanvullingswet en de (toekomstige) thema's en uitdagingen van de Zeeuwse Omgevingsvisie. In het voorjaar worden voorstellen over nieuw beleid en de financiële gevolgen aan u voorgelegd. Tot de vaststelling daarvan blijft de Nota Grondbeleid 2016 leidend. Belangrijk uitgangspunt van het huidige grondbeleid en inzet van instrumenten is: vrijwilligheid. Provinciale opgaven in het landelijk gebied zijn onder andere de afronding van het Natuur Netwerk Zeeland, waterdoelen, infrastructurele projecten en Natuurpakket Westerschelde. Ook nieuwe opgaven, onder meer op het gebied van energie, landbouw, klimaat en biodiversiteit dienen zich aan. Om deze opgaven op een vrijwillige en integrale manier te realiseren, speelt inzet van het kavelruilbureau van de Provincie in combinatie met een strategische grondbank een belangrijke rol. Als provincie proberen we de samenwerking te bevorderen op het gebied van integrale gebiedsontwikkeling en/of gebiedstransformatie voor een betere woon- en leefomgeving. Hiervoor hebben we als provincie het Zeeuws Stedelijk Coördinatieteam ingesteld dat bestaat uit een afvaardiging van de Zeeuwse gemeenten en landelijke organisaties (bijvoorbeeld het Expertteam woningbouw van RVO). Onze werkwijze wordt gewaardeerd en vormt inmiddels een vast waarde. Het bij elkaar brengen van versnipperde kennis op het vlak van vastgoed via een Kenniscentrum Grond en Eigendom wordt onderdeel van de Nota Grondbeleid 2022.

Beleid

Het integrale uitvoeringsbeleid op het gebied van vastgoed heeft PS op 30 september 2016 vastgesteld in de Nota Grondbeleid 2016. De doelen zijn vastgelegd in de opgaven en vertaald in de middellange en lange termijnplanning. Uitgangspunt is vrijwilligheid. Prijsstelling van verwerving, vervreemding en de uitgifte is marktconform. Hierbij is in het landelijk gebied samenwerking met en tussen overheden cruciaal. Op grond van de wet heeft de provincie een regisserende rol en is belast met de uitvoering. In het stedelijk gebied is de rol van de provincie faciliterend. In 2022 wordt de Nota Grondbeleid geactualiseerd.

Speerpunten

Speerpunten voor 2022 zijn:

- Marktconforme prijsstelling
- Vrijwilligheid
- Kavelruilbureau Zeeland in combinatie met de Grondbank Zeeland
- Verwerving van grond en gebouwen voor onze doelen en projecten
- Het tijdelijk uitgeven in pacht van onze gronden
- Verkoop van gronden en gebouwen die niet meer nodig zijn voor onze doelstellingen
- Landelijke kennis beschikbaar stellen voor de opgaven in het bebouwde gebied via het Zeeuws Stedelijk Coördinatieteam
- Bevorderen van kennisontwikkeling over vastgoed in Zeeland via netwerksturing
- Boekwinsten en verliezen binnen projectbegrenzing komen ten gunste dan wel ten laste van projectbudget
- Boekwinsten en verliezen komen ten gunste dan wel ten laste van de algemene middelen (behalve winst op ILG percelen)
- Actualisatie Nota Grondbeleid en vaststelling in 2022
- Vormgeven Strategische Personeelsplanning Vastgoed in relatie tot de ontwikkelingen die worden vormgegeven in de Nota Grondbeleid 2022

Opgaven

Opgaven 2022:

- Provinciale opgaven: 0.a. verwerving 125 hectare voor natuur (NNZ, biodiversiteit), infrastructuur (Zanddijk, N290), (zoet)water, stikstof*
- 15 kavelruilen (inschatting)
- 400 hectare landbouwstructuurverbetering (inschatting)
- Saldo € 46.000 inkomsten tijdelijk beheer (verschil tussen uitgaven en (pacht)inkomsten)
- Faciliterende rol provincie in het stedelijk gebied (stedelijk verkavelen) versterken
- Definitief positioneren Kenniscentrum Grond en Eigendom
- Nota Grondbeleid 2022 afronden en voorleggen ter besluitvorming

Beleidskader

- [Nota Grondbeleid 2016](#)
- [Convenant Natuurpakket Westerschelde](#)

Provinciale opgaven:

- [Investeringsagenda wegen](#)
- [Omgevingsplan Zeeland 2018 ev](#)
- [Natuurvisie Zeeland 2017-2022](#)
- [Water](#)

Resultaten, winst en risico's

Voor de grondbank is een krediet beschikbaar gesteld van € 66 miljoen. De ruilgronden worden tegen historische kostprijs op de balans gezet. Bij verkoop ontstaat er een resultaat. Een positief resultaat ('boekwinst') wordt, conform de financiële voorschriften, aan de algemene reserve toegevoegd. Een negatief resultaat ('boekverlies') wordt aan de algemene reserve onttrokken. Uitzondering op deze regel zijn de resultaten van percelen uit het Natuurakkoord. Een positief resultaat wordt aan de bestemmingsreserve natuur toegevoegd. Uit voorzichtigheidsoogpunt zijn geen positieve resultaten in de begroting geraamd. Gronden verworven op projectlocatie komen direct ten laste van het betreffende projectbudget.

Op dit moment is het risico op de grondportefeuille (gronden die in de grondbank zitten) klein. Deze gronden zijn agrarische en blijven agrarisch. De opstallen in de grondbank hebben een hoger risicoprofiel.

Jaarlijks wordt de kans op daling van de grondprijs ingeschat en wordt dit zo nodig in de reguliere P&C-cyclus aan u gemeld. Op basis van deze inventarisatie kunnen er tijdig maatregelen worden genomen. Er zijn momenteel geen projecten waarvoor we risico's betreffende grondaankopen opnemen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Van de opstallen in de grondbank worden jaarlijks de actuele waarde vastgesteld en indien nodig een voorziening aangelegd of wordt er voor gekozen om het verlies direct af te boeken.

Natuurpakket Westerschelde (NPW)

In 2005 is besloten tot een derde verdieping van de Westerschelde. In dat kader zijn ook afspraken met het Rijk gemaakt over de aanleg van 600 hectare nieuwe natuur. Wij hebben een uitvoerende rol bij de verwerving van gronden voor de zeshonderd hectare estuariëne natuurontwikkeling. Deze loopt via de overlopende passiva NPW. Zie ook de staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva in de bijlagen. Zie voor een nadere toelichting op NPW, programma 1 grote projecten.

Binnen het NPW project is een convenant met de ZLTO gesloten over het landbouw flankerend beleid. In dit kader hebben uw Staten en het ministerie van EZ ingestemd met het vormen van een tijdelijke grondbank NPW (tot en met 2025) van circa 400 hectare (maximaal € 30 miljoen). In de Nota Grondbeleid 2022 wordt hierover een voorstel aan u voorgelegd.

Grondbank Zeeland

De benodigde omvang de provinciale Grondbank is 1.200 hectare en wordt voor 800 hectare gefinancierd met het door PS beschikbaar gesteld krediet. De financiering van de overige 400 hectare is via het landbouw flankerend beleid van NPW geregeld. Agrarische gronden, in bezit bij de provincie, worden jaarlijks tegen marktconforme prijzen verpacht. Dit levert inkomsten op. Aan het hebben en beheren van vastgoed zijn ook een aantal structurele lasten verbonden, zoals de kosten van waterschaps- en gemeentelijke belastingen van provinciale gebouwen, tracés van provinciale wegen en de fluctuerende lasten die verbonden zijn aan het verhandelen van ruilgronden (o.a. notaris, kadaster, taxaties, bodemonderzoeken). Daarnaast zijn er kosten verbonden aan de uitgifte. Uitgangspunt is dat er kostendekkend wordt gehandeld. Voor 2022 wordt een positief saldo van circa € 46.000 voorzien.

*De te realiseren doelstellingen met betrekking tot doelrealisatie, kavelruilen en landbouwstructuurversterking zijn gemiddelden en een inschatting van een jaarlijks te bereiken resultaat. Deze gemiddelden gaan uit van de doelstellingen in de nota grondbeleid 2016. Dit wordt in de nota grondbeleid 2022 geactualiseerd.

Paragraaf Wind in de Zeilen

Inleiding

Als gevolg van het niet doorgaan van de verhuizing van de marinierskazerne naar Vlissingen, heeft het Rijk in juli 2020 een bestuursakkoord 'Wind in de Zeilen' met de regio gesloten om ruimhartige compensatie te bieden voor het mislopen van de positieve effecten. Het pakket ziet toe op versterking van de sociaaleconomische structuur en vestigingsklimaat van Vlissingen en Zeeland. Op 10 juli 2020 hebben Provinciale Staten ingestemd met dit pakket. Het bestuursakkoord behelst een investeringspakket van ruim € 650 miljoen in de periode tot 2030.

Binnen het pakket worden vier hoofdthema's onderscheiden:

1. Rijksdienst;
2. Kennis, onderwijs en innovatie;
3. Bereikbaarheid;
4. Industrie en havens.

Naast deze hoofdthema's is nog een viertal aanvullende maatregelen opgenomen, namelijk; zorg, arbeidsmarkt, aardgasvrije wijk en de verzelfstandiging van waterbedrijf Evides. De thema's vormen tezamen met de hoofdthema's een samenhangend compensatiepakket.

Na het afsluiten van het compensatiepakket is in het najaar van 2020 voortvarend begonnen met de uitvoering van de afgesproken maatregelen. De stuurgroep Wind in de Zeilen heeft daarvoor per fiche een plan van aanpak vastgesteld. Voor de actuele stand van zaken per fiche wordt verwezen naar [de tweede landelijke voortgangsrapportage 'Wind in de Zeilen'](#).

Compensatiepakket

Energie op klimaat

Leeswijzer

Zoals benoemd in de inleiding bestaat het pakket uit verschillende thema's. Elk van deze thema's bestaat uit verschillende zogenaamde 'fiches'. De doelstellingen van de fiches zijn in veel van de gevallen complementair aan de doelstellingen binnen de reeds bestaande programma's. Een aantal van de fiches raken ondanks de bijdragen aan economische structuurversterking niet direct de Provinciale doelstellingen, maar hebben uiteraard wel grote impact voor de regio. De voortgang hierop wordt binnen de governancestructuur van het compensatiepakket integraal gemonitord.

Hieronder is een leeswijzer opgenomen om aan te geven in welke programma's de onderdelen van het pakket zijn opgenomen. In de betreffende programma's wordt ingegaan welke acties en resultaten er in 2022 worden beoogd.

Fiche	Programma / strategische opgave in de begroting
1A - Vergoeden kosten	Reeds in 2020 afgewikkeld
1B - Law Delta	Programma Woonplaats Zeeland-doelstelling Law Delta
1C - Delta Kenniscentrum	Programma Ondernemend Zeeland-doelstelling Campus Zeeland
1D - Ontwikkeling Kenniswerf	Buitenom begroting provincie Zeeland
1E - Investeringsfonds	Programma Ondernemend Zeeland- doelstelling Innovatie infrastructuur en - fondsen
1F - Bereikbaarheid: Extra intercity	Strategische opgave 'Slimme mobiliteit'
1F - Bereikbaarheid: spoorinfra ProRail	Programma Mobiliteit op maat doelstelling: Goede bereikbaarheid voor bedrijven, bezoekers en bewoners en leefbaarheidsagenda
1F - Bereikbaarheid: Rail Gent Terneuzen	Programma Mobiliteit op maat doelstelling: Goede bereikbaarheid voor bedrijven, bezoekers en bewoners en leefbaarheidsagenda
1F - Bereikbaarheid: Slimme mobiliteit	Strategische opgave 'Slimme mobiliteit'
1F - Bereikbaarheid: Stationsomgeving	Buitenom begroting provincie Zeeland

1G - Industrie en haven	Programma Energie op klimaat! <i>Doelstelling: Energietransitie</i>
1G - Smart Delta Resources	Programma Energie op Klimaat! <i>Doelstelling: Energietransitie</i> actie 'We werken samen met bedrijven een strategie uit om tot een klimaatneutrale industrie te komen (via SDR)
1H - Zorg: opleidingsplaatsen	<i>Buitenom begroting provincie Zeeland</i>
1I - Impuls werkzoekende	<i>Buitenom begroting provincie Zeeland</i>
1J - Aardgasvrije wijken	<i>Buitenom begroting provincie Zeeland</i>
1K - Ontvlechten Evides en PZEM	Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien <i>doelstelling: Wind in de Zeilen; ontvlechting Evides uit PZEM</i>

Governance

Om invulling te geven aan het compensatiepakket is nauwe bestuurlijke samenwerking en een goede governance cruciaal. Er is daarom een stuurgroep 'Wind in de Zeilen' aangesteld, bestaande uit de staatssecretaris van binnenlandse zaken en bestuurlijke vertegenwoordigers van de Provincie en de gemeente Vlissingen.

Het Rijk heeft daarnaast een onafhankelijk uitvoeringsregisseur aangesteld. Deze uitvoeringsregisseur moet knelpunten in de uitvoering oplossen, draagvlak creëren en waar nodig aanjagen of ingrijpen. Daarnaast draagt de uitvoeringsregisseur zorg voor een halfjaarlijkse voortgangsrapportage.

Financiële begroting 2022

Lasten en baten en toelichting per programma

Inleiding

In onderstaand overzicht worden de geraamde lasten, baten en het saldo per programma voor de Jaarstukken (rekening) 2020, begroting 2021 tot en met de 9e begrotingswijziging 2021 en 2022 weergegeven.

Tabel lasten en baten per programma

(Bedragen x € 1.000)

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01 Grote projecten en strategische opgaven	33.898	30.349	-3.549	31.167	18.690	12.477	26.131	22.453	3.678
02 Woonplaats Zeeland	15.922	625	-15.297	26.347	1.301	25.046	17.252	1.581	15.671
03 Balans in landelijk gebied	27.404	5.855	-21.549	35.540	1.254	34.286	29.374	1.254	28.121
04 Ondernemend Zeeland	23.722	2.029	-21.693	25.694	850	24.844	15.260	362	14.898
05 Mobiliteit op maat	70.770	7.438	-63.332	72.649	4.443	68.207	66.877	4.517	62.360
06 Iedereen telt!	18.645	1.406	-17.239	24.884	877	24.007	22.107	721	21.386
07 Bestuur	6.271	130	-6.140	7.196	152	7.044	6.945	152	6.793
08 Energie op klimaat!	6.334	316	-6.018	6.360	2.669	3.691	6.373	955	5.417
Totaal programma's	202.966	48.148	-154.818	229.837	30.235	199.602	190.319	31.995	158.323
Algemene dekkingsmiddelen	237	200.316	200.078	6.428	200.108	-193.680	4.985	186.218	-181.233
Overhead	26.463	230	-26.233	30.529	113	30.417	29.630	113	29.518
Heffing voor de vpb	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo baten en lasten	229.667	248.694	19.027	266.794	230.456	36.338	224.934	218.326	6.608
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	69.069	70.162	1.093	50.941	87.280	-36.338	47.316	53.924	-6.608
Totaal resultaat	298.736	318.856	20.120	317.736	317.736	0	272.250	272.250	0

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01 Grote projecten en strategische opgaven	33.898	30.349	3.549	31.167	18.690	12.477	26.131	22.453	3.678
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	714	2.556	-1.842	1.087	10.334	-9.247	-	2.986	-2.986
Totaal programma 1	34.612	32.904	1.708	32.255	29.024	3.230	26.131	25.439	692

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
02 Woonplaats Zeeland	15.922	625	15.297	26.347	1.301	25.046	17.252	1.581	15.671
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	1.640	3.520	-1.881	305	1.693	-1.388	723	514	210
Totaal programma 2	17.561	4.145	13.416	26.651	2.994	23.658	17.975	2.095	15.880

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
03 Balans in landelijk gebied	27.404	5.855	21.549	35.540	1.254	34.286	29.374	1.254	28.121
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	2.761	4.411	-1.650	1.919	6.516	-4.597	0	1.588	-1.588
Totaal programma 3	30.165	10.266	19.899	37.459	7.770	29.689	29.374	2.842	26.532

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
04 Ondernemend Zeeland	23.722	2.029	21.693	25.694	850	24.844	15.260	362	14.898
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	6.435	4.534	1.901	1.238	3.190	-1.951	1.971	1.631	340
Totaal programma 4	30.157	6.563	23.595	26.932	4.040	22.892	17.230	1.992	15.238

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
05 Mobiliteit op maat	70.770	7.438	63.332	72.649	4.443	68.207	66.877	4.517	62.360
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	17.295	36.298	-19.003	16.184	33.185	-17.001	11.537	28.253	-16.716
Totaal programma 5	88.065	43.736	44.329	88.833	37.628	51.206	78.413	32.770	45.644

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
06 Iedereen telt!	18.645	1.406	17.239	24.884	877	24.007	22.107	721	21.386
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	1.837	1.190	647	980	2.864	-1.884	451	200	251
Totaal programma 6	20.482	2.596	17.886	25.864	3.741	22.124	22.558	921	21.636

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
07 Bestuur	6.271	130	6.140	7.196	152	7.044	6.945	152	6.793
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	172	301	-129	-	107	-107	0	22	-22
Totaal programma 7	6.443	431	6.012	7.196	259	6.937	6.945	174	6.771

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
08 Energie op klimaat!	6.334	316	6.018	6.360	2.669	3.691	6.373	955	5.417
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	885	-2.366	3.250	1.159	5.147	-3.988	83	2.966	-2.883
Totaal programma 8	7.219	-2.050	9.269	7.519	7.816	-297	6.456	3.922	2.534

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Algemene dekkingsmiddelen	237	200.316	-200.078	6.428	200.108	-193.680	4.985	186.218	-181.233
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	33.160	15.591	17.569	26.543	23.383	3.161	31.876	14.700	17.176
Totaal programma algemene dekkingsmiddelen	33.397	215.906	-182.509	32.971	223.491	-190.519	36.861	200.917	-164.056

Programma	Realisatie 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Overhead	26.463	230	26.233	30.529	113	30.417	29.630	113	29.518
Toevoeging/ onttrekkingen reserves	4.171	4.128	43	1.526	862	664	676	1.065	-389
Totaal programma overhead	30.634	4.358	26.276	32.055	974	31.081	30.306	1.177	29.129
Totaal resultaat	298.736	318.856	-20.120	317.736	317.736	0	272.250	272.250	-

Toelichting lasten en baten per programma

01 Grote projecten en strategische opgaven

In dit programma zijn de baten en lasten van de grote projecten Waterdunen, Natuurpakket Westerschelde, Slimme mobiliteit en Stikstof opgenomen.

De investeringen in de grote projecten Zanddijk en Traverse Kapellebrug worden geactiveerd op de balans ten laste van het beschikbaar gestelde investeringskrediet. (zie ook hoofdstuk investeringen).

Programma 02 Woonplaats Zeeland

Belangrijkste posten betreffen de voorbereiding omgevingswet, kwaliteitskust recreatie en toerisme, deelnemersbijdrage aan de RUD, (water)bodemsanering, Deltawateren en ruimtelijke kwaliteit wonen.

Programma 03 Balans in landelijk gebied

Belangrijkste posten betreffen het Kavelruilbureau, uitvoering van het natuurnetwerk, het natuurbeheer, PAS-maatregelen inclusief terrein beherende organisaties.

Programma 04 Ondernemend Zeeland

Belangrijkste posten betreffen de bijdrage aan Impuls Zeeland, ontwikkelingen op het gebied van food en arbeidsmarkt en de concurrentiepositie van Zeeuwse ondernemers, Campus Zeeland, Zichtbaar Zeeland en circulaire economie en diverse fondsen / Europese programma's.

Programma 05 Mobiliteit op maat

Belangrijkste posten betreffen de kapitaal- en beheerlasten van de Kanaalkruising Sluiskil, de N62 (Sloeweg en Tractaatweg), de onderhouds- en renovatiebudgetten voor de infrastructuur en budgetten voor openbaar vervoer inclusief de Westerschelde Ferry en Living Lab Slimme mobiliteit in het kader van Wind in de Zeilen .

Programma 06 Iedereen telt!

Belangrijkste posten betreffen de beschikbare budgetten voor gesubsidieerde instellingen op dit beleidsterrein en de restauratie van rijksmonumenten.

Programma 07 Bestuur

Belangrijkste posten betreffen de budgetten voor de ondersteuning van Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten, Rekenkamer, uitvoering van de Rijkstaken van de CdK en voor samenwerkingsverbanden als de Scheldemondraad en het IPO en voor de lobby functie.

Programma 08 Energie op klimaat

In dit programma zijn de lasten opgenomen van opgaven uitvoering klimaatadaptatie en voldoende zoet water en energietransitie.

Algemene dekkingsmiddelen

Belangrijkste posten betreffen de baten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting, het provinciefonds, dividend Westerscheldetunnel. Eveneens worden hier de financieringslasten begroot. Er is geen post onvoorzien opgenomen in de begroting 2022.

Kosten van Overhead

De overheadkosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, worden verantwoord in dit programma.

Vennootschapsbelasting

Er is geen bedrag aan vennootschapsbelasting voorzien in de begroting 2022.

Meerjarenperspectief en toelichting

Inleiding

In het overzicht meerjarenperspectief worden de geraamde baten, lasten en het saldo hiervan weergegeven voor 2022 tot en met 2025. De cijfers zijn gepresenteerd per programma en per doelstelling.

(bedragen x € 1.000)

Programma/ Doelstelling	Begroting 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01-Grote projecten en strategische opgaven												
010101-Waterdunen	259	5	254	137	5	133	104	-	104	-	-	-
010102-Natuurpakket Westerschelde	22.333	22.333	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
010105-Zeeuws Deltaplan ZW	83	-	83	95	-	95	89	-	89	108	-	108
010201 Strategische opgaven - stelpost	1.035	-	1.035	1.540	-	1.540	1.540	-	1.540	530	-	530
010204 Slimme mobiliteit	45	115	-70	45	115	-70	-	-	-	-	-	-
010206-Stikstof	524	-	524	524	-	524	525	-	525	525	-	525
019999-Ambtelijke inzet	1.852	-	1.852	1.828	-	1.828	1.745	-	1.745	1.732	-	1.732
Totaal 01-Grote projecten en strategische opgaven	26.131	22.453	3.678	4.171	120	4.051	4.003	-	4.003	2.895	-	2.895
02-Woonplaats Zeeland												
020101-Vorbereiding omgevingswet	385	24	361	266	24	242	266	24	242	266	24	242
020102-Kwaliteitskust: recreatie en vrije tijd	1.904	599	1.305	1.348	124	1.224	860	-	860	860	-	860
020103-Milieu: goed woon- en werkklimaat	9.343	774	8.569	9.279	651	8.628	9.436	643	8.793	8.972	643	8.330
020104 Law Delta	180	-	180	-	-	-	-	-	-	1.667	-	1.667
020201-Water en bodem met kwaliteit	583	184	399	527	184	343	527	184	343	527	184	343
020202-Deltawateren	138	-	138	138	-	138	2.638	-	2.638	138	-	138
020301-Ruimtelijke kwaliteit: wonen	1.254	-	1.254	1.204	-	1.204	1.209	-	1.209	1.088	-	1.088
020303 Ruimt. kwal. versterken: Impuls bedrijventerreinen	202	-	202	202	-	202	202	-	202	-	-	-
029999-Ambtelijke inzet	3.262	-	3.262	3.221	-	3.221	3.074	-	3.074	3.052	-	3.052
Totaal 02-Woonplaats Zeeland	17.252	1.581	15.671	16.184	983	15.201	18.211	851	17.360	16.568	851	15.718
03-Balans in landelijk gebied												
030101-Realisatie natuurnetwerk	3.443	1.026	2.418	3.427	1.026	2.401	3.290	1.026	2.264	3.290	1.026	2.264
030102-Natuurbeheer en natuurbescherming	13.785	228	13.557	13.494	228	13.266	13.511	228	13.283	13.384	228	13.156
030103-Natuurherstel	3.904	-	3.904	3.904	-	3.904	3.904	-	3.904	3.904	-	3.904
030105-Natuurbeleving: verbreding en verbinding	2.893	-	2.893	2.859	-	2.859	2.855	-	2.855	2.998	-	2.998

030106-Een volhoudbare landbouw	2.020	-	2.020	1.306	-	1.306	1.371	-	1.371	1.371	-	1.371
039999-Ambtelijke inzet	3.329	-	3.329	3.288	-	3.288	3.138	-	3.138	3.115	-	3.115
Totaal 03-Balans in landelijk gebied	29.374	1.254	28.121	28.277	1.254	27.023	28.069	1.254	26.815	28.061	1.254	26.808
04-Ondernemend Zeeland												
040101-Arbeidsmarkt	355	-	355	355	-	355	355	-	355	355	-	355
040102-Concurrentiepositie food	315	-	315	315	-	315	315	-	315	315	-	315
040103-Concurrentiepositie Zeeuwse ondernemers	2.511	0	2.510	2.463	0	2.463	2.305	0	2.305	2.305	0	2.305
040105-Innovatieinfrastructuur en - fondsen	4.766	361	4.405	3.137	357	2.779	2.506	-	2.506	2.506	-	2.506
040106-Marketing en Imago	1.409	-	1.409	1.409	-	1.409	1.409	-	1.409	1.409	-	1.409
040107- Circulaire economie	798	-	798	906	-	906	881	-	881	881	-	881
040108-Concurrentiepositie logistiek	253	-	253	253	-	253	177	-	177	177	-	177
049999-Ambtelijke inzet	4.853	-	4.853	4.792	-	4.792	4.574	-	4.574	4.540	-	4.540
Totaal 04-Ondernemend Zeeland	15.260	362	14.898	13.630	358	13.272	12.523	0	12.522	12.489	0	12.489
05-Mobiliteit op maat												
050101-Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen	29.080	1.358	27.722	30.010	1.127	28.883	28.879	1.134	27.745	17.050	1.152	15.898
050102-Bereikbaarheid voor de mensen	25.515	2.253	23.262	25.642	2.260	23.382	25.493	2.276	23.217	24.961	2.276	22.685
050103-Verbetering verkeersgedrag verkeersdeelnemers	866	-	866	866	-	866	866	-	866	866	-	866
050104-Goede bereikbaarheid voor bedrijven, bezoekers en bewoners en leefbaarheidsagenda	315	-	315	315	-	315	315	-	315	315	-	315
050105-Wegeninvesteringen	1.749	-	1.749	1.856	-	1.856	2.036	-	2.036	2.036	-	2.036
050107-Uitvoering slimme mobiliteit	1.359	905	454	1.241	860	381	1.187	826	361	1.187	826	361
059999-Ambtelijke inzet	7.992	-	7.992	7.892	-	7.892	7.532	-	7.532	7.478	-	7.478
Totaal 05-Mobiliteit op maat	66.877	4.517	62.360	67.822	4.246	63.576	66.309	4.237	62.072	53.894	4.255	49.639
06-Iedereen telt!												
060101-Toekomstbestendige culturele infrastructuur	15.638	721	14.917	15.417	721	14.695	15.372	721	14.651	14.953	721	14.231
060102-Cultureel erfgoed	2.324	-	2.324	2.324	-	2.324	2.365	-	2.365	2.365	-	2.365
060103-Kunsten	367	-	367	367	-	367	407	-	407	407	-	407
060104-Talentontwikkeling van en cultuureducatie voor jongeren	595	-	595	595	-	595	595	-	595	494	-	494

060201- Evenementen	1.155	-	1.155	833	-	833	1.155	-	1.155	833	-	833
060401-Leefbaarheid -brede welvaart, versterking zorginfrastructuur	571	-	571	634	-	634	616	-	616	616	-	616
060402-Gezond leven	827	-	827	827	-	827	572	-	572	572	-	572
069999-Ambtelijke inzet	629	-	629	622	-	622	593	-	593	589	-	589
Totaal 06-lederen telt!	22.107	721	21.386	21.618	721	20.897	21.675	721	20.954	20.828	721	20.107
07-Bestuur												
070101-Interbestuurlijk toezicht	1.738	43	1.695	1.856	43	1.812	1.713	43	1.670	1.713	43	1.670
070102-Samenwerkend bestuur	74	-	74	74	-	74	74	-	74	74	-	74
070104-Signalerend bestuur	705	109	596	705	109	597	705	109	597	705	109	597
070105- Weerbaar bestuur	253	-	253	253	-	253	152	-	152	152	-	152
079999-Ambtelijke inzet	4.175	-	4.175	4.155	-	4.155	4.083	-	4.083	4.059	-	4.059
Totaal 07-Bestuur	6.945	152	6.793	7.042	152	6.890	6.727	152	6.575	6.703	152	6.551
08-Energie op klimaat!												
080101-Uitvoering klimaatadaptatie en voldoende zoet water	668	-	668	1.935	-	1.935	2.171	-	2.171	3.193	-	3.193
080103-Energietransitie	2.693	955	1.737	2.410	514	1.896	1.267	-	1.267	1.267	-	1.267
089999-Ambtelijke inzet	3.012	-	3.012	2.974	-	2.974	2.839	-	2.839	2.818	-	2.818
Totaal 08-Energie op klimaat!	6.373	955	5.417	7.320	514	6.805	6.276	-	6.276	7.278	-	7.278
Totaal programma's	190.319	31.996	158.323	166.064	8.349	157.715	163.793	7.215	156.578	148.716	7.233	141.484
90 Algemene dekkingsmiddelen												
900101 Opcenten motorrijtuigenbelasting	-	41.890	-41.890	-	41.890	-41.890	-	41.890	-41.890	-	41.890	-41.890
900102 Provinciefonds	2.251	126.418	-	2.115	129.452	-	1.850	132.359	-	3.787	136.102	-
			124.168			127.336			130.509			132.315
900103 Dividend	-	11.176	-11.176	-	12.647	-12.647	-	13.240	-13.240	-	15.625	-15.625
900104 Saldo van de financieringsfunctie	1.809	34	1.776	1.581	20	1.561	1.827	10	1.817	1.827	-	1.827
900105 Budgettaire ruimte	1.000	-	1.000	1.000	-	1.000	1.000	-	1.000	4.273	-	4.273
900106 Onvoorzien inclusief stelposten	-500	-	-500	-498	-	-498	-500	-	-500	-500	-	-500
900107 Overige inkomsten	-	6.700	-6.700	-	6.700	-6.700	-	6.700	-6.700	-	6.700	-6.700
909999 Ambtelijke inzet	425	-	425	421	-	421	406	-	406	404	-	404

Totaal 90 Algemene dekkingsmiddelen	4.985	186.218	-	4.620	190.709	-	4.583	194.199	-	9.791	200.318	-
			181.233			186.089			189.615			190.526
96 Overhead												
960101 Personeel	22.760	-	22.760	22.077	-	22.077	21.136	-	21.136	20.963	-	20.963
960102 Huisvesting en facilitaire zaken	2.298	107	2.191	2.500	88	2.412	2.121	48	2.072	2.358	48	2.309
960103 ICT	3.556	5	3.551	3.626	5	3.620	3.478	5	3.473	3.347	5	3.342
960104 Overige overhead	1.016	-	1.016	1.001	-	1.001	1.029	-	1.029	1.010	-	1.010
Totaal 96 Overhead	29.630	113	29.518	29.203	93	29.111	27.764	54	27.710	27.677	54	27.624
Saldo lasten en baten	224.934	218.326	6.608	199.887	199.150	737	196.140	201.467	-5.327	186.185	207.604	-21.419
980199 Bestemmingsreserves-Pr.1	-	2.986	-2.986	-	4.097	-4.097	-	2.878	-2.878	222	5.439	-5.217
980299 Bestemmingsreserves-Pr.2	723	514	210	289	450	-161	-	-	-	-	-	-
980399 Bestemmingsreserves-Pr.3	-	1.588	-1.588	-	716	-716	141	857	-715	-	854	-854
980499 Bestemmingsreserves-Pr.4	1.971	1.631	340	1.700	889	811	500	750	-250	-	750	-750
980599 Bestemmingsreserves-Pr.5	11.537	28.253	-16.716	6.403	21.980	-15.577	6.603	20.464	-13.861	4.101	6.735	-2.634
980699 Bestemmingsreserves-Pr.6	451	200	251	80	338	-258	-	341	-341	-	200	-200
980799 Bestemmingsreserves-Pr.7	-	22	-22	-	22	-22	-	22	-22	-	-	-
980899 Bestemmingsreserves-Pr.8	83	2.966	-2.883	-	950	-950	-	1.241	-1.241	-	320	-320
989098 Algemene reserve-algemene dekkingsmiddelen	986	7.565	-6.579	-	3.340	-3.340	-	284	-284	-	-	-
989099 Bestemmingsreserves-algemene dekkingsmiddelen	30.890	7.135	23.756	33.712	9.895	23.818	34.359	9.437	24.922	35.444	3.777	31.667
989699 Bestemmingsreserves overhead	676	1.065	-389	334	578	-244	511	513	-2	375	648	-273
Totaal 98-Reserves	47.316	53.924	-6.608	42.518	43.254	-737	42.113	36.786	5.327	40.142	18.723	21.419
Resultaat	272.250	272.250	-0	242.405	242.405	0	238.253	238.253	0	226.327	226.327	-

Uiteenzetting van de financiële positie

Toelichting op de ramingen uit de begroting en de meerjarenraming

De ramingen van de posten uit zowel de begroting als uit het meerjarenperspectief zijn gebaseerd op:

- Ervaringscijfers uit eerdere begrotingen en jaarrekeningen, tot en met 8^e wijziging 2021;
- Lopende beleidsnota's;
- Separate statenvoorstellen inclusief de bijlagen;
- Laatste vastgestelde grondexploitatie (GREX);
- Circulaires provinciefonds van de rijksoverheid, tot en met de meicirculaire 2021;.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Met de invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB) in 2015 is deze jaarlijks terugkerende verplichting (onder andere vakantiegeld) niet meer aan de orde. De kosten en de uitgaven vallen in het betreffende begrotingsjaar. Hieronder vallen ook de werkelijke kosten die samenhangen met het persoonlijk opleidingsbudget (POB) van de medewerkers. Er is geen voorziening getroffen voor eventueel opgebouwde opleidingsrechten.

Investeringen

De investeringen; onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Financiering

De Provincie heeft onvoldoende liquide middelen om de investeringen met eigen middelen te financieren. De Provincie bevindt zich vanaf 2012 in een leensituatie. Dit wordt met name veroorzaakt door twee onderdelen:

- de verwerving van de aandelen in de Westerscheldetunnel (WST),
- de investering in de bouw van de Sluiskiltunnel (KKS).

het provinciale aandeel in de investering in de Sluiskiltunnel wordt gedekt uit het rendement van de Westerscheldetunnel, maar doordat het kasritme van de uitgaven eerder was dan de ontvangsten is hiervoor externe financiering benodigd. De benodigde financiering is aangetrokken in de vorm van een kasgeldfaciliteit, waarbij het renterisico grotendeels afgedekt wordt met een rente-instrument (renteswap). De rente over de middelen die hiervoor aangetrokken zijn, wordt ten laste gebracht van de bestemmingsreserve WST en Sluiskiltunnel, waardoor de investeringen en rentelasten exploitatieneutraal verloopt. Voor meer informatie over de financiering wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

Geprognosticeerde balans

Inleiding

De laatste balans van de provincie Zeeland is opgenomen in de jaarrekening 2020. Onderstaand is die balans verkort weergegeven met daarbij de geprognosticeerde cijfers per 31 december 2021 tot en met 31 december 2025. Een gespecificeerd overzicht van het verloop van de boekwaarde van de vaste activa gedurende de periode 2020-2025 is opgenomen in het hoofdstuk Investerings.

Een gespecificeerd overzicht van het verloop van de reserves, voorzieningen en overlopende passiva vindt u terug in de het hoofdstuk Mutaties reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

Tabel geprognosticeerde balans

(bedragen x € 1.000)

Activa	Ultimo 2020	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025
Investerings met een economisch nut	29.630	29.013	28.515	25.855	23.206	20.919
Investerings openbare ruimte met een maatschappelijk nut	65.818	68.978	67.766	58.144	47.214	46.156
Financiële vaste activa	135.172	126.428	127.618	128.852	129.041	128.815
Voorraden	75.539	60.184	60.184	60.184	60.184	60.184
Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar	17.011	19.000	19.000	19.000	19.000	19.000
Overlopende activa	9.976	9.315	9.315	9.315	9.315	9.315
Liquide middelen	26.644	22.000	19.000	1.000	1.000	1.000
Totaal activa	359.791	334.918	331.397	302.350	288.959	285.389

Passiva	Ultimo 2020	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025
Algemene reserve	28.404	26.729	20.150	16.810	16.526	16.526
Bestemmingsreserves	109.220	94.675	94.646	97.249	102.860	124.279
Resultaat na bestemming	20.120	-	-	-	-	-
Voorzieningen	6.968	6.077	5.585	5.286	5.121	4.961
Vaste schulden rentetypische looptijd > of gelijk 1 jaar	5	5	5	5	5	5
Netto vlottende schulden rentetypische looptijd <1 jaar	90.182	104.531	132.562	123.672	105.946	81.944
Overlopende passiva incl nog te betalen	104.892	102.901	78.450	59.328	58.502	57.675
Totaal passiva	359.791	334.918	331.397	302.350	288.959	285.389

Investeringsen

Tabel investeringen

Onderstaande overzicht geeft de geraamde eindstand van het investeringsproject voor het desbetreffende jaar weer.

(bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa	Krediet	Restant krediet 2020	Afschrijving m.i.v.	Afschrijving s-periode jaar	Boekwaarde ultimo				
					2021	2022	2023	2024	2025
<i>Gronden en terreinen</i>									
Natuurgronden	-	-	n.v.t.	n.v.t.	459	459	459	459	459
<i>Bedrijfsterreinen</i>									
Gistpoortgebouw	-	-	2009	30	1.631	1.529	1.427	1.325	1.223
Verbouwing Zeeuws museum	-	-	2008	30	3.003	2.803	2.603	2.403	2.203
Verbouwing pand Schuytvlot	-	-	2011	30	2.802	2.647	2.492	2.336	2.181
Wegsteunpunt 's Heerarendskerke	2.000	1.988	2023	30	12	2.000	1.933	1.867	1.800
Verbouwing gebouw G	-	-	2020	30	1.740	1.676	1.611	1.547	1.482
Verbouwing gebouw A	1.500	443	2021	30	1.052	1.002	952	902	852
Mauritsfort	88	-35	2021	10	114	105	96	87	79
Geactiveerde salarislasten	-	-	n.v.t.	n.v.t.	117	117	117	117	117
<i>Grond, weg en waterbouwkundige werken</i>									
Aanlandingsinrichtingen	-	-	2005	30	1.827	1.675	1.522	1.370	1.218
Infrastructurale voorzieningen fast ferry	-	-	2007	30	1.192	1.100	1.007	915	823
Vervangen leidingwerk aanlandingsvoorzieningen	360	6	2021	10	318	282	246	210	174
<i>Vervoermiddelen</i>									
Swathboten	-	-	2005	30	10.766	9.869	8.972	8.075	7.178
<i>Machines, apparaten en installaties</i>									
Mobiele telefonie 2021	630	630	2022	3	630	420	210	-	-
IT-infrastructuur	630	36	2021	3	360	241	122	-	-
Sharefile	-	-	2021	3	83	41	-	-	-
Modernisering NCV	360	-20	2021	10	342	304	266	228	190
Investering zaaksysteem	525	138	2021	5	420	315	210	105	-
Investering gladheidsbestrijdingsmateriaal	-	-	2020	15	192	177	162	147	133
Laptops 2020	-	-	2021	3	120	60	60	-	-
Laptops 2024	180	180	2024	3	-	-	-	180	120
Lapstops statenleden 2019	-	-	2020	4	70	35	-	-	-
Laptops statenleden 2023	148	148	2024	4	-	-	148	111	74
Versterken pekelwatervoorziening	250	250	2023	10	-	250	225	200	175
Opbouw automatisch strooien	150	9	2021	10	127	113	99	85	71
Cliënt hardware 2020	692	14	2021	4	527	350	174	-	-
Website	150	132	2022	5	150	120	90	60	30
Zeeland Studio	65	65	2022	3	65	43	22	-	-
Accespoints	60	46	2021	6	50	40	30	20	10
Firewalls	60	38	2021	4	45	30	15	-	-

Glasvezel object bediening	170	170	2022	10	170	153	136	119	102
Netwerkkomponenten 2021	160	160	2023	4	160	160	120	80	40
Verkeersmanagementsysteem	100	100	2022	7	100	86	71	57	43
Software Zeelandbrug	300	300	2022	7	300	257	214	171	129
<i>Overige materiële vaste activa</i>									
Meubilair commissiezaal	70	70	2022	5	70	56	42	28	14
Totaal investeringen met economisch nut	8.648	4.868			29.013	28.515	25.855	23.206	20.919
Sluiskiltunnel	-	-	2015	10	29.616	19.744	9.872	-	-
Sloeweg fase 1	-	-	2016	14	4.659	4.141	3.622	3.104	2.585
Tractaatweg	-	-	2019	14	2.706	2.481	2.255	2.030	1.804
Sloeweg fase 2	-	-	2019	14	5.835	5.334	4.833	4.332	3.831
N286 landbouwrout rondweg Poortvliet	700	249	2022	35	431	411	391	371	351
N673 Zanddijk	9.100	8.458	2028	35	588	1.888	3.151	4.414	5.678
N290 Othene	1.100	1.027	2023	30	174	1.100	1.060	1.020	980
N652 Recreatieverdeelweg schakel	265	7	2020	15	240	231	223	214	205
N289 Oude rijksweg	717	26	2021	35	667	643	619	595	571
N258 reconstructie Absdale Hulst	376	235	2022	35	376	366	355	345	334
Stationsbrug Middelburg- chroom 6	5.436	856	2021	60	4.489	4.399	4.308	4.217	4.127
Verharde bermen	-	-	2019	30	305	290	274	258	243
N652 recreatieverdeelweg 3e fase	2.214	1.841	2022	35	2.214	2.151	2.088	2.025	1.961
Fietsvoorziening Oud Vossemeer Broekseweg	1.762	71	2020	35	1.592	1.542	1.491	1.441	1.391
N256 vri bypassinstallatie Zandkreekdijk	775	263	2022	15	775	725	675	625	575
N661 vri Nieuw Zuidbeekseweg	-	-	2020	15	128	119	109	99	89
N290 traverse Kapellebrug	5.601	5.577	2022	35	5.601	5.441	5.281	5.121	4.961
N252 duiker	448	407	2022	80	453	448	442	436	431
N253 (turbo) rotonde Anna ter Muiden	800	5	2021	35	773	750	727	704	681
Oesterdam rotonde Speelmansplaten	900	894	2022	35	900	875	849	823	797
N256 Landbouwweg Zandkreeksluis	1.420	923	2022	35	484	470	457	443	430
N286 fietspad St. Maartensdijk	150	-1	2021	35	147	143	138	134	130
Fietspad Sluiskil- sluizencomplex	530	530	2022	35	530	515	500	485	469
Rehabilitatie Philipsdam	3.600	3.600	2023	35	800	3.600	3.497	3.394	3.291
ivri langeweg N256	315	33	2022	15	315	294	273	252	231
N662 afw.Ritthemsest	526	526	2023	35	51	564	551	538	525
iVRI Deltaweg N256	460	460	2022	15	460	429	399	368	337

veilige bermen	3.056	3.024	2024	35	782	1.928	3.056	2.969	2.881
Afrit Kruiningen	1.800	1.479	2022	35	1.200	1.165	1.131	1.097	1.063
Traverse Boerenhol	400	388	2022	35	412	401	390	378	367
Kruispunt N664 's Heerhendrikskinderen	1.644	1.644	2024	35	-	1.644	1.644	1.597	1.550
Kruispunt N666 Baarlandsezandweg	644	644	2023	35	-	644	622	601	579
N252 Maintenace Value Park	1.600	1.600	2023	35	-	1.600	1.600	1.554	1.509
N662 rotonde Ritthemestraat	1.080	969	2023	35	566	600	583	566	549
VRI N256 Noorlangestraat/Julianastraat	215	215	2022	15	215	201	186	172	158
Geactiveerde salarislasten	-	-	n.v.t.	n.v.t.	491	491	491	491	491
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	47.634	35.949			68.978	67.766	58.144	47.214	46.156
Financiële vaste activa									
Aandelenkapitaal Westerscheldetunnel	-	-	n.v.t.	n.v.t.	115.258	115.258	115.258	115.258	115.258
Aandelenkapitaal PZEM NV	-	-	n.v.t.	n.v.t.	568	568	568	568	568
Aandelenkapitaal economische impuls Zeeland	-	-	n.v.t.	n.v.t.	99	99	99	99	99
Aandelenkapitaal WSF BV	-	-	n.v.t.	n.v.t.	500	500	500	500	500
Aandelenkapitaal IFZ	-	-	n.v.t.	n.v.t.	7.300	9.000	10.700	11.200	11.200
Duurzaamheidslening woningverbetering	-	-	n.v.t.	n.v.t.	1.219	1.069	919	769	619
Fortis belegging	-	-	n.v.t.	n.v.t.	984	624	309	147	71
GBE Aqua	-	-	n.v.t.	n.v.t.	500	500	500	500	500
Totaal Financiële vaste activa	-	-			126.428	127.618	128.852	129.041	128.815

Mutaties reserves, voorzieningen en overlopende passiva

Inleiding

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dienen op de balans de reserves, voorzieningen en overlopende passiva toegelicht te worden, naar de aard en reden enerzijds en de wijzigingen in de stand anderzijds. De toelichting wordt per balanspost gegeven. Het meerjarig verloop van de stand van de reserves, voorzieningen en overlopende passiva worden in de financiële tabellen aangegeven. In de regels af (onttrekking) en bij (toevoeging) is een opsomming gegeven van verplichtingen ten laste van de balansposten, waartoe Provinciale Staten reeds besloten hebben of welke in deze begroting vastgesteld worden.

Reserves

Een reserve is een vermogensbestanddeel dat als eigen vermogen wordt aangemerkt. Reserves zijn vrij te besteden, tenzij de politiek aan een reserve een bestemming heeft gegeven. De bevoegdheid om te beschikken over de reserves ligt bij Provinciale Staten. Voorts mag aan een reserve rente worden toegerekend, maar de Provincie Zeeland heeft in de financiële verordening vastgelegd dit niet te doen.

Met ingang van 2004 is het BBV van toepassing. Dit besluit schrijft voor dat mutaties in reserves uitsluitend via resultaatbestemming mogen plaatsvinden. Dit betekent dat elk voorstel tot wijziging van de lasten van een programma, dat gedekt wordt middels een beschikking over een (bestemmings)reserve ter goedkeuring wordt voorgelegd aan Provinciale Staten. Op deze manier is de bevoegdheid over de bestemming van de reserves door Provinciale Staten geborgd.

Onder het eigen vermogen zijn de algemene reserve en de bestemmingsreserves opgenomen. Voor de algemene reserve kan het provinciaal bestuur nog een nadere bestemming bepalen. Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan Provinciale Staten al een bestemming hebben gegeven.

Als besloten wordt dat projecten later in de tijd uitgevoerd worden of eerder in uitvoering komen dan oorspronkelijk begroot en daarbij verschuiven over de jaargrens, dan worden deze budgetten met instemming van Provinciale Staten van het ene naar het andere jaar budgetneutraal overgeheveld via de bestemmingsreserve meerjarige projecten (de toevoeging en onttrekking zijn per saldo over de boekjaren van gelijke omvang).

De onderstaande tabel geeft de mutaties weer op de reserves voor de periode 2021-2025.

Tabel mutaties reserves

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving reserve	2021	2022	2023	2024	2025
Algemene reserve	28.404	26.729	20.150	16.810	16.526
Toevoegingen	6.465	986	-	-	-
Onttrekkingen	8.140	7.565	3.340	284	-
Eind	26.729	20.150	16.810	16.526	16.526
Resultaat 2020	20.120	-	-	-	-
Toevoegingen	-20.120	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-
Eind	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserve WST en Sluikiltunnel	25.020	15.450	8.028	-1.219	-9.211
Toevoegingen	8.553	10.227	10.642	10.004	11.683
Onttrekkingen	18.124	17.649	19.890	17.996	5.657
Eind	15.450	8.028	-1.219	-9.211	-3.185
Dekkingsreserve verbouwing Zws museum	3.204	3.004	2.804	2.604	2.404
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	200	200	200	200	200
Eind	3.004	2.804	2.604	2.404	2.204
Dekkingsreserve Gistpoortgebouw	1.732	1.631	1.529	1.427	1.325
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	102	102	102	102	102
Eind	1.631	1.529	1.427	1.325	1.223
Dekkingsreserve Schuytvlot	2.958	2.802	2.647	2.492	2.336
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	155	155	155	155	155
Eind	2.802	2.647	2.492	2.336	2.181
Dekkingsreserve FF aanlandingsvoorzieningen	1.979	1.827	1.675	1.522	1.370
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	152	152	152	152	152
Eind	1.827	1.675	1.522	1.370	1.218
Dekkingsreserve FF gebouwen en terreinen	1.284	1.192	1.099	1.007	915
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	92	92	92	92	92
Eind	1.192	1.099	1.007	915	822
Dekkingsreserve wegsteunp 's Heerarendskerke	2.000	2.000	2.000	1.933	1.867

Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	67	67	67
Eind	2.000	2.000	1.933	1.867	1.800
Reserve meerjarige projecten	30.897	11.723	5.625	4.325	3.099
Toevoegingen	6.366	3.150	1.712	2.334	222
Onttrekkingen	25.540	9.247	3.012	3.559	1.148
Eind	11.723	5.625	4.325	3.099	2.173
Reserve incidentele doelstellingen	128	-	-	-	-
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	128	-	-	-	-
Eind	-	-	-	-	-
Reserve natuur	4.353	3.453	3.453	3.453	3.453
Toevoegingen	1.453	-	-	-	-
Onttrekkingen	2.353	-	-	-	-
Eind	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453
Reserve investeringsagenda	3.685	6.349	13.811	23.120	35.535
Toevoegingen	21.459	19.396	20.747	20.800	19.500
Onttrekkingen	18.796	11.934	11.438	8.385	4.522
Eind	6.349	13.811	23.120	35.535	50.513
Dekkingsreserve wegeninvesteringen	13.585	18.927	23.453	23.662	23.014
Toevoegingen	5.593	4.965	777	13	13
Onttrekkingen	250	439	568	661	661
Eind	18.927	23.453	23.662	23.014	22.365
Dekkingsreserve gebouw G	2.182	2.108	2.034	1.960	1.886
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	74	74	74	74	74
Eind	2.108	2.034	1.960	1.886	1.812
Dekkingsreserve N286	680	660	640	620	600
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	20	20	20	20	20
Eind	660	640	620	600	580
Bestemmingsreserve ZIS	965	-	-	-	-
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	965	-	-	-	-
Eind	-	-	-	-	-

Dekkingsreserve NCV	239	213	186	160	133
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	27	27	27	27	27
Eind	213	186	160	133	106
Bestemmingsreserve investeringsfonds	6.500	7.300	9.000	10.700	11.200
Toevoegingen	800	1.700	1.700	500	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-
Eind	7.300	9.000	10.700	11.200	11.200
Onderhoudsreserve infrastructuur	2.929	450	387	1.233	1.194
Toevoegingen	8.347	5.111	4.323	4.398	4.088
Onttrekkingen	10.827	5.174	3.477	4.437	3.591
Eind	450	387	1.233	1.194	1.691
Dekkingsreserve IT-infrastructuur	400	300	200	100	-
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	100	100	100	100	-
Eind	300	200	100	-	-
Dekkingsreserve WSF	-	500	500	500	500
Toevoegingen	500	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-
Eind	500	500	500	500	500
Dekkingsreserve gladheidsbestrijding	210	196	181	166	151
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	15	15	15	15	15
Eind	196	181	166	151	137
Dekkingsreserve investering apparaatskosten	609	609	609	609	609
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-
Eind	609	609	609	609	609
Bestemmingsreserve onderh. Bedrijfspannen	902	1.871	1.807	1.597	1.669
Toevoegingen	1.526	515	294	511	375
Onttrekkingen	557	578	504	439	574
Eind	1.871	1.807	1.597	1.669	1.470
Bestemmingsreserve Wind in de Zeilen	2.714	2.047	1.667	1.667	1.667
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	667	380	-	-	1.667
Eind	2.047	1.667	1.667	1.667	-0

Bestemmingsreserve Zeeland studio	65	65	43	22	-
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	22	22	22	-
Eind	65	43	22	-	-
Bestemmingsreserve Delta Kenniscentrum	-	-	1.267	3.591	7.145
Toevoegingen	-	1.267	2.323	3.555	4.261
Onttrekkingen	-	-	-	-	-
Eind	-	1.267	3.591	7.145	11.406
Bestemmingsreserve GBE Aqua	-	10.000	10.000	10.000	10.000
Toevoegingen	10.000	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-
Eind	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Bestemmingsreserve meerjarige subsidies	-	-	-	-	-
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-
Eind	-	-	-	-	-
Totaal reserves	121.404	114.796	114.059	119.386	140.805

Algemene reserve

Op de algemene reserve wordt het vrij beschikbare eigen vermogen verantwoord. Provinciale Staten kunnen een deel ervan oormerken, via de vorming van een bestemmingsreserve. De Algemene Reserve maakt deel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit (zie paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing).

De Algemene Reserve bedraagt per 1 januari 2021 € 28,4 miljoen, deze daalt naar € 16,5 miljoen in 2025.

Algemene Reserve rekeningresultaat na bestemming

Het rekeningresultaat van het vorig rekeningjaar is het beginsaldo. Bij het vaststellen door Provinciale Staten van de bestemming van het rekeningresultaat in mei van het daaropvolgende jaar wordt het afgeboekt en aan de bestemming toegevoegd.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserve Westerschelde- en Sluiskiltunnel

In het kader van de investeringen in de Sluiskiltunnel is, uit de voor de aanleg van de tunnel beschikbaar gestelde middelen, een bestemmingsreserve gevormd. In eerste instantie werden de investeringen in de Sluiskiltunnel rechtstreeks onttrokken aan deze reserve. Per 1 januari 2014 is besloten de investeringen in de tunnel niet langer rechtstreeks te onttrekken aan deze reserve, maar deze te activeren op de balans en in 10 jaar (bij gereedkomen van de tunnel) af te schrijven. Uit de dividenden van de NV Westerscheldetunnel wordt de bestemmingsreserve gevoed. De bestemmingsreserve heeft als doel om de kosten voor afschrijving, onderhoud en rentelasten van de Sluiskiltunnel, de bijdrage aan de Sloeweg, als wel de rentelasten voor de investering aan de WST te dekken. De reserve dient tevens om afwaardering van de marktwaarde in aanloop naar opheffing van de tol in 2033 op te vangen.

Bestemmingsreserve meerjarige projecten

Op basis van besluitvorming in het kader van overhevelen budgetten waren tot 2015 toevoegingen en

onttrekkingen opgenomen in het saldo van de algemene reserve. Om de presentatie en rubricering van deze toevoegingen en onttrekkingen te verbeteren, is met de zomernota 2015 de bestemmingsreserve meerjarige projecten gevormd. Het overhevelen van budgetten geschiedt nu door het onttrekken en toevoegen aan de bestemmingsreserve meerjarige projecten, zodat een juist beeld blijft bestaan over het verloop van de algemene reserve.

Bestemmingsreserve incidentele doelstellingen

In de bestemmingsreserve Incidentele doelstellingen 2015-2019 zijn de financiële middelen voor de concreet geformuleerde ambities uit het coalitieakkoord 2015-2019 gereserveerd. Deze reserve is gevormd door de besluitvorming in de zomernota 2015 en het restant is in 2021 volledig benut.

Bestemmingsreserve natuur

Bij het behandelen van de bestemming van het rekeningsaldo 2015 is besloten om van de incidentele boekwinst op de grondtransacties een bestemmingsreserve natuur te vormen omdat dit transacties betroffen waarop afspraken uit het Natuurakkoord en de Bestuursovereenkomst Grond (december 2013) van toepassing zijn. Om invulling te kunnen geven aan deze afspraken is het nodig om het saldo van deze transacties te muteren en deze verwerkingswijze te blijven hanteren tot alle hectares volledig zijn verkocht/geruild tot uiterlijk 2027.

Bestemmingsreserve investeringsagenda

In de voorjaarsnota 2016 is besloten om een bestemmingsreserve te vormen die ruimte biedt voor duurzame investeringen in Zeeland. De inzet vanuit de investeringsagenda geldt primair voor investeringen die gerelateerd zijn aan de strategische opgaven en daarnaast voor weginvesteringen, natuurontwikkeling en economische innovatie. Twee keer per jaar worden voorstellen aan Provinciale Staten gedaan voor bestedingen ten laste van de investeringsagenda.

Bestemmingsreserve Zeeland in stroomversnelling (ZIS)

In december 2017 is de bestemmingsreserve Zeeland in stroomversnelling gevormd om het investeringsprogramma "Zeeland in stroomversnelling" uit te voeren.

Bestemmingsreserve investeringsfonds Zeeland BV

Bij de voorjaarsnota 2018 is besloten de bestemmingsreserve investeringsfonds Zeeland BV te vormen. De bestemmingsreserve is gevormd om eventuele afwaarderingen van het investeringsfonds Zeeland BV af te dekken.

Bestemmingsreserve onderhoudsreserve infrastructuur

Bij de behandeling van de Zomernota 2017 is besloten om voor het groot onderhoud aan natte kunstwerken een bestemmingsreserve te vormen zodat de onderhoudslasten gelijkmatig over de jaren verdeeld worden. Jaarlijks wordt aan deze reserve gedoteerd en de lasten van het groot onderhoud worden onttrokken aan deze reserve.

Bestemmingsreserve onderhoud bedrijfspanden

In de Voorjaarsnota 2018 is het voorstel gedaan om een bestemmingsreserve groot onderhoud gebouwen in te stellen. Jaarlijks wordt aan deze reserve gedoteerd en de lasten van het groot onderhoud worden onttrokken aan deze reserve.

Bestemmingsreserve Wind in de Zeilen

In het Statenvoorstel 'Compensatie marinierskazerne' van 9 juli 2020 is besloten om de bestemmingsreserve MAR-Kazerne te hernoemen naar Bestemmingsreserve 'Wind in de Zeilen' en een nieuwe bestemming te geven in het kader van activiteiten volgend uit het compensatiepakket 'Wind in de Zeilen'.

Bestemmingsreserve Delta Kenniscentrum

In de Statenvergadering van 23 juli 2021 is besloten tot het instellen van de bestemmingsreserve 'Delta kenniscentrum', die in de periode tot en met 2030 een maximale omvang van € 20 miljoen kent, waarbij de provinciale inkomsten uit de garantiepremie en vrijval van de bestemmingsreserve 'GBE Aqua' als primaire voeding voor deze bestemmingsreserve dienen.

Bestemmingsreserve GBE Aqua

In de Statenvergadering van 23 juli 2021 is besloten tot het instellen van de bestemmingsreserve

'GBE Aqua', waarin de rijksbijdrage van € 10 miljoen in de aanvulling van het weerstandsvermogen wordt opgenomen.

Bestemmingsreserve meerjarige subsidies

Dit is een nieuwe bestemmingsreserve met ingang van het boekjaar 2021. Bij afgifte van een subsidiebeschikking wordt, voor zover de verstrekte subsidie nog niet als last in het boekjaar is verantwoord, het resterende bedrag aan de bestemmingsreserve "meerjarige subsidies" toegevoegd en in latere jaren aan deze reserve onttrokken.

Bestemmingsreserves dekking kapitaallasten

Volgens het BBV dienen investeringen in economische activa geactiveerd te worden en dient de afschrijvingslast jaarlijks in de exploitatierekening geboekt te worden. Het provinciaal beleid is erop gericht zo weinig mogelijk structureel beslag op middelen te leggen. Om deze afschrijvingslasten direct te dekken op het moment van besluit tot investering, is in het jaar van besluit een dekkingsreserve gevormd van gelijke omvang als het investeringskrediet. Op deze manier wordt de budgettaire ruimte in de toekomst niet belast. Er zijn dekkingsreserves gevormd voor onderstaande investeringen en jaarlijks worden de afschrijvingslasten ten laste gebracht van deze reserves.

Bestemmingsreserve verbouwing Zeeuws Museum

De verbouwing van het Zeeuws Museum is in 2007 afgerond.

Bestemmingsreserve Gistpoortgebouw

De verbouwing van het Gistpoortgebouw is in 2009 afgerond.

Bestemmingsreserve verbouwing pand Schuytvlot

De verbouwing van het pand Schuytvlot is in 2010 afgerond.

Bestemmingsreserve Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen

In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding (WOV) is voor de investering van de Fast Ferry aanlandingsvoorziening een Bestemmingsreserve gevormd uit de WOV-reserve (4e begrotingswijziging 2009).

Bestemmingsreserve Fast Ferry gebouwen en terreinen

In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding is voor de investering van de Fast Ferry gebouwen en terreinen een Bestemmingsreserve gevormd uit de WOV-reserve (4e begrotingswijziging 2009).

Bestemmingsreserve wegsteunpunt 's-Heer Arendskerke

In verband met de investering van een nieuw te bouwen wegsteunpunt 's-Heer Arendskerke/Eindewege is een bestemmingsreserve gevormd.

Bestemmingsreserve afschrijving verbouwing gebouw G

In verband met de investering in de verbouwing van gebouw G is een dekkingsreserve gevormd ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Bestemmingsreserve afschrijving N286 landbouwroute

In verband met de investering in de N286 landbouwroute is een dekkingsreserve gevormd ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Bestemmingsreserve modernisering nautische centrale Vlissingen

In verband met de investering in de nautische centrale Vlissingen is een dekkingsreserve gevormd ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Dekkingsreserve wegeninvesteringen

In verband met investeringen in de wegen is een dekkingsreserve gevormd ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Bestemmingsreserve IT-infrastructuur

In verband met de investering in de IT-infrastructuur is een dekkingsreserve gevormd ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Bestemmingsreserve Westerschelde ferry

In 2019 heeft de provincie Zeeland een incidenteel bedrag beschikbaar gesteld aan de Westerschelde ferry middels een kapitaalstorting in de vorm van agio. Om eventuele afwaarderingen van de genoemde kapitaalstorting op te vangen is de bestemmingsreserve Westerschelde ferry gevormd. Eventuele afwaarderingen worden ten laste gebracht van deze bestemmingsreserve.

Dekkingsreserve gladheidsbestrijding

In verband met de investering in het gladheidsbestrijdingsmaterieel is een dekkingsreserve gevormd ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Dekkingsreserve investering apparaatskosten

In verband met het activeren van de personeelslasten op investeringsprojecten is een dekkingsreserve gevormd ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten. De afschrijvingslasten worden jaarlijks te laste gebracht van deze dekkingsreserve zodra de investering in gebruik is genomen.

Bestemmingsreserve Zeeland studio

In verband met investeringen in de Zeeland studio is een dekkingsreserve gevormd ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de Provincie. Om die reden kennen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand. Voorzieningen worden in principe gewaardeerd op de contante waarde van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De voorzieningen Friciekosten RUD en Waterbeheer zijn gewaardeerd op het nominale bedrag. De uitgangspunten die zijn gehanteerd voor de bepaling van de voorziening zijn toegelicht in de toelichting op de balanspost.

Voorzieningen (art. 44 BBV) worden gevormd wegens:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het "jaarlijks vergelijkbaar volume" is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan, met uitzondering van voorzieningen die gewaardeerd zijn tegen netto contante waarde.

De onderstaande tabel geeft de mutaties weer op voorzieningen voor de periode 2021-2025.

Specificatie voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving voorziening	2021	2022	2023	2024	2025
Voorziening wachtgelden PSD	1.822	1.430	1.062	729	424
Toevoegingen	19	18	16	15	12
Aanwendungen	412	386	349	320	249
Eind	1.430	1.062	729	424	187
Voorziening non-activiteitsregeling	392	57	-	-	-
Toevoegingen	8	2	-	-	-
Aanwendungen	343	60	-	-	-
Eind	57	0	-	-	-
Voorziening waardeoverdracht pensioen politieke ambtsdragers	2.535	2.763	2.991	3.219	3.447
Toevoegingen	250	250	250	250	250
Aanwendungen	22	22	22	22	22
Eind	2.763	2.991	3.219	3.447	3.675
Voorziening waterbeheer	979	1.003	1.027	1.051	1.075
Toevoegingen	184	184	184	184	184
Aanwendungen	160	160	160	160	160
Eind	1.003	1.027	1.051	1.075	1.099
Voorziening frictiekosten RUD	1.240	824	505	287	175
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Aanwendungen	416	319	218	112	175
Eind	824	505	287	175	0
Totaal voorzieningen	6.077	5.585	5.286	5.121	4.961

Voorzieningen conform artikel 44.2 C BBV

Voorziening middelen derden met specifiek bestedingsdoel.

Voorziening waterbeheer

De leges voor de waterheffing worden jaarlijks toegevoegd en de uitgaven in verband met de compensatie van de negatieve effecten van deze wateronttrekkingen en die geen gelijkmatig patroon vertonen per jaar worden hieruit betaald. In de meerjarenbegroting worden de uitgaven voor de op handen zijnde gerelateerde projecten onttrokken aan de voorziening.

Voorzieningen conform artikel 44.1 A BBV

Op bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.

Voorziening wachtgelden PSD

De voorziening is gevormd voor de (wachtgeld)verplichtingen van ex-PSD-ers na de opheffing van de PSD in 2003. Bij het beëindigen van de PSD heeft het Rijk de sanering afgekocht en zijn voor de wachtgelden deze middelen, aangevuld met provinciale middelen, op contante waarde toegevoegd aan deze voorziening. De voorziening komt voort uit het sociaal plan waarin de provincie garant staat voor een aanvulling op het inkomen tot een bepaald niveau.

Voor het bepalen van de wachtgeldrechten is gebruik gemaakt van de basisgegevens per wachtgelder, zoals deze ook worden gebruikt door Loyalis, de uitvoerende instantie voor de wachtgelden. Daarnaast op de inzichten die de bemiddelingscommissie heeft van de neveninkomsten nu en in de toekomst. De rentecomponent, de inflatie en het prijspeil van de berekening is in overeenstemming met het meerjarig besluit. De rechten zijn gebaseerd op de opheffingsdatum PSD van 18 maart 2003.

De uitkering wachtgelden als aanvulling op andere inkomsten wordt jaarlijks onttrokken en om de voorziening op peil te houden wordt er jaarlijks rente toegevoegd aan de voorziening. Deze is gelijk aan de renteopbrengst van de uitgezette middelen.

Voorziening non activiteitsregeling 2013

In 2012 is besloten om in het kader van de organisatieontwikkeling een Non-activiteitsregeling 2013 (NAR) in te stellen voor werknemers die op 1 januari 2013 ouder dan 57 jaar waren. Voor de kosten van niet actief personeel in de komende jaren is een voorziening gevormd.

De hoogte van deze voorziening is bepaald door de basisgegevens van alle deelnemers te bepalen en deze te waarderen tegen de netto contante waarde. De salarisbetalingen worden jaarlijks onttrokken aan de voorziening en om de voorziening op peil te houden wordt er jaarlijks rente toegevoegd aan de voorziening met dezelfde uitgangspunten als bij de voorziening wachtgelden PSD.

Voorziening waardeoverdracht GS-pensioen

Voor de wachtgeld- en pensioenverplichtingen aan oud-leden Gedeputeerde Staten en hun echtgenotes en kinderen, is in 2013 een voorziening overeenkomstig aangelegd. Eventuele afkoopsommen van voormalige bestuurders die verschuldigd zijn bij de overdracht van de pensioenafspraken naar pensioenfondsen of andere overheden, worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening frictiekosten RUD

Op 1 juli 2017 is het gewijzigde besluit Omgevingsrecht Z(Bor) in werking getreden. Dit besluit bepaalt dat de Brzo-taken in Zeeland moeten worden uitgevoerd door de wet aangewezen Brzo Omgevingsdiensten DCMR. In september 2018 hebben Gedeputeerde Staten besloten dat de Brzo-taken daadwerkelijk onder te brengen bij DCMR en dat het personeel van RUD Zeeland, dat belast is met deze taken, overgaat naar DCMR. DCMR zal het personeel huisvesten in Terneuzen. Voor deze overgang is een reorganisatie bij de RUD Zeeland vereist. Bij de reorganisatie treden frictiekosten op.

Door een onafhankelijke derde zijn de frictiekosten in beeld gebracht. De Provincie heeft aangegeven de frictiekosten in redelijkheid te vergoeden conform de uitgangspunten voor onderhavige gevallen van de Gemeenschappelijke Regeling RUD Zeeland en conform artikel 4:51 van de wet bestuursrecht. Op 4 juli 2019 heeft de RUD Zeeland verzocht deze frictiekosten te vergoeden en zijn de frictiekosten RUD toegevoegd aan deze voorziening.

Overlopende passiva

Een overlopende passiva is een vermogensbestanddeel dat als vreemd vermogen wordt aangemerkt. Overlopende passiva zijn niet vrij te besteden.

Voor ontvangen voorschotbedragen van een Europees of Nederlands overheidslichaam met een specifiek bestedingsdoel is het BBV per 1 januari 2008 aangepast in artikel 44 lid 2 en uitgebreid met artikel 49 en 40a en 52a. Hierin worden deze ontvangsten nu als overlopende passiva verantwoord.

Het BBV schrijft voor dat baten en lasten slechts eenmaal op een programma mogen worden gepresenteerd op basis van het uitgavenpatroon. Dit betekent dat lasten (uitgaven) en wijzigingen in de lasten (uitgaven) uit de overlopende passiva in de exploitatie worden voorgelegd ter goedkeuring aan Provinciale Staten met direct ook een bate mutatie van gelijke omvang. Inkomsten (kasontvangsten) worden direct op de balans geboekt en zijn niet meer zichtbaar in de programma's.

Aan een overlopende passiva mag geen rente worden toegerekend. Alleen als het in de subsidiebeschikking door het Rijk voorgeschreven is, wordt er jaarlijks een 'inflatiecorrectie' toegevoegd aan de overlopende passiva om de overlopende passiva middelen op contante waarde te houden. De

berekening van deze 'inflatiecorrectie' wordt toegepast zoals in de individuele beschikking is aangegeven.

Specificatie overlopende passiva

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, kunnen als volgt gespecificeerd worden:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving overlopende passiva	2021	2022	2023	2024	2025
Europese overheidslichamen					
OP Zandsuppletie Roggenplaat	138	138	138	138	138
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-	-
Eind	138	138	138	138	138
Het Rijk					
	2.021	2.022	2.023	2.024	2.025
OP Natuur Compensatie Westerschelde	448	-	-	-	-
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	448	-	-	-	-
Eind	-	-	-	-	-
OP Natuur Pakket Westerschelde	51.750	40.108	17.774	-	-
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	11.642	22.333	-	-	-
Eind	40.108	17.774	-	-	-
OP BRIM-subsidie Abdij	114	114	114	75	75
Toevoeging	59	59	-	-	-
Onttrekking	59	59	39	-	-
Eind	114	114	75	75	75
OP Veilige bermen	974	974	974	974	974
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-	-
Eind	974	974	974	974	974
OP SPUK snelfietsroute	1.053	1.053	1.053	1.053	1.053
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-	-
Eind	1.053	1.053	1.053	1.053	1.053
OP SPUK snellaadinfrastructuur	2.120	122	9	9	9
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	1.998	113	-	-	-
Eind	122	9	9	9	9
OP SPUK culturele voorzieningen	743	743	743	743	743
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-	-
Eind	743	743	743	743	743

OP Werkgelegenheidsonderzoek	2	2	2	2	2
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-	-
Eind	2	2	2	2	2
OP SPUK flexibele woningbouw	274	168	-	-	-
Toevoeging	168	-	-	-	-
Onttrekking	274	168	-	-	-
Eind	168	-	-	-	-
OP SPUK Verkeersveilig mtr	902	902	902	902	902
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-	-
Eind	902	902	902	902	902
OP SPUK Ontzorgprogr Maats Vastgoed	667	1.342	514	-0	-0
Toevoeging	1.330	-	-	-	-
Onttrekking	655	828	514	-	-
Eind	1.342	514	-0	-0	-0
OP ZIS2 Iedereen telt	50	46	-32	-0	-0
Toevoeging	102	-	65	-	-
Onttrekking	105	79	33	-	-
Eind	46	-32	-0	-0	-0
OP ZIS2 Vernieuwing landbouw	207	103	-	-	-
Toevoeging	-	207	-	-	-
Onttrekking	103	310	-	-	-
Eind	103	-	-	-	-
OP SPUK veilig, doelmatig en duurzaam gebruik infrastructuur	51	-	-	-	-
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	51	-	-	-	-
Eind	-	-	-	-	-
OP MKB-deals Digitaal doen Zeeland	220	220	220	220	220
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-	-
Eind	220	220	220	220	220
OP SPUK Veehouderij	5.429	66	66	66	66
Toevoeging	-	-	-	-	-

Onttrekking	5.363	-	-	-	-
Eind	66	66	66	66	66
OP SPUK WidZ Living	-	3.306	2.479	1.653	826
Toevoeging	4.132	-	-	-	-
Onttrekking	826	826	826	826	826
Eind	3.306	2.479	1.653	826	0
Overige openbare overheidslichamen					
OP Actief bodembeheer	42	42	42	42	42
Toevoeging	24	24	24	24	24
Onttrekking	24	24	24	24	24
Eind	42	42	42	42	42
Platform diffuse bronnen	11	11	11	11	11
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-	-
Eind	11	11	11	11	11
OP Vitaal Sloe/Kanaalzone 2012-2014	152	152	152	152	152
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-	-
Eind	152	152	152	152	152
OP Natuurlijk Vitaal	23	23	23	23	23
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-	-
Eind	23	23	23	23	23
OP Green deal biodiversiteit	5	5	5	5	5
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-	-
Eind	5	5	5	5	5
OP lobbyiest Den Haag	70	70	70	70	70
Toevoeging	109	109	109	109	109
Onttrekking	109	109	109	109	109
Eind	70	70	70	70	70
OP Kanaalpolder	190	190	190	190	190
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-	-
Eind	190	190	190	190	190
Totaal overlopende passiva	49.901	25.450	6.328	5.502	4.675

Incidentele en structurele lasten en baten per programma

Inleiding

Om vast te stellen of er naast een sluitende begroting voor het jaar 2022 ook sprake is van een structureel evenwicht schrijft het BBV voor, dat een limitatief overzicht in de begroting wordt opgenomen van de incidentele lasten en incidentele baten. Dit overzicht zoals bedoeld in BBV artikel 19 en 23 is in de onderstaande tabel opgenomen.

Uitgangspunten

Volgens het BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Het BBV schrijft voor dat incidentele lasten en baten, lasten en baten zijn die niet langer dan drie jaar in de begroting voorkomen.

Dit BBV-voorschrift geeft aan welke toevoegingen en onttrekkingen aan reserves als structureel zijn te beschouwen. In het BBV wordt er in principe van uitgegaan dat alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn. Afwijkingen op deze regel zijn mogelijk.

De toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves in de begroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025 worden door de Provincie als incidenteel beschouwd.

Tabel incidentele lasten en baten per programma

(bedragen x € 1.000)

Lasten	2022		2023		2024		2025	
	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.
Omschrijving programma								
01 Grote projecten en strategische opgaven	23.710	2.421	1.773	2.398	1.733	2.270	638	2.257
02 Woonplaats Zeeland	1.410	15.842	433	15.751	2.531	15.680	1.667	14.902
03 Balans in landelijk gebied	808	28.566	458	27.819	458	27.611	458	27.604
04 Ondernemend Zeeland	1.908	13.351	523	13.107	-	12.523	-	12.489
05 Mobiliteit op maat	650	66.227	585	67.237	736	65.572	874	53.020
06 Iedereen telt!	496	21.611	255	21.363	210	21.465	-	20.828
07 Bestuur	101	6.844	260	6.783	-	6.727	-	6.703
08 Energie op klimaat!	1.426	4.947	1.144	6.176	921	5.355	-	7.278
90 Algemene dekkingsmiddelen	1.000	3.985	1.000	3.620	1.000	3.583	4.273	5.518
96 Overhead	-	29.630	16	29.187	-	27.764	-	27.677
Totaal lasten	31.509	193.425	6.446	193.441	7.589	188.551	7.909	178.275

Baten	2022		2023		2024		2025	
	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.
Omschrijving programma								
01 Grote projecten en strategische opgaven	22.338	115	5	115	-	-	-	-
02 Woonplaats Zeeland	767	814	124	859	-	851	-	851
03 Balans in landelijk gebied	-	1.254	-	1.254	-	1.254	-	1.254
04 Ondernemend Zeeland	52	309	71	287	-	0	-	0
05 Mobiliteit op maat	79	4.438	33	4.213	-	4.237	-	4.255
06 Iedereen telt!	-	721	-	721	-	721	-	721
07 Bestuur	-	152	-	152	-	152	-	152
08 Energie op klimaat!	941	15	514	-	-	-	-	-
90 Algemene dekkingsmiddelen	-	186.218	-	190.709	-	194.199	-	200.318
96 Overhead	-	113	-	93	-	54	-	54
Totaal baten	24.177	194.149	747	198.404	-	201.467	-	207.604

	2022	2023	2024	2025
Incidenteel begrotingssaldo		-7.332	-5.699	-7.589
Structureel begrotingssaldo		724	4.962	12.916
Saldo baten en lasten		-6.608	-737	5.327
Mutaties reserves		6.608	737	-5.327
Begrotingssaldo na bestemming		-	-	-

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Tabel structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving reserve	2021	2022	2023	2024	2025
Bestemmingsreserve WST en Sluikiltunnel					
Toevoegingen	8.553	10.227	10.642	10.004	11.683
Onttrekkingen	18.124	17.649	19.890	17.996	5.657
Dekkingsreserve verbouwing Zws museum					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	200	200	200	200	200
Dekkingsreserve Gistpoortgebouw					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	102	102	102	102	102
Dekkingsreserve Schuytvlot					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	155	155	155	155	155
Dekkingsreserve FF aanlandingsvoorzieningen					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	152	152	152	152	152
Dekkingsreserve FF gebouwen en terreinen					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	92	92	92	92	92
Dekkingsreserve wegsteunp 's Heerarendskerke					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	67	67	67
Dekkingsreserve gebouw G					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	74	74	74	74	74
Dekkingsreserve N286					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	20	20	20	20	20
Dekkingsreserve NCV					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	27	27	27	27	27

Dekkingsreserve IT-infrastructuur					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	100	100	100	100	-
Dekkingsreserve gladheidsbestrijding					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	15	15	15	15	15
Bestemmingsreserve Zeeland Studio					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	22	22	22	-
Bestemmingsreserve Delta Kenniscentrum					
Toevoegingen	-	1.267	2.323	3.555	4.261
Onttrekkingen	-	-	-	-	-
Totaal structurele toevoegingen	8.553	11.494	12.965	13.559	15.944
Totaal structurele onttrekkingen	19.061	18.607	20.915	19.021	6.561
Saldo (negatief is afname reserve)	-10.507	-7.113	-7.949	-5.462	9.383

Lasten en baten per taakveld

Lasten en baten per taakveld

Op basis van artikel 7 lid 3c van het BBV is onderstaand overzicht met ingang van 2017 verplicht. Dit betreffen de door het Rijk voorgeschreven taakvelden volgens de standaard lv3 rapportage. Iedere provincie heeft zijn eigen programmastructuur. Door de verschillende programmastructuren zijn de provincies niet met elkaar te vergelijken. Door gebruik van taakvelden kunnen provincies met elkaar vergeleken worden.

(Bedragen x € 1.000)

Taakveld	Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Uitkering provinciefonds	3.484	124.540	-121.056
0.2 Opbrengst provinciale belastingen	-	41.923	-41.923
0.3 Geldleningen en uitzettingen	1.809	34	1.776
0.4 Deelnemingen	425	10.227	-9.802
0.5 Algemene dekkingsmiddelen, overige b	-731	9.527	-10.258
0.6 Overhead	29.424	113	29.311
0.7 Vennootschapsbelasting	-	-	-
0.8 Mutaties reserves	47.316	53.924	-6.608
0.9 Resultaat	-	-	-
Totaal taakveld Algemene dekkingsmiddelen	81.728	240.288	-158.560
1.1 Provinciale Staten	2.724	-	2.724
1.2 Gedeputeerde Staten	1.378	43	1.334
1.3 Kabinetszaken	732	-	732
1.4 Bestuurlijke organisatie	732	109	624
1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regi	432	-	432
1.6 Openbare orde en veiligheid	583	-	583
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	583	-	583
Totaal taakveld bestuur	7.162	152	7.010
2.1 Landwegen	32.440	1.119	31.321
2.2 Waterwegen	5.201	263	4.938
2.3 Openbaar vervoer	26.740	3.080	23.660
2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en	2.143	58	2.084
Totaal taakveld verkeer en vervoer	66.523	4.520	62.003
3.1 Waterkeringen	415	-	415
3.2 Kwantiteit oppervlaktewater	550	-	550
3.3 Kwantiteit grondwater	1.312	184	1.128
3.4 Kwaliteit oppervlaktewater	419	-	419
3.5 Kwaliteit grondwater	363	-	363
3.9 Water, overige baten en lasten	-	-	-
Totaal taakveld water	3.060	184	2.876
4.1 Bodembescherming	941	153	788
4.2 Luchtverontreiniging	16	-	16
4.4 Vergunningverlening en handhaving	8.878	478	8.400
4.5 Ontgroningen	-	-	-
4.6 Duurzaamheid	4.723	955	3.768
4.9 Milieu, overige baten en lasten	57	-	57
Totaal taakveld milieu	14.615	1.585	13.029
5.1 Natuurontwikkeling	23.009	19.220	3.790
5.2 Beheer natuurgebieden	16.715	117	16.598
5.3 Beheer flora en fauna	3.291	111	3.180
5.9 Natuur, overige baten en lasten	547	-	547

Totaal taakveld natuur	43.563	19.448	24.115
6.1 Agrarische aangelegenheden	6.839	1.026	5.813
6.2 Logistiek	2.262	-	2.262
6.3 Kennis en innovatie	5.092	0	5.091
6.4 Recreatie en toerisme	8.833	3.717	5.116
6.9 Regionale economie, overige baten en	4.530	361	4.168
Totaal taakveld regionale economie	27.555	5.105	22.451
7.1 Cultuur	12.609	721	11.887
7.2 Maatschappij	7.436	79	7.357
7.9 Cultuur en maatschappij, overige bat	768	-	768
Totaal taakveld cultuur en maatschappij	20.812	800	20.012
8.1 Ruimtelijke ordening	6.171	168	6.003
8.2 Volkshuisvesting	429	-	429
8.3 Stedelijke vernieuwing	632	-	632
8.9 Ruimte, overige baten en lasten	-	-	-
Totaal taakveld ruimte	7.232	168	7.064
Gerealiseerd resultaat	272.250	272.250	-0

EMU saldo

Inleiding

Iedere overheidslaag is verantwoordelijk voor een gezonde financiële ontwikkeling binnen de specifieke kaders die daarvoor gelden, zoals het BBV en het nationale begrotingsbeleid. Samen zijn de overheden verantwoordelijk voor gezonde overheidsfinanciën van Nederland als geheel.

In de regeling vaststelling gelijkwaardige inspanning decentrale overheden inzake het EMU-saldo is het collectieve aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo voor de jaren 2019 tot en met 2022 bepaald alsmede de uitsplitsing daarvan per bestuurslaag. Om provincies en gemeenten tijdig een beeld te geven wat dit voor hen betekent, publiceert het Ministerie van BZK in lijn met de Wet Hof individuele EMU-referentiewaarden. Een individuele EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De Wet Hof bepaalt dat de individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo van de individuele overheden naast het eigen aandeel ook het aandeel in openbare lichamen betreft. Het aandeel in openbare lichamen is het deel van het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen dat aan de betreffende deelnemende individuele decentrale overheid wordt toegerekend. Een deel van het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen maakt dus onderdeel uit van het EMU-saldo van de deelnemende decentrale overheden.

De individuele referentiewaarde voor 2022 voor Zeeland bedraagt € 23,5 miljoen

Tabel EMU saldo

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2020 Volgens jaarstukken 2020	2021 Volgens begroting 2021	2022 Volgens begroting 2022	2023 Volgens meerjarenraming in begroting 2022	2024 Volgens meerjarenraming in begroting 2022	2025 Volgens meerjarenraming in begroting 2022
Exploitatiesaldo voor toevoeging c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-19.027	-36.338	-6.608	-737	5.327	21.419
Mutatie (im)materiële vaste activa	-17.268	2.542	-1.710	-12.282	-13.579	-3.344
Mutatie voorzieningen	-9.063	-891	-492	-299	-165	-160
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	6.005	-15.355	-	-	-	-
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	-39.353	-50.043	-8.810	-13.318	-8.417	17.914